POLIROM

Simona Sora

HOTEL UNIVERSAL

proză EGO

Colecția „Ego. Proză“ este coordonată de Lucian Dan Teodorovici.

Pe copertă: ilustrație de Diana Teodoru cu un detaliu din *Cyber Women* de Luminița Feodoroff
Foto autoare: © Mircea Struțeanu

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iași, B-dul Carol I nr. 4 ; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României :

SORA, SIMONA

Hotel Universal / Simona Sora. – Iași : Polirom, 2012

ISBN print: 978-973-46-3191-9
ISBN ePub: 978-973-46-3276-8
ISBN PDF: 978-973-46-3277-5

821.135.1-31

Printed in ROMANIA

Simona Sora

HOTEL UNIVERSAL

roman

POLIROM
2012

Pentru Dora, care a locuit în Hotel Universal
înainte de a se naște

„Își cumpără și niște opinci, dar nu încălță decît una, nu de dragul de a nu fi în rînd cu lumea, ci pentru că avea un picior înfășat, care îl durea destul de tare. Și în fiecare seară, deși mergea călare, piciorul era umflat; de aceea socotea că e trebuincios să poarte încălțăminte în acel picior."

Ignacio de Loyola, *Istorisirea pelerinului*

„Toți pare-se că au plecat din casă, dar în fapt toți au rămas. Și ceea ce rămîne nu-i amintirea lor, ci ei înșiși. Și nu-i nici faptul că rămîn în casă, ci că prin aceasta casa se continuă neîncetat. Rolurile și faptele pleacă din casă cu trenul, în avion, călare, per pedes ori tîrîndu-se. Ceea ce continuă în casă este organul, agentul în gerunziu și în cerc. S-au dus pașii, sărutările, iertările, crimele. Ceea ce continuă în casă sînt piciorul, buzele, ochii, inima. Aprobarea și tăgada, binele și răul s-au răzlețit. Ceea ce continuă în casă este subiectul acțiunii."

César Vallejo, *Nimeni nu mai trăiește...*

I

Compunerea locului

1

În noaptea în care i s-au pus temeliile, Hotelul Universal (zis pe atunci al lui Teodoraki) se afla încă în mijlocul Bucureștilor, de parcă cineva măsurase, cu rigla și compasul, distanțe egale de la Mahalaua Calicilor pînă în Tîrgul Cucului și dintre gîrlele Mahalalei Tăbăcarilor pînă la Casa Apelor. Iar dacă, după măsurătoare, acel cineva ar fi rămas, gînditor, pe locul pustiu cumpărat, în iulie 1849, de Hagi Tudorache pentru comerțul cu lipscănie, i-ar fi văzut, cu mirare, spre miezul nopții, cum se apropie dinspre Hanul Roșu, fără grabă și fără să vorbească între ei, pe cei trei negustori care se întovărășiseră ca să ridice hanul: Tudorache, Leon Manoach și George San Marin. Ploaia de primăvară se terminase de cîteva minute, dar aerul nehotărît de aprilie nu se limpezise încă. O luaseră încet pe lîngă Hanul Grecilor, cotiră spre Stavropoleos și ieșiseră din Șelari în ulița din Fundul Curții, tot tăcuți și cu pasul apăsat, de parcă mergeau la judecată. Cînd ajunseră în dosul prăvăliilor lui Ghinea Șalvaragiul, Hagi Tudorache se opri și scoase din buzunar o cheie cu care descuie, de partea cealaltă a uliței, o poartă ca o lespede ce dădea spre pivniță. Coborîră toți trei într-un tunel îngust în care

mirosea a ars. În urma lor, lespedea se închise fără zgomot exact în momentul în care începuse din nou să plouă.

Nu se știe prea bine ce s-a petrecut în pivniță – povestea Maria, peste o sută de ani, în bucătăria unde începuse să facă, împreună cu Maia, dulceața de trandafiri. Leon Manoach i-a povestit mai tîrziu nevestei sale, Sofia, iar aceasta, la rîndul ei, îi povestise Radei, în camera ei din Hotel Universal, că simțise, de cum intrase sub pămînt, miros de pucioasă și de lemne arse. Îi trecuse prin cap să se întoarcă, dar, cum mergea prin tunelul strîmt între Hagi Tudorache și George San Marin, nu o putea face simplu, rămînînd în urmă. Așa că au mers toți trei – după ce au coborît scara udă și mîzgoasă (deși nimeni nu mai trecuse pe acolo după ce fusese spălată) – pînă la capătul galeriei luminate doar de sfeștila lui Tudorache, cel care-i adusese pe cei doi să vadă pivnița viitorului han. Tot el cumpărase de la Polizu și Petrovici, în urmă cu vreo doi ani, temeliile arse în focul cel mare, fără să știe prea bine ce avea să facă acolo. Se simțea bătrîn și bolnav, se mișca tot mai greu, cu picioare ca de plumb, străbătute dimineața de furnicături dureroase, și îi era tot mai greu să se bucure de ceva. Locurile acelea însă, care mai tîrziu aveau să se numească Gabroveni, îl deșteptaseră, voia să facă acolo casă de oaspeți – nu bezesten pentru negustori, ci o casă pentru oameni mai subțiri și prietenele lor de suflet.

Avea bani să-l facă singur și să-l numească chiar așa cum visase, *Hanul Teodoraki*, vedea uneori, seara, firmamentul strălucind între lămpașe cu petrol, îl vedea bine înălțat, detașîndu-se ziua, prin cele două caturi, dintre cîrpelile negustorești bune pentru gabroveni. La ultima întîlnire cu *frații* însă – era o întrunire anuală, la sfîrșitul lui aprilie, cu cei mai bogați negustori din București, la care participa, dacă nu aghiotantul domnului, măcar un

trimis special al negustorilor din Lipsca –, fusese sfătuit să se întovărășească, pentru hanul de la mijlocul Uliței din Fundul Curții, cu Manoach și San Marin. Ei urmau să pună părți egale – lăsînd un stînjen pentru uliță. Pivnița urma să rămînă însă neatinsă, nepietruită și nezidită, colcăind de lighioane și mustind de noroaie. Cum ar fi putut Hagi Tudorache să facă deasupra cloacei casă fină? – se întreba Maria, lăsînd-o pe Maia să mestece în dulceață și grăbindu-se să răspundă la telefonul care suna fără oprire.

Au mers așa nu se știe cît, căci tunelul se încolăcea și se întorcea parcă de unde plecase – reluă Maria arătîndu-i Maiei scăunelul verde cu spătar –, călcîndu-se uneori pe picioare și stropindu-se unul pe celălalt, cînd Costache se opri, fornăind ca un cal strunit: în fața lor se deschidea o încăpere circulară în mijlocul căreia văzură o piatră înnegrită pesemne de foc. Ca și cum ar fi știut ce să facă – iar singurul care n-a vorbit niciodată despre noaptea aceea, George San Marin, era, poate, singurul care chiar știa –, s-au așezat în genunchi, de jur împrejurul pietrei retezate ce semăna cu o masă, și au așteptat pînă cînd Costache, fornăind și blestemînd ziua cînd se gîndise să-și facă hotel, nu bezesten în buricul Bucureștilor, s-a ridicat din baltă și a bolborosit ceva din care Leon nu înțelesese decît „tot“ sau „de tot“, înecat și hîrșîit, ca o ușă uitată din întîmplare deschisă. Cel puțin, așa își amintea Sofia, în Universal, pe cînd Rada îi ghicea în bobi.

2

La începutul anilor ’90, cînd Hotelul Universal din strada Gabroveni de la numărul 12 a fost transformat în cămin studențesc, el nu se mai afla de multă vreme în centrul Bucureștilor. Delabrat și igrasios, plin de șobolani ce mișunau pe lungile culoare acoperite cu o mochetă de culoarea

muștarului vechi, din care, mai ales vara, ieșea un miros de mlaștină stătută, Universalul a fost cedat, după nopți întregi de negocieri prefăcute, Ligii Studenților din Universitate. Nu putea fi demolat, căci fusese ilegal naționalizat, nu putea fi folosit ca hotel pentru oameni normali, așa încît a devenit monedă de schimb într-o negociere nocturnă între noua putere, tot comunistă, și studenții care, în urmă cu doar cîteva săptămîni, alergau năuci sub gloanțe adevărate (credeau ei) sau închipuite (vor zice mai tîrziu alții). „Pentru ce-am murit noi în decembrie?“, a întrebat, la negocierile din ianuarie, unul dintre șefii Ligii Studenților. „Pentru Universal“, i-a răspuns în acea noapte unul dintre noii secretari de stat din Ministerul Învățămîntului, care încă se mai trezea dimineața în fața oglinzii pronunțîndu-și numele rar, urmat de noua funcție. Iar răspunsul acestui nou politruc avea să facă o lungă carieră în ministerul cu pricina. Ani de zile, la negocieri dure și recalculări bugetare prin care banii ajungeau în alte părți decît ar fi fost normal, ultimul răspuns la întrebarea pusă pe cele mai hilare tonuri, din ce în ce mai înecată în hohote groase, „Pentru ce-am murit noi în decembrie?“, ultimul răspuns, abisal și care isca icnete de rîs, era tot acesta: „Pentru Universal“.

Maia locuia încă de la început în Hotel Universal. Nimerise, din întîmplare, la negocierile de noapte, cînd fostul bordel proletar (în care se prefăcuse după naționalizare hanul lui Teodoraki) fusese transformat în cămin studențesc, și se alesese, pe căi revoluționare, cu o cameră la ultimul etaj al stabilimentului – o mansardă adăugată prin anii ’70. Noaptea, cînd din curtea interioară răzbăteau – pînă în mansarda ei dotată cu balcon și sufocată de cărți – muzici demente și țipete orgasmice, Maia știa cu o claritate pe care nu o analiza, fiindcă așa se obișnuise, că se întorsese acasă. Nu mai locuise, cu toate acestea, niciodată în București, nu cunoștea deloc centrul vechi cu stradelele lui duhnitoare

și încolăcite, nu văzuse, nici măcar în filme, ceva atît de promiscuu ca Hotelul Universal din Gabroveni. Și totuși, atunci cînd atinsese pentru prima dată bara metalică a ușii de sticlă de la intrarea principală și pășise pe treapta lată de marmură roșie pe care erau încrustate cu piatră albă literele HU, simțise cum ghemul de furie care i se adunase în dreptul timusului în ultimii ani de eșecuri, umilințe și frică începe să se dizolve.

Intrase în holul plin de fum de țigară, unde mai funcționa încă barul fostului hotel alături de administrația noului cămin. Nimic nu se schimbase, își zise, într-un fel complet aberant, care era chiar felul ei de a fi. Cîțiva tipi tuciurii sprijineau zidul dinspre răsărit, se auzeau niște bufnituri ritmice din spatele barului, iar cînd Maia salută, de parcă s-ar fi aflat la recepția unui hotel veritabil, rîsetele se transformară în schelălăieli și grohăieli, iar muzica de la bar începu să urle. Simți o clipă impulsul să deschidă ușa pe care tocmai intrase și s-o rupă la goană. Rămase însă prostită în mijlocul barului, încercînd să înțeleagă ce căuta acolo și mai ales de ce se simțea, ea, *acasă* în cloaca aceea în care nimerise din întîmplare.

Se gîndi o clipă să ia liftul pînă la ultimul etaj, unde se afla camera ei. Renunță însă imediat – intuiție salvatoare, avea să-și zică peste cîteva săptămîni, cînd, în miez de noapte, cabina liftului avea să cadă, goală, din fericire, și cu un zgomot infernal, de la ultimul etaj pînă la subsol. Urcă cele două etaje duble, unde camerele erau de două ori mai înalte decît mansarda. Scara se îngusta înspre geamurile mari ce dădeau spre curtea interioară, de unde se auzeau o cacofonie de muzici concurente și cineva strigînd din rărunchi „Noro!“, mirosea a gunoi și ipsos și așa avea să miroasă, îndoit, pînă la sfîrșit – un miros greu și acru, și un altul artificial, suprapus și distinct. La cel de-al doilea etaj se opri, era întuneric, singura lumină venea

de afară și simți strecurîndu-i-se printre picioare o pisică jumulită care fugi cam împiedicat înainte să apuce s-o vadă mai bine. A fost singura dată cînd i s-a părut că zărește o pisică în Universal. Urcă încet, cu respirația tăiată, scara pustie care se încolăcea și începu să caute camera, luminînd cu bricheta aprinsă ușile. Din capul scării o luă greșit la dreapta – numerele creșteau –, apoi se întoarse, se opri la mai multe uși, o coti pe partea stîngă, mai orbecăi puțin arzîndu-și degetele la flacăra gălbuie a brichetei, cînd văzu, pe cea de-a doua ușă, mare, numărul 308. Scoase din buzunar cheia grea, însoțită de-o pafta metalică de cel puțin un sfert de kilogram și încercă să deschidă. Nu mergea și, după ce mai încercă de cîteva ori, panicîndu-se și forțînd yala, înțelese că ușa – care se dădu brusc înapoi, fără zgomot, de parcă fusese unsă ieri – era descuiată.

II

Harul pe care îl cer

„Un bărbat care te iubește te învață să mori. Nu-ți arată frica lui, nu te amăgește cu vorba. Îți arată – prin drumurile pe care le face fără tine – cum să-ți vezi moartea pînă nu te vede ea pe tine.“ Maria cea mică știa dintotdeauna cum să deosebească bărbații. Le citea în privire, în pielea feței, pe buze și în voce dacă știau ceva despre dragostea aia de care-i vorbise Maria cea mare întreaga ei copilărie și adolescență. Pe amîndouă le chema Maria, dar cum Maria mică nu-l putea pronunța pe r, cu vremea i-au zis cu toții așa cum își zicea singură: Maia, cu un i prelung.

Formă de apărare la început, formula ajunsese, cu vremea, să se recite singură în capul ei: „Un bărbat care te iubește te învață să mori“. Bărbații voiau însă, cei mai mulți, s-o învețe pe Maia să trăiască, să plîngă, să rîdă, să-i primească în ea tremurînd de dorință, să-i aștepte apoi veselă, ca și cum nu le-ar fi simțit frica și mîndria, ca și cum nu le-ar fi auzit vocea guturală, ca și cum nu le-ar fi cunoscut lașitatea și indiferența.

Maia ar fi vrut să se roage așa cum o învățase, dinainte de a vorbi bine, Maria. Stătea pe scăunelul verde cu spătar din camera Mariei, dar nu-i venea în minte decît fraza pe care-o lipise – de-a lungul tinereții ei deja trecute – de propria respirație: „Un bărbat care te iubește te învață să mori“. De murit tocmai murise însă Maria, bunica ei care

o crescuse și care, cu o mînă de fier, o făcuse să rămînă neschimbată. Maria fusese azimutul de care Maia nu putuse trece niciodată, iar acum, în semiîntunericul din camera plină de icoane a Mariei care rămăsese în cimitirul cel mai de soi din oraș, Maia nu-și putea aminti decît incantația pentru a primi puterea deosebirii bărbaților.

La parastas fuseseră numai femei, cele trei fete ale Mariei, cele trei nepoate și cele două strănepoate vegheate de o a treia care nu căpătase voie să se nască și care stătea – doar pentru această ocazie – cocoțată pe șifonierul cu trei uși unde Maria își păstrase vreme de 50 de ani hainele în care o îmbrăcaseră pentru ultima dată. Bărbații erau plecați cu toții, se întîmplase așa, unii în călătorie, alții pe aproape, cu treburile înmormîntării. Cei mai mulți însă muriseră în ultimii ani, ca la un semn. Astfel încît la masă rămăseseră doar ele nouă (de fapt, zece), după ce hrăniseră două sau trei schimburi de prietene, vecine, vagi cunoștințe din cartier, toate femei. Pe trei dintre ele le chema Teodora: pe fata cea mare a Mariei, pe prima fiică a acesteia și pe fetița Maiei; a doua fată a Mariei era Elena, înaltă, cu nas grecesc, nemoștenit și de fiică-sa, Zoica, cea mai înzestrată pentru a o vedea pe Maria stînd încă în capul mesei și rîzînd, căci Maria rîdea cel mai mult și mai molipsitor. Maia stătea lîngă cea de-a treia Marie, cea renegată și niciodată primită înapoi pînă acum, care fugise cît mai departe de poveștile de moarte și regulile de fier.

Terminaseră de mîncat, mîncăruri de post, erau în postul scurt al Sfinților Petru și Pavel – zacuscă de ciuperci, sarmale cu orez și baclava –, toate pregătite de Maria înainte de a se duce, și spălară pe îndelete vasele, apoi chemară două taxiuri în care se urcară aproape în fugă. În afara celor două fetițe, toate aveau în brațe vase, pahare, porțelanuri, aduse pentru pomană și acum luate înapoi, care sunau, în mers, ca niște clopoței ciobiți. Abia în taxi,

cînd se așeză lîngă șofer, potrivindu-și plasele cu farfurii la picioare, Maia își dădu seama că nu are poșeta. După un moment de stupoare (ce femeie își pierde poșeta, locul locurilor, depozitara celor patru lucruri fundamentale: acum 20 de ani – oglinda, dermatograful, sticluța Lanvin și pudriera; acum – portmoneul cu carduri, telefonul mobil, stiloul negru și cel mai complex briceag elvețian din lume?), Maia sări din taxi și o luă la goană spre apartamentul Mariei.

Întotdeauna intra alergînd în vechiul bloc 28 în care Maria se mutase după ce vînduse casa din Handor, cel mai înalt vîrf locuit al Poienii Sibiului. Intra pe alee alergînd, sărea cîte două-trei trepte odată, bifînd scurt cutia poștală, și parcurgea în goană lungul hol al apartamentului 8, intrînd pe ușa întotdeauna lăsată descuiată, chiar și în perioadele în care prin orașul ardelenesc umblau bande dubioase de contrabandiști de aur. Se opri și scoase cheia din buzunar, descuie și rămase nemișcată lîngă cuierul gol, de fier forjat: din casă venea un miros de trandafiri, o boare caldă și parfumată. Nu-și aminti dacă deschiseseră vreun borcan de dulceață, mirosea însă ca în iunie trecut, cînd făcuse împreună cu Maria ultima porție – epilog tîrziu la cele șapte porții făcute împreună, pînă cînd, la 14 ani, Maia schimbase micul oraș de provincie cu altul la fel de mic, dar mai cenușiu și mai proletar; nu mai făcea nimeni această dulceață în acel oraș ardelenesc, era trufandaua moștenită de la bunica Mariei, Rada, bulgăroaică de lîngă Varna, care-o inventase acum mai bine de o sută de ani, atunci cînd îl întîlnise – orfan și pe trei sferturi mort de îngrijorare – pe Vasile Capșa întorcîndu-se din Crimeea.

În fiecare an, Maria îi povestea Maiei saga gastronomică a celui mai trist dintre cei doisprezece fii ai cojocarului Constantin Capșa și de fiecare dată adăuga un nou amănunt uitat, inventat sau trecut pînă atunci sub tăcere. Doar în ultimul an, cel de-al șaptelea de cînd făceau împreună cele

douăsprezece borcane de dulceață de trandafiri, îi spusese amănunțit ce-i ascunsese pînă atunci: de unde se aduc trandafirii roșii ca sîngele, cum se încearcă petalele și cum se pregătesc pentru fiert, decupîndu-le albul cu foarfeca. Pînă atunci, cînd ajungea în bucătăria Mariei – străbătînd în goană cele două străzi, aleea și holul care le despărțeau –, găsea vailingul plin de petale roșii deja pregătite: exact o sută douăsprezece grame.

Începuseră să facă împreună dulceața (de care Maia se săturase repede și căreia îi prefera atît gemul de gutui, cît și șerbeturile de la Alimentara) cu puțin înainte ca ea să împlinească 8 ani, tot într-un sfîrșit de iunie călduros ziua, răcoros spre seară și de-a dreptul friguros noaptea. În copilărie, Maia simțea uneori o nevoie ciudată de a o vedea pe Maria; se întîmpla să citească, să se joace cu Daniela cea blondă și zulufată și, în același timp, să o ia la goană spre ușă, îmbrăcîndu-se din mers și trăgîndu-și scarpeții. Ajungea acolo și nu știa ce să-i spună bunică-sii, se așeza la masă și mînca, deși nu-i era foame, sau, dacă era sîmbătă, lua prescurile să i le ducă părintelui Ștefan, care stătea pe aceeași stradă cu ei.

Totuși, în dimineața în care începuseră să facă dulceața de trandafiri, Maia a dormit pînă tîrziu, și-a prăjit pe îndelete niște friganele (pe care le numea și acum *bundaș kenir*) și apucase să vadă deja o bună parte din filmul de la telecinematecă, dat în reluare, cînd sună telefonul. Era Maria, avea nevoie de toată sarea de lămîie pe care o aveau în casă, dar nu imediat. „Mai încolo“, îi spuse rar, rotunjind cu glasul ei subțire fiecare vocală, „după ce se termină filmul, după ce-ți mănînci prăjelile și mai ales după ce oprești gazul“. Maia era obișnuită ca bunică-sa să știe tot ce făcea, era adevărat că lăsase și de astă dată aragazul aprins, la flacără mică, de ore întregi. Nefiresc era însă să nu pomenească nimic despre întîmplarea din ajun.

Maia era singură, ca în toate serile de ani buni încoace (maică-sa făcea liceul la seral, taică-su pleca zilnic după apă minerală, cumpăra zeci de sticle din care alegeau doar cîteva fără depuneri și mirosuri bizare). Cînta la vioară, mai exact, se prefăcea că *exersează*, urmărind notele pe partitură și bătînd cadența mai apăsat decît era nevoie. N-o întrebase nimeni dacă voia să cînte. O duseseră la școala de muzică de lîngă Biserica Reformată, la un examen de aptitudini, pe care-l luase cîntînd *Vivat veselia*, și o înscriseseră la vioară, în clasa domnișoarei Florian, o harpie care trăia doar cînd vedea sînge. O duceau săptămînal la vioară și o lăsau în cămăruța întunecoasă luminată de fulgerele verzi din ochii vrăjitoarei. Trebuie să fi existat un motiv pentru care ei îi făceau asta și Maia încerca să reziste pînă se încheia ora în care era comparată cu toate animalele erbivore pe care le cunoștea. De la o vreme însă, domnișoara Florian obosise: de cîte ori Maia greșea (și teroarea o făcea să greșească la fiecare măsură), o lovea scurt, în mijlocul capului, de-a lungul cărării, iar arcușul imitației de Stradivarius (de care harpia era atît de mîndră) se muta din creștet în frunte, din frunte spre ochi, cum o prindea ritmul sacadat pe care Maia ajunsese să-l aproximeze destul de bine după cîteva luni. Ani de zile după ce scăpase de supliciu, orice acord de vioară îi provoca o durere pulsatilă ce pornea din vîrful capului și se întindea spre ochii strînși în așteptare. În cei patru ani cît au durat lecțiile n-a povestit nimănui ce se întîmpla în casa veche de lîngă Biserica Reformată; a încheiat povestea cu vioara printr-un examen penibil, luat cu nota minimă sub privirile încărcate de dispreț ale domnișoarei Florian.

În seara dinaintea zilei în care au făcut pentru prima dată dulceața de trandafiri a Radei, Maia se prefăcea de mai bine de o oră că *exersează*. Începea corect – si re do do si re sol si re do do si sol la fa sol –, apoi descleșta

mîna stîngă de pe gîtul viorii și se lansa într-o scîrțîială patetică, bubuind ritmul în podele. Dacă ar fi lăsat deoparte vioara și-ar fi făcut aceleași mișcări sacadate, dar cu alți mușchi ai corpului ei mic și îndesat, în cei doi ani care trecuseră de cînd începuse supliciul de lîngă Biserica Reformată s-ar fi subțiat de bună seamă, arzînd mormanele de ișlere-haioșuri-rigaianczi nelipsite de pe masa din sufragerie. Îi luă așadar mai bine de o oră ca să înțeleagă că era singură în casă, că scîrțîia și bubuia doar ca să poată răspunde onest la întrebarea „ai *exersat* la vioară?“ pusă – pe cîteva voci – de toți cei pe care urma să-i vadă în seara aceea, inclusiv de bunică-sa. Cînd înțelese, se opri brusc, epuizată, cu privirea pironită pe tabloul care acoperea aproape întreg peretele de deasupra stativului pentru partituri, opera unui prieten al părinților: un bătrîn cu barba albă, desculț, cîntînd la vioară pe marginea unei ape înguste, în care se reflectau luna și toate stelele. Lăsă pe pat vioara, se gîndi cîteva secunde să strivească arcușul cu genunchiul drept, ca să scape măcar cîteva zile, pînă-i cumpărau altul, n-ar fi fost prima dată, apoi ieși în holul mic, de la intrarea în apartament, fără să se gîndească la nimic. Acolo stătea – într-un scaun înalt ca o strană – un *alt* bătrîn, tot cu barba albă, care-o privea drept în ochi. Rămase trăsnită, doar *exersase*, nu rupsese nici arcușul, nu spărsese, de multă vreme, nici un parbriz. Cînd bătrînul îi zîmbi însă și, după cîteva secunde, întinse o mînă cu palma în sus, ea se sperie de moarte, se întoarse în sufragerie alergînd, deschise tremurînd ușa balconului și se ridică deasupra balustradei, rămînînd așa, în echilibru, pînă cînd, dinspre școală, apăru taică-su, încărcat cu sticle de apă minerală Boholt.

Maia stătea pe scăunel și jumulea trandafirii: lua petală cu petală, le așeza în vailing și apoi le încerca frecînd-o

pe fiecare în parte cu un vîrf de sare de lămîie: dacă petala se învinețea, o arunca, dacă degetul cu care o sprijinea se înroșea ca sîngele, o păstra. Prima dată cînd au făcut dulceața de trandafiri împreună, cele două Marii au încercat împreună trandafirii, apoi au tăiat albul petalelor cu foarfeca și au frecat foile cu zahăr pînă ce s-au înmuiat. Le-au așezat la loc în vailing și le-au acoperit, iar Maria mare a făcut o cruce cu degetul arătător deasupra. Siropul îl fac mîine, mai zise și o trimise pe Maia acasă fără s-o întrebe ceva despre vizitatorul de ieri-seară. Iar cînd, în hol, gata să iasă, Maia încercă să zică ceva – voia să știe doar cine era acel bătrîn zîmbitor cu care stătuse mai mult de un minut ochi în ochi, dar mai ales voia să știe ce-ar fi trebuit să facă în loc să fugă îngrozită pe balcon –, bunică-sa i-o tăie scurt, cu vocea ei subțiratică și rece: De unde vrei să știu eu cine era? Sînt destui în casa aia a voastră. De unde să știu eu *care* dintre ei era?

III

Reguli pentru discernerea spiritelor

N-ai de unde să știi dinainte de cine poți să dai cînd dormi sau cînd nu știi de tine. De asta e bine să afli din capul locului că văzul e poarta răului. Ce vezi cînd dormi dusă, aia vezi și cînd caști ochii cît cepele și te înfigi în călcîie ca să nu pierzi nimic din ce ți se dă de-a gata. Iar mestecate și numărate nu ți se dau decît lucrurile trufiei deșarte. Căci cine ești tu să vezi în față sau în oglindă? Cine ai fi fost tu ca să te trezești într-o bună dimineață, chiar înainte să te deștepți de-a binelea, luată pe sus și dusă încetișor prin toate vămile văzduhului pîn' la tronuri? Nimeni – atunci nu știai, dar acum știi. De asta nu e bine să stai să te gîndești la vise de noapte și să-ți amintești, fără noimă, cum ai trecut cu trupul subțire al sufletului prin ziduri și porți, cum te-ai înălțat sau poate ai coborît pînă te-ai trezit în mijlocul vocilor. Ce vedeai tu atunci? Întuneric negru peste întuneric cenușiu peste întuneric alburiu și murdar ca noroiul. Ce auzeai tu atunci? Toate vocile – bune și rele, melodioase și dogite, apropiate și străine – care însemnaseră vreodată ceva pentru tine. Ce miroseai? Pucioasă și carbid peste un pat limpede de aer curat. Ce simțeai? Foc și gheață, groază și cutremur.

De-asta trebuie să știi, cît timp ești încă în trup, că ființele văzduhului – fie că vin prin oameni cu ghină, fie că vin ca fumuri de dimineață dinaintea ochilor – au întotdeauna un semn. Răul a fost însemnat încă de pe vremea cînd binele era peste tot, ca să știe oamenii să se ferească. Binele ar trebui însă să ne sară în ochi, acum cînd răul ne covîrșește. Dar tot răul are semn în frunte, de asta s-au înmulțit profeții, vizionarii și solomonarii. Pe ei îi vezi cît e ziua de lungă și ei îți șoptesc la ureche exact ce vrei să auzi. Dar n-au încotro, își poartă semnul pe frunte, pe încheietura mîinii stîngi, pe mijlocul spatelui, pe călcîi. Dacă te uiți la ei bine, chiar și cu ochii închiși, o să le vezi semnul în carne. Cu timpul îl poți și auzi în vorbele pe care le trimit spre tine fără să le rostească. Iar cel mai bine îi recunoști după vîrtejul pe care îl iscă în tine dacă-i atingi. Și după cum îți vine să rîzi nebunește la glumele lor, fără să fii deloc vesel. Așa o să fie și cînd va fi prea tîrziu, o să rîzi și-o să plîngi, și-o să-ți astupi urechile, și-o să-ți acoperi ochii, și tot degeaba, Marie!

IV

Meditația celor cinci simțuri

Te așezi turcește, pe o pernă moale, îndoită cît să-ți țină spatele. Dacă-n mintea ta e vraiște, poți închide ochii fiind atentă la respirație, fără s-o modifici. Nu te gîndești, nu te oprești la nimic, n-o iei de la capăt, amintindu-ți ziua de ieri. Simți aerul cum intră, îl lași apoi să iasă. Nu ți-e somn, deși îți simți pleoapele grele. Te afunzi în pernă întîi cu picioarele încolăcite, apoi cu coapsele, cu trunchiul, cu gîtul (mai greu, ca la toate femeile din familie, înecîndu-te, tușind, revenind în clipa în care te panicaseși), cu bărbia, cu nasul, cu fruntea. Cînd te întorci – să fi trecut o oră, două? – simți în cerul gurii, iradiind spre interiorul pomeților și spre ochi, într-o totală relaxare, gustul celei mai bune ciocolate pe care ai mîncat-o vreodată, o ciocolată neagră, pură, care se topește întruna, ore în șir, prinzînd întreg corpul relaxat și recunoscător.

N-a adus Capșa ciocolata în București, dar el a știut cum s-o vîndă. O punea în cutii de tablă aduse de la Viena, pe care scria Karlskirche și Rathaus, și-o împacheta în hîrtie galbenă ca la Paris. Primul ou de Paște din ciocolată, învelit în poleială roșie, i l-a adus Radei, la Hotel Universal. Ea l-a păstrat cîțiva ani lîngă globul de cristal albăstriu prin care nu vedea nimic altceva decît lumina sîngerie în formă

de ou gigantic sub care se afla pojghița de ciocolată. Așa aflase că ciocolata nu se mănîncă și nici nu se dă în dar.

Bucătarul începuse să se schimbe imediat după taxidul de ciocolată, povestea Maria cu neașteptată satisfacție. Nu mai avea răbdare, vorbea repezit și tare. Uneori se întrerupea fără noimă și ieșea pur și simplu pe ușă. Cîteva doamne – cliente „La doi frați“ – îl văzuseră dimineața devreme pe Lipscani, fără pălărie, bolborosind în barbă. Rada credea că de vină e licoarea blestemată, neagră ca iadul, pe care Capșa o întărise ca s-o pună în cutii și s-o aducă la București. Știa ea prea bine cîte suflete erau în fiecare tabletă de ciocolată frumos învelită și cu fundă de mătase. Vasile se gîndise să renunțe la baclavale și la sarailiile care îngreunau mintea și trupul, năclăiau vintrele și opreau digestia după cină. Ciocolata, în schimb, era știută de medicament pentru bolile de stomac, în răceală și lentoare de minte, la pîntecărie și chiar la holeră. Doar nu degeaba, la Paris, ea se vindea în farmacii. Dar blestemată tot era, cum i-a spus Rada Bucătarului proaspăt întors din taxid. Prea multe suflete au fost schimbate pe boabe de cacao – Rada zicea *cacuă*, să evite cacofonia, și așa au zis după ea toate femeile din familie, pînă și Maia, cu toată filologia ei. Prea mulți indieni au murit pînă ca șarpele cu pene să le dea indienilor copacul care nu face umbră – îi amintea bulgăroaica lui Capșa propriile lui cuvinte. Cînd i le spusese? Erau gîndurile lui negre, pe care nu le împărțea, de frica falimentului, cu nimeni.

Rada însă chiar visase, în noaptea în care mîncase pentru prima dată ciocolată, un șarpe nu prea lung, cu doar două pene mari, ca de păun, în jurul capului. O privea din mijlocul camerei cu reproș și răceală. De atunci hotărîse (și hotăra periodic, cedînd însă imediat) să nu mai pună gura pe dulceața neagră înghețată în forme, adusă de Capșa de la Viena. Pasiunea Radei pentru ciocolată nu s-a datorat

celui care făcuse safteaua ciocolatei ambalate în București și pe care lumea îl socotea ibovnicul ei, fără să știe că lucrul dintre el și ea n-avea a face cu amorlîcul, ci cu moartea. Nu s-a datorat omului care cunoștea cel mai bine cele 286 de gusturi și arome pe care le poate suporta ciocolata pură și care, noapte de noapte, încerca să refacă, după ce o topise la flacără, în creuzet, ciocolata neagră ca pămîntul. Printr-o previzibilă întorsătură de situație – cum fuseseră destule și cum aveau să mai fie în viața Radei –, ea începuse să primească ciocolată în loc de bani de la cucoanele care veneau la ea să-și afle viitorul, dar mai ales prezentul, un prezent intuit de Rada cu o inteligență practică pe care doar Maria avea s-o moștenească. Iar în vreme ce primul ou de ciocolată din București, adus de Capșa în hotelul lui Teodoraki, la ultimul etaj, unde îi închiriase o cameră Radei, avea să rămînă ani de zile pe polița de deasupra mesei pe care bulgăroaica își întindea cărțile colorate, cu figuri bizare, pe care i le cumpărase, în joacă, tot Vasile, pasiunea pentru ciocolata cumpărată cel mai adesea de la Capșa de clientele ei fidele avea să cunoască urcușuri și coborîșuri, drame și comedii, înflăcărări și înghețări subite și, în fine, un deznodămînt pe care nimeni nu-l putuse prevedea.

Cînd venise la București, iar Vasile – înainte de a se întoarce în casa din Ulița Desfundată, de unde plecase cu un an înainte – o dusese în hanul din Gabroveni, Rada *vedea* fără nici un efort. Vedea cît avea de trăit omul din fața ei, dacă e bun sau rău, dacă minte. Doar în privința lui Vasile nu văzuse nimic, așa cum nu vedea cînd se uita în oglindă. Din seara în care Capșa apăruse la ei acasă, în Topoli, un sătuc de lîngă Varna, Rada se străduise în zadar să-l înțeleagă pe Bucătar. Și-l amintea în cadrul ușii, cu ochii stinși și spatele frînt. Ea îl vedea de după taică-su – explica

Maria secvența – cheie a epopeii familiale – mișcîndu-și buzele degeaba, căci nici o vorbă cu noimă nu ieșea din gura lui. Abia cînd Capșa se prăbuși – jumătate în afară și jumătate pe prispa casei mici de la marginea satului Topoli, pe care mai tîrziu aveau să-l numească după numele Sfinților Împărați – Rada îl observă în spatele lui pe Costache, băiatul de prăvălie. Și cînd începu să vadă – ca într-un film mut, tăiat în bucăți – viitorul vieții băiatului, în luminile colorate care urcau și coborau înfășurîndu-l, înțelese că bărbatul trist și obosit care se prăbușise în fața casei avea să fie, mereu, chiar și pentru ea, în beznă.

Ciocolata îi schimbase însă felul de a vedea lucrurile: vedea ce urmează sau ce stă ascuns abia după ce bucățica pătrățoasă i se topea cu totul în gură și începea să trimită impulsuri de energie în corpul ei firav la început, dar care, cu timpul, începuse să se rotunjească. Atunci cînd punea însă pe limbă o bomboană cu straturi, din cele pe care Capșa le scornise în lungile sale nopți neștiute de nimeni în cămăruța din Ulița Ișlicarilor, Rada cădea în cea mai profundă transă posibilă. Își simțea, îi povestise Mariei, maxilarele lărgindu-se, ca o cupă rotunjită, limba curbîndu-se și adaptîndu-se printr-o mie de senzori noi imploziei, pereții obrajilor secretînd un fel de licoare astringentă în care urma să se dizolve, după stratul de nucă pralinată, vișina ținută în alcool, cu sîmburele ei rotund pe care-l păstra în gură, plimbîndu-l dintr-o parte în cealaltă, pînă cînd termina de povestit viitorul ce nu pregeta niciodată să se-arate.

Și-o amintea pe Maria, nepoata mitropolitului Nifon, venise toată învoalată, însoțită de o slujnică, să-și afle soarta. Urcase cu greu, din pricina rochiei prea lungi, scările hanului, ridicîndu-și poalele la fiecare treaptă, și stătuse în picioare lîngă ușa camerei, deși Rada o poftise să se așeze. Nu știuse cine e nici atunci, nici mai tîrziu, cînd o văzuse

fără voal, alături de Capșa în trăsură. Ce voia să știe? – o întrebase Rada prin slujnică. Tot ce se vede, îi răspunse slujnica, parcă știind că se vede puțin: viața ei de fată care avea să se sfîrșească prea curînd și apoi cea de văduvă cu șapte copii, deși cu bărbatul în viață. Nu știa cine e acest bărbat, nu înțelegea de ce-l vede cu sufletul despărțit de trup, umblînd printre ele și făcîndu-le copii. Ce-ar trebui să facă? – mai întrebase nepoata mitropolitului. Nimic, trebuie doar să aștepte și să se învoiască, îi mai spuse Rada brusc obosită, adunînd grămadă cărțile vechi care-i deschiseseră o fereastră zidită către viața lui Vasile Capșa.

Tu știi că nu-i nici o fericire să vezi ce-i înlăuntrul omului, pentru că nici acolo, nici în afara lui lucrurile nu sînt așezate o dată pentru totdeauna și se schimbă pînă să apuci să spui ce și cum. Închizi ochii și te uiți la omul din fața ta și vezi că vrea să fugă, că visează, deși e miezul zilei, un nimic care i-a atins mîndria sau buzunarul, că face copii, dar nu știe cum îi cheamă. Apoi își aduce aminte, se așază un minut și-i pare rău de nestatornicia asta care trece prin el și pe care n-o poate opri pentru că nu l-a învățat nimeni s-o facă. Maria mesteca, vorbind, în cratița rotundă care prindea toate cele trei ochiuri ale aragazului și din care ieșeau aburi trandafirii. Rada vedea însă altfel decît vezi tu la nouă ani. Ea vedea întîi inima omului, apoi din inimă vedea urcînd un cerc de lumină colorată pînă deasupra capului și altul multicolor, coborînd pînă la pămînt. După culorile pe care le aveau bulele astea de lumină, pe care o să le vezi și tu cîndva, dacă o să ai răbdare, Rada afla mai ales cum e omul cu pricina: bun, rău, slab, nehotărît, dacă are soartă sau doar trecut, dacă va avea grijă de sufletele – încă libere – ale copiilor lui. Nimeni nu voia însă să audă așa ceva cînd venea la Rada, în hanul lui Teodoraki de lîngă bezestenul Gabroveni, așa

cum vin astăzi și la mine. La ea însă oamenii nu veneau să stea pe taburet, ca tine – rîdea Maria –, și să asculte vise de noapte pe care le-au visat chiar ei, ci veneau să-și hotărască viața.

Rada fusese întotdeauna liberă, poate și de asta nu se măritase pînă la 21 de ani, cînd îl întîlnise pe Capșa căzut la pămînt, în fața casei ei din Topoli. Omul venise cu vaporul de la Sevastopol împreună cu credinciosul Costache, care-l cărase în spate cu tot ce-i mai rămăsese după dezastrul din Crimeea. Cînd el căzu ca un bolovan pe prispa casei din Topoli – și în clipa căderii, Rada văzu doar o gaură neagră rotindu-se și intrînd la loc în pieptul bărbatului –, în spatele lui îl întrezări pe Costache și abia așa putu vedea în continuare drumul greu pînă la București, viața ei viitoare cu fetița ce urma să se nască în camera cea mai de sus a Hanului Teodoraki într-o noapte de Sfîntul Nicolae. Al cui era copilul pe care urma să-l facă nu văzu însă atunci, încheie îngîndurată Maria, de parcă vederea ei lină și neîntreruptă de 21 de ani încoace începuse brusc să dea rateuri, ca un televizor cu lămpi căruia cineva încerca, în zadar, să-i fixeze antena.

Răduca mi,

Sînt iar pe drum și-abia ce ne-am oprit la vamă. N-am avut vreme să trec pe la tine înainte de plecare, că am dus copiii la biserică cu carul. Mi-ai spus să stau mai mult la prăvălie, dar cine _____ vină să-mi spuie. Să stau să-mi spună Comorelli sau frate-miu, Grigore, pe care o să-l văd la Paris, deși nu și-a mîncat cașul de la gură? Acum doi ani, Meunier a plecat și el, de nebun, într-o țară de peste mare cu nume pocit – Nicaragua – și s-a întors de acolo stăpîn peste negri și plantații de cacao. Dacă stătea în farmacia lui și în zaharnița franțuzească, nimeni nu s-ar mai da azi de ceasul morții să falsifice

ciocolata învelită în hîrtie galbenă. O fi bună, n-am mîncat încă, sper s-o gust cînd oi ajunge, dacă o vrea Dumnezeu, la franceji și dac-o fi să văd vreodată Parisul.

Tu _____ pe cine primești? Am auzit vorbe de clacă și l-am trimis pe Costache să-ți zică, dar nu i-ai deschis poarta, muraki mi _____ visul de care ți-am zis, urcam pe deal spre _____ și ploua și mindirul se lăsase ud pe spate. Am mers ce am mers pînă am simțit miros de zahăr ars _____ fum negru și cerul aplecîndu-se negru asupra mea. Ce-o fi? Să mai fi stat să se încălzească?

V

Meditația celor două steaguri

Nici un polițist n-ar fi îndrăznit în urmă cu un an să bubuie cu pumnii și picioarele într-o ușă din Hotel Universal la ora 6 dimineața. Pe atunci, în primii ani după 1990, studenții din Universitate și mai ales cei de la Litere, care conduceau Liga, erau lăsați în plata Domnului: puteau locui unde-și găseau loc, fără vize și fără mutații, puteau circula toată noaptea fără a fi controlați, puteau lipi afișe împotriva FSN-ului și puteau urla pînă la epuizare în Piața Universității sau în propriul cămin, primit cadou. Abia după prima mineriadă – cînd șefii, dar și pălmașii Ligii au fost bătuți crunt, batjocoriți și ținuți în pușcărie, la Jilava – poliția și-a regăsit vocația. Cam la trei săptămîni de la marele caft – cînd unii dintre locatari s-au potolit, alții au plecat din țară, iar cei care au putut au intrat în politică și afaceri – poliția venea în control, la primele ore ale dimineții. Mergeau la fix, după ponturi colegiale, și-și făceau plinul, primind tot ce pica: bani, țigări, alcool. Îl convocau și pe domnu' Dincă, administratorul căminului Universal, care-și frîngea mîinile a neputință: Ce să fac eu, dom'ne, îi zicea sectoristului, se adună ca șobolanii, noaptea, după ce io închid poarta, urcă pe geamuri și prin curtea din spate. Ce să le fac? se văicărea, cu un aer neputincios, fostul recepționer al tractirului socialist care-și primise, fără greș, obolul și pe cînd închiria cu ora fete venite de la țară să fie servitoare la

București, dar și acum, cînd administra fostul hotel. Dacă îl priveai însă mai bine pe domnu' Dincă în timpul raidurilor matinale, vedeai cum îi străluceau ochii. Așa, cu ajutorul poliției, afla cel mai repede și de pe poziții de forță cum stăteau lucrurile cu adevărat pe moșia lui: cîți locuiau în camerele mari de pe colțuri, cine cu cine și-a schimbat mansarda cu balcon, cîți ar trebui taxați dintre cei pe care nu-i mai văzuse vreodată în Universal. Ieșea în cîștig întotdeauna, chiar și atunci cînd nu găseau decît vreun găinar de pe Covaci rămas aici după o beție. Cu aerul lui pierdut și cu spinarea încovoiată de greutatea întregului Universal, cu mirosul de țigări amestecate și vodcă proastă, cu privirile stinse și rîsul gîlgîit din piept, domnu' Dincă era, de fapt, un strateg. Cine-l însoțea în biroul lui minuscul, străbătînd mai întîi culoarul îngust și întunecos construit, în mod clar, mai tîrziu decît camera spre care ducea, putea vedea – în fața biroului butucănos cu zeci de sertare, care ocupa tot spațiul și în care dispăreau ca prin farmec cartușe de țigări și sticle cu coniac – o tablă metalică albă, plină cu cifre, litere și vagi figuri geometrice. O primise „de la ajutoare" în primele zile după transformarea hotelului în cămin studențesc și o folosea – cu o intuiție a mișcărilor subterane și a surprinderii inamicului – ca un general de artilerie. Cînd privea tabla albă încărcată cu semne cabalistice, în mintea domnului Dincă se producea o mișcare sinusoidală ce cuprindea, într-o singură moleculă încovrigată, întreg Hotelul Universal, cu imensa pivniță plină de cotloane, în care își făcuseră cuiburi șobolanii cafenii, primul etaj cu camerele înalte, de petrecere, dar și cu spălătoria, cel de-al doilea nivel, identic, dar cu camerele vag renovate, la care dubla prețul din pornire, și cel de-al treilea, cu mansarde și balcoane sub acoperișul fierbinte, etajul plin de antene parabolice și cu cîțiva stîlpi argintii care nu-și schimbaseră culoarea de o sută de ani încoace

și despre care nimeni nu știa la ce folosesc. Cînd privea tabla fosforescentă, domnu' Dincă știa exact cum stau lucrurile în fiecare cameră din Universal: cît a dat fiecare, cine al cui e și în ce an a ajuns, cînd pleacă unul și vine altul, cînd se eliberează camera și, mai ales, ce se va întîmpla cu camerele goale.

Căci existau, în Universal, cîteva camere închise, cîte una la fiecare etaj, care se deschideau cu o singură cheie. Cheia stătea mereu la administrație, iar camerele minuscule erau construite exact deasupra biroului lui Dincă. După cîteva săptămîni de la cedarea istorică a Hotelului Universal, responsabilul din partea Ligii Studenților cu stabilimentul din Gabroveni, o ființă agilă, în pofida aspectului greoi, și care va face carieră mai tîrziu în serviciile secrete, îl somase pe Dincă să deschidă camerele goale. Trecu de ușa administrației, alunecînd pe o mîzgă roșiatică ce mirosea a carbid, și se îndreptă – tunînd sau străduindu-se să tune cu o voce nazală și spartă, ce imita ecoul vocii generalului De Gaulle – spre camera luminată de la capătul culoarului. Ajuns în ușă, rămase cu privirea pironită pe tabla albă în care jucau desene complicate și cifre divers colorate. În aerul toxic, pe care numai cineva bine antrenat îl putea respira, văzu un Dincă mic, pitit într-un colț al cămăruței, tremurînd epileptic din toate încheieturile, cu lacrimile șiroindu-i pe față. Istoria făcu înconjurul Universalului, Bazil cel agil povesti o bună perioadă cum Dincă se tîrîse afară din birou și cum dispăruse pe poarta principală aproape fugind. Și așa, chestiunea cu camerele închise – la urma urmelor, ce se putea întîmpla în niște coșmelii de doi pe doi? – fu uitată pentru un timp.

Cînd reapăru, domnu' Dincă era din nou stăpîn pe situația din Universal. Îl convocă nu doar pe responsabilul local din rezervația mansardată, ci și pe doi dintre șefii

mari ai Ligii, care, după închiderea balconului din Piața Universității și după bătaia crîncenă aplicată de noii securiști deghizați în mineri, se potoliseră cu totul. Nu mai era mare lucru de făcut. Rămăseseră singuri și cel mai simplu era, pînă una-alta, să reactiveze o tehnică de pe vremea comunismului: subminarea din interior. Așa încît, atunci cînd administratorul căminului Universal îi rugă pe cei doi șefi ai Ligii să vină pe strada Gabroveni la o scurtă întîlnire, în miezul zilei, ei sosiră în mai puțin de jumătate de oră, se închiseră toți patru în cămăruța fără ferestre a lui Dincă și *luară în considerare toate aspectele.* Cei trei studenți aveau o aplecare spre amestecul acela exploziv de secret și putere de-al cărui gust puțini șefi scapă, cocteil pe care Dincă, așa rudimentar cum le părea, îl folosi cu reală măiestrie. Iar cînd ieșiră din cămăruța administrativă – Maia se ciocnise de unul dintre ei coborînd în goană scările în spirală – păreau nu doar mulțumiți de remiza încheiată cu Administrația Căminelor București (prin împuternicitul ei temporar), ci de-a dreptul euforici. Înțeleseseră – printre multe alte nebuloase ale politicii românești de după 1989 pe care le deslușiseră cu ambiție și arivism – că cele trei camere suprapuse, cu administrația patru, nenumerotate și închise cu aceeași cheie, nu mai erau acum decît niște simple încăperi de *rendez-vous* pe care Ministerul Învățămîntului nu putuse să le cedeze Ligii Studenților, pentru că ele pur și simplu *nu existau.* În contractul semnat în noaptea cedării Universalului erau prevăzute toate camerele Hotelului Universal cu schiță și suprafață, însă locul în care fuseseră construite cele trei camere de deasupra administrației (și în care nu se putea locui, fiindcă aerul nu intra decît atunci cînd domnu' Dincă binevoia să deschidă o trapă în tavanul biroului său, echilibrînd mai ales nivelul de fum de țigară și mirosul de carbid) era ocupat doar de o scară de serviciu pe care, pe vremuri, urcau servitorii

stabilimentului din ce în ce mai decăzut și coborau, după consumarea partidei de amor, bărbații care nu voiau să fie văzuți preumblîndu-se pe scara principală. Scara dosită arsese într-unul dintre numeroasele incendii din Universal, iar atunci patronul real, Securitatea, aranjase să se construiască rapid și fără tam-tam cele patru camere de interogatoriu despre existența cărora mai știa acum doar eternul Dincă. Mai aflaseră, după scurta întîlnire de taină, și cîțiva dintre cei care „muriseră în decembrie“, însă ei se găseau într-un moment al carierei lor politice care îi obliga să închidă ochii. La urma urmelor, cine și-ar fi dorit să locuiască în niște chichinețe întunecoase în care se intra doar cu capul înainte, ca în pod, sau, dacă erai șobolan, prin gurile de aerisire mucede din dreptul ghenei? Subiectul era închis și așa a rămas pînă într-o dimineață de iunie, cînd Hotelul Universal a fost evacuat în întregime, închis, sigilat și păzit trei zile și trei nopți, ca-n povești, de jandarmi și de poliție.

Cum ajunsese Maia în Universal: iată o întreagă poveste. Maia ajunsese să primească una dintre cele mai bune camere de la mansarda Hotelului Universal, dotată chiar cu o baie proprie, în trei pași. Primul pas îl făcuse chiar în holul de la intrarea apartamentului în care copilărise. Era un hol întunecos, niciodată aerisit, care semăna teribil, dar liniștitor cu camera administrației căminului Universal, cel puțin așa i se păru Maiei atunci cînd coborî pentru prima dată de sub acoperiș în catacomba lui Dincă să plătească chiria simbolică de 3 500 de lei, exact cît dădea pe pachetul de Monte Carlo pe care-l fuma zilnic.

Holul de acasă, în care Maia avusese cel puțin o întîlnire stranie, pe vremea cînd cînta la vioară, avea cinci uși. Ușa de la intrare, din lemn masiv, dotată cu o clanță rotundă, chinezească, avea și un vizor performant care, pesemne

din pricina montării defectuoase, provoca un efect optic special: persoanele de afară erau proiectate suficient de departe ca să nu le recunoști trăsăturile feței, însă astfel le puteai vedea în întregime. Iar dacă te uitai atent, apăsîndu-ți ochiul pe inelul de protecție al vizorului, îți apărea un homuncul cu fața turtită, dar îmbrăcat în culori recognoscibile, căruia îi dibuiai nasturii sau fermoarul, șireturile de la pantofi legate cu fundă, iar dacă presai în continuare, îl puteai vedea întorcîndu-se, independent de omul din fața ușii, cu capul în jos sau plutind încetișor prin casa scărilor. Era un joc pe care-l jucau acolo copiii din bloc, mai ales după interdicția fermă aplicată Maiei de a mai părăsi casa, lucru care n-o deranjase prea tare, deoarece și pentru ea – ca pentru atîția alții – lucrurile esențiale se petrecuseră pînă la opt ani, cînd, într-un atac de seară, spărsese parbrizul, luneta și farurile unui Trabant, fusese prinsă de șoferul burtos, însă agil și pedepsită de ai ei să stea numai în casă.

Pînă la opt ani îți mai aduci încă aminte, în mod spontan, de unde vii și cum ai ajuns aici. Mai ții minte – cu amănunte clare, flash-uri limpezi, secvențe îndelungi pe care ai tăi le confirmă mai tîrziu și poate chiar din acest motiv ele se amestecă indistinct cu vremea – șocul nașterii tale, pelicula aceea roșiatică și înecăcioasă prin care înaintai ca printr-un tunel prea strîmt, întunecos și jilav, capcană în care fața ta de gelatină s-a prins singură, pentru că, epuizată de efort și amețită de tirbușonul lichid care te împingea, ai adormit și ai visat că plouă. Afară chiar ploua – o ploaie rapidă, de dimineață de vară, iar tu chiar te prinseseși în fosa iliacă a femeii care urla din rărunchi și care ar mai fi urlat poate și a doua zi, cînd te-ar fi scos medicii fără viață, vînătă și rece, cu ochii deschiși, cu degetele de la picioare întinse, ca și cum ai fi stat pe

vîrfuri în timpul nașterii și al morții tale, ca să fii la înălțimea situației. Ar fi urlat în neștire, cum va urla în cimitirul cel mai de soi din oraș cînd groparii grăbiți vor bate ultimele cuie în sicriul Mariei mari, mama ei și bunica ta. Ar fi urlat ca o fiară, uitînd că e femeie în toată firea și că, oricîte nopți de neputință și disperare ar fi trăit în toată copilăria ta viitoare, dimineața tot va reuși, din inerție și optimism infracelular, să-și pună pălăria pe cap și să fie o doamnă. Tu ai fi stat așa, cu fruntea pironită în fosa ei iliacă, simțind cu vîrfurile degetelor de la picioare, pe care le-ai fi întins din ce în ce mai tare, cum lovești din greșeală o bursă elastică și rotundă ca o minge, care te împinge, la rîndul ei, în joacă. Te-ai mai fi jucat puțin înainte de a adormi cu adevărat, ai mai fi încercat de cîteva ori să te înșurubezi inutil în osul bazinului matern care-ți bloca ieșirea ca un zid. Ai fi încercat să te întorci cu fața la perete, să cauți ceva pe care să-ți așezi capul, mereu prea mare pentru corpul tău, ai fi lovit cu mîna translucidă crevase și stalagmite roșii, te-ai fi cuibărit pentru ultima dată și-ai fi adormit, legănîndu-te. Pentru că astea sînt momentele în care celulele corpului tău – care au altă memorie decît cea a sinapselor – îți spun să uiți, și-așa ai uitat că nu era prima ta luptă în spațiul închis în care-ți încheiai viața, ci doar prima ta luptă pierdută. Așa va fi, de-atunci, de cîte ori te vei arunca, fără să te gîndești la nimic, cu capul înainte: la propriu, întreaga copilărie, pînă la opt ani, cînd interdicția de a părăsi casa ți-a restrîns pentru o vreme posibilitățile de a plonja în gol, de la geamuri deschise; la figurat, din adolescență încoace, cu mirarea că rezistaseși atîta vreme autoagresiunii compulsive.

Mai existase o luptă crîncenă în viața ta, pe vremea cînd nu aveai încă mîini și picioare ca să-ți faci loc și să te ghemuiești de bunăvoie în fosa iliacă a nimănui, iar fața ta arăta ca o piesă de domino curbată și transformată într-o

minge de carne. Fapt e că mingea asta sensibilă începuse să sară dement atunci cînd a simțit lipindu-se de ea un șarpe flasc, cauciucat. A sărit în aceeași secundă, simultan în toate direcțiile, iar cînd a văzut ochiul șarpelui fixînd-o și aruncînd spre ea un venin galben cu miros de lămîie (la care aveai să fii alergică în toată cealaltă viață) s-a încastrat, ca un cameleon terminat de teroare, în peretele moale ce se contracta spasmodic.

În holul întunecos cu cinci uși din cartierul Dacia, Maia află, într-o dimineață de decembrie, că a căzut Ceaușescu. Prin ușa de la intrare năvălise, aproape fără s-o deschidă, Lucia Iacoboni, fosta ei profesoară, strigînd *televizorul, televizorul!* De cîteva zile, în orașul lor, aflat aproape de Timișoara, unde se omora în stradă, se organizaseră proteste la care Maia participase luată de val. I se părea curios că în capul coloanei, cu steaguri găurite și urlete pe cît de mobilizatoare, pe atît de ireale încă, erau cîțiva dintre bețivii și zurbagiii orașului, poate doar ei mai aveau curaj, un curaj chimic, dar nu mai puțin curaj, pe cînd ea se gîndea cu groază că o vor da sigur afară din facultate, la care intrase în urmă cu doar cîteva luni. Cînd fosta ei profesoară de sport năvăli în holul de la intrare, Maia pricepu că scăpase și hotărî, ușurată, să plece în aceeași seară la București, unde începuse, se pare, Revoluția. Stătu o vreme, prostită, cu toți ai ei, în fața televizorului, iar apoi își făcu bagajul și plecă la gară. Orașul era pustiu, la fel și gara, dar trenurile circulau conform orarului, iar cînd urcă în rapidul de București, nemaiauzind nimic din vorbele amestecate ale părinților, Maiei îi trecu prin cap că e, probabil, ultima dată cînd îi vede. Doar soră-sa, Sorina, dintr-un acut simț al armoniei, nu se mai amestecă în cacofonia de șuierături, pufnituri și reproșuri, ci doar ridică

un deget la tîmplă, îl roti ușor ca pe un sfredel, după care le întoarse spatele, luînd-o abrupt peste linii.

Drumul pînă la București din noaptea de 22 spre 23 decembrie 1989 a fost cel de-al doilea pas prin care Maia s-a apropiat de Hotel Universal. Urcase preocupată, își căutase locul în vagonul de cușete, bucurîndu-se că e liber, chiar era singură în compartimentul cu șase paturi. Își lăsă geanta, ieși pe culoar să fumeze și abia atunci își dădu seama că trenul era cu desăvîrșire gol. Nu era nimeni în afara celor doi controlori care apărură în cîteva minute, nu îi cerură biletul, în schimb o sfătuiră să coboare și să se întoarcă rapid acasă. E nenorocire la București, îi spusese unul dintre ei, privind-o cu neîncredere, nici nu știu dacă mai oprim pe drum, la Sibiu e măcel. Apoi dispărură amîndoi, sfătuind-o, dacă nu coboară, să se închidă bine în compartiment, să blocheze ușa cu un umeraș și să nu deschidă pentru nimic în lume. Așa făcu, se piti în colțul dinspre geam al patului de jos, zicîndu-și că e bine să ai trenul tău, dar și regretînd că nu rămăsese acasă, în fața televizorului. Poate că Ceaușescu se întorsese deja și totul era ca alaltăieri, iar ea își inventase pretextul ăsta stupid – că a fost soră medicală și se duce să-și ajute colegii... Care colegi? Îi cunoștea doar de cîteva luni, cei mai mulți erau sigur la munte sau acasă, ce stupid, iar făcuse o greșeală. Trenul opri mai mult timp într-o gară oarecare, dar nu urcă nimeni, se auzeau niște pocnituri îndepărtate și, așa terifiată și sigură că prostia asta avea să fie și ultima, Maia adormi cu fruntea lipită de geamul înghețat. Cînd se trezi era tot beznă, ajunseseră la București, dar trenul rămăsese în triaj. În jurul trenului nu se vedea nimic, controlorii dispăruseră. Își luă geanta plină de fețe, seringi și truse de perfuzii și o porni printre vagoane, căutînd peronul. La metrou, cîțiva revoluționari – organizați abia

de cîteva ore ca să prindă teroriști (era prima dată cînd auzi, prin viu grai, acest cuvînt) – o controlară din cap pînă-n picioare și nu o crezură că vine (cu ce scop?) tocmai din Ardeal. Se înmuiară cînd le arătă o legitimație de studentă, o întrebară dacă are sîngerete și caltaboș. Nu avea, dar putu să treacă și să urce în metrou, străbătînd cîteva filtre pînă să ajungă la Universitate, unde se trăgea cum numai în filme mai auzise pînă atunci trăgîndu-se.

Cel de-al treilea pas prin care Maia s-a apropiat de Hotel Universal a fost chiar revoluția din 1989. Săriturile ei bezmetice din copilărie și adolescență – sărise odată de la etajul doi și aterizase salvator pe copertina de deasupra intrării în bloc – și-au găsit încununarea perfectă în participarea directă la această revoluție despre care se va spune, pe nedrept și cu argumente retroactive, că a fost o înscenare, o provocare și un fals. Maia știa că nu fusese așa: în revoluția ei care durase trei zile – din 22 noaptea și pînă la Crăciun, cînd l-au împușcat pe Ceaușescu, într-o execuție publică reluată apoi, ca prim *reality show* românesc, de televiziunile din toată lumea – fusese, fără îndoială, mîna destinului. Era săritura pe care ea urma s-o facă exact pe *douăjdoiadoișpea*, la 22 de ani, iar acest lucru îl știa dintotdeauna, din copilărie, cînd se juca de-a școala cu cele trei grațioase: Daniela, Crinela și Mirela. Toate notele pe care ea – profesoară în cele ale vieții, de la făcutul copiilor la cățăratul pe bloc și zburatul în bazinul de la ștrand cu rotilele – le acorda celor trei fete cu un an-doi-trei mai mici erau datate 22-XII, iar cataloagele fictive, făcute din caiete sudențești cu coperte de carton, erau pline de această dată *viitoare.* Cînd ajunse în Universal și Aliona avea să-i întindă pentru prima dată tarotul, cartea care-o reprezenta pe ea era acoperită de Roata Norocului și de numărul 10. De ce nu e 22? întrebase. E 22, dar trecut prin tetraktys,

răspunsese Aliona, căci 22 : 2 + 2 = 13, adică 4, iar 1 + 2 + 3 + 4 = 10. Să înțeleagă cine n-are altceva mai bun de făcut! Iată de ce, cînd această zi venise, iar Maia ajunse „la revoluție“ cu fața ei rubicondă de la opt ani, voia musai să ia nota 10. Și cum ar fi putut lua mai bine nota maximă la această săritură nesperată cu capul înainte, transmisă la televiziunea de-acum liberă? Cu siguranță alergînd haotic între Universitate și Intercontinental, printre trasoare, lumînări înfipte în asfalt și sînge de ieri-noapte, pînă în Maria Rosetti, unde locuia, la demisolul unei vechi case boierești (primită cadou înainte de război de o femeie frumoasă de la logodnicul ei), cealaltă Marie a familiei, pe care Maria mare n-o mai primise în casa de la Poiana Sibiului după ce fugise la București cu un bărbat ce-o părăsise oricum după cîteva luni.

Nimeni nu știa cum supraviețuise singură în București, se măritase totuși, la un moment dat, cu un alt tip, Iov, șofer la un laborator de dulciuri, care murise exact în săptămîna în care Maia intra la facultate. Iov conducea o motocicletă cu ataș, pe care o lovise frontal o cucoană cu un Oltcit roșu, iar sticla parbrizului îi retezase carotida. Murise la Perla, unde se intersectează Ștefan cel Mare cu Calea Dorobanților, într-un loc prin care Maia avea să treacă zilnic ani de zile, amintindu-și, de fiecare dată, mai ales gustul inegalabil al jofrelor, indienelor și amandinelor pe care unchiul Iov le aducea cu cartonul de cîte ori venea ea la București. Descoperise în Maia, pe-atunci adolescentă, copilul pe care nu-l avusese niciodată. O plimba cu motocicleta noaptea, prin toți Bucureștii, pe lîngă marile parcuri și pe lîngă lacuri, cu o viteză nemaivăzută, iar o dată chiar traversaseră munții împreună, toți trei, și făcuseră o pană memorabilă într-o pădure de lîngă Rîșnov.

Cele trei zile cît dură revoluția ei personală, Maia nu găsi nimic de resuscitat, pansat, reanimat. Toți cei care

muriseră la Universitate o făcuseră cu puțin timp înainte de a veni ea cu trusa de prim ajutor și cu nevoia ei de a sări periodic în gol. Acum revoluționarii și *apărătorii patriei* aveau nevoie mai degrabă de mîncare, cafea și haine curate, așa încît, sub răpăituri ritmice, urlete și țipete, printre soldați, milițieni și civili cu brasarde tricolore, Maia făcu de cîteva ori drumul de la Universitate, pe Batiștei, Sahia, Caragiale, pînă în Maria Rosetti. Lîngă Interpol, cu ferestrele spre antenele parabolice gigantice, era camera pe care Maria, cu generozitatea sa instinctivă, i-o dăduse ei, deși ar fi putut-o închiria pe bani buni. Luă de acolo zahăr, cafea și conserve, ca de la Alimentara, și se întoarse la Universitate. După o vreme, veni înapoi fiindcă uitase de ibric; ca să-și forțeze norocul – care n-a părăsit-o nici în cele mai nechibzuite sărituri, plonjoane, aruncări de la mare înălțime –, Maia a făcut și a treia oară drumul pînă în strada Maria Rosetti, de astă dată doar pînă la brutăria de vizavi, cea lipită de apartamentul rabinului din care toată vara trecută răsunase Radio Europa Liberă. Acum era liniște, aproape întuneric, iar pîinea nu venise sau poate se terminase deja, așa că Maia făcu drumul înapoi fără să mai intre în casa mătușă-sii. Peste drum de brutărie aproape se ciocni de un domn foarte îngrijit, cu ochelari, care tocmai ieșise din blocul cu opt etaje ce flanca, pe partea dreaptă, casa Mariei ca să-și plimbe cățelul. Își ceru scuze, domnul dichisit îi zise scurt *vă rog* și își continuară drumurile în direcții paralele, printre case. Abia după cîteva luni, cînd îl revăzu la televizor, Maia înțelese (și evident că nimeni n-o crezu) că în seara de 23 decembrie, pe la 5 și ceva, pe strada Maria Rosetti se ciocnise de generalul Chițac, viitorul ministru de Interne, care lăsase puțin revoluția în desfășurare ca să-și plimbe cățelul iubit.

Următoarele două zile și două nopți Maia le petrecu în Facultatea de Filologie din Edgar Quinet, dormind noaptea

pe birourile din secretariat, hrănind ziua soldații lăsați de Frontul Salvării Naționale să-i apere pe studenți de cine o fi fost cazul. Unul dintre profesorii de la catedra de folclor, despre care s-a spus mai tîrziu că ar fi fost informator al Securității, se plimba prin holul mare cu o grenadă în mînă. Veneau mereu la intrare reporteri străini pe care însă nu-i controla nimeni, poate pentru că se stabilise așa, din aproape-n aproape, că „teroriștii“ erau români de-ai noștri. Puneau întrebări, se străduiau să înțeleagă răspunsurile și dispăreau să-și transmită corespondențele la cald. În vacarmul revoluționar însă – din care Maia își amintea, peste zeci de ani, mai ales noaptea stranie din trenul pustiu ajuns în Gara de Nord fără un minut întîrziere – se întîmplă ca ea să-i cunoască pe toți cei care contau. Îi mai rămăsese în minte un soldat care se spăla pe picioare la toaleta de lîngă secretariat în timp ce pușca și gloanțele din dotare zăceau pe jos, într-o baltă urît mirositoare cu clăbuci. Și nu uită prea repede scandalul primelor alegeri libere ale Ligii Studenților, la care reporterii străini au rezistat doar cîteva minute, apoi, copleșiți de urlete, înjurături intraductibile și tensiunea care amenința să arunce totul în aer, și-au adunat camerele, microfoanele pufoase și cablurile și au dispărut. La fel cum au dispărut și cei trei capi ai ASCR pe care nu voia nimeni să-i realeagă: s-au refugiat în prima sală de lîngă lift, unde fusese pe vremuri sala orarului, și s-au ales între ei. Așa se încheie și revoluția Maiei și așa ajunse ea să ia parte, doar fiindcă fusese de față, la transformarea Hotelului Universal în cămin studențesc. Printr-o potrivire care nu avea nimic mistic – era vorba mai degrabă de o refolosire a unui loc din buricul tîrgului pe care îl vîna multă lume –, Maia ajunse să primească o cameră în hotelul fără nici o stea unde locuise o vreme stră-străbunica ei, Rada, fata de aur adusă de Vasile Capșa de lîngă Varna, ca suvenir al primului lui taxid eșuat la Sevastopol.

VI

Meditația celor cinci simțuri

Maia se trezea noapte de noapte în balconul camerei din căminul Universal, stînd turcește pe cimentul rece. N-ar fi putut spune cum ajungea acolo: probabil, după ce adormea profund, se dădea jos din pat, trăgea draperiile grele de culoarea muștarului, pline de praf și pete vechi, deschidea cele două uși cu geamuri înalte și ieșea pe terasa de la etajul trei, unde nu era liniște decît vreo două ore pe noapte. Pînă spre trei dimineața se auzeau muzici și voci, țipete întretăiate, grohăituri de poftă și mugete de mulțumire. Așa trebuie să fi fost pe arcă, își zicea Maia, în somnul ei somnambulic din care nu se trezea, ca să intre înfrigurată, dar odihnită, pînă nu se făcea liniște. Auzea – sau visa că aude – fiecare zgomot, fiecare vorbă spusă în curtea interioară a căminului studențesc, iar a treia ureche, cea care strîngea toate șoaptele-urletele-zgomotele, o simțea deschizîndu-i-se deodată, ca într-un desen animat, pe la mijlocul gîtului. Mai tîrziu, după închiderea Universalului, cînd fu obligată să descrie amănunțit transele ei nocturne, Maia reproduse, la cererea unei psiholoage care încerca să-i pună un diagnostic, ceea ce ar fi trebuit să intre prin pîlnia pulsatilă deschisă în dreptul gîtului ei:

săvinănorolanoibăispuneiunaccidentcutoțiicepulamea rulzsurvaivpînălagargantuaaccidentginaaadouă

suteeusîntmamășisoțiegeorgicăpulameatoarnătuștiicum valuzărulbagăfirutrocbadenslipitoaresimocosmabăicreti nilorhaiteroggeorgicălungifrumoscîntăbăboulepulamea cenaclurupelvinatabazilnegruzibăascriedespremoartecu noaștemfoartebineaceastăproblemăsăseducălagargantua acunuzimădecarenuestedeacordlaziuastabilitămaide parteoteribilălinișteltimofeisăianubătimofeimăeliberezși vinoginaaaviațaveșnicăesteorealitatepulameasăvinăprin inversasărămînăbădacăvinenecesartotuleconștiințăsă scrieeacumînuțaeiotîmpităscriecucuruleiuniversal.

N-avea cum să știe ce vedea în tot acest timp. Își ținea ochii deschiși pînă cînd începeau să lăcrimeze de la fumul de țigară ce se ridica încolăcindu-se în curtea interioară a căminului Universal și se aduna deasupra lui, într-un nor perfect circular care putea fi văzut pînă la Cocor. Atunci cînd reușea să închidă ochii, Maia vedea miile de țigări care ardeau simultan în toate camerele din Universal și care se stingeau odată cu trecerea nopții – ca în jocul electric pe care îl juca în copilărie: puneai electrodul pe o capsă metalică sub care se afla o întrebare, iar dacă partenerul ghicea răspunsul, punînd un alt electrod pe capsa potrivită, se aprindea o luminiță. De recunoscut nu recunoștea decît țigările pe care le fumase și ea cândva: Vikend, Point, Carpați fără filtru, Cișmigiu lung sau Golful acru, Monte Carlo, mai tîrziu Pall Mall sau Chesterfield. Cu timpul, veghind la etajul trei al Universalului, Maia începu să recunoască amestecuri indefinite, ierburi noi și aromate, ceva care-o lipea, deșteptîndu-i toate simțurile, de cimentul înghețat. Era ca pe vremuri, în sala de operații unde lucrase, cînd, prea aproape de anestezist, aspira gazul ce scăpa pe lîngă mască: nici prea mult, ca să nu încurce instrumentele, nici prea puțin, ca să suporte pînă la capăt șuvoaiele de sînge, scrîșnetele burghiului în os, șuruburile înfiletate

pînă-n prăsele, oroarea. Gazul euforizant o anestezia, pe ea mai întîi, iar eleganța cu care-i spusese odată un chirurg vestit că își face meseria era datorată, fără îndoială, lentorii provocate de halotan.

Exista vreun moment în care nu era nici o țigară aprinsă în Universal? – o întrebă psiholoaga, pe un ton ironic. Nu, nu exista, chiar și la primele ore ale dimineții, cînd vacarmul se potolea și deasupra patrulaterului negru al curții interioare se putea vedea, cîteva minute, cerul, în Universal începeau să-și aprindă primele țigări portăresele care schimbau tura. Uneori, prima țigară o aprindea chiar Maia cînd, trezindu-se brusc, se întorcea rebegită de pe balcon, punînd capăt, cu o cafea fierbinte, fiartă pe reșou, și o țigară, veghii ei automate.

Gustul țigării de dimineață nu l-ar fi putut înlocui cu nimic altceva. Momentul precis în care se așeza la masa prinsă în perete care se prelungea cu un rastel de bagaje din cealaltă viață a Hotelului Universal era și cel în care trăgea primul fum: o explozie multicoloră în spatele glotei, care se înșuruba deschizînd canale și luminișuri spre ochi, nas și creier. Apoi acea zecime de secundă în care epiglota zvîcnea scurt, amenințînd să astupe traheea. De asta și cafeaua fierbinte era deja pe masă, însă era păcat să strici gustul-mirosul-viziunea care-ți pipăia interiorul gîtului iritat noaptea trecută de vacarmul din Universal. Primul fum ce-ar fi putut, dimineață de dimineață, să o sufoce îi aducea în cap – și apoi în tot corpul, care se subțiase în lipsa mormanelor de prăjituri ardelenești – o liniște ce era mai importantă ca fericirea.

În diminețile acelea, asupra cărora nu avea nici un fel de control, pentru că nu știa mare lucru despre felul în care-și petrecea nopțile, Maia a început să scrie. La început a transcris, într-un carnețel cu spirală și cu pagini de

diferite culori, scrisorile pe care le primise Rada de la Capșa în vremea vestitelor lui călătorii, taxiduri cel mai adesea lipsite de urmări practice. Erau, de fapt, niște foi aproape mîncate de vreme, rînduri întregi erau invizibile sau dispăreau dacă le rîcîia cu unghia. Nu se vedeau nici datele la care fuseseră scrise și, de aceea, atunci cînd încerca să le transcrie, Maia avea grijă să păstreze ordinea inițială. În ce scop le transcria n-a putut spune atunci cînd i-au fost luate toate caietele și dosarele adunate pe poliță și sub pat, poate pentru că în multe dintre scrisori se amestecau caractere chirilice și litere latine și altfel n-ar fi putut fi citite. Cu timpul, pauzele de transcriere, notate de Maia prin linii lungi orizontale, au început să fie la fel de dese ca scrisul. În diminețile în care se întorcea de pe balconul îngust ce dădea în curtea rectangulară, Maia răsfoia distrată cele douăzeci de scrisori, le punea teanc în stînga biroului și începea să scrie, ca în transă, în carnetul multicolor cu spirală, așa încît atunci cînd, la închiderea căminului Universal, au încercat să separe scrisorile lui Capșa către Rada de scrisul copilăresc al Maiei, lucrul s-a dovedit imposibil.

Muraki mi, zicea Vasile Capșa într-o scrisoare transcrisă, să bagi de samă cînd o să vină Tinu de la Brașov, să mergeți amîndoi, dacă vrea și el _____ ca să nu spună iar vorbe fără el. Eu nu dorm noaptea și mi-e urît ca atunci _____ să crezi că o să știu. La Constantinopole a venit primăvara, vîntul bate iar dinspre mare și _____ a adus cîinii pe care i-au dus cu vaporul mare cînd a început zăpada să se topească la chei. N-au ajuns cu toții la mal, mulți s-au înecat în mare sau au fost sfîrtecați sub corabie. Dar cei _____ la mal sînt înrăiți de frig și trebuie să te grijești seara să nu te înhațe. O să fii bucuroasă să afli, în schimb, că toate pisicile o duc

bine și pe lîngă Turn, și în bazar. Poate numai _____ mari și grăsane și cer mîncare în toate limbile pămîntului. Mie mi-au cerut pe rusește _____ cum știi tu mai bine.

Nu uita de Tinu, nimeni _____

Prietenul tău, V.

VII

Introducere pentru cumpănirea stărilor de viață

1

Cînd deschise ochii, în dimineața zilei de 1 februarie 1855, Vasile Capșa, cel dintîi și cel mai trist dintre cei doisprezece fii ai lui Constantin cojocarul, știu fără urmă de îndoială tot ce avea să se întîmple pînă la întoarcerea în București. Stătea așa, între somn și trezie, în odăița pe care o închiriase în Ulița Desfundată ca să supravegheze încărcarea chervanelor și aștepta să îl strige Costache băiatu'. Focul se stinsese de cîteva ore. O auzea lipăind pe podele pe țigăncușa de aseară, mică și vioaie, cu ochii migdalați și buze groase. Ce-i plăcuse la ea? Fixitatea privirii, adorația cu care îl privea în timp ce-i turna vinul. N-avea mai mult de 12 ani. Lipăitul încetase, dar, după respirația furișă, trebuia să fie tot în cameră. Se întoarse pe-o parte, simțind o durere ascuțită în piept și mîna pe jumătate amorțită. Țigăncușa stătea încremenită, pe vine, cu spatele la el. Se ridică în capul oaselor, cu grijă, cu privirea ațintită pe fetița tuciurie cu plete negre. Ea se întoarse brusc și îl privi în ochi cu nerușinare: Îmi dai globul? Atunci își aminti că toată seara îl rugase să-i dea globul de cristal cu care își plătise datoria băcanul Kiriac Pană Kirovici.

După ce făcuseră safteaua mărfii pentru Sevastopol și încărcaseră în care roțile de cașcaval, carnea de porc afumată, șuncile, pîinile și cutiile de biscuiți – silabisi Maria înghițind de cîteva ori în sec –, se retraseră în camera lui Vasile de la primul cat. Costache le lumina scara. Era lună plină, iar felinarele cu petrol de pe drum erau stinse. Țiganca îl urmase fără s-o cheme, o privise doar cu licărul ăla ce-i juca feste. Nu era însă nici urmă de dorință în privirea lui, poate doar o curiozitate care o privea și pe țigăncușa din cîrciuma lui Tache Chiorul. Costache intrase primul în încăpere, pusese lumînarea în cană și desfăcuse patul, netezindu-l cu o grijă prefăcută, fără să ridice capul. Vasile stătea lîngă fereastră, cu o mînă în buzunarul pantalonilor și cu cealaltă sprijinită de pervaz. Din zîmbetul mijit al țigăncușei înțelese că și el zîmbea. O văzu îndreptîndu-se spre fereastră și luînd în brațe o cutie pe care nu avea cum să poată citi *Lichior de Kronstadt*, scoase globul de cristal pe care i-l băgase pe gît băcanul Kiriac, pe vremea bancherlîcului, îndemnat cu siguranță de Madam' Chipiu, care încercase, la rîndul ei, să-și șteargă datoria apelînd la nurii-i veștejiți. Rămăsese datoare.

Fata se duse ață spre glob și începu să-l mîngîie lasciv, cum văzuse țigăncile bătrîne la bîlciuri. Costache își privi stăpînul, făcînd în același timp un gest repezit către fată. Ea se lipi, speriată, de perete, adunîndu-și degetele de la picioare sub tălpi: părea ciungă, dar înfricoșătoare, doar ochii îi scînteiau peste gura strîmbată într-un rictus rău. Urîtă mai era, avea să-i spună lui Costache a doua zi, pe drum, cînd și el, și băiatu' abia își mai aminteau de mica sălbăticiune care le stricase seara de socotit și rînduială.

Se urniseră greu. Chervanele erau încărcate de seara – Costache pusese sloiurile de gheață pe butoaie, pe lateralele carelor, și verificase de cîteva ori încuietorile. Își aduceau bine aminte ce pățise Comorelli, în urmă cu doi ani, cu

întreaga marfă primită pe Dunăre de la Viena. O aruncase stricată în port, jurîndu-se să nu mai repete prostia. Drumurile lungi, moarte sigură. Costache știa mai bine ca oricine, mai bine ca stăpînă-su, mai bine ca Anton sau ca zgîrciobul care-l școlise pe Vasile, tot ce se petrece în tîrg. Știa cînd se ceartă Fiore cu Comorelli, cînd primește marfă Mayer din Grădina Episcopiei, cît dau Kaiser și Pascal să-și facă grădină în josul Uliței Nemțești. Numai despre Ghiță Bimbașa de la Biserica Albă nu putuse afla mare lucru, deși avea ibovnică la bucătăriile lor. La fel ca Lefteru, dascălul lui Vasile, Bimbașa era în stare să omoare dacă lucrurile îi ieșeau din casă. Îl prinsese odată pe unul cu vorba, iar pedeapsa a umplut mahalaua de oroare: îl scosese pe nefericit gol pușcă pe Podul Mogoșoaiei, turnase apă înghețată pe el – era în crucea iernii – și îl biciuise cu biciul bicigașului pînă cînd sîngele și gheața se făcură una pe spinarea trandafirie și transparentă, iar prin luciul uniform și despielițat începuseră să se vadă mușchii, tendoanele și cîte-o bucată de os sidefiu. Nu-l chemaseră la Mitropolie, deși urletele calfei se auziseră pînă departe.

Cînd Costache se întoarse în camera de la primul cat, Vasile se îmbrăcase și își trăgea cizmele. Țigăncușa își luase locul deasupra globului albăstriu, pîndind gesturile celor doi bărbați. Vasile zîmbea din nou, îl amuza încăpățînarea fetei. Știa că-și primise deja banii cu o seară înainte, dar cînd Costache se îndreptă spre ea, rămase neclintită și tăcută. Își ținea mîinile una peste alta, pe creștetul globului de cristal ce părea, în întunericul pîlpîitor al zorilor, tulburat. Numai cînd fu la un pas de ea se ghemui ca o pisică mare, neluîndu-și însă mîinile de pe cristal. Costache o ridică încet, cu blîndețe și îi șopti ceva la ureche. Fata rîse scurt și sacadat. Apoi Costache scoase din buzunarul stîng cursa de șoareci rămasă de la chir Panaiot, cînd deschiseseră prima cofetărie, în Hanul Damari, și i-o dădu

țigăncii. Fata o luă, o duse la gură și o linse îndelung, plimbîndu-și limba cu repeziciune peste cadrul fix, apoi pe arcul ruginit și, repede, repede, pe partea mobilă care intrase – li se păru celor doi bărbați – într-o trepidație prevestitoare de rele. În ultima clipă, țigăncușa azvîrli cursa, care făcu „țac“ la picioarele lui Vasile, și o zbughi pe ușă.

Bucătarul nu avea ținere de minte – povestea Maria, cu un glas subțire și vag batjocoritor, în bucătăria ei ardelenească din care mirosul de trandafiri fierți mergea în toate camerele. Dacă ar fi avut, n-ar fi uitat-o pe țiganca mică și și-ar fi descărcat chervanele în prima așezare mai de Doamne-ajută, căci începuse să se încălzească, iar el se simțea neliniștit fără motiv. Era și prea tînăr, unii îi luau muțenia drept înțelepciune, poate de asta nu crîcnise nimeni cînd avusese ideea să facă negoț în plin război cu rușii, cu turcii, cu englejii, ba chiar și cu piemontezii, ce-or mai fi și ăia. Iarna era în toi, mîncarea ajungea greu din cealaltă parte a lumii, părea o adevărată găselniță să le-aducă de-ale gurii de la doi pași și să le vîndă de cinci ori mai scump ca la București. Dar *haram gheldi, haram ghiti*, de haram au venit, de haram s-au dus, fiindcă Bucătarul uitase să treacă, înainte de a pleca de la tractirul din Ulița Desfundată (aia care se numește azi, ca o batjocură, Sevastopol), pe la Sfîntul Dumitru de Jurămînt, să se roage cu inima, să ceară apărare și întoarcere bună. Așa a fost el întotdeauna, își amintea de Dumnezeu numai cînd îl trăsnea din senin sau cînd i se năștea vreun copil. Așa a fost de cînd l-a făcut mamă-sa, printre cojoace neargăsite, și pînă în dimineața aia de toamnă tîrzie cînd a dispărut în ceața de pe Gabroveni.

Așa că – povestea Maria, abia ținîndu-și rîsul – nu i-a dat prin capul lui bărbos și fălos să vîndă nici măcar o pîine la Brăila, la Galați, pe unde-o fi trecut în drum spre Crimeea, deși dintr-un chervan se scurgea deja un fir subțire

de apă. *Lui Vasile îi era tot timpul frig*, zicea Maria deschizînd ușa de la cămară. De pe scăunelul verde pe care o așeza de cîte ori făceau dulceață de trandafiri, Maia vedea un borcan mare plin cu tărîțe – pentru borș, licoare exotică în Ardeal – și mai multe borcane cu dulcețuri vechi, unele zaharisite. De ce nu le dădea altora? – o întrebase de mai multe ori. Pentru că la voi, aicea, nu fac doi bani, zicea femeia închizînd ușa cămării și tîrșîindu-și picioarele pe linoleumul roșu cu puncte negre. Ce pricepeți voi, ardelenii, cum se păstrează în borcanul închis, fără aer și fără leacuri, inima florii? De unde să știți voi că există doar două zile pe an cînd se pot aduna petalele și că zahărul din floare face dulceața? Cum să pricepeți, deși vă spun de ani de zile, că sîngele florii nu se fierbe pe foc iute și nu se încheagă ca marmelada de la băcănie? De ce să vă mai spun că dulceața de floare nu se îndeasă în haioș cu osînză de porc și nici măcar în clătite cu ulei, nu se toarnă peste orezul cu lapte și nici nu se unge gros pe pîine?... Cînd se enerva, vocea i se subția pînă la înălțimi amețitoare.

2

Trecuse aproape un an de cînd locuia în Hotel Universal, cînd Maia intră pentru prima dată în Mînăstirea Stavropoleos. Era într-o miercuri, imediat după prînz, iar în bisericuța veche de lîngă „Carul cu bere“ nu era nimeni. Nici nu căuta pe cineva, deși auzise că un călugăr neobișnuit, venit de la Cheia, încerca să refacă mînăstirea. Trecuse pe la Sfîntul Dumitru de Jurămînt, locul în care se spovedea pe vremuri Rada de multele ei păcate, cititul viitorului fiind primul dintre ele. Era întuneric, iar picturile aproape șterse se vedeau ca în ceață. Păși pe dalele de piatră neacoperite și se așeză pe o bancă de lemn. Oare unde stătea Rada duminica? Și cum de-o primeau în biserică, doar se știa

bine cine e și ce face? Erau alți oameni pe-atunci, își zise, apoi ieși salutînd-o pe călugărița foarte tînără care apăruse între timp la pangar.

Duminică se întoarse însă la Stavropoleos, iar bisericuța era acum neîncăpătoare. Ajunse la 10 și jumătate, iar în clipa în care intră pe poarta veche de lemn sculptat, corul începu să cînte un psalm pe care Maia nu-l mai auzise decît în bucătăria mirosind a trandafiri a Mariei mari: „Binecuvintează, suflete al meu, pe Domnul!“. Parcă nici nu-l auzise vreodată, oricum vorbele cîntate subțire de Maria în copilăria ei nu-i spuseseră vreodată mai mult decît limbajul încîlcit pe care-l asculta uneori duminica la liturghie. Acum, intrînd din lumina puternică în penumbra uscată de la Stavropoleos, Maia simți în plexul solar, împrăștiindu-se apoi spre cap și membre, o liniște totală, ca o ungere instantanee a unui mecanism perturbat. Făcu un pas instinctiv înapoi – dacă nu se arunca în gol, ea făcea cîțiva pași înapoi –, dar poarta era deja închisă, așa că rămase pe loc, în intervalul de trecere lăsat pe mijlocul bisericii între bărbați și femei. *Binecuvintează, suflete al meu, pe Domnul și toate cele dinlăuntrul meu, numele cel sfînt al Lui.* I se păruse întotdeauna că Maria exagerează sau că a uitat versurile, pe care le cînta oricum prea subțire și cu niște falseturi care-i dădeau Maiei fiori. Cum adică, *binecuvintează, suflete AL MEU, pe Domnul*, de parcă Maria, oricît de mare se credea ea, ar fi putut avea un suflet de aceeași natură cu cel al Domnului? Și cine era Domnul: Dumnezeu sau Fiul său unic? Cum de sufletul Mariei își putea imagina că stătea alături de sufletul dumnezeirii, doar binecuvîntarea o dă cel ce-o are, nu? Iar binecuvîntarea putea fi numai cuvîntul bun coborît de sus sau și cel întors înapoi în rugăciune?

Maria mare nu cerea niciodată nimic, dar primea totul. Se întîmpla uneori să rămînă fără zahăr, fără ulei, fără

drojdia de prescuri și adesea fără cutiuțele rotunde de bomboane colorate Cip-Cip pe care le punea sîmbăta, în formă de cruce, pe colivă. Cip-urile le șterpelea Maia fără să-i spună, sigură că le va pune la loc pînă sîmbătă. Dar nu se găseau decît rar, iar cu timpul începuseră să nu le mai facă minuscule, cît gămălia, și colorate în cel puțin zece culori diferite, ci puțin mai mari, nu mai aveau același farmec, nu se mai lipeau de limbă și nu-i mai colorau buzele Maiei, fiecare în culoarea ei. Cînd avea nevoie de ceva, Maria o suna pe Maia, îi spunea exact de unde să ia fiecare lucru, în ce cantitate și cît de repede să ajungă cu ele. Uneori însă Maia nu răspundea: stătea lîngă telefon știind bine cine sună, incapabilă să ridice ochii de pe cartea pe care o citea. Maria lăsa telefonul să sune de trei ori, apoi suna la ușa de alături, unde locuia familia Bărbat. Nici măcar în aceste cazuri extreme – care începuseră să se îndesească pe măsură ce Maia descoperea tot felul de biblioteci neașteptate: biblioteca din Ceangăi, biblioteca din Gojdu, în fine, marea bibliotecă de la Fîntîna cu Broaște, unde era obligată să citească la sala de lectură, lucru care-o amorțea și o neliniștea în egală măsură, pentru că nu era singură – Maria nu cerea nimic. Indica, spunea pentru ce are nevoie, explica situația, întotdeauna cuvintele se alegeau de la sine.

De la o vreme însă, Maia avea nevoie de singurătate, nu putea citi în timp ce mesteca în oalele Mariei mari, așa că făcuseră din dulceața din postul sfinților un ritual anual, la început de vară. Singurătatea era esențială pentru citit, dar și pentru a cunoaște prin citit o stare pe care Maia o regăsea, fără nici o carte, acum la Stavropoleos. Și aici erau oameni în jur, poate prea mulți, dar Maia se simțea una cu ei, deși nu cunoștea pe nimeni și nici nu ținea să cunoască.

La Stavropoleos exista un cor de bărbați cu voci grave, modulate, îndelung armonizate. Maia încerca să înțeleagă,

dar limba veche o scotea din minți, iar cînd văzu că nici măcar asta nu-i strică starea inexplicabilă, începu să cînte și ea, fără să scoată vreun sunet, psalmul lui David pe care habar n-avea că-l mai știe: *înnoi-se-vor ca ale vulturului tinerețile tale*. Știa de la Rada că vulturul e semn de schimbare, de înnoire cu bucurie: vulturii bătrîni zboară cît pot ei de sus și apoi se lasă să cadă și să-și sfărîme pliscul de-o stîncă, doar așa o pot lua de la capăt, se pot înălța din nou. De cîte ori Maria o striga să vină în balconul înghesuit, plin de mușcate, hortensii și cutii cu legume, ca să-i arate deasupra școlii o pasăre care dădea ocoluri largi, cercuri ce le cuprindeau și pe ele, Maia știa că toate se vor aranja. Asta simțise, cam fără sens, și în dimineața în care îl descoperiseră pe Pavel Dreptu în curtea interioară a Universalului, cu capul spart și cu picioarele aliniate nefiresc, de parcă, înainte de a cădea, făcuse șpagatul.

Cînd psalmodia *Cel ce face milostenie Domnului*, Maria accentua ultima silabă, pentru ca Maia să nu uite niciodată cui i se cuveneau colacii și coliva, prescurile și cozonacii, sarmalele și pilaful pe care le gătea toată toamna, la parastase – căci trăiseră deja zeci de ani de parastase, pentru toți bărbații din familie, care mureau, nu se știe de ce, mai repede decît femeile. Înainte de a muri, tot ea își pregătise totul pentru parastas – zacuscă de ciuperci, sarmale cu orez și baclavale –, apoi se așezase în pat, curată și aproape veselă, dacă n-ar fi fost respirația șuierată și picioarele care se tot umflaseră pînă cînd pielea subțire se rupsese de-a lungul gambelor, lăsînd să curgă cîteva firișoare de limfă limpede și sărată.

Cunoscute a făcut căile Sale lui Moise, fiilor lui Israel voile Sale. Și eu îmi știu Calea, i-a spus într-o noapte Maiei, care citea în camera alăturată, crezînd că Maria mare adormise, după ce, sprijinită pe cîteva perne, reușise să respire mai ușor. Mi-am văzut calea în vis, după ce m-am luptat

cu diavolul, a mai zis, dar cînd Maia ajunse lîngă ea, tăcu și se întoarse cu spatele, deși nu avea voie să doarmă pe partea stîngă, ca să nu-și forțeze inima. Nu era prima dată cînd se luptase cu diavolul, Maia știa că avusese o noapte grea dacă nu dădea nici un semn dimineața pînă spre ora 10. Diavolul vine de obicei prin oameni cunoscuți – o învăța Maria –, oameni cu ghină, cum le zice, și e bine să știi asta de cînd îți intră pe ușă. Crezi că ți se pare, dar pînă la urmă ce ai simțit cînd l-ai văzut prima dată, aia e. De obicei nu vor să plece din coridorul prelung cu linoleum pistruiat în roșu și negru, singurul loc din casă unde nu sînt icoane (era de fapt una, a Sfîntului Mina, în bufetul cu Cip-Cip). Stăteau acolo, de-a-n picioarelea, sprijinindu-se de bufetul care mirosea a vanilie și biscuiți cu miere, uneori se apropiau de cămara înțesată cu dulceață de trandafiri, ardei roșii iuți și enormul borcan de borș. Nu treceau niciodată de cămară, iar dacă Maria insista să intre măcar în prima cameră sau în bucătărie, invocau motive atît de transparente, încît nu mai încăpea nici o îndoială. Odată, o croitoreasă de la scara vecină care venise după borș îi spusese că trebuie să ajungă rapid acasă pentru că o așteaptă Dan Spătaru, auzi unde stătea Dan Spătaru cînd venea în Ardeal... Iar domnul Bărbat, care rămînea întotdeauna în prag, nu intra nici măcar un pas în holul întunecos, îi spusese odată că e grăbit pentru că scrie un roman-fluviu despre toate orașele-port la Dunăre. Cum să crezi așa ceva? O nebunie, zicea Maria, neclintită în singura împărțire rasistă pe care i-o transmisese devreme și Maiei: oamenii transparenți, prin care vezi ca-n palmă, și oamenii cu ghină, care pot fi buni pentru alții, dar care pentru tine sînt întruchiparea diavolului – un diavol prost și orb, pe care-l poți învinge numai dacă înțelegi cum stau lucrurile.

Exista însă în psalmul lui David – pe care corul de la Stavropoleos îl cînta așa cum Maria își închipuia că îl cîntă

îngerii cei tari la vîrtute în grădinile Raiului – un verset obscur, pe care Maria îl contrazicea, iar Maia nu-l înțelegea: *Nu pînă în sfîrșit se va iuți, nici în veac se va mînia*. La sfîrșit toate se iuțesc, și vederea, și credința, și înaintarea pe cale, zicea Maria. Pînă la un moment, întîrzii, citești romane și cărți de hîrtie, greșești, te întorci, ai tot timpul. Pînă la 20 de ani, timpul e sub tine și te ridică, te duce de parcă zbori. Apoi însă ești obligat să alegi, iar dacă alegi prost, păcatele trupului te afundă. După 40 de ani, degeaba mai ai impresia că poți continua să citești cărți. Ești pîndit, ești privit și cu cît privirea ta e mai împăienjenită, cu atît cazi mai des. Dacă psalmistul ar zice invers – la sfîrșit se va iuți și în veac se va mînia – ar trebui să ne temem, că urma alege. Iar după 60 de ani trebuie să fii pregătită să cazi în fiecare zi. Unii cad din picioare, alții cad la pat și nu se mai ridică. *Omul ca iarba*, psalmodia Maria liniștită, căci ea mai avea mult pînă să cadă, hăt, dincolo de 90 de ani, și, mai ales, știa cum stau lucrurile de-apoi.

La Stavropoleos însă, psalmul lui David despre vederea lui Dumnezeu se încheia cu reluarea primului verset, *Binecuvintează, suflete al meu, pe Domnul și toate cele dinlăuntrul meu, numele cel sfînt al Lui*, pe care-l cînta toată lumea aceea amestecată din Bucureștii anilor '90 – actrițe cunoscute și eseiști în formare, cîntăreți rock, gospodine, arhitecți, călugări adevărați și pictori vestiți, implicați în reconstrucția și pictarea bisericii, scriitori necunoscuți și jurnaliști intransigenți, cîțiva teologi ce visau la o sinecură în diplomație –, o lume încă neașezată și cu iluziile intacte. Din acea zi și pînă la închiderea Hotelului Universal, Maia nu lipsi în nici o duminică de la Stavropoleos. Și întotdeauna, exact ca prima dată, psalmul era pentru ea semnalul unei schimbări neașteptate și, în mod sigur, nemeritate.

VIII

Meditație asupra celor trei perechi de oameni

1

Pavel Dreptu era profesor la Litere, îl cunoșteau cu toții în cămin. Nu se știe însă cine-l adusese în Universal. Dădeai de el jos, în hol, stînd drept, cu o geantă pe umăr și așteptînd. Îl salutau și el răspundea prea politicos, cum făcea și la școală. Parcă se însuflețea brusc, se bucura că te recunoaște, făcea chiar o scurtă plecăciune, iar asta contrasta cu mina înțepenită pe care și-o relua brusc. Avea ceva mecanic, cam caraghios. Apărea uneori în Universal cu Cristi de la doi – era profesorul lui de greacă. Într-o zi, Maia s-a trezit cu el la ușă. Era tot așa, ceremonios, parcă declama ceva, cu o voce gravă de actor (a lui Ion Besoiu, poate), sacada cuvintele, de parcă era cocoțat la o tribună. Maia nu înțelegea nimic, l-a invitat totuși să intre în cameră fiindcă răsuna coridorul, cîțiva vecini chiar ieșiseră să vadă cine *recită* pe hol. A intrat și s-a așezat pe pat, deși ar fi putut să stea pe fotoliu, pe scaunul de lîngă dulap, era loc destul. Dar el s-a așezat fix în mijlocul patului și s-a lăsat așa, pe spate, de parcă nu era pentru prima dată în camera aia și în patul ăla. Maia își făcu de lucru pe balcon, voia

să vadă dacă vecinii, Matei sau Georgică, sînt acasă. Matei lucra la *Zig-Zag*, stătea cu Gabi în camera alăturată – ei doi și Maia aveau balconul comun. Era lumină și la ei, și la Georgică, era bine de știut, deși nu era clar dacă ar fi putut conta pe vreunul dintre ei, lui Georgică tocmai îi venise iubita, Ulla, din Finlanda și făceau continuu amor, ea urla lugubru, ca o fiară rănită, se auzea pînă pe Lipscani...

N-a stat prea mult în balcon. Cînd s-a întors, Pavel răsfoia una dintre cărțile *lui*, o carte scrisă de el înainte de 1989 pe care o găsise printre cărțile Maiei. A întrebat-o, ceremonios, dacă vrea o dedicație, deși cartea avea deja una, așa o luase de la un anticariat, cu semnătura lui și o dedicație fandosită: „Pentru Mona, care m-a primit atît de frumos“. A fost mirat de coincidență: Maia, Mona, aproape același lucru, chiar așa a zis, *același lucru*, Maiei i se păruse complet aiurea și chiar se cam enervase: după ce se așezase ca nesimțitul pe pat, se mai apucase, fără să ceară voie, să-i caute printre cărți și să-i citească dedicațiile. Dar el nu de asta venise, îi spusese Cristian – așa-i zicea lui Cristi de la doi, cu emfază și, din nou, cu sacadarea lui Besoiu – că Maia ghicește în cărți *adevărate*, nu în tarot, ca Aliona. Zicea că știe – de la Cristi – tot ritualul: trebuie să stai mai întîi turcește, în vîrful patului, pînă-ți golești mintea cu totul și abia dup-aia să iei o carte din raftul de lemn de deasupra caloriferului. O deschizi și citești ce scrie pe pagina din dreapta sus, primul paragraf sau primele zece rînduri, aștepta să-i spună Maia cum se face, deși știa, de la Cristi, mai bine ca ea și nici prin cap nu-i trecea că era o prostie, un joc pe care-l jucaseră într-o seară, la un chef improvizat; lucrurile se potriviseră naiba știe cum, băuseră cam mult, fumaseră niște iarbă adusă de Vasile și jucaseră un joc care îi plăcuse lui Cristi, iar Maia o lăsase așa, ca să pară mai interesantă. De unde știa ce se va întîmpla, o întrebă uitîndu-se fix, prea de aproape și cu o aviditate pe

care Maia o recunoștea – era lăcomia aia de a scoate totul, cu orice preț, de a lua omul repede ca să-ți spună ce încă nici nu se formulase în mintea lui. Habar n-am, i-a zis Maia, ne jucam, făceam pe nebuna, băusem, fumasem ceva și sinapsele mele se legau altfel.

Apoi Pavel s-a întors în pat, păstrîndu-și pantofii în picioare, ca o garanție de decență, și s-a așezat turcește în mijlocul cuverturii roșii. A stat așa mult timp. Poate că era, de fapt, beat, se simțea dintr-odată alcoolul în aer. Maia fumă cîteva țigări, ieși lăsîndu-l în mijlocul patului, singur, iar cînd se întoarse, el era în picioare, în fața raftului cu cărți. Luase de acolo o carte pe a cărei copertă era desenată un fel de cochilie spartă. A deschis-o și a citit, cu voce tare, un fragment, apoi a copiat fragmentul într-un carnet negru pe care l-a băgat în buzunar. Suna așa (Maia pusese un semn, după ce el și-a luat geanta și a ieșit pe ușă clătinîndu-se de parcă tot alcoolul pe care-l expirase în camera ei i se suise brusc la cap): „Știm cu toții că un bibliotecar orb a murit relativ recent. E singurul despre care s-a știut vreodată cu precizie că făcea parte din Colegiu. A fost înlocuit cu o persoană atît de obscură, încît nici nu se cunoaște precis felul în care i se scrie numele“. Numai după ce l-au găsit mort în curtea interioară a căminului Universal Maia află că fusese vreme de cîteva luni bibliotecar în Anglia, la Balliol College. Își aminti că îi dăduse odată o linguriță metalică pe care probabil o furase de la cafeteria colegiului, și pe ea era gravat *Balliol.* O mai avea și acum. Înainte de a pleca, s-a întors și i-a zis, privind-o cam îndoit: „Indiferent ce e în tine, dacă te trezești mereu la ora 5 dimineața, pînă la urmă tot o să iasă ceva“.

2

Aliona vedea viitorul așa cum alții repară ceasuri sau fac pîine. Era clarvăzătoare, cum îi spusese singura ei prietenă, o fată înaltă cu ochii verzi, pe care o cunoscuse în România și care citea mult. *Vedea* dintotdeauna, chiar dinainte să vorbească și să spună primele ei cuvinte: *tata o pliecat*; vedea pînă să meargă la școală, la Chișinău, ca să învețe să scrie și pînă să-l întîlnească pe Vasile, cel care o adusese în România, cu două valize noi și zeci de bocceluțe făcute în ultima clipă. Au stat trei zile într-un demisol din Piața Palatului, unde mirosea a șobolan ud, apoi s-au mutat cu ajutorul unui amic al lui Vasile, șef la Liga Studenților, în Hotel Universal. În casa plină de femei unde crescuse Aliona, să citești viitorul era la fel de firesc ca a te trezi dimineața, a-ți căni părul sau a asculta radioul. Ea, maică-sa și bunică-sa aveau un singur rînd de cărți soioase, uitate de nevasta unui ofițer care trecuse cu regimentul prin Mălureni, pe vremea războiului. Seara, cînd bunica Alionei îi aducea apă caldă, ofițereasa, făcînd pasiențe cu spatele spre ușă, îi spunea femeii zdravene cu cozi groase prinse în vîrful capului să lase apa și să *mestece* cărțile. Bunica Alionei le *mesteca* și apoi le ținea în palme ca să se așeze. Doamna spunea că așa se încălzeau și începeau să spună adevărul. Ce adevăr? se întreba mai tîrziu bătrîna, spălînd-o pe Aliona în aceeași vadră în care îi ducea apă cucoanei cu ochii verzi, subțire și năbădăioasă cu bărba-su. Adevăruri de femei – își răspundea tot ea. Dac-o mai iubea ofițerul (o iubea, se auzea noapte de noapte din camera alăturată), dac-aveau să se întoarcă repede la Brăila, de unde era ea, dacă frate-său (unul, Lică) o să scape de concentrare. Așa dorea ofițereasa, dar femeia singură cu un copil în brațe care îi găzduia vedea mai limpede: înainte să treacă anul, frumoasa chiriașă avea să

se întoarcă singură la Brăila, va pune chezășie casa părinților ca să plătească datorii lăsate de bărba-su și se va apuca de băut. Cărțile uitate de ea în sertarul mesei aveau să zacă acolo ani buni, pînă într-o seară în care fie-sa, care avea aproape 16 ani, îi spuse la masă, arătîndu-i pîntecele: O să fac copil.

Dintre toate cărțile de tarot, Alionei îi plăcea cel mai mult *Preoteasa*. Seara, după ce maică-sa stingea lumina, o scotea din pachet pe nevăzute și o ținea în palme pînă se încălzea, apoi tăia celelalte cărți rămase în pachet, le întindea pe întuneric și se uita îndelung la ele, pînă cînd începeau să lumineze ca licuricii. Pe la 10 ani începu să-și ridice și ea părul, ca bunică-sa, aducîndu-și cozile împletite spre frunte și lăsînd capetele libere să atîrne din vîrful capului. Semăna astfel cu *Marea Preoteasă* din cărți, pe piept își atîrnase cruciulița de argint găsită tot în sertar, iar pe deasupra oricăror haine își punea un fel de manta ușoară, din pînză albăstrie, care-i mai acoperea din formele ce-o luaseră razna. Copiii cam rîdeau de ea.

Pe Vasile l-a cunoscut mai întîi maică-sa. Ea nu *vedea*, dar se purta ca și cum ar fi văzut. Uneori, cînd bătrîna era chemată și nu putea merge din pricina durerilor de șale care-o încovoiaseră de tot, mergea mama Alionei. Știa cărțile pe dinafară, făcea cum văzuse, spunea ce auzise. De la un timp, oamenii o chemau mai mult pe ea. Vedea repede, spunea pe înțeles și se mulțumea cu puțin. Într-o seară în care bătrîna nu se putu scula din pat, mama Alionei se duse cu doi bărbați necunoscuți pînă la Chișinău. O luară cu o mașină mică, albă, cu doar două uși, pe care o conducea Vasile, un om de afaceri din România. Au mers vreun sfert de ceas și au oprit în fața unei case de la marginea orașului. Femeii i se păru că știe locul, iar senzația n-o părăsi nici cînd ajunse în casă. Intrară într-o sufragerie mare, la masă erau alți bărbați și vreo trei femei

mai mult goale. Voiau să-l cheme pe unul, Piticu', mort în urmă cu o lună, și apoi, pe rînd, sperau să-și cunoască viitorul. Vasile plătea tot. Femeii nu-i fu greu să-i convingă de prezența Piticului, apoi întinse cărțile și le spuse pe rînd ce voiau să audă. Lui Vasile îi ghici ultimul. Urma să se însoare, să facă un drum lung, peste țări, dar nu peste mări. Vasile îi tot turna un vin dulce și rîdea. Dinții îi sclipeau, înconjurați de-o barbă rară. Mama Alionei nu-și mai amintea cum ajunsese acasă. Vasile reveni la Mălureni peste cîteva zile, încărcat de cadouri: cafea în vid, ciocolată nemțească, mai multe cutii cu ciorapi și o carte mare, groasă pentru Aliona, care tocmai terminase liceul și începuse să scrie poezii. Cartea era legată în piele, iar pe copertă scria, cu litere aurii, *Cyprianus*. Vasile o cumpărase imediat după '89 de la un bișnițar și încercase zadarnic s-o plaseze în Moldova. Nimeni nu pricepea limba în care fusese scrisă. Mama Alionei nu mai ținea prea bine minte ce vorbiseră ei în prima seară, însă nu uitase că Vasile se oferise să-i facă rost fetei de o bursă în România. După o lună, omul de afaceri lăsă să se înțeleagă că ar cere-o de nevastă, iar în octombrie plecară împreună la București. Anul universitar începuse, nu mai erau locuri decît în anul pregătitor. Vasile îi găsi o bursă, iar cu șpaga aferentă făcu rost și de o cameră cu două paturi în Hotelul Universal de pe Gabroveni, un fost tractir de mîna a șaișpea, transformat în cămin studențesc pentru șefii Ligii și protejații lor. La cîteva minute de Universitate, fostul hotel, decrepit și plin de șobolani la etajele inferioare, se rarefia spre etajul trei, la mansardă, unde mirosul fetid trecea în alt regn: amestec lichefiant de gunoaie revărsate și rîntaș cu untură. Existau și camere renovate, cu balcon, dar Aliona și Vasile au primit o cameră ciudată, un fel de hangar pe colțul de răsărit al clădirii, cu ieșire pe terasa mare.

3

Ziua în care Mohicanu a ajuns în Universal n-a fost cu totul întîmplătoare. Nu doar pentru că exact atunci se împlineau trei luni din noaptea în care hotelul fusese cedat Ligii Studenților din Universitate sau pentru că Universalul devenise deja important, prin poziția sa centrală și prin mutarea acolo a cîtorva personaje – oameni care nu aveau încă nici putere, nici bani, dar știau cum se fac amîndouă și așteptau momentul potrivit s-o arate. Camera lui, ultima de pe coridorul lung de la parter, îi era însă rezervată încă din prima noapte. Într-un fel, simpla existență a lui Mohicanu fusese un argument în negocierile dintre Ligă și Minister, dacă nu unul hotărîtor, cu siguranță unul suficient de melodramatic. Și asta pentru că *Mohicanu se sinucisese.* Se aruncase de la fereastra camerei sale de la etajul al patrulea al unui cămin din Grozăvești, într-o noapte de chef cu vin roșu, moldovenesc, cumpărat la bidon. Un bun prieten de-al lui, Adi D., povestise întîmplarea și chiar scrisese, după moartea lui Mohicanu, despre acea sinucidere impecabilă în care, deși nu murise nimeni cu adevărat, își lăsaseră cu toții adolescența. Iar Mohicanu își lăsase și cele două picioare, încălțate în adidași albi, care fluturaseră o clipă pe pervazul lat al camerei de cămin și apoi încetaseră pentru totdeauna să mai funcționeze. King Crimson urla atunci – cum avea să urle ani la rînd și din camera de la parter a lui Mohicanu – *Confusion will be my epitaph*, iar Mohicanu se certa încet, aproape în șoaptă, cu iubita lui, Ludmila, aceeași fată (sau poate alta) care îl însoțea cîteva luni mai tîrziu, la mutarea în Universal.

Apăruse, la capătul dinspre Smîrdan al Gabrovenilor, flancat de doi colegi de la Facultatea de Matematică îmbrăcați în niște haine lungi de piele identice, despicate în spate, ce fluturau de-o parte și de alta atunci cînd înaintau

în ritmul impus de Ludmila al scaunului cu rotile în care stătea, drept și alert, Mohicanu. Echipajul, urmat de alți trei însoțitori în uniforma amenințătoare pe care șefii și subșefii Ligii o îmbrăcau în zilele acelea, nu se mișca mai încet decît ar fi făcut-o dacă invalidul ar fi sărit brusc din cărucior și ar fi mers pe picioarele lui, încălțate în aceiași adidași albi pe care Adi D. îi văzuse fluturînd pe pervazul din Grozăvești în noaptea sinuciderii. Și așa aveau să se miște în toți anii aceia de la început, în care Mohicanu va locui mai aproape de pămînt, în Universal, tot așa aveau să-l conducă într-o dimineață de început de primăvară la aeroport – alert și matur, cum nici unul dintre ei nu fusese în noaptea în care sărise din mai multe motive, cîte unul pentru fiecare prieten al lui de băută veselă și cîteva pentru Ludmila, femeia uriașă, cea mai înaltă fată din Universitate, cea care va deveni, pentru un timp, spiritul protector al Universalului. Mai sărise însă și pentru King Crimson care formula, cu mare claritate, chiar în momentul în care el se ridicase de pe marginea patului și îndoise piciorul drept să urce pe pervaz: *As I crawl a cracked and broken path*, iar cînd talpa adidasului stîng părăsi, ultima, camera tăcută în care răsună un țiuit metalic, Mohicanu auzi doar versul următor, *If we make it we can all sit back and laugh*, deși sperase să prindă și finalul, pe care nu-l mai auzi nici unul dintre ei: *But I fear tomorrow I'll be crying,/ Yes I fear tomorrow I'll be crying.*

În Universal începuse cea de-a doua viață a lui Mohicanu. Nu putea merge, picioarele îi rămăseseră paralizate după plonjonul nocturn în gol, însă aici nu mai era nici o clipă singur. Ludmila cea înaltă era acum mereu cu el, la fel cei trei amici care asistaseră la sinucidere și care nu mai vorbiseră niciodată despre noaptea aceea și, mai ales, despre imboldul decisiv. Oricare dintre ei ar fi putut să-i spună *da' sări odată*, într-un fel chiar o spuseseră cu toții, deși

o articulase doar unul. Mohicanu nu întrebase vreodată cine, poate pentru că el însuși era exasperat de frică, de amînare și de neîncredere. Acum erau, cu toții, într-o altă vîrstă, stăteau prin preajmă, săreau la orice geamăt al lui Mohicanu, îl duceau și-l aduceau de la școală, îi procurau orice și-ar fi dorit, uneori dormeau pe jos în camera în care Mohicanu și Ludmila împărțeau singurul pat. Toate chefurile lor se petreceau în camera lui Mohicanu, iar cînd Liga de la Facultatea de Matematică a primit un aparat de fotocopiat, i l-au adus lui Mohicanu în cameră, să facă și el un ban, dacă meditații tot nu mai putea da. Mohicanu nu lua însă bani nimănui, iar urmarea poveștii cu xeroxul fu aceea că toți cei care locuiau în Universal ajunseseră măcar o dată, de curiozitate, în camera lui Mohicanu. În acea perioadă îl cunoscuse și Maia.

Uneori se înfuria și îi dădea pe toți afară, dar cel mai adesea ușa camerei lui era deschisă larg și lumea intra sau ieșea sub diferite pretexte. Cînd nu urla Crimson, cînta Maria, o fată blondă aterizată din Moldova de puțină vreme, a cărei voce uimitoare îl răscolea pe Mohicanu. Ludmilei nu-i plăcea deloc haloimăsul declanșat de sinuciderea lui Mohicanu. Chiar dacă din pricina ei se aruncase de la etajul patru (cum credea jumătate din Universal), cu atît mai mult dacă o cunoscuse doar în a doua lui viață. În sîmbăta în care veniseră împreună să ia în primire camera din Universal, ea fusese destul de încurcată de atenția care i se dădea prietenului ei. Cînd intraseră pe Gabroveni, venind dinspre Lipscani, văzuse că la primul etaj al Universalului se deschiseseră mai multe ferestre, apoi cîțiva colegi chiar ieșiseră în fața clădirii. Ea împingea căruciorul, pentru că bagajele erau prea grele, dar nu se așteptase deloc la o asemenea primire. E obscen – i-a spus lui Mohicanu, însă acesta n-o auzi, cum n-o auzise de multă vreme încoace, îi spuse doar să fie atentă că-l zgîlțîie prea tare și că roțile săltau aiurea

pe piatra cubică a caldarîmului. Noroc că băieții se mișcau bine, fluturîndu-și pardesiele lungi, fără să privească în nici o parte, strecurîndu-se rapid prin mulțimea de gură-cască și îndreptîndu-se eficient spre ultima cameră de pe coridorul de după bar. Ludmila încuie ușa de cum intrară, dar mai tîrziu fu obligată s-o deschidă, mai erau cîteva bagaje, apoi veniră administratorul și, în cele din urmă, cîțiva amici cu o sticlă de vin și cîteva merdenele, care se înmulțiră miraculos spre dimineață, cînd adormi fiecare pe unde apucă, așa cum aveau să facă zi și noapte, pînă în ziua în care Mohicanu plecă definitiv cu o bursă de studii în America, pentru a-și începe cea de-a treia și ultima viață, încheiată și ea abrupt în scurtă vreme.

IX

Trei feluri de umilință

Pavel Dreptu fugise de acasă. Nu era prima oară, plecase de mai multe ori de-a lungul celor trei căsnicii sfîrșite prost, se mai refugiase – imperativ și demn – în casele unor studente mai răsărite (genul vanitos și izolat, fără prieteni sau iubiți). Intelectualele în devenire, bovarice burdușite cu lecturi neasimilate, frisonînd la declamații din Kavafis și Marc Aureliu, îl primeau cu brațele deschise. Important era să nu fie bucureștence, provincialismul adăuga întotdeauna un complex, cînd de superioritate, cînd de inferioritate, care nu strica deloc. În plus, dacă erau din provincie, stăteau de obicei singure, iar dacă el le mai era și profesor, erau de-a dreptul fericite să-l găzduiască. Important era – își amintea din tinerețe – să le iei repede, să le înfășori în povești de dragoste bizară și moarte sigură, să le privești pătrunzător în timp ce le ceri imperativ declinarea unui verb grecesc, iar apoi să te înființezi la ora 5 dimineața, nici seara, nici noaptea, și să ceri, demolat, adăpost. Nimeni nu-l refuzase vreodată.

Cu Maia nu procedă altfel. Încercase să pice pe nepusă masă dimineața devreme, bătu zadarnic zeci de minute la ușa camerei ei din Hotel Universal, nu-i răspunse nimeni. Se așeză apoi pe mocheta mucedă, neschimbată din anii ’70, cînd se adăugase mansarda, își scoase sticla de vodcă Săniuța pe care o avea tot timpul în geanta de umăr și bău

pînă adormi, lucru care nu i se întîmplase de multă vreme. Îl treziră femeile de serviciu urcînd la etajul trei să-și bea cafeaua în oficiu și împiedicîndu-se de el. Îl luară drept unul dintre bețivanii de pe Lipscani, pentru că arăta rău, așa, bătut măr, cu un ochi umflat și cu falca atîrnîndu-i; împrumutase în puținul timp petrecut acolo mirosul de urină stătută și alcool trezit al mochetei de culoarea muș-tarului. Îngăimă ceva despre Maia, dar femeile îl luară la refec, agitînd măturile, iar el fugi țeapăn, uitîndu-și Săniuța pe pervazul care dădea în curtea interioară. Dacă n-ar fi fost atît de beat – de cîteva zile ingurgita cantități enorme de alcool ca să uite bătaia cruntă primită de la viitoarea lui nevastă –, ar fi putut, cu unicul ochi care îi mai funcționa, s-o vadă pe Maia sprijinindu-se, cu ochii larg deschiși (deși dormea adînc), de balustrada balconului de la camera 308. Iar dacă alcoolismul cronic nu i-ar fi accentuat narcisismul sau dacă i-ar fi trecut prin cap să deschidă geamul din capătul holului principal, ar fi văzut că Maia zîmbea fără să se miște, căci exact atunci visa că zboară deasupra curții Universalului, planează scurt spre Stavropoleos și cheiul Dîmboviței, virează deasupra Tribunalului, revenind apoi pe Smîrdan, pînă aproape de Lipscani, unde începuseră deja să se deschidă magazinele înghesuite, cu rochii ieftine de mireasă și gaz lampant.

A doua zi dimineața, cam la aceeași oră, cînd portăreasa o strigă de la parter – iar urletul ei tabagic vibră în spațiul asimetric al curții interioare, provocînd bubuituri de ferestre și înjurături obscene –, Maia auzi, în schimb, foarte bine. Se trezi imediat, își jură să pună mai multe perne seara pe cimentul de pe balcon, își trase blugii peste pijama și coborî în goană. Nu-i trecu prin cap decît că murise cineva, deși era puțin probabil să se întîmple asta fără ca ea să fie avertizată într-un fel, chiar într-unul caraghios, ca

atunci cînd murise cealaltă bunică a ei, de care nu fusese prea apropiată. Atunci visase un desen animat cu Chip și Dale care începea normal, cu cele două veverițe cărînd alune și ghindă în scorbura din copac. Tot cărînd, veverițele oboseau atît de tare, încît ochii începeau să le strălucească neliniștitor, luminînd pădurea. Cînd însă scorbura fu umplută, iar tăietorul de lemne apăru, ca de obicei, cu securea, cele două aschimodii îl prinseră între laserele verzi ale ochilor lor și îl făcură scrum. Desenul animat se încheia cu un spot alb, luminos, retrăgîndu-se circular spre mijlocul ecranului, în timp ce Dale conchidea interogativ: „Aveți nevoie de scîndură?". Au avut nevoie de scîndură chiar în ziua aceea, dar au cumpărat-o gata prelucrată, de la pompe funebre.

La telefon era însă Pavel Dreptu, profesorul ei – ținea un curs opțional de poezie, chiar ea îl invitase s-o facă, pe cînd fusese numită, din partea Ligii Studenților, în consiliul profesoral. O ruga acum să-l viziteze, era disperat, probabil n-o să apuce seara, zicea, se simțea extrem de rău, fusese bătut de niște huligani pe cînd se întorcea acasă. Îi spărseseră arcada, îi rupseseră proteza, îl loviseră peste rinichi, știa că ea fusese soră medicală, aruncă el în final singurul argument la care Maia n-avea cum să reziste. Se îmbrăcă rapid, luă seringile, feșele, leucoplastul, cîteva fiole – trusa aproape intactă, și neexpirată încă, de la revoluție – și alergă pînă în Piața Lahovari, de unde luă autobuzul 331 spre Bucureștii Noi.

Ușa apartamentului era deschisă, își aminti cînd apăsă butonul înghețat al soneriei că astea fuseseră ultimele lui vorbe, la telefon: îți las ușa deschisă – pe un ton grav, parcă se preda –, ai grijă ce faci cu mine. Intră, conștientă de importanța lucrurilor, deși ar fi preferat să nu intre. Îl strigă de cîteva ori cu o voce gîtuită și aproape se sperie

cînd el apăru, cu o batistă în dreptul gurii, tamponîndu-se, scuzîndu-se și luînd-o în brațe dintr-o singură mișcare sacadată, parcă ar fi fost un robot cu bateriile terminate. *Maia mi*, îi zisese pe un ton inflamat, *Maia mi*, ce bine c-ai venit! Era din nou bine îmbibat în alcool, în jurul lui mirosea puternic, iar atunci cînd o cuprinse cu amîndouă brațele, strîngînd-o într-o menghină neplăcută, Maia își aminti cum mirosea taică-su cînd se întorcea seara tîrziu de la muncă. Se retrase bîiguind ceva practic, îi venea să iasă brusc pe ușa gri de placaj de la etajul nouă, ce căuta acolo, la urma urmelor era un bătrîn bătut și recunoscător, ăștia din sud sînt mai afectuoși, iar balele îi curgeau doar pentru că, probabil, atunci cînd auzise ușa de la intrare nu avusese timp să-și fixeze bine proteza, minunata sa proteză, cum avea să-i spună mai tîrziu, cînd vor lucra împreună la descifrarea unor vechi manuscrise de mult descifrate. Atunci însă minunata sa proteză îi ridica o serioasă problemă de fixare-adecvare-priză-alunecare, care îl împiedica, vizibil, s-o seducă pe Maia. Iartă-mă, îi zise prinzîndu-i privirea spre ușa de la intrare, iartă-mă o secundă, și dispăru lăsînd-o în mijlocul camerei aproape mobilate cu un birou vechi, un cufăr plin cu scrisori de la o singură persoană și, de-a lungul pereților, rafturi scunde cu cărți aranjate maniacal, pe autori și literaturi. Nu-i venea să atingă nimic, cărțile erau aliniate milimetric la cotor, foaia albă de hîrtie de pe birou era perfect paralelă cu muchia acestuia, pe jos nu era nici un covor, așa încît, atunci cînd se întoarse, Maia îl auzi de departe, păcănind ritmic pe parchetul lustruit. Fața lui căzută și umedă contrasta cu părul alb, puțin prea lung însă pieptănat fir cu fir, și cu hainele englezești. Maia încercă să-l privească profesionist, habar n-avea dacă ochiul lovit trebuia spălat sau direct pansat, dacă făcuse vreo radiografie, dacă luase ceva de durere în afară de alcool. Îl întrebă dacă fusese la poliție, iar el rîse amar, de poliție

ne arde nouă, mi-e teamă de derbedeii ăia – erau șapte, îți imaginezi, ne-am bătut, eu i-am văzut venind printre blocuri, am încercat să-i ocolesc, dar m-au înconjurat zicîndu-mi *bătrîne, nu te potolești?*, și n-am rezistat pînă la capăt, deși sînt obișnuit din copilărie cu bătaia, cînd îmi trăgea taică-meu o palmă, aterizam pe șifonier, o dată cel puțin am zburat...

Povestindu-i Maiei bătaia de acum (despre care se vorbise deja la Europa Liberă ca despre o zvîcnire tîrzie a Securității), se apropie de cufărul plin cu scrisori de la o singură persoană pe care Maia se așezase strategic și se aruncă teatral în genunchi, lăsînd să-i alunece capul în poala ei. Maia își simțea blugii subțiri udîndu-se de amestecul lichid de pe fața lui, dar nu se mișca, nu respira, întrebîndu-se ce-o fi așteptînd de la ea. Milă, asta era, și-l mîngîie scurt pe părul rar și lucios, iar el țîșni cu un scrîșnet metalic și o sărută direct pe gură, vorbind întruna, spunînd cuvinte fără sens – vino, vino, *găinușă*, să mergem, chiar acum, acum, acum, vino... Dar Maia, de teamă că senzația de vomă irepresibilă îl va jigni definitiv, sări în picioare, încă sudată în ventuza lichidă a bărbatului cu un secol mai bătrîn, și țîșni pe ușa de la intrare, iar apoi pe scările abrupte. Cînd se văzu în fața blocului, își dădu seama că-și uitase trusa de prim ajutor de la revoluție, ce mizerie... Ajunse în stația lui 331, nu era nimeni, probabil tocmai trecuse un autobuz. Nu auzea, nu vedea, nu simțea frigul, nu putea gîndi, simțea doar o amețeală grețoasă și opacă. Se sprijini de un stîlp electric fără să înțeleagă de ce îi e atît de greață, trăise și lucruri mai rele. Poate că o otrăvise, exact așa erau primele simptome ale intoxicației cu stricnină, le citise într-o carte despre otrăviri celebre. Nici nu simți cînd un cîine, din sutele care circulau liberi în Bucureștii Noi, ridică piciorul și slobozi un jet de urină fierbinte pe blugii ei. Era cea de-a treia umilință pe care-o

încasa în ziua aceea, pe asta încercă s-o spele, odată ajunsă în Hotel Universal, în chiuveta din camera ei, își uscă blugii cu fierul de călcat și-i parfumă cu *L'air du temps*, iar în cele din urmă îi aruncă la ghenă, sigură că n-avea să-i mai îmbrace vreodată.

X

Pregătire pentru a face o alegere

Acel *Maia mi* se adăugase, în mod fatal, unei teorii nebuloase pe care Maia o numea, pretențios, *algoritmul meu*. După această teorie, nici chiar cele mai aberante relații nu pot încălca o regulă de bază: în momentul întîlnirii, vîrsta lui poate să fie cel mult dublul vîrstei ei. Dincolo de asta era domeniul cromatic familiar al prieteniei: prietenia egală (albastru), prietenia inegală (verde), prietenia amoroasă, dar fără urmări sexuale (roșu pal), prietenia magisterială (violet). Algoritmul cu pricina își avea rădăcinile într-o carte pe care-o găsise în copilărie în amestecata ei bibliotecă de acasă. Din restricțiile pe care le impunea analiza numerologică a numelui, din calculele astrologice complexe pe care studenta la Litere fără apetit pentru cifre le făcea în carnețele diferit colorate, rezultase, în viața ei de pînă acum, un total blocaj. După calcule exacte și definitive, Maia își încadrase majoritatea cunoscuților, potrivit unei împărțiri poetice suprarealiste, în favorabili și nefavorabili și se mișca după acest algoritm. O căsuță rămăsese mereu liberă – erau atîtea condiții de îndeplinit! – pînă în seara în care îl cunoscuse pe G. Era și el student la Litere, genul tăcut și calm, nici nu știa cum de nimerise la un chef nocturn în Universal. Stătea lîngă ușă de parcă se pregătea s-o șteargă în orice moment și ea se trezi lîngă el, încercînd să-l rețină, era o petrecere dată de prietenii

ei din Turnu, dar ea simțea nevoia să facă oficiile. Se știau, îi aminti el, de la revista unde scriau amîndoi, se cunoscuseră în biroul dactilografei căreia el îi dicta săptămînă de săptămînă articolul refăcut pînă cu o oră înainte de a ajunge la redacție. Ea greșise biroul, căuta pe altcineva, dar dactilografa le făcuse cunoștință: Pe tine te cheamă Maia, nu? Da, da, îi zisese ea, reținîndu-i numele, i se potrivea foarte bine, așa cum stătea înfofolit într-o pufoaică verde, deși în încăpere era cald, cu un picior îndoit în spatele scaunului și dictînd, imperceptibil pentru o ureche mai îndepărtată, textul schimbat, de mai multe ori, pînă la ultima virgulă.

Abia la cheful din Universal ea află mai multe despre el, printre care data lui exactă de naștere (ca să-i calculeze ascendentul), dar și faptul că o aștepta pe nevastă-sa, care era profesoară de desen la un liceu din zonă, urmau să se întîlnească aici, în Universal, unde îl aduseseră niște amici comuni, avuseseră un curs opțional împreună și îl chemaseră să piardă cele două ore cu ei. Algoritmul nu i se clătină Maiei nici cu această ocazie, așa era ea făcută, nu vedea nimic din ce se petrecea sub nasul ei și nu era nimic de făcut în această privință, există potriviri imposibile în timp, posibile însă *acum*, în prezent, cînd vorbeau despre orice, în simplitatea atemporală a algoritmului ei. Fără să știe, Maia dăduse definiția căsniciei ideale, căci în acea seară în care, în decurs de două ore, completase și eliberase căsuța goală a tabelului său, dansă mai mult ca niciodată și amestecă toate băuturile aduse de prietenii lui Noro de la Turnu, ca să fie sigură că va dormi în propriul pat, nu pe cimentul balconului unde stătea de obicei de veghe; și mai ales înțelese, instinctiv, cît de importante sînt spațiile de singurătate în orice relație omenească.

Faptul că, a doua zi, Pavel îi spusese, intrînd în cameră, „Maia mi“ îi satisfăcuse brusc nevoia de simetrie, după

noaptea chefului cînd din algoritm îi dispăruse proiecția astrală perfectă. Așa cum Vasile Capșa îi scria Radei „muraki mi“ (ce-o mai fi și asta?), tot așa Pavel, profesor celebru de greacă veche în mica lume dîmbovițeană, îi spunea fostei infirmiere de campanie „Maia mi“. Era un semn. Ea stătea la masa scundă din Universal și transcria ca în transă scrisorile, rememorînd dimineața umilitoare pe care o dregea retroactiv, tamponînd suprafețele umede, punînd un desen cu chiparoși pe pereții de spital ai apartamentului lui din Bucureștii Noi, modificînd mirosul acru, încălzind aerul înghețat, oprind filmul înaintea ventuzei umede, aplicate pe neașteptate, strîngînd buzele care-și aminteau cu totul altceva și citind, frustrată de întreruperile forțate și multele pete cafenii de pe hîrtie:

Muraki mi,

Am plecat în goană, n-am avut cum să trec pe la tine. Și dac-aș fi trecut _____ cum ai zis ultima dată. Sîntem cu toții la Brașov, cum știi, da-ți spun, ca să deschidem prăvălia cea nouă de ciocolată. Am pus, cum mi-ai spus, perdele vineții. Să cred _____ îmi zice. Ne-am întîlnit cu frații seara la Biserica Neagră, vor să le iau Hanul lui Teodoraki, ca ei să îl cumpere de la mine _____ Dar în oraș nu vor marfă armînească, vor subțireturi de la turci și greci _____ și m-au pus să-mi dau cuvîntul. Ce să fac, muraki mi? Să viu la tine și să-mi spui _____

XI

Harul pe care îl cer

1

Înainte de a pleca, s-a întors și a zis, cam îndoit: „Indiferent ce e în tine, dacă te trezești mereu la ora 5, pînă la urmă tot o să iasă ceva“. Ce nu știa însă Pavel Dreptu era faptul că la ora 5 dimineața Maia nu dormea niciodată. E drept că nu citea Kavafis în original și nici nu traducea, cum îi recomandase el de cîteva ori, poemele lui Carlos Piera, un poet spaniol necunoscut în România, pe care el îl descoperise recent. Stătea pur și simplu pe cimentul rece al balconului și veghea sau aștepta, nu putuse spune niciodată cu exactitate ce, oricum, nu se putuse împotrivi, încă din prima noapte, impulsului de a ieși pe balcon și de a veghea hotelul-cămin pînă în zori.

În Universal se crăpa brusc de ziuă, ca și cum lumina s-ar fi adunat fîșie cu fîșie în afara spațiului rectangular al curții interioare și, neputînd răzbate prin draperiile groase de culoarea muștarului, pe care nimeni nu le mai spălase de zeci de ani, se aduna deasupra acoperișului și apoi izbucnea de sus, ca un reflector bezmetic. Așa se luminase și în dimineața aceea de primăvară, răcoarea nopții limpezea încă cerul, iar dinspre chei se auzea un amestec lichid de claxoane isterice. Fusese întuneric pînă în urmă cu un

sfert de oră, apoi pe la marginile zidurilor apăruseră niște umbre negre care dispăruseră și ele, teatral, cînd, ca printr-un truc, curtea interioară se luminase brusc, lăsînd să se vadă, chiar în centrul ei, trupul unui bărbat cărunt, cu fața în jos și cu mîinile prinse sub el, cu picioarele desfăcute exagerat, ca și cum, căzînd de la mare înălțime, ar fi încercat, cu ultimele puteri, să facă șpagatul.

Pavel Dreptu era, cu siguranță, un provocator. Nu unul de mare clasă, dar unul talentat. Citise enorm și avea o memorie bună, însă tonul lui jucat, segmentarea retorică, un fel de patetism ce mima atașamentul începuseră să le sune prost noilor săi studenți încă de pe atunci, la începuturile anilor ’90. Retorica se schimbase deja și ea. Profesorul venea din ce în ce mai des în Hotel Universal, se oprea fie la Maia, care nu știa cum să-l descurajeze, fie în camera lui Cristian, unul dintre cei mai buni studenți ai săi, care avea să-i și păstreze o bună amintire, de parcă chiolhanurile nocturne, bătaia măsluită, caracterul său ros pînă la dispariție de alcool și metadonă n-ar prea fi contat. În fond, atunci cînd bea suficient de mult, trecea peste patetismul gîlgîit, un ton pe care-l adoptaseră mulți profesori imediat după depolitizarea universității, un *captatio* postrevoluționar ce amintea de perioada interbelică, de cei cîțiva mari profesori pe care *ei* îi mai prinseseră la catedră înainte de epurările comuniste. Dacă era însă destulă băutură, pe măsură ce se inflama retoric, continua să-și toarne vodcă în paharul de apă, astfel că în scurt timp se prăbușea, trebuia dus și culcat în cămăruța lui „inexistentă“ de la ultimul etaj. Căci administratorul Universalului făcuse cea mai proastă afacere a vieții lui atunci cînd îi închiriase profesorului de limbi moarte una dintre camerele secrete de deasupra biroului său. În camera fără ferestre și cu toaleta în celălalt capăt al coridorului nu se putea fuma încontinuu și mai ales nu

se putea dormi noapte de noapte. Deși patul rămăsese de pe vremea cînd camerele erau închiriate cu ora (uneori cu jumătatea sau cu sfertul de oră), iar așternuturile erau schimbate periodic, camera nu putea fi folosită ca locuință permanentă, ci doar ca birou, cum se și înțeleseseră la apariția profesorului în Universal. La scurt timp după bătaia primită în blocul său din Bucureștii Noi, Pavel Dreptu preferase să rămînă și să se ascundă la doi pași de Universitate, mai aproape, spunea el, de studenții săi. Chiar și așa, apărea neinvitat mai ales la ușa Maiei, dar și la cea a Alionei, care-l respecta într-un fel suficient de rusesc încît să-și împartă cu el vodca primită din Basarabia. O împărțea, ghicindu-i în cărțile soioase și citindu-i pe litere din *Cyprianus*, pînă cînd Vasile, înjurînd apocaliptic, îl tîra de-a lungul coridorului spre camera mică, întunecată și înecăcioasă, ce avea însă într-un colț o masă acoperită cu o placă de cristal greu, pe care se afla întotdeauna o foaie de hîrtie abia începută, aliniată perfect cu muchia mesei.

Nu e nimic de înțeles – își începea Pavel discursul de seară și, ca la un semn, cei mai mulți dintre cei de față se îndepărtau, ieșeau brusc ca să aducă niște pahare sau, de la o vreme, începeau chiar să vorbească, exasperați și cu gesturi de lehamite, peste el. Avea totuși fanii lui care-i rămîneau alături de cîte ori se înființa neinvitat la cîte o petrecere din Universal și se înfigea în prima sticlă de vodcă. Maia era acum o nepoată descoperită tîrziu, Aliona – colaboratoarea sa principală la traducerea unei cărți de vise de Artemidoros, Cristi – ajutorul său la traducerea din Origene, iar Mohicanu era cobaiul care urca, dus pe brațe de colegii săi, măcar o dată pe săptămînă, ca să-l asculte vorbind despre experiențele sale la Balliol College, despre stoici sau despre moartea, într-o apă de cîțiva centimetri, a Virginiei Woolf.

Cel mai adesea povestea ce înțelesese instantaneu, într-o dimineață (la ora 5) de aprilie, intrînd în biblioteca de la Balliol College, unde lucra. *Înțelesese* – asta era esența tuturor discursurilor sale, întrerupte mai ales de Mohicanu – *că nu e nimic de înțeles*. Că tot ce există și a existat vreodată e chiar *asta* – și, spunînd *asta*, își depărta mîinile, cuprinzîndu-i și pe cei care-l ascultau cu atenție, pentru că prezența lui avea ceva fascinant (deși fascinația dispărea de îndată ce oricine altcineva încerca să-i repete cuvintele), dar și pe cei care-l priveau rînjind și fără să-l audă, din partea cealaltă a camerei. Erau destui din ambele categorii și în seara aceea, în camera de pe colț a Alionei, se sărbătorea ceva, nimeni nu știa ce, iar Pavel picase ca de obicei, neinvitat, se așezase și ceruse un pahar. Aliona o chemă pe Maia – săptămîna trecută băuseră pînă dimineața în camera ei –, Maia îl strigă pe Cristi în curtea interioară, așa află și Mohicanu, care trimise pe cineva să-l convingă pe profesor să schimbe camera. Era o petrecere deschisă, cu oameni de afaceri, procurori și dealeri universali, cu fauna nouă de pe Lipscani și Covaci, un chef la care lucrurile o luau întotdeauna razna. Dar Pavel era în seara aceea de neconvins, tocmai se încheiase un marș studențesc de susținere a lui, un protest *împotriva maltratării sale de către Securitate*, era pe val, era eroul studenților, iar cînd Aliona îi povesti că o bătrînă o întrebase în Piața Universității pentru cine strigă, maică, Pavel rîse sacadat și demn, el fusese întotdeauna anticomunist, chiar și atunci cînd primise un premiu consistent din partea unei fundații securiste, pe care-l împărțise, frățește, cu fostele și viitoarele lui neveste.

Nu trecutul său anticomunist era însă motivul pentru care oameni diferiți stăteau ore întregi să-l asculte și nici panseurile morale sau lungile poeme despre nori și stele, pe care, uneori, le recita. Pavel le povestea felul în care întreaga sa viață se schimbase, la Balliol, după ce reușise

să intre într-un anumit grup. Înțelesese acolo, în lungi ședințe de tăcere, propriul său trecut mai bine decît o făcuse în lungi ani de psihanaliză sălbatică, în afara legilor și instituțiilor, în România de dinainte de '89. Înțelesese că nu e nimic de așteptat și că tot ce este... este aici și acum – aici, în Universal, și acum, în seara asta ploioasă de aprilie, cînd stătea cu ei și le povestea nu pentru ca ei să înțeleagă ceva, căci nu e nimic de înțeles, ci ca să simtă că mai e ceva dincolo de ei, acolo unde eurile lor nu mai sînt deloc. Iar Universalul, cu promiscuitatea lui eternă, spunea Pavel, este cel mai bun accelerator al prezentului. Dintre toate locurile în care ar fi putut ajunge – Stonehenge, Praga, Santiago de Compostela, Fátima, Lourdes, Damasc, Ierusalim, Varanasi sau Abadiânia –, acest cerc cu raza de un kilometru din centrul Bucureștilor vechi era, pentru el, cel mai intens catalizator al prezentului ca stare, nu ca timp, căci timpul cu măsurătorile și cu proiecțiile sale nesăbuite nu e decît o gogoriță bună să ne țină, ca pe proști, în melodrama pe care o numim viața noastră.

De ce melodramă? întrebă Mohicanu. Uneori e de-a dreptul tragedie. Pînă nu înțelegi că nu e nimic de înțeles – și Pavel, zicîndu-i asta, îl privea cu infinită blîndețe, ca și cum ar fi fost și el în camera din Grozăvești în care Mohicanu executase cea mai amplă piruetă din viața lui, lungind-o cît să încheie și King Crimson –, nu ieși din melodramă. Te doare, aproape șoptea Dreptu, depinzi de alții în toate cele doar pînă pricepi că nu e nimeni acolo pe care să-l doară ceva, nu e nimeni care să nu se poată mișca sau care să depindă de ceva, orice-ar fi. Cînd nu-i mai permiți melodramei să se desfășoare în tine, deși nici asta nu e alegerea ta, atunci ai scăpat, ești liber. Poate nu pentru totdeauna, dar din acel moment știi unde ești de cîte ori cazi, și cineva în tine rîde și își amintește. *Ceea ce ești tu cu adevărat nu a căzut niciodată.* Ceea ce ești tu

cu adevărat nu a spus niciodată *nu* vieții. De ce crezi că te-ai mutat în Hotel Universal? Doar pentru că ești mai aproape de Universitate? De parcă mergi vreodată singur la Universitate sau urci singur pînă aici... dacă mă chemai, veneam eu la tine... M-am mutat în Universal pentru că mi-a dat Liga o cameră, rîse Mohicanu, convins că toți știau cît de greu se obținea o cameră acolo, mai ales după ce locurile fuseseră împărțite, iar locatarii se așezaseră o dată pentru totdeauna. Deși nu trecuse mult timp de cînd primiseră hotelul, aici locuiau în acel moment mulți dintre cei care terminaseră deja facultatea, rude și prieteni ai locatarilor mai vechi, cîțiva ciudați, unii cu mai multe case în București, despre care nu se știa mare lucru.

E o altă iluzie, reluă Pavel Dreptu discursul etilic, privindu-l pe Mohicanu fix în ochi, ca și cum ar fi vrut să-l hipnotizeze. Sînteți prea tineri și aveți încă impresia că puteți alege. Tu, Mohicane, știi prea bine că nu prea ai de ales. Iar cînd te-au adus aici, la doi pași de Universitate, ai fi putut să te opui, mai ales că era plin de șobolani, nu? – iar ceilalți încuviințaseră din cap, așa era, mai era și acum cîte unul, la gunoi și mai ales la parter, pe dreapta, unde stătea Mohicanu. În Universal însă nu poți trăi decît în prezent, o lua profesorul de la capăt. Nu ai cum să nu fii atent, moment de moment, la vocile și zgomotele din jur, la aerul unsuros și greu care îți stă pe creier seara, la urletele amestecate de pe Lipscani și Smîrdan. Poți să înnebunești, e drept, dacă nu ai antrenament, dar aici e un loc de tranzit, după o vreme ești obligat să pleci, să cedezi locul, să cedezi în general. Era partea cea mai obscură a discursului lui Pavel Dreptu, căci majoritatea celor care-l ascultau (era acolo și un viitor biograf care nu i-a publicat niciodată biografia, renunțînd după cîțiva ani de investigații fără sens și rezultate contradictorii) înțelegeau că *este ceva de înțeles*. Și anume că bătrînul profesor, care

își avea apartamentul la capătul cel mai mlăștinos al Bucureștilor, țintea acum, în prezentul atemporal despre care povestea, pe lîngă camera de serviciu pe care-o închiriase cu săptămîna de la Dincă, un loc mai bun, de pildă, camera aceasta imensă cu ferestre largi, de pe partea de răsărit a falsului bezesten din Gabroveni. El era primul care ar fi trebuit să cedeze – credeau cu toții. De ce venea? Băutură ar fi găsit și în altă parte, iar gargara despre grupul de la Balliol, despre Huxley și Virginia Woolf, despre *Apărarea lui Socrate* și Kavafis avea un auditoriu care încăpea într-o scorbură.

Ce să cedez? o întrebase Vasile pe Aliona în acea seară. Ce vrea boșorogul ăsta să cedez? urlă el din prag, fără a îndrăzni însă să se apropie de grupul lui Pavel Dreptu, care se strînsese ca un corp în jurul lui. Dar profesorul se ridică în picioare, părea, după marșul de la Universitate, mai înalt ca Vasile, își puse geanta pe umăr, cu rigiditatea lui mecanică, salută scurt și ieși pe ușa camerei, îndepărtîndu-se încet și sacadat spre scările în spirală care dădeau nu înspre camera lui, ci spre intrarea principală.

2

La fel ca în copilărie, Aliona se simțea invizibilă. Cînd nu chicoteau la trecerea ei pe coridoare (își păstrase coafura teutonă și îi plăcea la nebunie un parfum de trandafiri adus de Vasile din Bulgaria), colocatarii din Universal n-o vedeau. Iar Vasile, după cîteva săptămîni de surescitare, începuse să plece din ce în ce mai des cu afaceri. Cînd se întorcea, dormea sau picta pereții cu tot felul de figuri fără ochi și gură. Într-o după-amiază, rămasă din nou singură, Aliona auzi o bătaie scurtă în ușă. Sări din pat pînă în mijlocul camerei, apoi începu să tremure din toate încheieturile. Stătea nemișcată, crezînd că i se pare. Pe vremuri,

la Mălureni, dacă se încorda mai tare, vedea cine e dincolo de ușă, mai întîi o parte, apoi cealaltă, chipul, mîinile. Spunea întotdeauna cine era afară. Acum se încorda zadarnic, căci corpul ei, răsfățat cu ciocolată, jofre și cataifuri, nu o mai asculta. Se zburli cît putu, dar degeaba. Cine putea fi? Vasile era plecat de o săptămînă, prietenii lui știau unde să-l caute, chiria o plătiseră pe jumătate de an, la telefon nu avea cine s-o cheme. Se auzi din nou un ciocănit scurt și clar. Aliona întrebă cu un glas palatal: Cine e? și auzi cu stupoare răspunzîndu-i-se: Diana. Care Diana? se întrebă Aliona cu voce tare și în aceeași fracțiune de secundă o văzu: Diana, fata subțire cu ochii verzi care reușea, ca un fachir, să nu mănînce nimic zile întregi. Stătea într-o cameră plină cu cărți, unde nu primea pe oricine. Erau mulți cei care o invidiau, fiindcă luase întotdeauna, fără vreun efort vizibil, bursele pentru care candidase și cutreierase astfel întreaga lume în cei trei ani de cînd era studentă la Limbi Străine. Cînd îi deschise, Aliona văzu în treacăt o umbră fîlfîind scurt pe umărul ei drept. De cine se ascundea? Din acea după-amiază și pînă în noaptea în care Aliona dispăru pentru totdeauna din Hotelul Universal, cele două au fost aproape nedespărțite. Și tot de atunci Aliona a început să fie căutată mai întîi de studentele din cămin, apoi de foarte multă lume din afară. La început nu lua bani, apoi cedă insistențelor lui Vasile, care înțelesese imediat că descoperise găina cu ouă de aur. Nu mai pleca așa de des, plănuia să se înscrie și el la Drept, deși avea peste 35 de ani și multă treabă. Aliona își primea clienții pînă la două după-amiaza, apoi dormea dusă mai multe ceasuri, timp în care Vasile avea grijă să n-o trezească nimeni. Nu se mai chemau – cu urlete cît trei etaje duble – oamenii la recepție, nu se mai rîdea pe coridoare, nu se mai auzea nici o muzică. După-amiaza veneau clientele cele mai bune din oraș, unele cărora Aliona le *citea* în

cărți chiar și cîte o oră. Singura persoană care putea rămîne în imensul hangar de pe colțul de răsărit al falsului bezesten din Gabroveni în timp ce Aliona *citea* era Diana. Ce vorbiseră cele două fete în ziua aceea în care Aliona – singură acasă – îi deschisese ușa și-o poftise să intre ca pe-o veche prietenă? Vasile nu putu afla niciodată prea clar, fiindcă Aliona își amintea doar că Diana venise să-i ceară cîteva lingurițe de zahăr, intrase și apoi băuseră o cafea cu coniac. Cum ajunsese Aliona să-i arate cărțile de tarot și mai ales cartea hărtănită pe care i-o dăduse Vasile la prima lor întîlnire? Habar n-avea. O rugase fata cu ochii verzi? Sau chiar ea, care nu avusese vreodată prieteni, se grăbise s-o momească pe vizitatoare? Nici asta nu mai știa. Ce-și aducea aminte, în schimb, era faptul că Diana a deschis cartea – pe care Aliona o păstrase doar ca pe-un talisman, fără să priceapă vreo iotă din ea – și a început să citească în românește, cu voce tare: *CARTEA OCULTISMULUI sau CYPRIANUS, cuprinzînd arta secretă a tălmăcirilor, a prezicerilor, a vrăjitoriei împreună cu descrierea adevărată a călătoriei în Blocksberg și pe culmile Troll-ului, în care se arată amănunțit cum Botil din Lindenberg a fost călăuzit de forțe nevăzute în noaptea joii verzi în Blocksberg, ce a aflat și ce a văzut el acolo.*

De unde avea Vasile cartea? – întrebase Diana. De la Fondul Secret al Bibliotecii Universitare, aia arsă la revoluție, se trezi Aliona repetînd ce auzise nu demult, într-o seară, la Cafeneaua Veche, unde Vasile se întîlnise cu mai mulți amici. Nimeni n-a putut explica vreodată pînă la capăt cum ajunsese în acea perioadă Aliona cea mai căutată ghicitoare din oraș. Avea o listă de așteptare de trei luni. La început, întindea doar cărțile de tarot, întotdeauna în formă de cruce, apoi, ajutată de Diana, începuse să deschidă vechea carte pe care-o acoperise cu hîrtie groasă, de împachetat, de frică să n-o recunoască cineva. Aliona arăta

cu degetul, Diana citea, calcula și traducea, iar Vasile lua banii. O dată sau de două ori o obligase pe Aliona să meargă acasă la șeful unui prieten. Luase doar cărțile de tarot și hotărîse să nu mai repete experiența. Se umpluseră oricum de bani, Vasile își pusese o masă de lemn la ieșirea din cameră și – sprijinit de calorifer, cu țigara în colțul gurii – încasa. Cînd administrația hotelului – unsă cu regularitate, dar la curent cu profitul în creștere – le puse în vedere că nu mai pot rămîne, nefiind nici unul student, Aliona începu să învețe – tot cu Diana – și intră în toamnă la Litere. Vasile nu înțelegea de ce Aliona nu voia să plece din Universal. Își puteau lua apartament în centru, puteau pleca la Timișoara, de unde era el. Aliona dobîndise însă trei fixații: programul de lucru (după care cădea într-o prostrație bulimică), Diana (care era neschimbată, doar că începuse să mănînce normal) și Hotelul Universal. Vasile nu era de acord cu nici una dintre ele, dar n-avea încotro și nu voia să riște. De cînd Aliona o primise – fără să știe – pe una dintre cele mai puternice clarvăzătoare din București, iar Diana, posomorîtă și glacială, refuzase să traducă din carte, Aliona era convinsă că fără Diana și în altă parte (ceea ce atunci însemna același lucru) i s-ar lua darul. Vasile știa însă mai bine ca Aliona că darul era al neamului lor, în care nu se născuseră decît femei, și că n-avea nici o legătură cu cititoarea. Încercase să tragă cu urechea în timp ce ele ghiceau. Nu înțelesese însă nimic din bolboroseala celor două și îl apucase chiar frica. De altfel, îi era din ce în ce mai teamă să doarmă noaptea în același pat cu Aliona. Fata grăsuță, dar apetisantă pe care o cunoscuse el la Mălureni se îngrășase peste măsură din cauza nemișcării și a dulciurilor de care avea din ce în ce mai multă nevoie. După fiecare ședință ingurgita cel puțin o tabletă de ciocolată. Umplea camera, se mișca din ce în ce mai greu, dar își pierduse accentul moldovenesc, mai

întîi în somn (cînd vorbea fără oprire), apoi și în timpul zilei. Vasile nu-și putea explica deloc acea frică pe care n-o mai cunoscuse pînă atunci, mai ales în legătură cu o femeie. De unde apăruse? Nu cumva vrăjitoarea aia o învăța de rău pe Aliona? Cu mutra ei blîndă și plutitoare, cu ochii verzi-muștar, cu limbile ei străine de care nu auzise nici dracu'... Ciudat era că simțea frica asta ridicolă doar atunci cînd era singur cu Aliona, noaptea mai ales, cînd, dormind, femeia se ducea spre dulap, scotea cartea furată și se uita lung și bovin, fără să scoată vreun sunet. Dimineața uita totul, și frica, și planurile bezmetice pe care le făcea în întuneric.

Numai că Vasile nu era singurul care nu înțelegea. Nimeni din Universal, nici prietenii lui Vasile, nici clienții care se perindau sub privirile îngăduitoare ale administrației și poliției de sector, absolut nimeni nu înțelegea rolul Dianei. Nici chiar Aliona nu înțelegea pînă la capăt. Ea *vedea*, Diana traducea. Și atunci, de ce rămăsese mută cînd nu mai era nimic de tradus, atunci cînd o dusese Vasile cu mașina? *Vedea*, desigur, îl și văzuse pe tip rupîndu-și gîtul într-un accident de mașină, dar nu putea să-i spună, nu-și găsea cuvintele, nu mai putea termina propozițiile. Era simplu să vadă, o făcuse cu mulți ani înainte de a primi cartea și de a apărea Diana. Nu mai putea însă spune oricum, și atunci amuțea cu totul. Imaginile se succedau în fața ochilor ei, ca atunci cînd derulezi accelerat un film. Spune ce vezi, îi zicea Vasile. Ea începea să spună: Văd... și rămînea așa.

Atunci, cu Vasile, făcuse ca maică-sa, se prefăcuse că vede, îi spusese lucruri. Oricum, nimeni nu vrea să audă că o să-și rupă gîtul. Dar de atunci nu mai ghicise fără Diana. Iar cînd Diana fu nevoită să plece din Universal (cei de la Ligă îi luaseră camera dublă, pe care o avea de la început tot de la ei), Aliona amuți cu totul. Nici nu

încercă să mai continue. Contramandă toate programările, spre disperarea lui Vasile, care simțea, confuz, că nu-și făcuse suma. Cînd încercă să ia cartea ca s-o arate unui posibil client, Aliona, care moțăia în fața unor fondante vechi, se ridică, de două ori cît el, și îi zise printre dinți, cu vechiul ei accent, care se întorsese peste noapte: „Sî iai mîna di pi carti!“. Iar cînd ea dispăru, în mijlocul unui chef cu foști și viitori procurori care voiau să-și afle destinul (unde fusese adusă bine îndopată cu bomboane cu lichior), Vasile regretă doar că luase cu ea și cartea. Era terminată, oricum. Își lăsase, în schimb, în sertar cărțile soioase de tarot, pe care nu le mai luă nici Vasile cînd părăsi, cu ușurare, Universalul.

Rolul Dianei nu era însă unul oarecare. Ea traducea din orice limbă vie sau moartă, cunoscută sau inventată pe loc, dar mai ales traducea din limba dezarticulată a Alionei. Se știa talentul rar la limbi străine al Dianei, felul ei, de o simplitate plastică, de a exprima lucruri obscure. Tot la Revoluție, printre gloanțe și reporteri străini, își descoperise Diana această neașteptată înțelegere instinctivă a celor mai multe limbi pe care le auzea. Vorbea fără probleme în engleză, franceză, italiană sau portugheză, le învățase din liceu și, uneori, le exersase pe plaja Trei Papuci de la Constanța. Cum de înțelegea însă, fără dificultăți, olandeza, suedeza, finlandeza, basca sau catalana – asta nu putea explica nici măcar ea. În Universal, cei mai mulți nici n-o credeau, dar de cîte ori apărea cîte un străin, Diana era chemată să traducă.

De cînd amuțise Aliona, rolul Dianei devenise esențial. Ea traducea ceva nespus vreodată, dintr-o limbă nearticulată încă. Prima dată cînd se întîmplase erau în camera Maiei, veniseră la rugămintea profesorului Dreptu, căci Aliona nu voia să meargă în camera lui întunecoasă de

lîngă ghenă, dar nu-l primea nici în camera ei, de teama lui Vasile. O momiră pe Aliona cu vișine în ciocolată de la Capșa, căci voiau să știe dacă securiștii vor continua să-l hărțuiască, acum că rănile i se vindecaseră aproape de tot, doar ochiul stîng rămăsese roșu, apos și fix. În mod normal, și înainte de apariția profesorului în Universal, Maia n-ar fi chemat-o pe Aliona în ruptul capului în camera ei. Ce făcea Aliona era o treabă murdară, Maia nu avea nici o îndoială, o invocare perversă și mincinoasă a micilor demoni ai văzduhului. Cu ei odată vedea înainte și îndărăt, în sus și mai ales în jos. Cărțile soioase și pline de urme ciocolatii pe care le întindea aveau, fiecare, cîte un duh închis în grosimea cartonului fără dimensiune vizibilă. Cînd însă Aliona – cu liota de femei nefericite și necredincioase din spatele ei – le freca între mîini, arcanele începeau să vibreze, să se îngroașe și, uneori, să schimbe lucrurile din jur. Magul își ridica *kerykeion*-ul spre soare cu dreapta, iar cu stînga țintea spre centrul sacru, sprijinit de masa cu trei picioare care începea să vibreze amenințător; Marea Mamă își aduna vălul de culoarea cărnii în față, lăsînd să se vadă, la piept, o carte pe coperta căreia se puteau citi doar ultimele litere, EL și SAL; Împărăteasa respira vizibil, iar între colierul piramidei și coroana roșie cu flori de crin Aliona îi vedea doar mărul lui Adam, proeminent și masculin, și îi auzea șuieratul: AUM; iar cînd regele păcii își încrucișa picioarele sub haina roșie, din cartea Împăratului se auzea un sunet scurt, de parcă luna și soarele se loveau surd de Tartar. Papa oficia, peste puterea de înțelegere a Alionei, taina căsătoriei cu Cuvîntul divin, binecuvîntînd dintre stîlpii de aramă ai stabilității și forței.

Cînd Aliona descoperea în jocul etalat pe masă Arcana Îndrăgostiților, toate cele 25 de raze ale cărții se mutau brusc deasupra capului ei, iar felul în care, cu mîna dreaptă, își apuca inima ce-ar fi trebuit să se audă bătînd sub faldurile

rochiei prea largi nu exprima nimic în afară de faptul că ea, fata care vedea prin ziduri și care habar n-avea de timp, nu cunoscuse vreodată (și nici nu avea să cunoască) dragostea. Nu înțelegea de ce piciorul Îndrăgostitului nu atinge pămîntul, de ce el se îndreaptă – la fel ca fiul lui Kether, regele Malcutului – pe drumul săgeții, de ce-ar trebui să aleagă singur și de ce are două mîini stîngi. De ce deasupra capului său se aflau scrise literele latinești VITRIOL, de care Diana rîsese, zicînd ia uite de unde vine *vitrionul*!

Carul era arcana pe care Aliona o întîlnea cel mai des: cu bine și cu rău, cu cai albi și negri, cu sulf și mercur, cu soare și lună, cartea Ursei Mari era nelipsită, iar Aliona o îndepărta de ochi, privind-o astfel încît literele S și M din centrul ei abia se mai vedeau, la fel și aripa care zbura uneori din cartea Papesei. Multă vreme, Aliona nu văzuse semnele ciudate de pe tunica celui care conducea carul, iar Diana nu știa să le traducă. Era, se pare, un întreg alfabet, care trebuia însă căutat în altă parte, nu în cărțile de tarot, unde era abia sugerat pe pîntecele puternicului bărbat cu trăsături feminine ce ducea carul spre victorie. Cele șapte șiruri de litere se îngustau spre capete, astfel încît nu puteai ști care sînt ultimele litere din fiecare, în plus, erau tăiate, în diagonală, de o centură galbenă cu nituri și nu se putea vedea nimic din ce era ascuns, și era mai bine, deși ea n-o știa, că nu văzuse niciodată altceva decît figura blondă de sub cerul înstelat al cortului din Car.

De cînd se mutase în Universal, Aliona o vedea în cartea Justiției, din tarotul găsit în noptiera de la Mălureni, pe Maia, vecina ei de palier. Semănau, în mod evident: amîndouă aveau privirea fixă și inflexibilă, părul tăiat drept pînă la umeri și fruntea acoperită – Maia de un breton-cască, femeia justițiară de o coroană sferică, galbenă, străbătută de două rondele concentrice. În plus, dar asta Aliona nu

mai avea de unde ști, noaptea tîrziu, cînd, în accesele ei somnambulice, Maia ieșea pe balconul suspendat deasupra curții interioare, ea se așeza pe cimentul înghețat, exact în aceeași poziție rigidă și amenințătoare ca femeia în manta roșie. Maia n-avea, ca ea, o sabie albastră îndreptată spre cer în mîna dreaptă și nici o balanță în cea stîngă, dar le înlocuise – cu mai puțin efect, în lumea căzută din Universal – cu un vechi stilou negru cu care transcria scrisori șterse, într-o mînă, și o țigară întotdeauna aprinsă, în cealaltă. Oare fuma și noaptea, în somn, cînd ieșea pe terasă, uneori pe acoperișul acoperit cu smoală și pe lungile coridoare străbătute în goană de șobolani cafenii? – se întreba Aliona. Probabil că nu, cealaltă viață, de noapte, era mai riguroasă, prin ea se săvîrșea o așteptare care nu era doar a Maiei, ci, într-un fel, a tuturor celor care locuiseră vreodată în Hotel Universal – de la ibovnicele negustorilor din primii ani, pînă la tîrfele proletare și, mai apoi, la studenții-bișnițarii-procurorii care găsiseră în simulacrul de bezesten din centrul Bucureștilor pămîntul mai multor făgăduințe. Se spunea chiar că în Universal timpul nu trecea ca în afara lui, oamenii se schimbau imperceptibil și nu îmbătrîneau, *mai mult ca prezentul* fiind – poate chiar din cauza promiscuității de nenumărate feluri, cum zicea profesorul de greacă veche – singura vreme posibilă.

Ermitul lumina toate cărțile din jur, deși Aliona nu-l mai văzuse la față de pe vremea cînd încă se juca de-a datul în taroate, la Mălureni. Și-l amintea ca pe un bunic străbătînd o pivniță cu felinarul într-o mînă și cu-n toiag galben în cealaltă, tîrîndu-și tălpile, fără să le ridice, de parcă ar fi înaintat pe role. Cînd Maia îi povestise, într-o seară, cum se ridicase, pe vremuri, hotelul lui Teodoraki, numit mai tîrziu Hotel Universal, Aliona văzuse Ermitul din cărțile ei vii înaintînd prin cotloanele arse și sulfuroase din măruntaiele locului. La fel ca Turnul sau ca Lumea, Ermitul cu

toiagul său ondulat, în formă de șarpe, reprezenta pentru Aliona sufletul Hotelului Universal, al acelui loc straniu în care-o adusese Vasile după căsătorie ca să facă din ea afacerea afacerilor sale. Poate de asta, cînd o auzea pe Diana traducînd din *Cyprianus* despre Regele Regilor, Cîntarea Cîntărilor, Sfînta Sfintelor, Vasile nu percepea decît ecoul propriului gînd: Afacerea Afacerilor, dobîndită prin ghicirea viitorului în prezentul etern din Universal.

Roata norocului o speria de moarte pe Aliona, deși, tot urmărind-o pe Diana traducînd din *Cyprianus*, ajunsese să se împace – mai ales ziua – cu animalele tolănite pe ceasul de culoarea cărnii din mijlocul arcanei. O maimuță galbenă și una sîngerie, un cîine cu urechi lungi, strînse în zgardă, un taur înaripat și un grifon, toate citind din cîte o carte cu pagini albe, nescrise încă. Deasupra roții stătea un sfinx albastru ce înălța și el sabia misterului; cine cade și cine rezistă agățat, cînd roata se învîrte? Cine știe să-i maimuțărească pe zei și cine primește darul – egal distribuit în lume – al descifrării semnelor? Aliona se simțea, de cîte ori roata îi apărea în fața ochilor, ca maimuța rozosină ce cobora de pe roată. Și așa și era: o maimuță cu fusta scrobită și picioare atinse de elefantiază, pusă să joace cu zgardă de catifea și momită cu vișine în ciocolată. De ce nu se oprea, o întrebase odată Maia, după plecarea celorlalți. Pentru că asta e tot ce mi s-a dat în viața asta, îi răspunsese fata din Mălureni, cu vocea dogită și cu vechiul accent palatal, ce-i revenea în valuri, *tot ce mi s-a dat*, așa zisese, ca și cum viața era o coadă la zahăr și ulei și fiecare stătea în șir, cu cartela sa. Uneori, cînd Aliona atingea cărțile vechi lăsate de ofițerească în sertarul noptierei, auzea răgetul licornei din cartea Puterii. Sora magului îi provoca o veselie tîmpă pe care nici ea n-o înțelegea. N-ai nici o treabă – îi spunea femeii din fața ei –, nu există nimic în tine sau în afara ta care să poată fi ținut în frîu. Puterea

nu e a ta, dar ești înconjurată de ea și apărată fără oprire. Poți să mergi mai departe, dar cel mai bine ar fi să stai pe loc, să aștepți un luminiș unde fiara să vină de bunăvoie și să-și pună capul în poala ta.

Spînzuratul era cartea lui Mohicanu. Cînd cărțile începeau să vibreze în mîinile Alionei, prin cei doi copaci în formă de T din arcana Spînzuratului începea să șuiere vîntul, frunzele se mișcau ușor peste picioarele încrucișate ale amărîtului atîrnînd cu capul spre pămînt. Nasturii tunicii sale albastre – șase la număr – se mișcau și ei fără sens, căci nici unul nu putea să mai deschidă ceva în arcana desenată o dată pentru totdeauna. Iar dacă întorceai cartea și te uitai în ochii lui Mohicanu, dacă-i priveai părul albastru, înțelegeai odată cu Aliona că durerea nu eliberează nimic, că dragostea n-are a face cu ambiția și că prostia se plătește în diferite feluri. Alionei îi părea rău de căderea asta continuă, de groaza fără margini din privirile lui, groaza absolută, cum numea clipa fără întoarcere un englez care-i plăcea Dianei. Cînd îi dădea în cărți lui Mohicanu, măcar o dată pe lună, însă fără știrea lui Vasile, Aliona scotea cartea Spînzuratului din pachet și o punea deoparte, dar nu se mira deloc că toate cărțile întinse pe masă erau răsturnate, suspendate, fără ancoră.

Arcana fără nume, dar uneori și Matul erau cărțile ei, așa încît la baza lor scrisese cu litere chirilice АЛИОНА. Arcana morții era o carte în mișcare ce-ar fi trebuit să apară de cîte ori cineva își căuta viitorul. Ăsta era viitorul oricui, implacabil și sigur, motiv de liniște și veselie pentru oamenii inteligenți. Capetele de copii căzute în iarbă și scheletul șchiop care călca peste ele n-o deranjau prea tare, oricum ea n-avea copii și nici n-avea să aibă, cît despre înaltul prelat – un inchizitor sau un papă? – care implora, Aliona n-avea altă idee decît cea susurată ani întregi de bunică-sa în copilărie: catolicii sînt dracul. Ce făcea dracul

în fața morții? Circ, ce să facă, rîdea Aliona cam îngrijorător, nechezînd într-un fel care, seara, speria trecătorii rătăciți pe lîngă Universal.

Dar nu doar catolicii erau dracul pentru Aliona, ci și Pavel Dreptu, profesorul alcoolic care se aciuase în Universal de cîteva luni. Aliona îl respecta, era unchiul Maiei, nu-i așa?, dar îi era și frică de el. Cartea pe care-o scotea din pachetul Alionei ori de cîte ori se înființa imperativ la ușă – sau cînd trimitea după ea de parcă o angajase cu ora în Universal – era arcana a XV-a, a Diavolului. El rîdea întotdeauna sacadat, ca o pocnitoare de la bîlciurile din Mălureni, zicînd sigur că da, ești bună, fetiță, asta-i cartea alchimiștilor. Aliona însă habar n-avea de alchimiști, de umbre, de athanoare, de păzitorii pragurilor, ea vedea numai gheara deghizată în mănușă binecuvîntînd, coarnele de țap susținînd pentagrama, sexul gros și roșu abia ascuns între picioare, auzea zăngănind lanțurile ce legau amanții proști și detesta rîsul sacadat al profesorului de limbi moarte. Avea umor atunci cînd era destulă vodcă – recunoștea Aliona –, spunea niște povești de groază, rîdea ca dementul, dar rîsul îl lăsa epuizat și lipsit de veselie, de parcă i se încordaseră involuntar mușchii din tot corpul.

De cînd îl văzuse prima dată, Aliona știuse că de el va fi legată plecarea ei din Hotel Universal. În ce fel nu aflase încă, era de ajuns că, pe lîngă Diavol, lui Pavel Dreptu îi cădea, de cîte ori îi dădea ea în cărți, Turnul Spulberat. Vasile era de părere că bătrînul profesor umbla după camera lor, Aliona știa însă prea bine că nu-și dorește altă încăpere în hotelul fără nici o stea. Doar în cămăruța de deasupra administrației, în întunericul de criptă suspendată din mansarda adăugată recent peste un loc bine măsurat de „frații“ constructori, acum o sută de ani, își putea continua *opera*. Ce operă nu știa nimeni, nici măcar Maia, care le spusese doar că Pavel scrie la o carte nouă și că se ascunde

de o femeie care îl bătuse sălbatic pentru că încercase s-o lase.

Casa Domnului era Universalul; la fel și Lumea din penultima arcană. Cînd mergea seara pe coridoarele prost luminate, Aliona auzea pietrele din ziduri mișcîndu-se, frecîndu-se între ele și scrîșnind de nerăbdare. La mansardă, unde stăteau ea cu Vasile, dar și Maia sau profesorul bețiv, se puteau vedea, în zidurile albe, crăpături adînci și prelungi, semn că etajul adăugat prin anii ’70 pe falsul bezesten nu fusese bine ancorat. El urma, își zicea Aliona, să cadă primul la vreun cutremur sau cînd o exploda cazanul din camera de serviciu a lui Pavel Dreptu, care nu părea un simplu ceaun de mămăligă, cum își cumpărase ea de pe Covaci, și care avea deasupra o serpentină șerpuită de sticlă. Mansarda în care locuiau ei s-ar desprinde prima, la fel cum, în cartea Turnului, coroana cade de pe vîrful casei Domnului. Ruptă de clădire, coroana s-ar prăvăli, strivindu-i pe cei doi oameni cu părul albastru ce se aruncaseră în gol ca să scape de limbile de foc. Aliona nu știa dacă cei doi săriseră sau fuseseră împinși, știa doar că e rău să-și caute moartea. Cum e oare mai bine, să fii strivit sau să arzi la foc puternic? Arderea te duce, prin aer, unde căderea nu mai are loc, dar durerea e aceeași, că n-ai decît un corp, iar de la un punct încolo, nici nu mai contează, că tu nu ești corpul tău, cum nu ești nici mintea ta. Unul dintre cele două personaje căzătoare era tot Mohicanu, Aliona îl recunoștea, dar îl confunda uneori cu un alt prieten al lui, în haine militare, care se învîrtea abulic prin Universal.

Ultima arcană, a XXI-a, era Universalul gol, fără ea, fără Maia, fără Diana, fără Cristi-de-la-doi și fără profesorul Dreptu. Figurile lor, bine săpate în mintea văzătoare a Alionei, stăteau fiecare în cîte un colț al celei mai frumoase și mai complexe dintre cărțile ei de tarot. Cînd mesteca

frunze de dafin ca să miroasă frumos, Aliona se simțea ca vaca de aur ce-și înfigea botul în cununa din colțul stîng al Lumii; Mohicanu era leul galben de la temelia Hotelului Universal, aureolat de cruzime și nerăbdare. Vulturul galben cu aripile desfăcute era Maia, deși ei i-ar fi plăcut, fără îndoială, mai mult racul din arcana Lunii, semnul Purgatoriului și al lumii de jos, mai ales că ființa din mijlocul Lunii – bărbat și femeie, magician și steaua stelelor – ținea cîte o cochilie în fiecare mînă.

În fiecare dimineață, înainte de a se trezi cu adevărat, în cele cîteva secunde dintre soneria brutală a deșteptătorului (pe care Vasile îl așezase în cel mai îndepărtat colț al camerei ca s-o facă să se dea jos din pat) și revenirea în simțiri, Aliona știa cine este această ființă complicată și simplă, frumoasă și terifiantă, aproape, dar încă de neatins. Pînă se trezea însă din somn, uita cu totul. Cine era îngerul ăsta din colț, un înger alb, cu mantie și aripi roșii desfăcute – culmea evoluției cuaternare din cartea Lumii, după văcia ei, planarea somnambulică a Maiei pe acoperișurile Universalului și leonificarea jumulită a lui Mohicanu? O fi chiar *îngerul de la fereastra dinspre apus*, glumise Diana cînd, de față cu mai multă lume, fata din Mălureni explicase cum funcționează sistemul ei divinatoriu. N-o înțelesese însă nimeni.

3

În camera lui Mohicanu mirosea a boală. A boală grea, fără sfîrșit, la care trebuie să te adaptezi, pe care trebuie s-o îmblînzești cu medicamente și alcool, cu acea euforie a puterii depline asupra celorlalți – copleșiți de remușcări, cu atît mai mult cu cît nu aveau nici o vină. Deși ferestrele înalte care dădeau în curtea interioară erau deschise larg de îndată ce Mohicanu părăsea camera, iar ușa era și ea

crăpată ca să vînture aerul stătut, stratificat în dîre de praf colorat, fum de țigară, vapori etilici și încă ceva, nedefinit și versatil – un strat gri-petrol cu irizări multicolore care-și schimba mereu locul –, mirosul de boală nu dispărea. În rarele ocazii în care camera era goală, mai ales după nopți întregi de băut-deprimant-împreună, Ludmila punea aspiratorul împrumutat de la femeile de serviciu, freca mocheta pătată cu oțet balsamic, încercînd să scoată mirosul greu care intrase în podele și pereți încă din prima seară a venirii lor acolo. Dacă te nimereai pe coridorul de pe partea dreaptă a falsului bezesten, deși nu aveai ce căuta acolo, căci camera lui Mohicanu era ultima și nu ajungeai la ea decît dacă pentru asta veniseși, o puteai vedea pe uriașa Ludmila: era cu un cap mai înaltă decît Mohicanu, dar asta nu mai conta acum, cînd el – șezînd în fotoliul rulant – oricum nu mai depășea în înălțime pe nimeni. Înainte, ea nu purta niciodată tocuri, iar el se străduia să stea cît mai drept, astfel încît cei douăzeci de centimetri care-i despărțeau să pară cinci: întotdeauna cinci centimetri pot fi recuperați, iar Mohicanu chiar auzise de o operație ortopedică de lungire a tibiilor, cu grefă, sudare suspendată și reeducare musculară. Acum însă, în mod neașteptat, lucrurile stăteau mai bine pentru el. Iar Ludmila, înțelegînd situația, mai pierduse, la rîndul ei, cîțiva centimetri.

De fapt, Ludmila se predase. În ultimul timp încercase zadarnic să fugă cît mai departe de dezolarea pe care Mohicanu o adusese în viața ei. Se cunoscuseră întîmplător, în barul de la Arhitectură, într-o pauză prelungită, cînd chiuleau amîndoi. Mohicanu era în curtea interioară a barului cu amicii lui de la Liga Studenților și Ludmila îl văzuse în timp ce – ținînd cît putea de strîns paharul de plastic în care i se dăduse cafeaua fierbinte – încerca să ajungă la masa din colț unde o aștepta un amic. Mohicanu

rămase cu gura căscată, iar colegii lui amuţiră şi ei urmărindu-i privirea dementă care se lipise de vîrtejul de păr pe care uriaşa Ludmila îl flutura deasupra recipientului de inox cu cafea de la bar, mai degrabă o oală pentru ciorbe lungi decît un ibric. Ţîşni în următoarea secundă, cerînd imperativ (fluturînd şi el o coamă semeaţă, pieptănată pe spate, dar mai ales faldurile unei haine de piele lungi, care se purta mult în acele zile din 1990) *o cană adevărată*, chiar aşa strigase, la cîţiva paşi de tejghea, oprind-o pe Ludmila din mers, *o cană adevărată*, ce mama dracului, pentru ce am murit noi în decembrie?

Aşa a băut Ludmila cea mai bună cafea din viaţa ei de pînă atunci – o cafea neagră, fără zahăr şi fără gust de legume fierte, cum nu prea găseai la barul de la Arhitectură, dintr-o cană albastră de cobalt pe care ningea cu fulgi desenaţi şi care nu-i ardea deloc mîna, deşi cafeaua era, în continuare, fierbinte. Mohicanu o însoţise, ducîndu-i cafeaua, spre masa la care nu era singură, deşi se purtau amîndoi – ea şi Mohicanu – ca şi cum băiatul blond cu privirea limpede care o aştepta ar fi fost transparent. Cînd o fi plecat? se întrebase ea mai tîrziu, cînd ieşi împreună cu Mohicanu din subsolul Arhitecturii, era deja întuneric şi se opriră la un chioşc din Pasajul Victoriei să-şi ia cîte un sendviş cald. Asta era amintirea cea mai bună, ei doi stînd pe ţeava galbenă de gaze care separa intrarea la Arhitectură de strada Doamnei, cu Mohicanu, cel de dinaintea sinuciderii, povestind, improvizînd, descoperindu-se cum nici el nu crezuse vreodată că ar putea fi şi cu Ludmila ascultîndu-l tăcută, înfăşurată în părul ei nemaivăzut.

Nici nu mai ştia cum ajunsese în camera lui din Grozăveşti, se opriră, înainte de a lua metroul, la o terasă improvizată de pe lîngă Palatul Telefoanelor, şi băură un vin negru, chiar negru şi puţin dulceag, asta-şi aducea aminte, dar uitase cu totul momentul precis în care ajunsese

în patul lui Mohicanu, unde redeveni, ca întotdeauna, Uriașa Munților, femeia de necuprins pe care Prîslea se străduia s-o escaladeze. Mohicanu era în toate părțile, trepida autonom peste tot corpul ei prelung, iar ea își amintea felul în care o privise la Arhitectură, încremenit, cumva ridicol, ca și cum viața lui ar fi depins de ea, și abia atunci se întrebă în ce moment plecase prietenul ei, cel cu care venise și care-o invitase să bea o cafea împreună. Urmă o săptămînă bezmetică, după care se mutară împreună, intrînd mai repede decît se așteptase oricine într-o rutină încordată: se trezeau, beau cafeaua, făceau amor, pleca fiecare la școala sa, se întîlneau, făceau amor, ieșea fiecare cu amicii săi. Făceau amor mai des decît și-ar fi dorit fiecare. Mohicanu voia s-o aibă pe Ludmila așa cum ar fi vrut să escaladeze Everestul. Făcea exerciții, începuse să urce pe jos cele șase etaje ale căminului, alerga seară de seară pe cheiul Dîmboviței, fuma mai puțin, mînca mai frugal. Se îngrijea ca niciodată, se parfuma cu un parfum Boss luat de la bișnițarii de pe Covaci, își schimbase aproape întreaga garderobă, păstrînd doar haina lungă și neagră de piele, semnul distinctiv (chimir, celălalt însemn, nu purta) al celor de la Ligă.

Dar Everestul rămînea în ceață. Imagina trecători nemaigîndite ce urmau să-l ducă într-un vîrtej circular pînă-n vîrf, canale subterane și tuneluri prin ghețari; muncea ca un geolog, un alpinist și un cosmonaut la un loc, degeaba, Ludmila rămînea departe, singură, poate ceva mai confuză și, de aceea, nici unul nu se miră cînd, la cîteva săptămîni după întîlnirea lor legendară, într-o dimineață, după cafea și înainte de prima încercare de cucerire a piscului, fata îi spuse calmă, hotărîtă și aproape zîmbind: diseară o să dorm la mine. Era ziua lui, îi promisese că va veni, urma un chef monstru cu vin roșu, moldovenesc, iar Ludmila îi cumpărase deja un polar impermeabil numai bun de escaladări. N-au

vorbit deloc, au făcut amor, ea se gîndea zguduindu-se ritmic, la marginea patului, că va pleca pentru un timp din București, poate chiar la sfîrșitul săptămînii, iar mîine va dormi mult, va citi, poate se va duce la cumpărături. Nu vorbiră nici în metrou, Mohicanu părea că nu vede privirile care se lipeau de sînii prea mari, de pulpele prea netede, de părul prea învolburat ale Ludmilei. Ea îi privea pe toți liniștită din tavanul vagonului subteran, iar Mohicanu o măsura și el – purta, dinadins, niște cizme cu tocuri – cu privirea celorlalți și nu-i venea să creadă că tocmai i-o trăsese în camera coclită de tutun și că avea să i-o tragă și azi, și mîine, și de cîte ori o să mai aibă el chef, iar fandoselile ei de filoloagă bovarică, fițele de azi-dimineață se vor calma sub greutatea lui constantă și sub amintirea promisiunii ei hazardate – făcute pe cînd încă nici nu se ridicaseră de pe țeava galbenă de gaze de lîngă Arhitectură – că îl va însoți în Grozăvești ca să-i vadă colecția de cuțite și săbii.

XII

Pregătire pentru a face o alegere

Lui Vasile îi era tot timpul frig, îi era frig de felul lui, dar și pentru că voia să fie domn. Lepădase cojocul cînd deschiseseră prăvălia de lîngă Casa Apelor și-și luase haine nemțești, pantaloni pe picior, ceas și pălărie. Cînd venea dimineața să adune lucrătorii, îi vîjîia vîntul prin hăinuța de lînă și îi înghețau tălpile în ghetele subțiri de năbuc. Mai tîrziu, în taxiduri, de unde-i scria Radei, învățase să-și pună un cojocel scurt sub haină, dar degeaba, că frigul îi intrase deja în oase. Din pricina frigului care nu l-a părăsit niciodată și care-o obliga pe Rada să facă focul cu două ore înainte de a ajunge el în Gabroveni, Vasile n-a simțit nimic tot drumul pînă în Crimeea. Îi era frig cînd a plecat cu băiatu' din Ulița Desfundată, unde aducea țigăncile noaptea, la măscări – doară o simți și el ceva –, și frig i-a fost cînd soarele începu să ardă coviltirele chervanelor, să dea iarba și floricelele prin zăpada topită, să se ridice miros de brînză moale și încinsă, apoi de carne ținută la uscat, iar cînd mai aveau puțin de mers pînă la Sevastopol, duhoare de stîrv. Ghețăria adunată de Costache se topise din prima săptămînă, dar ăla micu' crezuse că se face la loc: se obișnuise cu vorba grea a Bucătarului și-l credea în stare să înghețe din vorbe mîncarea încălzită. Cînd s-au oprit, de ziua ursului, într-un sat din apropierea frontului dinspre care se auzeau bubuituri răzlețe și nechezat de cai,

mîncarea în care Vasile Capșa băgase aproape toți banii prăvăliei era verde ca smaraldul, putrezită și numai bună de îngropat în pămîntul moale, noroios, prin care dăduse bine firul ierbii. Costache, cu agerimea lui lipsită de mîndrie, înțelese că ăsta era sfîrșitul și începu să golească carele împreună cu bicigașul tocmit la București. Apucaseră să golească primele putini și cutiile rotunde în care nimeni nu știa ce se află, cînd Vasile le porunci să încarce la loc tot ce scoseseră, chiar dacă puțea grețos a mort, de urlau cîinii după ei, și plecară înspre locul de unde răsunau tunurile. Cînd pămîntul începu să li se scurgă de sub picioare și văzură marea, se opriră cam mirați că nimeni nu-i întrebase pînă atunci de sănătate, iar Vasile scăpără două pietre vinete pe care le ținuse în mîna stîngă de la plecare, și-n somn, și puse foc la cele două care încărcate cu brînză, pastramă, carne de porc prost afumată și cîteva cutii rotunde care se lipiseră una de cealaltă. Se îndepărtă singur, fără să zică nimic și fără să asculte blestemele bicigașului plătit la plecare sau vaietele lui Costache. Poate dacă ar fi rămas lîngă carele în care se aflau aproape toți banii prăvăliei, de-acum bună de închis, s-ar fi încălzit și el o dată pentru totdeauna.

Trei zile și trei nopți trebuie să fi mers după ce plecaseră din București, în plină iarnă și pînă începuse să se încălzească, de parcă era de 10 mai... (îi povestea Maria Maiei, care transcria povestea inovînd). Se încălzise de ieșeau oamenii cu vitele la păscut, oricine ar fi înțeles ce se întîmpla, doar Capșa o ținuse pe-a lui, că voia să fie negustor mai mult decît bucătar, dar asta nu i-a ieșit pînă la capăt; el știa că e bucătar din naștere, că poate potrivi mîncarea ca nimeni altcineva în București, iar la cofeturi ar putea fi primul, dar nu voia să fie *numai* cofetar, pentru că știa și el, cum știau și alții, că nasul subțire și gustul de mii de ori mai ascuțit decît cel obișnuit la machidoni erau

moștenite de la maică-sa, Ana. Nu-i era la îndemînă, încheia Maria, cu glasul mai subțire ca niciodată, să fie *ca o femeie*, chiar dacă femeia cu pricina fusese cea mai *minunată* femeie din familia lor (minunată însemna, în limbajul Mariei, sensibilă la minuni, deschisă la micile miracole din jur). Vasile semăna bine cu Ana Vasiliu, cea de-a doua nevastă a tatălui său. Era înalt și subțire, cu ochi albaștri, apoși și zîmbitori din formă, cu trăsături prea fine peste care își trăsese niște favoriți stufoși și, mai tîrziu, o barbă moale. Atunci însă – în seara aia de primăvară porcească ce-i împărțise viața în două, deși nu avea încă 30 de ani și urma să trăiască încă mult și bine –, atunci, la Sevastopol, Vasile avea încă fața fină și părul ondulat al maică-sii dat pe spate și după urechi, iar degetele fine, terminate cu unghii bombate, sidefii, păreau date cu lac. Nu purta redingota cu două rînduri de nasturi, care avea să-l facă inconfundabil în lungile sale taxiduri, și nici lavaliera îngustă cu picățele, care n-avea nimic în comun cu celelalte haine ale sale. Dar chiar așa cum era, în pantalonii aspri de postav gros și cu cojocelul scurt de acasă, Vasile tot părea o fată deghizată căreia nenorocirea nu-i putuse stinge zîmbetul din ochi.

A stat pe dealul de lîngă Sevastopol privind cele două chervane cum ard cu flăcări înalte, iar apoi o iau încet la vale hurducîndu-se și împrăștiindu-se, proptindu-se într-un pom și pîrîind ca pocnitorile de la bîlci. Făcuse o prostie – zîmbi Maria, oprindu-se în mijlocul bucătăriei sale din cartierul Dacia, sprijinită cu mîna dreaptă pe masa unde așteptau douăsprezece borcane proaspăt spălate, încinse la cuptor, iar cu degetul mare de la mîna stîngă înfipt în deschizătura șorțului, luînd astfel, prin simpatie nemărturisită, poziția lui Vasile Capșa din cel mai cunoscut portret al său. O prostie, ca întotdeauna cînd se lăsa în voia încăpățînării și a voinței de a fi altceva decît era. El știa

ce se întîmpla de cîte ori rătăcea drumul, fiindcă toate simțurile lui o luau razna de îndată ce le oprea din treaba lor: limba să guste și să corecteze, mirosul să adauge și să concentreze, auzul să oprească clocotul și să răcească crema, pipăitul să ajusteze și să încerce contururile. Cînd nu voia să fie altul, simțurile lui Vasile, ascuțite pînă la perfecțiune alături de Nineka (așa o numea pe maică-sa, Ana), pe care o iubea mai mult decît se iubește o mamă la 30 de ani, îl făceau cel mai fin cofetar din București. Dar el voia să fie și bărbat, și atunci pleca la război, să vîndă bucate, așa cum va pleca apoi, o viață, în taxidurile lui aventuroase care l-au dus, cu timpul, aproape de pragul nesimțirii. Căci de cîte ori pleca în călătorie, cu treburi neguțătorești, Vasile era lipsit de toate cele cinci simțuri care făceau din el – atunci cînd se oprea într-o bucătărie – un geniu al gustului. Cînd umbla prin toată lumea era ca un actor ce făcea pe neguțătorul. Pe unde umbla, nu vedea, nu auzea, nu mirosea, nu pipăia și mai ales nu simțea nici un gust. Ceea ce i se întîmplase pe dealurile Crimeii, la 28 de ani, a fost un semn suficient de clar și de neașteptat ca să-și priceapă soarta, poate o fi și înțeles-o – ofta Maria, turnînd lichidul sîngeriu în borcanele fierbinți –, așa cum o fi înțeles și semnul din noaptea de sabat, cînd, în Ulița Desfundată, țiganca mică jucase o noapte deasupra lui, fără să-i facă să tresară vreun mădular.

Norocul lui, pînă la urmă, a fost că vremea a continuat să se încălzească și după arderea chervanelor, altfel cel mai frumos și mai trist dintre fiii lui Costache cojocarul ar fi înghețat cu siguranță, bătut de vînturile Crimeii și de golul pe care-l simțea mărindu-se cu fiecare pas în coșul pieptului. Mergea fără țintă, așteptînd bezmetic să-l oprească rușii, sau turcii, sau englejii și să-l execute ca iscoadă. Cu francejii s-ar fi înțeles, că învățase cîteva vorbe franțuzești de la Nineka. Ar fi putut spune că e corespondent pentru

Universul, își aminti de unul care plecase de cîteva luni și nu se întorsese încă și nici nu trimisese vreo corespondență de război. Spre seară (povestea Maria tot schimbînd, de la an la an, intervalul dintre arderea chervanelor și ieșirea la lumină) ajunse la marginea Sevastopolului. Părea, deși îi crescuse barba, o nevastă de marinar deghizată, cu smoace de păr lipite pe față, cu gîtul subțire și delicat, cu ochi albaștri, privind aiurea în zare, spre Muntele Iapun. Costache îl ajunse din urmă înainte de a apărea în depărtare casele albe ale orașului, cu obloanele închise bine, intrări mascate și geamuri sparte, dar nu schimbară nici o vorbă, deși amîndoi aflaseră deja, pe căi diferite, că vasul *Konstantin* se afla în port și urma să plece spre Varna. De la Varna la București puteau s-o ia pe jos, ofta Maria prăvălindu-se pe un scaun, ca și cum ar fi obosit-o drumul celor doi și nu le-ar mai fi dat nici o șansă să-l continue, după o zi și-o noapte de mers.

Vasile se opri de cum intră pe prima uliță și îi ceru unui țăran o cană de sbiten cald. Costache se așeză la cîțiva pași, așteptînd reluarea marșului, dar Vasile îl strigă, îi luă și lui o cană de băutură, se așezară amîndoi pe treptele din fața clădirii mari de peste drum de unde ieșeau militari și țărani cu tărgi sau tîrîndu-și cîrjele. Era vreun spital de campanie, credea Maria, dinăuntru se auzeau vaiete și scrîșnituri de fiare și ieșea un miros de carne și sînge, pîrlitură și putregai, pe care nici unul dintre ei nu-l mai simțise vreodată. Au băut sbitenul prea dulce, dar bine aromat, iar cînd să se ridice și s-o ia din nou la pas în căutarea vasului *Kistentin*, cum ziceau marinarii, fu cît pe-aci să fie răsturnați de o furgonetă care aducea răniți. *Fusese prăpăd la Iazonovskaia*, îi auzi Vasile pe cazaci, apoi o luară încet spre port, mai zgribuliți ca înainte și fără să audă nici unul bubuiturile canonadei dinspre cartierul Severnaia. Norocul lui era tot cu Costache, altfel, cu fața

sa spînă și ochii goi, rușii sigur l-ar fi confundat cu un englez fugit. Pentru el, atunci a fost sfîrșitul lumii, încheie Maria, pe un ton epopeic, atunci a priceput că nu poate face mare lucru prin el însuși, că are nevoie de ajutor, iar ajutorul vine mai rar din jur și cel mai adesea de sus, din cerul plumburiu și opac de deasupra Sevastopolului prin care burnița, în toiul iernii, fără oprire. Intrară, cu puțin înainte de a ajunge în port, într-o cîrciumă. Aproape toate mesele erau ocupate, deși de mîncat nu mîncau decît doi marinari lîngă intrare, în rest beau cu toții un vin acrișor, pe care îl încercară și ei doi imediat cum se așezară în așteptarea cotletelor cu mazăre. Vasile se prăpădi de rîs auzind cum își numea birtașul poșirca rozulie de pe dealurile Crimeii: *bordo.* Ăștia n-au băut neam de neamul lor *Bordeaux*, se încălzi și Costache, și așa, rîzînd de prostia cazacilor, uitară de chervanele arse în urmă cu cîteva zile, de pierderea neașteptată și de drumul de întoarcere despre care nimeni nu știa încă nimic.

Haram gheldi, haram ghiti, de haram a venit, de haram s-a dus – așa ar fi trebuit să-și zică bietul Vasile înghițind cotletul de vițel pe care-l avea în față și luînd cîte-o gură din poșirca roșiatică. Da' nesimțirea lui, cum numea Maria amorțeala lui Vasile Capșa, nesimțirea care-l făcea să nu simtă nici frigul, nici căldura și nici măcar vreo lovitură mai serioasă, îl cufundase într-o *prostrație* adîncă. Mergea, vorbea, mînca, dar el era tot acolo sus, pe dealul din apropierea Sevastopolului, unde dăduse foc chervanelor împuțite. Era nedrept, muncise zi și noapte, plătise iscoade, achitase deja marfa, și tot mai avea de dat înapoi banii ce-ar fi trebuit cîștigați în Crimeea; dar mai ales zădărnicise prima afacere din viața lui. De-atunci încolo, indiferent cîte negoțuri i-au ieșit – și i-au ieșit destule, deși nu cum ar fi vrut el –, a avut mereu sub pleoape focul mare de la

Sevastopol. În noaptea de dinaintea plecării spre Varna visă acest foc arzînd în jurul lui. El stătea în mijlocul rugului pe un scaun de lemn ud, care nu ardea și nici măcar nu se încălzea, încercînd să înteţească văpaia cu scînduri care nu ardeau nici ele, doar fîsîiau și plescăiau în bălțile de sub rug. Îi era frig în vis și vedea o femeie bălaie cu broboadă galbenă spunîndu-i alteia de lîngă ea: am venit degeaba, nu e nimic de vînzare, nici măcar tabac, apoi o simțea apropiindu-se și așezîndu-i-se în poală, avea un mijloc fin și coapse tari, iar el simțea, doar în vis, cum i se întărește ștremeleagul și o simțea pe femeia galbenă începînd să miște sacadat, deschizînd picioarele și încercînd să-l absoarbă în *viva* ei elastică. (Maria folosea fără ezitare cuvîntul *viva* ca să numească organul sexual femeiesc, fie că i se adresa medicului ei dermatolog, doctorul Seviciu, fie că îi povestea Maiei ce visa Vasile Capșa pe cîmpul de luptă de la Sevastopol). Se trezi transpirat, deși beciul putregos, pentru care-i plătiseră birtașului cît nu făcea, era sloi. Îl certă pe Costache că băuse prea mult *bordo* și, tușind, se încălță cu bocancii plini încă de noroiul gălbui și împuțit al tranșeei prin care intraseră ieri-seară în căutarea unui adăpost.

Fără Costache nu s-ar mai fi întors veci pururi din Crimeea, n-ar mai fi ajuns vreodată la Topoli și n-ar fi apucat să cadă lat pe pragul casei în care crescuse Rada, bunica Mariei. Fără Costache nici nu s-ar fi urcat pe vasul *Konstantin* în dimineața înghețată cînd el a vrut, cu toată convingerea, să o ia înapoi, spre dealul de unde veniseră în ajun. N-avea direcție, rîdea Maria subțire, cînd îl trezea Costache dimineața nu știa nici cine e, nici ce caută în locul ăla. La început era numai o năuceală care, cu timpul, și mai ales după ce s-au întors de la Sevastopol, s-a lungit, așa că ajunsese să stea mai multe minute fără să se ridice

în capul oaselor și fără să-și vină în simțiri. Mai tîrziu, cînd Rada stătea deja în Gabroveni, timpul scurs de cînd deschidea ochii și pînă se dumirea cine e și ce face acolo ajunsese la cîteva minute bune. Unde or fi ei acuma? se întrebase și Costache în birtul din portul Sevastopolului, unde dormiseră îmbrăcați în așteptarea corabiei către Varna. Îl privea în ochi, după ochi știa ce și cum, prinzîndu-i privirea goală, apoasă, căci în momentele alea de uitare de sine ochii albaștri ai Ninekăi se goleau de viață și rămîneau așa, cu pupila agățată în colțul de jos, așteptînd. Nu dura mult, Costache îl aștepta pregătit să-l țină cînd cade, iar după ce își revenea nu mai știa nimic, nici băiatu' nu-i spunea, la urma urmei, ce să-i spună?

Cînd ieșiră în frigul de-afară, Vasile își veni în fire, își trase cojocul în față să-i acopere și barba umedă, apoi o luară spre port cît de repede îi lăsau noroiul moale și bălțile în care nimeni nu știa ce se ascunde. Cu o zi înainte, la intrarea în oraș, Vasile se trezise în genunchi, împins de suflul unei căruțe cu răniți care fusese pe punctul de a se răsturna într-o groapă de obuz. Ar fi fost mai bine să meargă prin tranșee, dacă noroiul mai adînc și mai clisos din șanțuri nu s-ar fi amestecat, din pricina ploii, cu grămezi de rahat galben ca lutul, care se scurgeau parcă de sus, din cerul plumburiu de deasupra Sevastopolului.

Erau, la Sevastopol, în două lumi deodată. Una era cea de dinaintea războiului rușilor cu turcii, în care ei picaseră – românește – ca muștele în lapte: o lume despre care nu știau nimic și de unde i-ar fi interesat mai degrabă cafenelele și cofetăriile care, iată, nu se închiseseră, deși își schimbau geamurile de două ori pe săptămînă. Cealaltă lume, de unde tocmai încercau să scape faliți, murdari și abia văzînd la un metru în față, era valea morții, cea despre care vorbeau în cîrciuma din seara trecută niște

greci încălziți de *bordo*. Mergea prin valea morții cu Costache băiatu', fără să simtă altă greutate decît cea a noroiului care, pe alocuri, le ajungea pînă la genunchi. Băiatu' rîdea, mormăia, își amintea ce gogomănii vorbeau grecii ăia aseară la cîrciuma de la intrarea în Sevastopol, lîngă telegraf.

Cică amiralului Iștomin tocmai i se retezase capul în urmă cu trei zile, după ce, vreme de cîteva luni, îi scosese din minți pe franțuji, fumîndu-le în nas, cu capul scos sfidător din tranșee. Venea dimineața dichisit, cu cizmele lustruite și căciula caucaziană, cu tunica verde la două rînduri, cu guler albastru-deschis, brodat cu aur, epoleți cu fante adînci și cu pipa lungă de santal în colțul gurii. Își umplea luleaua și scotea capul direct sub moaca franțujilor, care rămîneau perplecși. Pînă acum cîteva zile, cînd îl arseseră cu o precizie chirurgicală și apoi jucaseră țonțoroiul cu capul lui bine împănat, a cărui gură se strînsese pungă în jurul pipei ce încă mai fumega. Era cel mai bun tutun în pipa amiralului, nu ca iarba pîrlită cumpărată de grecul care povestea la cîrciumă. Cît o fi costînd tutunul la Odessa? se trezi Vasile, amintindu-și cu ciudă că lăsase în chervanele arse nu doar tutun pentru o lună, ci și un mic butoiaș cu rom. Era ciudat că-și amintea asta, pentru că tot ce știa Maria (și îi povestea, an de an, Maiei, care transcria povestea inovînd) știa de la Costache. Băiatu' îi povestise Radei încă din primele zile după ce se cunoscuseră, cînd Vasile mai zăcea încă în casa de la Topoli, drumul lor de întoarcere pe dealurile și văile Sevastopolului pînă la mare, sub proiectilele care se încărcau pe la gura tunului și prin noroaiele amestecate cu dejecții. La Maria poveștile ajunseseră tîrziu, iar ea povestea în bucătăria ei mică, ardelenească, unde se simțea exilată exact ca Vasile la Sevastopol, în plin Război al Crimeii. Cînd pe Dealul Cetății tuna și tunetul revenea înzecit de pe fundul oalei unde fusese construit orașul vechi, în care-o adusese

moartea bruscă a bărbatului ei, Ion Bratu, Maria știa exact cum bubuiau tunurile artileriei piemonteze în urmă cu mai bine de o sută de ani, la Sevastopol. Și se cutremura.

Avură noroc și ajunseră teferi în port. Vasul *Konstantin* nu pleca însă săptămîna aia, trebuiră să facă drumul înapoi și, în vreme ce Costache se tocmea cu birtașul care-i găzduise, Vasile intră în cofetăria pe care-o văzuse în fugă la dus și unde zărise cîteva doamne bine îmbrăcate, cu pălării și mănuși de dantelă, parcă n-ar fi fost în plin război. Se prea poate ca sfertul de oră petrecut de Vasile în neînsemnata cofetărie din Sevastopol, numită însă pompos *Confiserie*, precum prăvălia lui Claropoulos de la Galați, să fi avut o însemnătate în lucrurile care au urmat. Sau, cine știe, poate asta a inventat tot el mai tîrziu, cînd drumul prin valea morții a căpătat, în amintire, altă greutate. Se prea poate ca atunci, în cofetăria din Sevastopol, să se fi legat lucrurile în capul Bucătarului și el să fi înțeles *cine este*. N-a vrut să recunoască – cum ți-am mai spus –, multă vreme a încercat, pe drumuri și prin case străine, să fie cine nu era. El a aflat însă curînd cine e, altfel nu i-ar fi scris ce i-a scris Radei în toate scrisorile alea, iar atunci, la Sevastopol, cînd era să-și piardă nu doar gustul și mirosul, ci chiar capul, ca amiralul Iștomin, Capșa a întrezărit și drumul pe care ar fi trebuit s-o ia.

Dacă n-ar fi proști, și orbi, și leneși, oamenii ar înțelege ce li se arată în fața ochilor. Vasile fusese luat cu binișorul, fusese îndrumat, luat de mînă și tot ajunsese legat, cu băiatu', în valea morții. N-avea încă ce căuta acolo și, în clipa în care intră în cofetăria din Sevastopol, lucrul acesta i se arătă și lui, cu claritate. În viața lui, aceasta a fost prima zguduire. Au mai fost, cum știi, una pe insula mare de lîngă Constantinopol, cealaltă la Alep, în curtea unui negustor de mirodenii.

Fără pregătire, fără gîndire, fără noimă, cînd intră în cofetăria îngustă, mai mult lungă decît încăpătoare, cam ca holul meu, Vasile văzu toate zaharicalele, platourile colorate cu bulgări de migdale cu miere, carafele aburinde, cu lămîi tăiate în patru, și simți în piept mirosul de vanilie și cacao, de parcă acolo se născuse. Dac-ai citit scrisorile, știi ce spun. Nu se gîndise să intre pînă la tejgheaua verde, proaspăt vopsită, odată cu schimbarea geamurilor, și nici să guste din plăcinta subțire cu dovleac și nuci, tăiată triunghiular, de lîngă cuptor. O făcu însă ca în vis, iar ce vedea el de jur împrejurul cofetăriei rusești depășea simțirea obișnuită a lucrurilor. Era, pur și simplu, *transfigurat*, îi povestea, an de an, Maria Maiei, iar aceasta transcria povestea corectînd-o.

Sînt momente în viață cînd, brusc și fără avertisment prealabil, ești una cu toate, trupul tău de carne nu mai e greu și împărțit între tine și lume. E drept că asta i se putea întîmpla Bucătarului oricînd, cu o zi înainte în cîrciuma plină de greci sau în clipa în care Costache îl ferise din fața furgonetei cu răniți. Dar el o pățise – poate întîmplător, poate nu, atunci cînd intrase în cofetăria mică din Sevastopol să bea un sbiten dintr-o cană de porțelan, era domnos, avea rahat galben din tranșee pe marginile încălțărilor, dar voia să bea din cana albă și subțire. Nu apucă însă să bea nici un sbiten. Ultimul obiect pe care apucă să-l vadă cînd închise poarta abia proptită a prăvăliei cu nume pompos – dincolo de mormanele frumos aranjate de cofeturi, gofrete, *bonbonuri* cu vișine și moka, boluri de înghețată și fructe confiate, șerbet de flori (oare ce flori?), dar și niște pesmeți dulci cum nu mai văzuse decît la Buda – fu o cană sidefie, vîrstată cu vinișoare violacee și acoperită cu un capac boltit care, pe deasupra cofeturilor fine, mult prea fine pentru locurile și vremurile alea, plutea și pulsa ca o inimă de carne.

Poate străluminarea aia din cofetăria rusească l-a ținut în viață pe Capșa tot drumul spre Varna, o zi și o noapte, în cala vasului *Konstantin*. Costache îl așteptase afară fiindcă știa că avea banii numărați, dar de păzit l-a păzit tot drumul, crezînd că-și pierduse mințile. Îi dăduse ultimii bani căpitanului și se pitiseră amîndoi în cală, pe paie ude. După o vreme, Costache adormise, iar cînd s-a trezit, l-a văzut pe Capșa nemișcat, în capul oaselor, sprijinit de scîndurile date cu smoală și privind în gol. Dacă n-ar fi știut prin ce trecuseră împreună în ultima săptămînă, Costache ar fi fost convins că Bucătarul murise de inimă rea, iar zîmbetul Ninekăi, agățat de colțul buzei sale drepte, nu era altceva decît semnul milei lui Dumnezeu pentru sfîrșitul său rușinos. Poate i se arătase cojocarul bătrîn, se gîndea Costache, ca să-i dea iertarea pentru nenorocirea pe care-o adusese asupra casei sale, din mîndrie și necunoaștere de sine. Îl ținuse așa de mînă și-l îngăduise cu el, în lumea morților fără cofeturi și fără înghețată în formă de locomotivă, fără dulcețuri de fragi și smochine, fără zahăr candel și pesmeți dulci. Nu-l blestemase și nu-i arătase calea înapoi sau locul lui în bucătăria pe care-o lăsase pentru fumuri negușătorești, ci-l îngăduise în lumea de dincolo, unde toate gusturile sînt la fel, iar mirosurile – doar de smoală și tămîie.

Nu îndrăzni să-l miște, nici să-l întrebe ceva, se miră doar că, o zi și o noapte, Vasile nu băuse apă și nu ceruse vreunul dintre pesmeții dulci cu care se întorsese din cofetăria luminată. Iar cînd ajunseră pe partea bulgărească a mării și Costache vru să-l ia, creștinește, în spate și să-l coboare pe pămînt, Vasile sări în picioare, își netezi hainele și se scutură de lighioanele din paie care se strînseseră pe el, vîrîndu-i-se nestingherite în nas, în ochi și în gură, apoi îi făcu semn băiatului să-l urmeze, să coboare odată de pe

vasul care trosnea din încheieturi, încercînd să-și găsească locul potrivit la cheu.

Vasile a povestit – cui a stat să-l asculte – cum a văzut el, odată scăpat din război, pe cîmpurile de lîngă Varna, trandafirii în floare și poamele în copaci. Cum i s-a întors norocul de îndată ce a lăsat în spate *valea smălțată de flori înrourate* din inima Crimeii și cum a priceput tot ce nu pricepuse vreodată pînă atunci. Dar a fost, ca întotdeauna, cu totul altfel: *haram gheldi, haram ghiti.* Vasile nu mai vedea cu ochii, era surpat, lipsit de vlagă și aproape risipit în pămînt. Nu putea înghiți mîncarea și nu băuse apă de cîteva zile, de frica bolilor. Tot Costache l-a dus cu binișorul – căci Bucătarul vorbea ca-n somn și se smucea ca luat de friguri – la un han din afara portului, unde s-a înțeles cu birtașul să doarmă pe datorie. I-a povestit de unde veneau și cum pierduseră totul din prostie, i-a mai zis că se întorceau la București, scăpați ca prin minune din canonada de la Sevastopol în care muriseră pe capete rusnaci, franțuji și greci tocmiți de turci. Bulgaru' nu înțelegea ce-i spunea Costache, dar, pipăind în treacăt pantalonii de nanchin ai lui Vasile – care, vorbind fără șir, părea mai mult ca oricînd o fetișcană scăpată din mîinile unei garnizoane –, se învoi să-i țină o săptămînă fără mîncare, iar Costache să îngrijească grajdul și caii. Așa au făcut, dar de plecat au plecat în trei zile, noaptea, ca hoții, nu înainte de a-i trage o bătută soră cu moartea bulgarului care intrase în odaia lor tiptil și începuse să-l mîngîie pe Vasile cu un deget în talpă. Costache vru să ia măcar un cal, dar Bucătarul își aminti că el era stăpînul și se îmbățoșă, cu toate că abia se ținea pe picioare, zicînd că el nu-i hoț. O luară din nou ca proștii pe jos, prin noroaie și nisipuri înverzite de alge, cu Vasile tușind și scuipînd sînge. Costache îl duse în spate o bucată de drum, apoi se prăvăliră amîndoi, îmbrățișați

ca frații, și dormiră încălzindu-se unul pe altul, pînă dimineața.

Abia cînd se lumină văzură că erau în marginea unui sat și că nu mai aveau mult de mers pînă la prima casă. Se adunară unul pe altul, uzi și înghețați, și se tîrîră pînă la casa cu obloane albastre din capătul satului Topoli, unde stătea familia lui Niculae Niculae, de patru ori străbunicul tău, omul cel mai bun din lume, care știa să vorbească limba fiarelor. Le deschise ușa celor doi înainte ca ei să bată sau să strige, iar din spatele lui taică-su, Rada îl văzu pentru prima dată pe Vasile Capșa prăvălindu-se, iar pe Costache apucîndu-l strîns, cu ultimele sale puteri.

Au stat la Topoli pînă și-au amintit că aia nu era casa lor. Și-au putut rămîne luni în șir, pînă toamna tîrziu, la Sfîntul Dumitru, cînd s-au întors la *Bucureșci* (Maria numea uneori așa, cu un oarecare dispreț, capitala, după un sat din Hunedoara de care auzise abia cînd se mutase acolo din Handorul Poienii Sibiului), fiindcă Vasile și-a amintit brusc că plecase în taxid, că are casă, o viitoare nevastă, nepoata mitropolitului Nifon, și un nume de respectat. Au putut rămîne, de fapt, în casa albastră pentru că, printr-o minune, Niculae nu avea, în dimineața aia, pe nimeni în casă. Nu era, altfel, noapte fără drumeți aduși de Niculae din sat, nu era zi fără cîțiva amărîți la masă alături de nevastă-sa și fie-sa, Rada, care, de cînd se mărise, începuse să se teamă de damblaua lui ta-su cu străinii care treceau prin sat și de zilele negre pe care începuse să le presimtă. Poate și de asta a plecat cu Capșa – după luni întregi de dormit și mîncat în aceeași odaie, că n-aveau decît una, cu despărțituri pentru vatră și culcușuri separate, dar tot una singură, de auzeai fiecare pîrț. Și-o fi zis că dacă nu i se întîmplase nimic după ce înnoptase toată copilăria cu munteni aprigi și turci păroși, după ce ținuse animale sălbatice pe prispă ca să le vindece de glonț, dar

mai ales de întristare, după ce scăpase vie, cu ajutor de sus, de focul pus de om și de zăpada care aproape îi îngropase iarna trecută, era mai bine să nu-și mai ispitească norocul.

Rada știa poate că ăsta e destinul ei, sau cum l-o fi numit ea în limba aia a ei repezită, care-mi sună și mie uneori noaptea în cap, cînd e liniște și cînd închid televizorul. Cîteodată, chiar înainte de a-l închide, aud o voce de bărbat vorbindu-mi repezit în bulgărește și mă apucă rîsul, pentru că nu înțeleg nimic, absolut nimic, parcă-i o muzică pe care am mai auzit-o, uneori o cînt și eu cu el, doar așa, ca să-mi iasă din cap. Rada știa, cum știi și tu, că drumul ei trece prin orașul înghesuit și murdar de pe malul gîrlei, că aia e viața ei, înjumătățită, ca a oricărei femei, de frici și ocolișuri: să trăiască în vîrful unui prepeleac ridicat în mijlocul *Bucureșcilor.* Viața bunică-mii, făcută fără tată în vîrful prepeleacului, a fost să se întoarcă la Topoli, iar a mea să plec peste munți și să mă trezesc singură aici, printre sălbatici, ascultîndu-l pe Niculae cum îmi cîntă din televizor. Da' știi vorba mea, *haram gheldi, haram ghiti*, Mărie, și viața ta a fost să te întorci pe malul gîrlei, în casa fină a conului Teodoraki, doar că tu știai prea bine, ți-am spus de-o mie de ori, ce-i cu 'otelul din Strada Cuțitarilor. E loc rău, mămică, e o gaură în pămînt pe unde iese foc și pucioasă, e bine să mă crezi dinainte de a se întîmpla vreo nenorocire – spunea Maria, iar Maia transcria inventînd.

Rada n-a avut de ales cînd Bucătarul a dus-o, după trei zile și trei nopți de drum, la tractirul fumegos pe unde el mai trecuse și altă dată. Rada i-a povestit tîrziu fie-sii, pe care a botezat-o tot Rada, de parcă așa, fiind mai multe Rade, se întăreau una pe alta, scăpau de gîndul că sînt nevăzute – că nu le vede nimeni pentru că, încetul cu

încetul, plecînd dintre ai lor, dispăruseră din ochii oamenilor și, deși alții le vedeau, ele nu mai puteau fi, cu adevărat, văzute. Nu-i plăcuse, de la început, în hotelul lui Teodoraki. Parcă nu simțea pămîntul sub picioare, era suspendată, fără rădăcină, asta îi spusese din prima clipă lui Capșa, dar el avea alte treburi, voia să-și caute haine curate, să se odihnească și să apară în *Bucureșci* ca un Conte de Monte Iapun – Costache l-a dus, cum a poruncit, în Ulița Desfundată de unde plecaseră, la Tache Chioru', dar, înainte de toate, au lăsat-o pe Rada în Gabroveni, la Teodoraki, să nu înceapă lumea să vorbească.

Da' lumea vorbește oricum, ca proasta, ce să facă altceva, și cu cît știe mai puțin, cu atît vorbește mai mult. Nici nu apucase Vasile să ajungă la casa de taină din Ulița Desfundată, că spălătoreasa casei lui Teodoraki îi spusese sacagiului, care-i spusese șalvaragiului Ghinea care-avea faimă de palavragiu, că se întorsese Capșa din morți și-și lăsase ibovnica la Teodoraki, plătise peșin și plecase în tîrg. La Mitropolie se află și mai repede decît „La doi frați", cofetăria lor din Strada Apelor, că la *Bucureșci*, se știe, oamenii nu doar că se roagă mult și au zece biserici pe fiecare stradă, dar și aleargă, dau acatiste de sănătate și inimă bună, se îngrijesc de amorlîcurile celorlalți, mai ales cînd ei sînt lipsiți și fricoși. Așa încît, cînd Capșa păși în căsoiul din ulița Sevastopolului, cum aveau să numească Desfundata la ceva vreme, murdar de pe drum și gîndindu-se la ce-avea să le spună fraților, dădu cu nasul de toți ai lui, în frunte cu maică-sa, Nineka, ce n-ar fi călcat, pe lumea asta, într-o casă cu lămpaș. Călcase doar pentru că, la aproape un an de cînd plecase în taxid fără să-și ia măcar rămas-bun, Vasilache al ei cel frumos și fraged ca o fată se întorsese teafăr și plin de aur, cum îi jurase Ghinea șalvaragiul fetei ei în casă, Safta. Vasilache, puiul ei pierdut, se întorsese acasă învingător – deși cam murdar și tras la

față –, cu o fată despre care nu aflaseră decît ea, maică-sa (că visase ieri-noapte ce-o să se întîmple și de asta alergase să-l întîmpine ca pe fiul risipitor), și încă jumătatea de *Bucureșci* care se trezise la ora aia.

Plin de aur nu se întorsese însă Bucătarul la București, cum crezuse că vede – prin șipcile rare ale gardului – Ghinea șalvaragiul. Se întorsese cu tot cîștigul ars și îngropat la Sevastopol și cu încă ceva pe deasupra. După ce zăcuse cîteva săptămîni, cînd cu friguri, cînd cu fierbințeli, în casa lui Niculae din Topoli, îngrijit de singura lui fată, Rada, dar fără s-o vadă decît în coșmarurile pe care chiar pomezile făcute de ea i le provocau, Vasile se putu ridica și, piele și os, făcu cîțiva pași pînă la fereastră. Iar de acolo – le povesti el tuturor odată ajuns la *Bucureșcii de pe gîrlă* – a văzut cîmpul de trandafiri și grădinile încărcate de poame, trandafirii de mai care în anul ăla izbucniseră dintr-odată, se ridicaseră aproape din zăpadă, se prinseseră între ei și înfloriseră în flori nemaivăzute, roșii și portocalii, galbene, catifelate de parcă rădăcinile lor erau scăldate în sîngele din valea morții de peste mare. Ca și cum sîngele scurs în asedii prostești, comandate de generali mîndri și plini de parale, ar fi cuprins, spre primăvară, întregul golf, un mal și apoi celălalt, pînă spre Constantinopol, și ar fi dat viață bulbilor îngropați vara trecută și deja sălbăticiți. Ca și cum amărîții făcuți chisăliță în strînsoarea din august trecut – țăranii pe care ofițerii îi numeau, cînd jucau preferans, *Moscova* sau *jurămînt* – i-ar fi trimis Bucătarului un semn de viață. Mîncarea e întotdeauna semn de viață, se gîndi Capșa privind cîmpurile de trandafiri ca sîngele, văzînd, în mintea lui, dulcețurile fine pe care urma să le facă, șerbeturile delicate și înghețatele șlefuite în formă de floare, cremele trandafirii cu care va umple cornetele de nuga, siropurile sîngerii ce vor curge ca o fîntînă pe coca dospită.

Așa le-a povestit tuturor și așa i-a scris și Radei odată, dintr-un taxid, de parcă ea n-ar fi știut, mai bine ca el, adevărul. Iar adevărul e că trecuse mai multă vreme de cînd Capșa zăcea în singura încăpere a casei lui Niculae de lîngă Varna. Cît trecuse nu mai știa nimeni, parcă prinsese rădăcini în pătulul pe care i-l făcuse Costache lîngă geamlîc și din care nu se ridica decît dacă leacurile pe care i le dădea Rada îi potoleau durerile de picioare. Dacă mai avea picioare, tot Radei, care-l unsese săptămîni în șir cu untul-pămîntului și tătăneasă, trebuia să-i mulțumească. Ea și cu maică-sa – tot Rada, cum Rada va fi și fie-sa – îl adunaseră de pe jos, îi desfăcuseră hainele ca niște scoarțe pline de pămînt și mizerii, îl spălaseră și îl puseră în pat. Costache îl mută la fereastră peste cîteva zile, cînd deschise ochii lui albaștri și limpezi și ceru apă. După asta nu-l mai îngriji decît Rada, fără să-l dezbrace însă vreodată de tot, pînă în noaptea cînd lui i se păru că vede pe geam cîmpul plin cu trandafiri sîngerii. Căci Rada avea argint viu sub palme, reușea cu ele să întoarcă măruntaiele în om și să-i scoată prin piele răul. Iar după ce scosese toată mizeria, adunată multă vreme în el, ca o spumă rozulie, îl ținu în pat încă multă vreme cu fierturi ce bolboroseau zi și noapte în cazan – făcea amestecul de aur cu argint, ignație, fosfor și sepie –, de-l amețise cu totul pe Bucătar și-l îngrozise pe Costache, care o credea acum vrăjitoare.

Băiatu' o lăsase însă să-l țină adormit, ca să nu vadă că mai are puțin și se duce, fără să fi făcut nimic pe lumea asta și fără să priceapă măcar ce-ar fi putut face. Uneori se trezea rîzînd ca un om fericit, alteori țipa și plîngea în somn, bolborosind în franțuzește și strigînd ca nebunul *Alla! Alla!*, cum îi auzise pe franceji în golful Pavlovski de lîngă Sevastopol. O mai lăsase însă să-l țină adormit pentru că și ea se ținuse de vorbă: nu-l dezbrăcase niciodată de

tot, iar atunci cînd își punea amîndouă mîinile pe burta lui umflată sau își plimba degetele în chip de morișcă, agitîndu-i sîngele în picioare, nu se atingea de legătura ce-i acoperea șalele și rușinile. Lui Costache nu-i trecea însă prin cap că Rada nu avea nevoie să vadă cu ochii că frumosul și tristul băiat al cojocarului avea pe dedesubtul legăturii două feluri de deschizături, femeiești și bărbătești, și că, așa cum era, nu avea nevoie de nimeni altcineva.

Nu ăsta era însă adevărul nostru, nu de *vive* se îngrijea Rada la cei 21 de ani ai ei fără pată. Fierturile pe care le făcea pentru gălbinare, pentru căderea părului, pentru boli de inimă și buboaie negre ar fi făcut-o bogată oriunde altundeva decît la Topoli, dar marea ei mîndrie era cea mai bună dulceață din trandafiri timpurii de pe malul bulgăresc al Mării Negre, dulceață de coardă slabă, cu sirop mult, cum facem și noi, pe care o mîncau toți drumeții și vecinii și al cărei miros îl simți Capșa într-o noapte cînd crezu că se află în cîmp. Căptușit cum era cu valeriană dizolvată în aur, se ridică sau crezu că se ridică și, privind afară, văzu în miez de noapte cîmpuri nesfîrșite de trandafiri roșii, strălucind într-o lumină orbitoare, pe pînza liliachie a cerului. Era cerul de la Sevastopol sub care el și Costache muriseră poate, și acum, în casa albastră a lui Niculae, ajunseseră ca un fum de trandafiri culeși, spălați și arși la foc repede, cu zahăr.

Cîmpul de trandafiri sîngerii se afla într-adevăr acolo, dar încă adînc îngropați sub pămîntul negru și nisipos, iar fierturile Radei îl făcuseră pe Bucătar să-i vadă dinainte așa cum aveau să răsară peste cîteva săptămîni. Cum de nu-i trecuse prin cap pînă acum? Era în lumea dulcețurilor și a șerbeturilor, a mierii care curge din copaci, doar s-o prinzi și s-o pui la păstrare, a poamelor dulci care cad în cazan fără pieliță și care nu-l așteptaseră decît pe el să le dea

un nume! Ghina se terminase, blestemele se împrăștiaseră, meritase să treacă prin *valea smălțată de flori înrourate* a morții ca să ajungă pînă aici. Dacă s-ar fi îndreptat de la început spre Topoli și ar fi ajuns unde era acum fără chin și fără primejdie, drept, pe la Giurgiu, n-ar fi priceput nimic, zadarnic ar fi privit, căci n-ar fi văzut nimic, își zicea Capșa cu fruntea în perna parfumată. Așa încît nu fu mirat cînd, în ziua în care se ridică în capul oaselor, primi din mîna Radei prima linguriță de dulceață bulgărească din viața lui – tocmai se închega în cazanul de pe vatră, același în care ea își fiebea doctoriile. Adunaseră, de o săptămînă încoace, petale bune din trandafirii roșii apăruți peste noapte la marginea satului, demult plantați, dar care crescuseră într-un singur an și apoi se sălbăticiseră. Cu Niculae și cu Costache, aleseseră ce era bun din florile rare, dar puternice, cu petale în mai multe nuanțe, le frecaseră cu sare și le puseseră la înmuiat. Florile păreau zdravene în pămînt și se țineau în vînt ca niște măciulii plantate acolo special, nu crescute întîmplător pe malul nisipos dincolo de care se vedea marea. Cînd începură însă să le aleagă, văzură că, aproape de bulb, era o parte portocalie care nu putea fi folosită, căci era fără parfum și fără gust. Se opriră din cules, dar pregătiră ce aveau deja în coșuri, iar mirosul de pămînt reavăn, zahăr caramelizat și prezență indiscutabilă a dumnezeirii îl trezi pe Capșa din morți și îl făcu să fie ce era: un bucătar de geniu, maestrul siropurilor și al zaharicalelor nemaivăzute, păzitorul rețetelor și virtuozul improvizațiilor rare.

XIII

Reguli de urmat de acum înainte în ceea ce privește hrana

1. Există oameni care spun că nu e important să ne abținem de la pîine. Că pîinea – apă, făină și sare – nu ne poate strica sufletul cu poftă și neorînduială. Noi știm însă ce poate face din sufletul omului pîinea fierbinte tocmai scoasă din cuptor și ajutată de vin roșu. Așa că, trebuie spus, pîinea să fie veche și goală.

2. Băutura trebuie îndepărtată ca focul. Rar de tot și cu măsura mică se poate bea un pahar de vin. Dar numai unul și cu umilință.

3. Să nu te deprinzi – o să citești asta în toate cărțile bune – cu mîncărurile alese. Dacă nu e simplă, mîncarea îți supune sufletul și îți înclină gîndurile de la cap la burtă. Cînd îi dai limbii să simtă totul, să nu te mai miri că n-o să cauți altceva. Așa că ține-ți limba în gură și nu-i da decît ce știe, și asta puțin, cît să uite de mîncare și să aștepte mai degrabă ziua cînd n-o să mai aibă nevoie nici de hrană, nici de bucătar.

4. Să-ți afli singură măsura și, dacă nu poți – deși ai încercat –, să citești în cărți, să faci exerciții, să-ți cauți îndreptare. Cît ești copil, mai poți să cauți, după aia trebuie să afli, iar la sfîrșit să știi. Cea mai bună măsură e cea care abia te ține în viață.

5. Să te întrebi: oare ce-a mîncat Iisus la Cana Galileii, ce avea în traistă Saul pe drumul Damascului, ce-a băut Iacov sub Calea Laptelui? Și să faci și tu ca ei, ca să uiți de plăcere și să te zidești în tine.

6. Să nu te lași dusă de alții. Să știi ce mănînci și să nu te abați de la ce știi tu. Cînd te apucă pofta de una, să mănînci alta, iar cînd te-ai îndopa, să te oprești doar după două îmbucături și să uiți de asta.

7. Să bagi de seamă, de cîte ori te așezi la masă, să nu-ți pui sufletul pe tavă. Să-l ții cu tine, să nu-l amesteci nici cu mirodenii, nici cu pește, să nu-l torni în pahare și să nu-l înfășori în zahăr. Mai ales cu zaharicalele, cînd n-ai multă minte, te duci unde te împinge sugiucul. Și-apoi degeaba zici *haram gheldi, haram ghiti*. Că dulceața e ca moartea și ca somnul fără vise: îți zăvorăște sufletul în nesimțire.

XIV

Despre cea de-a treisprezecea apariție

Maia nu se iubea deloc. Asta fu prima concluzie pe care tînăra psiholoagă (ce practica psihanaliza în secret, fiindcă nu-și încheiase încă analiza de formare) o notă în carnetul ei Moleskine verde. Ca să afle însă acest lucru simplu, că Maia nu se plăcea pe ea însăși, n-avea de ce să o cheme luni în șir, de trei ori pe săptămînă, în cabinetul ei aseptic din Apărătorii Patriei. La început, după accidentul profesorului Dreptu, fusese rugată să asiste la interogatorii în căminul studențesc din Gabroveni. Un polițist zelos hotărîse să închidă, pentru cîteva zile și tot atîtea nopți, Universalul și să-i interogheze el însuși pe toți cei care fuseseră în cămin în noaptea accidentului. Împînzise zona cu polițiști, pusese gărzi în trei schimburi și patrule la fiecare etaj, sigilase camerele inexistente (care se goliseră oricum primele, cînd Hotelul Universal mai răsuna încă de țipete) și își instalase cartierul general la administrație. Dar toată mobilizarea fusese degeaba. Universalul avea cotloanele lui, subsoluri bine întreținute și pasaje despre care nu știau decît vechii locatari, iar în cele trei zile și trei nopți după ce apăru interdicția traficul între interior și exterior se înteți. Asta însă polițistul cel zelos nu află niciodată.

Maia fu chemată prima, dar interogatoriul ei nu dură prea mult, pentru că, evident, nu știa ce se petrecuse în noaptea cu pricina, habar n-avea cum căzuse profesorul de la etajul trei, îl cunoscuse, sigur că da, dar între ei nu era nimic altceva decît o relație normală între o studentă și un profesor. Psiholoaga îi sugerase atunci (deși nu avea dreptul să intervină, ci doar să asiste, ca martoră, în cazul vreunei reclamații ulterioare sau – cum s-a întîmplat cu mai mulți studenți din Hotel Universal plecați în Occident – al vreunei tîrzii cereri de azil politc în vreo țară europeană) să descrie relația ei cu profesorul Dreptu pînă în noaptea morții lui. Maia nu păru deloc entuziasmată de idee, mormăi ceva din care ar fi trebuit să rezulte că se va gîndi și dădu să se ridice, însă căzu la loc pe scaun, surprinsă de urletul tînărului ofițer care-și vărsase cafeaua fierbinte pe pantaloni. Polițistul se apropiase instinctiv, centimetru cu centimetru, de figura impasibilă a Maiei, încercînd să înțeleagă ceva din vocea nazală, rîrîită, emfatică, iritant de joasă, un calvar din care nu se înțelegea nimic, poate chiar mărturisise deja că – enervată, epuizată, tetanizată de bătrînul libidinos care-și făcea veacul în Universal, printre tîrfe, pești, bișnițari și procurori (va fi, desigur, o provocare a istoriei să determine cîți foști, actuali și viitori procurori din întreaga țară au locuit în Hotelul Universal din centrul istoric al Bucureștilor) – îi făcuse vînt peste balcon. Ce-o fi vrînd să zică? se întrebase el tot timpul, apropiindu-se peste masă, aplecîndu-se spre ea și încercînd să înțeleagă mai mult intuitiv ceva din discursul gîjîit, fornăit, pelticit, care nici măcar nu era emis în afară, ci înăuntru, ca și cum fata asta mică și țepoasă, tunsă ca o maică stareță, cu ochii ei galbeni, de pește, n-ar fi vrut să spună ceva, ci *să respună*, *să despună*, *să nespună*, să șteargă cuvintele pe care era obligată să le scoată prin căile aeriene superioare, era boală curată, ’tu-i

mama mă-sii de cafea, urlă polițistul cel drăguț (cu genele lui lungi și cu acea mică cicatrice de pe maxilarul drept, pe care se fixase privirea Maiei), hotărît să facă din „afacerea Universal" o trambulină în cariera sa abia începută.

Maia avea, de fapt, mai multe voci. Vocea cu care îi răspundea bunică-sii acasă era o voce clară, bine articulată, de copil care-și știe locul, deși rîrîie și sîsîie uneori, la emoții; vocea cu care răspundea la examenele care tocmai începuseră atunci, în iunie, era o voce vag alterată, dar fermă, cu puține rîrîieli și nazale, dar păstrînd un accent ardelenesc care nu ajunsese încă la modă în București; vocea ei obișnuită, în Universal, era mai gravă și mai repezită ca la început, dar perfect inteligibilă. Acum, la interogatoriu, vocea Maiei era un amestec indistinct de cîrîieli afone, de emisii-remisii, enunțuri abia începute și răzgîndiri concomitente, care nu formulau nimic și care-l scoaseră din minți pe polițistul cel simpatic și o făcură foarte atentă pe psiholoaga cu veleități de psihanalistă sălbatică. Fata asta din fața ei (care avea probabil doar cu cinci, șase ani mai puțin ca ea) era aproape mută, cum s-o interoghezi sau să o inviți să asocieze liber pe divanul tău? Analiza clasică nu i se potrivea, așa cum psihanalizarea copiilor se poate dovedi adesea riscantă.

Abia după ce îi interogase și pe ceilalți – în primul rînd pe Vasile și pe Aliona, pe Cristian de la etajul doi, care se mutase între timp din Universal (dar în noaptea cu pricina dormise, ca din întîmplare, la o fostă amică, în cămin), pe Ludmila, care rămăsese aici, după plecarea lui Mohicanu în America, să scoată mirosul de boală din cameră, pe Bogdan, viitorul scriitor, mai ales pentru că iubita lui, Simona, era, la fel ca Mohicanu, studentă la Matematică, pe Diana, care zîmbise îngrijorător tot timpul discuției, ținîndu-l de mînă pe Căti, iubitul ei, muzician – înțeleseseră amîndoi, polițistul cel simpatic și psiholoaga abisală, reuniți

într-o empatie ambițioasă, că Maia nu era cu adevărat disfazică. Asta era interesant! Psiholoaga își propuse să afle, folosind tot asocierea liberă, dar nu orală, ci scrisă. *Să scrie ea cu mînuța ei*, zise viitoarea psihanalistă, încrucișîndu-și picioarele lungi și nervoase, încolăcindu-și gleznele fine sub privirea tînărului ofițer, tembelizat de durerea arsurii, dar nu aici și nu obligatoriu, asta n-ar mai fi asociere *liberă*, să vină ea la mine la cabinet, eu vorbesc, ea scrie, rămîne 50 de minute, cum se face, și apoi vedem ce iese. Ar mai fi de citit, susură din vîrful buzelor psiholoaga, carnetele alea cu însemnări și copiile alea verzulii despre care ea spune că ar fi scrisorile lui Capșa către stră-străbunică-sa, deși par cam noi, ce figură, șopti aproape de urechea polițistului, cuibărindu-se, fără prea multe mișcări, în singurul fotoliu din biroul administrativ, locul de unde domnu' Dincă își elabora, săptămînal, strategiile.

Maia nu era în camera ei atunci cînd a căzut Pavel Dreptu. Era pe balcon, acolo s-a trezit dimineața, cînd s-a luminat, abia atunci a intrat în cameră, și-a aprins o țigară, și-a băut cafeaua și a reînceput să scrie. Au trecut cîteva ore pînă cînd a auzit strigăte în curtea interioară, pași grăbiți pe holuri, bubuituri în toate țevile și doar atunci cînd niște necunoscuți au năvălit în camera ei, fără să bată la ușă, și-a dat seama că dormise cu ușa descuiată. Nu-și amintea nici acum cine i-a spus că l-au găsit pe Dreptu în curtea interioară, n-ar fi fost pentru prima dată cînd îl duceau pe sus în camera lui, ajunsese să bea cîțiva litri de alcool pe zi. Numai că acum nu căzuse din picioare, cum i se întîmpla adesea, ci căzuse de sus, iar Maia a alergat, s-a prins de balustradă cu amîndouă mîinile, ca să-l vadă mai bine, nu ca să sară și ea, cum au crezut mulți... Poate s-a aruncat el însuși, crezînd că înainte de a atinge pămîntul cineva îl va apuca strîns și îl va așeza frumos între

sticlele goale și mucurile de țigară din seara trecută, îi va aranja freza oricum impecabilă, îi va netezi ridurile adînci de pe frunte și din jurul gurii, îi va scutura costumul gri de tweed și va pluti puțin cu el, atît cît să nu-și spargă capul și să nu-și rupă picioarele.

După mai multe pahare de vodcă, Pavel Dreptu chiar credea că în Hotel Universal nu se moare, iar asta îl ținea aici, în vecinătatea studenților puși deja pe căpătuială. Spunea adesea că Universalul e lumea de apoi și că, odată ajuns aici, nu mai ai unde te duce. Povestea că în Hotel Universal fusese omorîtă, prin anii ’20, o fată de consumație, veselă și foarte tînără – n-avea nici 16 ani –, de care se îndrăgostise un cuțitar. Venea pe la ea în fiecare zi, iar cînd el nu era aici, fratele lui stătea în fața stabilimentului și o păzea, poate de asta s-a mirat cînd a găsit-o în pat cu păzitorul. S-au certat, s-au bătut, dar n-au scos cuțitele, ca gabrovenii, decît ca s-o omoare pe ea. Au aruncat-o dimineața devreme în Dîmbovița, însă, fiind un an secetos, ca acum, apa a tot scăzut și în cîteva zile leșul s-a ivit între smîrcuri. Pavel zicea că fata avea un rînjet de satisfacție pe față, un rictus pe care nu i l-au putut șterge nici atunci cînd au îngropat-o, ca și cum i-ar fi prins – ea pe ei – asupra faptului.

Poate că uneori Pavel glumea, deși nu prea avea simțul umorului, îl avea în schimb pe cel al ridicolului, poate de asta s-o fi aruncat pe fereastră, o fi intrat în camera 308 din greșeală și s-o fi trezit față în față cu imaginea lui în oglinda mare cît dulapul. Se îmbrăca în costum tot timpul, nu-și punea însă mereu și cravata, iar cînd îl întîlneai la toaleta de pe hol, complet echipat printre puști în șlapi și bermude, te cam bufnea rîsul. De obicei bătea la ușă, o fi bătut și în noaptea aia, însă Maia era pe balcon, dormea, i se întîmpla adesea să se plimbe în somn, uneori scria cu litere mari, rotunde, parcă ar fi fost mioapă, deși nu purta

ochelari, alteori desena figuri simetrice pe pereții camerei... De obicei, mirosurile îi declanșau a doua zi o amintire, mirosul de ars, de pildă, ori mirosul de carbid și de sulf care venea în valuri din subsolurile căminului Universal.

Dar Pavel mirosea inconfundabil a alcool și lavandă triplă – cea în sticlă albastră, favorita lui... Și a țigări, fiindcă fuma fără oprire, stînd așa în fața oglinzii și privind fumul care se aduna în jurul obrajilor lui lăsați și sprijinindu-și bărbia în palmă, părea o fotografie veche de o sută de ani, odată chiar o rugase pe Maia să-i facă niște fotografii, dar ea îl aburise că nu are aparat, deși avea un Smena vechi. Nu doar prezența lui începuse s-o scoată din sărite pe Maia în acea perioadă, chiar și cărțile scrise de el, pe care le citise cu entuziasm înainte de a-l cunoaște, i se păreau acum imitații după un model de mîna a doua, deși el, cu siguranță, ca profesor de greacă veche, ar fi putut liniștit să pastișeze la prima mînă. Maia dăduse cărțile lui, dar nu le mai ceruse înapoi, mai ales pe cele cu lungi dedicații, s-ar fi putut face analize abisale pe ele, scria întotdeauna evaziv și ambiguu, să poată nega că le-ar fi scris el sau că asta ar fi însemnat ceva. *Muraki mi*, începea, ca în scrisorile pe care Maia le transcria de cîteva luni, și încheia semnînd *EU* sau *P.*, cel mai caraghios era, de fapt, că Maia nu-i ceruse vreun autograf, iar cărțile nu i le dăduse el, le avea dinainte de a-l cunoaște, îl scutise pînă și de această cheltuială. Declama, perora ca un orator pierdut în propriul discurs, pentru că nu avea grijă decît de prima fază, cea de seducție, cînd țintea brusc cîte-o bovarică singură și orgolioasă, pe care-o năucea cu psihologicale ieftine. În Universal așa a făcut cu toți, fete sau băieți, doar cu Diana nu i-a mers, o apuca rîsul de cîte ori îl vedea că începe să declame, nici el n-o prea suporta, zicea că e piază-rea și că limbile străine pe care le vorbea ea nu fac doi bani la traducere dacă nu știi românește. Diana îi găsise o

greșeală într-un roman tradus din engleză și de asta nu putea el s-o ierte...

Cu o seară înainte să cadă (mai mult ca sigur a alunecat, cimentul de pe balcon era ud fiindcă plouase) a rugat-o pe Aliona să-i ghicească din nou în cărți. A trimis după ea, iar fata a venit, deși nu o plătea, așa cum ar fi fost normal; ar fi vorbit ore în șir despre orice după ce ea strîngea cărțile de tarot, numai să nu-i plătească, o trimitea chiar și după vodcă, iar ea se ducea ca posedată, cine știe ce-i îndruga lui Vasile, care era pornit rău împotriva lui, spunea că s-au schimbat toate lucrurile de cînd se mutase *moșul* în Universal. Și într-un fel avea dreptate, deși stătea doar de cîteva luni, părea că e dintotdeauna aici și mai ales că nu va mai pleca niciodată. Nici n-a mai plecat, poate că de asta venise aici: să moară. Nu se așteptase însă nici el să dureze atît. Cînd Aliona i-a întors cartea Morții, el a început să rîdă nebunește, i-a zis ceva dur, nu fi proastă, fetițo, moartea nu e moarte, așa ceva, moartea e *sfînta moarte, destăinuitoarea*, dezlegătoarea, stăpîna cheilor, parcă recita, abia ea o să ne tălmăcească semnele, toate semnele pe care le vedem în fiecare zi a vieții noastre, semne, *doar semne... cu tîlcuri uitate, cu tîlcuri visate.* Ce știți voi – își lua el avînt, de cîte ori erau mai mulți în jur devenea profesor, începea să sacadeze și se înfigea în podele de parcă ar fi vrut să le spargă –, credeți că puteți vorbi despre moarte cum vorbiți despre viață: *această moarte este ca o moarte*, ce prostie! Tuna și fulgera însă din vîrful buzelor, aproape politicos, privindu-se lung în oglinda de pe dulap, încruntîndu-se ușor și ajustîndu-și expresia, ca și cum nu ar fi fost nimeni în cameră.

Maia cunoștea expresia asta din iarnă, cînd fuseseră împreună la mare, ei îi plăceau marea inutilă și vîntul tăios. Cu el fusese însă un calvar: Pavel îi aranjase un mic birou lîngă al lui, o supraveghea cu coada ochiului, noaptea

perora, iar ziua îi explica nemulțumirile lui, nu atît față de ea, cît față de întreaga ei generație. Generația ta, îi zicea de parcă ea făcuse, prin sciziparitate, întreaga generație, nu știe nimic bine, nici muzică, nici matematică, nici chimie, nici psihologie, nu știți nici măcar să desenați un cer astral ca lumea, cică nu credeți în *emanațiile* planetelor, de parcă trebuie să crezi; *ce e sus e și jos*, indiferent ce crezi tu. Nu sînteți întregi pentru că nu faceți nimic pînă la capăt. Învățați ceva repede și mecanic, ca să aveți monedă de schimb, apoi uitați repede și de voi înșivă, și de ce-ați învățat, treceți la altceva. Iar de voi uitați înainte să fiți voi înșivă, uitați și nu vă amintiți nici cînd vă cade cerul în cap. În cele trei zile, Pavel stătuse mai mult în baie, iar cînd ieșea perora abstract despre generații și recuperare. Cînd scria stătea în fața oglinzii, își fixase scaunul astfel încît oglinda mare, din peretele camerei de hotel, să-l cuprindă pînă la brîu, gîndind, scriind, ținîndu-și capul în mîna stîngă, cu foaia perfect aliniată cu muchia mesei. Într-o seară, după ore de tăcere, a început să declame, segmentînd perfect frazele, pe un ton antic, cu ochii ațintiți în propriii ochi din oglindă, bătînd ritmul: „Cîndva vom părăsi acest ținut sublunar și timpul său, ne vom goli de sinele nostru și de facultatea de a fi prezenți. Iar clipele noastre vor fi clipele altui timp, străin. Iar despre moarte n-o să știm nimic, doar aparențe, numai aparențe. În timp ce sinele se va fi împăcat cu sine fără reziduu și fără păcat, și ceruri vechi și ape vechi se vor fi înnoit mereu. În timp ce *chipul nostru cel adevărat, menit să fie viu în taina morții*, va fi rămas veșnic ascuns și uitat". Apoi a rugat-o pe Maia să-l înregistreze.

Înregistrările au rămas însă la Mohicanu, iar Mohicanu a plecat în America, așa încît, atunci cînd Pavel Dreptu i le-a cerut Maiei, a fost din nou dezamăgit. El rămăsese oricum cu impresia că erau zeci de casete pe care ea le

înregistrase, fragmente inedite din cărți, poemele lui kavafiene publicate, dar mai ales acele generoase pauze de respirație în care nu făceau amor, cum și-ar fi imaginat tot restul Universalului, ci un soi de instructaj cultural ce se transformase cu timpul în bîrfă neagră. Oare Maia știa că buna lui prietenă Z., cea pe care o vedea zilnic și la care mînca măcar o dată pe săptămînă, nu-și spăla farfuriile decît pe o parte, cea care se vedea, așa încît, atunci cînd ridicai farfuria, degetele ți se afundau în grăsimea de pe dos; dar pe fostul lui student L., o nulitate invidioasă care-i distrusese ultimii ani, sau pe amicul G., care habar n-avea de filologie, dar făcea analize comparative, ohooo!, ce mai compara el mere cu pere; pe D. n-avea de unde să-l știe Maia, cel care-l fugărise odată pe malul Dîmboviței ca să-și mărturisească amorul imposibil, de Alcibiade rănit, și apoi se însurase cu săraca D. (și numele ei începea fatalmente cu aceeași literă), deși știa că el e... eh, da, acea D. căreia el îi tăiase odată, la o petrecere, coada blondă de iapă; pe dementa O., adusă în București de un poet acum mort, cea care umbla cu o foarfecă bine ascuțită în poșetă, Maia nu trebuia s-o cunoască vreodată, și nici pe arivistul C., care-și trimitea nevasta frigidă la înaintare, la fel cum n-ar fi trebuit să le întîlnească pe fostele lui neveste, cine mai știe cîte sînt, bine că n-au fost mai multe.

În locul seminariilor private promise, Pavel Dreptu își instruia studenta în viermuiala bucureșteană, cu zeci de personaje celebre sau doar interesante, pe care el odată le fascinase ofensiv și de la care colecționase nu doar lucruri inavuabile, ci și suculente tipologii comportamentale: G. era un actor ratat care-și juca propria viață; Z. era o cloșcă safică cu instincte reprimate, care-și instruia lasciv discipolele; L. – un bișnițar simoniac, D. – un homosexual neasumat care citise Plutarh. E drept, se înregistraseră toate astea pe casete, printre poemele lui ce păreau traduceri,

sacadate și tremolate spre finaluri, de parcă susura insinuant și grav în urechea Posterității, o gagică zdravănă în chiloți negri și coif pe creștet, cum spusese odată că și-o imaginează, o zeiță nebăgată în seamă, fără libido, dar cu o inteligență rece, glacială, ce lua foc numai în preajma lui, izbucnind în jerbe orgasmice stropite zdravăn cu alcool pur.

Cînd își amintea de haznaua orientală în care eșuase, Pavel Dreptu nu mai era profetul de la Balliol College – cum îl numise Mohicanu într-o noapte cînd îi luase, cu venerație, mîna stîngă și i-o așezase pe fanta aparatului de fotocopiat din camera lui și lăsase să se imprime tot topul de hîrtie din sertar, cîteva sute de pagini, apoi o trimisese pe gigantica Ludmila să le arunce, ca pe niște manifeste ale demenței, de pe acoperișul Hotelului Universal în curtea interioară. Nu era nimic poetic în asta, cum și-au imaginat două fete rubiconde de la Tulcea, apăsîndu-și sînii pe balustradele de la ultimul etaj ca să vadă unde cădeau foile albe aruncate de uriașa Universalului, ci o simplă demonstrație pe care matematicianul de geniu care zăcea, nedescoperit, în Mohicanu voia s-o facă, în locul altor demonstrații, întregului Universal: Pavel Dreptu nu avea în palma mîinii stîngi, acolo unde se uită țigăncile, linia vieții, deși o avea pe cea a minții și o avea – frîntă, accidentată, întreruptă, superficială – chiar și pe cea a sufletului. Dar nu avea linia vieții, ca și cum cineva i-ar fi injectat colagen în acel loc din palmă și i-ar fi netezit pînă la transparență linia care-ar fi trebuit să se termine în tabachera anatomică. Dar nu se termina, fiindcă nici nu începuse, iar Mohicanu, alcoolizat și vehement, voia să demonstreze acest lucru nu doar amicilor din camera lui ce mirosea a boală, ci și gospodinelor filologice în devenire, procurorilor îndrăgostiți, fetelor vesele din toată Universitatea, tuturor viitorilor emigranți care aveau să părăsească nu doar Universalul, ci

chiar România natală, eternă și fascinantă de peste cîțiva ani, tuturor celor care *muriseră în decembrie* și-acum trăgeau, aici, foloasele lumii de apoi. Voia să le arate că și Pavel Dreptu e mort, mai mort chiar ca el, de vreme ce palma lui bombată și fără șanțul esențial plutea de pe acoperiș pînă pe caldarîmul mizerabil și urît mirositor al curții interioare.

De fapt, palma bătrînului profesor și încheieturile degetelor îi erau umflate din pricina gutei, abia-și ținea stiloul verde cu peniță aurie. Multă vreme, Maia își imaginase că de asta-i căşunase pe ea, să-i dicteze, să transcrie manuscrisele care deveniseră, în ultima vreme, ilizibile, apoi fu convinsă, o perioadă, că avea pur și simplu nevoie de cineva care să-l asculte. Dar nu era nici una, nici alta, Maia își dădu seama – într-o zi cînd, punînd în ordine scrisorile și notițele din cufărul lui de lîngă birou, găsi o fotografie – că ea semăna incredibil (doar fizic, din păcate) cu ultima lui pupilă, cea cu care tradusese ultimele trei cărți și care plecase din țară, lăsîndu-l pradă nevestelor, amicilor, studenților indiferenți și reci. În aceeași zi, Maia s-a tuns scurt și s-a vopsit blondă. Pavel a dispărut o perioadă, poate stătea în continuare în camera de lîngă ghenă și nu ieșea, și s-a întors doar ca să sară de pe balcon, dacă de-acolo o fi sărit și dacă nu i-o fi făcut vînt vreunul dintre noii lui amici care mișunau prin Universal.

Maia îl invitase să țină un curs de poezie modernă la Litere. Era imediat după revoluție, studenții propuneau nu doar cursurile, ci și profesorii titulari, vechii politruci fuseseră alungați din amfiteatre cu fluierături și huiduieli, apoi concediați. Împreună cu două colege de la Litere – una avea deja o emisiune la televiziunea națională, cealaltă era de-o elocință nemaiîntîlnită –, l-au abordat pe Pavel Dreptu între două cursuri. Îl înconjuraseră și își pasau una alteia

argumentele, dar Dreptu n-avea nevoie de argumente, o privea pe Maia cu o fixitate catatonică, părea că o aude doar pe ea, deși tăcea (salutase și apoi tăcuse, intimidată de felul în care celebrul profesor se holba), iar după cîteva fraze a luat-o deoparte și a rugat-o să-l aștepte pînă termină cursul. Să bea o cafea, adăugase nepierzînd-o din ochi. N-au băut nici o cafea, au băut doar alcool curat, toată noaptea, cu toate că, la sfîrșit, nici unul, nici celălalt nu păreau deloc alcoolizați. S-au despărțit dimineața și Pavel i-a întins mîna corect, fără vreo efuziune, deși vorbiseră de toate, mai ales despre copilărie, despre somnambuli și amintiri-ecran, despre desene mandalice sau poemele automate pe care unii somnambuli le scriu în somn ori în transă. Sigur că Maia nu-i spusese că toate aceste lucruri i se întîmplă și ei, nici n-ar fi fost nevoie, fiindcă Pavel Dreptu era un adevărat psiholog, iar atunci nu a fost atent decît la felul în care Maia își alegea cuvintele, își construia frazele, folosea imaginile, poate și la dinții și unghiile ei. Avea, cum i-a spus mai tîrziu, o sensibilitate de-a dreptul fiziologică pentru unghiile îngrijite și dinții impecabili. Mai tîrziu, în Universal, cînd își etala singur cărțile soioase de tarot ale Alionei sau arunca piesele de *I Ching* pe cuvertura roșie de pe patul Maiei, fata avea certitudinea că în seara aia, prima, greșise avînd încredere în el – îl lăsase să capteze tot ce era de captat, o substanță prețioasă legată direct de copilărie și pe care, de obicei, o ținea instinctiv sub armură. *Captase tot ce era de captat* și reușea să aducă la suprafață fără nici un efort, în prezentul etern din Hotel Universal, haloul acelei substanțe aproape palpabile *care nu-l interesa*. Nu-l interesa, zicea, chicotind ca un copil retardat, pentru că el lucrează cu alte substanțe. După acea noapte, Maia nu l-a mai văzut pînă în dimineața în care a sunat-o la recepția căminului Universal și a rugat-o să-l viziteze, dacă poate și dacă nu are altceva mai bun de făcut, în apartamentul lui din Bucureștii Noi.

Dacă țineai să vezi, măcar în parte, cum e Pavel Dreptu, trebuia să ai răbdare, să aștepți, oarecum indiferent (fiindcă afecțiunea de orice fel îl plictisea), momentul în care sticla albastră a dispoziției lui melancolice se umplea pe jumătate cu alcool. Jumătatea nu era însă niciodată aceeași, conta mult dacă bea tărie sau vin, dacă mînca și mai ales dacă începuse deja să vorbească. Dacă mînca – separînd geometric și coloristic mîncarea din farfurie, manevrînd tacîmurile mecanic, din vîrfurile degetelor – și bea vin, perorînd și încercînd să încheie vreo acoladă etimologică deschisă cu o seară înainte, sticla aburită se umplea greu, iar personajul fascinant căruia locatarii Hotelului Universal îi înghițeau, nu se știe de ce, hachițele întîrzia să apară. Uneori nu apărea deloc zile întregi, pentru că, pînă să ajungă la gradul exact de impregnație alcoolică ce-l făcea genial, Pavel adormea, se prăvălea de pe scaun sau, în ultima clipă, se ridica, rigid, fără să-și îndoaie vreo articulație, și ieșea.

Cînd atingea însă exact jumătatea, începea unul dintre seminariile lui abisale pe care zadarnic încercau apoi ascultătorii săi să le transcrie sau să le sistematizeze. Perora, declama, patetiza, țintea, în fiecare dintre ei, lucruri pe care nu le știau, rațional, nici ei. Poate că era cel mai bun orator posibil, ce făcea el, de fiecare dată altfel, nu se putea relua la rece, exista doar atunci, pe loc, în prezentul din Universal, zicea el, ca un refren pe care locatarii căminului studențesc îl credeau poetic, poate vizionar. Cu fiecare dintre studenții lui din Universal avusese o primă noapte de captație alcoolică, *de beție cu nectar*, rîdea el. Cu Maia, dar și cu Mohicanu, cu Aliona, cu Cristian, pînă și cu Ludmila, care-l fascina prin inaccesibilitatea ei formală, dar care își livrase și ea sufletul într-o noapte bătrînului satir minuțios și rece. Nici unul dintre ei, în afară, poate, de

Mohicanu și de Aliona, nu era obișnuit cu alcoolul în cantități mari. Așa încît – asta au aflat cei care mai erau în zonă după moartea profesorului – vodcoterapia de sprijin pe care Pavel Dreptu o impusese ca pe-o probă de foc grupei sale *universale* scotea tot din fiecare. Nimeni nu putea spune dacă povestea asta implica și atingeri senzuale sau de-a dreptul sex, cu Maia nu fusese cazul dintr-un motiv foarte simplu, dar cine știe ce se întîmpla, de fapt, în prezentul etern al profesorului Dreptu?

Vodca aia din Gabrovenii anilor ’90 provoca un fel de anestezie selectivă a simțurilor: pierdeai exact cît avea el nevoie, se lucra cu proporții exacte, ca să treci cu inconștiență de la întîmplări reale la coșmaruri sau extaz. Maia rămăsese cu impresia că ea *povestise* un cocteil de Meyrink, Emerson și Swedenborg, dar profesorul o oprise, de fapt, imediat, nu-l interesau lecturile nedigerate ale unei ardelence provinciale, doar *captarea*, modul în care cineva, oricine, se predă cu totul în absența (chiar împotriva) iubirii. Căci ce putea însemna o iubire – *indiferent la ce nivel de umanitate*, spunea Pavel – atîta vreme cît ea nu e decît o întîlnire generică între un bărbat și o femeie, o combinație utilă („în sfera utilității“, spunea el, lucrurile nu puteau fi niciodată prea simple) a bărbăției cu feminitatea? Pentru a te situa în sfera libertății și pentru a regăsi, astfel, frumusețea pierdută a lucrurilor, trebuie să apuci să cunoști *o mare iubire purificată de orice speranță și de orice teamă.* Căci orice speranță de a ajunge, prin iubire, într-un alt loc decît acela în care ești și orice teamă că acest lucru nu ar fi posibil sau că atunci cînd va fi posibil nu va mai fi suficient, orice idee de felul ăsta ar distruge însăși esența iubirii. O iubire întemeiată pe voință, spunea el, are tot atîta legătură cu amorul cîtă are și căsătoria. *Cel care a văzut înțelege ce spun!* încheia, cu glas tunător și rece. Iar

aici Pavel știa prea bine ce spune – fusese însurat de mai multe ori și din toate căsniciile nu-și amintea decît finalul, cu toate fazele lui: stupoarea nepotrivirii, fuga, despărțirea. Nu ținea minte – căci, altfel, poate i-ar fi povestit și Maiei – începuturile, scînteia, prima săptămînă. Toate nevestele îi fuseseră studente, colege mai tinere, discipole și toate fuseseră, la început, atrase de invizibila rană de pe chipul lui trist atunci cînd vorbea despre iubire.

„Ține minte“, așa îi scrisese pe ultima lui carte Maiei, „că voința operează doar achizitiv, antiinerțial și polemic, iar restul e doar un fel de lungă iubire fără sorți știuți“ – iar Maia rămase cu cartea în brațe, incapabilă să descifreze cuvîntul *achizitiv*, literele erau sudate, scria tot mai ilizibil, nici nu reuși să descifreze dedicația (care-i păruse cunoscută) decît prea tîrziu, după scandalul din camera lui Mohicanu, cînd pînă și ideea că pe pagina de gardă a acelei cărți ar putea scrie *iubire* îi provoca un rictus necontrolat. Atunci, la început, Maia înțelegea însă foarte bine – atît de bine, încît le explica și altora, maimuțărindu-l inconștient pe Dreptu – felul în care iubirea trebuie ferită de *sfera utilității.* Nimic din ceea ce ar putea avea o finalitate practică, își spunea ea sau îi spunea Dianei, care o privea zîmbind, nu trebuie amestecat cu iubirea. Nu trebuie nici măcar să înveți ceva, intenționat, de la persoana iubită, deși un transfer imponderabil se produce, temporar, între doi oameni care se iubesc. Trebuie doar să fii alături – zicea Maia cu ochii ei galbeni, exoftalmici, în flăcări – să fii pur și simplu împreună cu ființa aceea, fără speranța prezentului și fără frică de viitor. Dar de trecut? o întrebase Diana și, mai tîrziu, își aminti răspunsul straniu al Maiei. De trecut n-ai de ce să te mai temi, îi spusese, fiindcă într-o iubire între ființe de aceeași natură fiecare este pentru cealaltă punctul final al întîlnirilor posibile. *Punctul terminus*, chicotise Maia într-un fel arierat, cum Diana n-o mai auzise vreodată. La

dublul interogatoriu din cea de-a doua zi de sechestrare în Hotelul Universal, Diana nici nu pomeni de conversația aceea inflamată cu Maia, al cărei radicalism îl punea și acum pe seama unei rigidități ardelenești și a unei evidente necunoașteri practice a vieții. Îi era rușine – și Diana înțelegea mai bine ca alții acest lucru – că trebuise să învețe cam tot ce știa despre viață din cărți. Regulile clare, împărțirile limpezi, morala simplă o linișteau, la fel cum o împăca instantaneu cu viața transcrierea scrisorilor pe care le primise, fără să le ceară, de la bunica ei, odată cu alte hîrțoage vechi, caietele cu poeme copilărești, dar edificate ale bunicului ei, îngălbenite și aproape sfărîmate de vreme.

Iubită prietenă,

Nu dorm de trei zile, la început din pricina drumului prost și a fricii de hoți – mi-au spus mulți că franțujii-s hoți și șarlatani – apoi din pricina băuturii de cacao pe care-o beau fiartă în apă cu piper. Am trăit să văd și Parisul, eu, băiatul cojocarului, să mă plimb pe Strada Etuvelor și pe Săngermăndepre. O să te iau cu mine, să vezi cu ochii și să guști bunătățile neînchipuite și pe care n-o să le facem noi veac, că-s parale multe la mijloc. Dar de ce n-am aduce cilindrele și hidraulele nu știu, că ingineri și fabricanți se tot fac, pe cheltuiala părinților, la nemți cu osebire. Am ajuns seara, muraki mi, și am tras la sieur Legrande, pe care l-am găzduit și noi acum _____ în strada Neuve Saint-Roch, la numărul 32, unde poți să-mi scrii dac-o fi _____ aici. Cu el m-am dus dimineața la uzina lui Lombart care mi s-a părut înfumurat și grăbit, avea în frunte semn _____ Să dea Dumnezeu, muraki, să mă întorc acas.

Îndoit,

V.

În ultima vreme, Pavel intra în camera Maiei fără să bată la ușă, mormăia ceva, își aranja părul, făcea vocalize, uneori o întreba, în treacăt, ce mai face. Avea mici nemulțumiri, ca între vecini, legate de zgomote, de gunoaiele care se acumulau zile întregi la capătul scărilor, de urletele nocturne (care, în acea perioadă, chiar se răriseră, fiindcă era vacanța de primăvară și multă lume era plecată în provincie). Cam atunci s-a și certat cu Maia. Ea coborîse să-i facă lui Mohicanu o injecție și el era acolo. L-a rugat să iasă cîteva minute, iar el i-a spus, cu o voce spartă, aproape isterică: *Nu vezi că-mi beau lăpticul?* În pahar avea, într-adevăr, un lichid alb, probabil ouzo sau raki turcesc, poate prenadez, oricum, nu *lăptic*, nu exista, în Universal, nimeni care să-și imagineze că profesorul Dreptu ar fi băut vreodată în viața lui *lăptic*. Maia l-a mai rugat o dată să iasă cîteva minute, pînă îi înfigea lui Mohicanu seringa între oasele iliace care i se conturau prin blugii negri. Și atunci – era cu mîna pe clanță, iar Mohicanu îi privea pe rînd: ea în ușă, el prăvălit pe fotoliul înspicat, fără brațe –, Pavel a aruncat cana transparentă cu cercuri verzi, porcăria aia din cană care numai lapte nu putea fi s-a împrăștiat pe peretele de lîngă ușă, iar Maia a făcut un salt, aparatul de fotocopiat a glisat spre mijlocul camerei și s-a oprit în Dreptu, strivindu-i mîna dreaptă de spătarul fotoliului și prinzîndu-i picioarele. A fost un accident, Mohicanu ar putea să explice mai clar dacă ar mai fi în țară. E adevărat, Maia îi strigase atunci tare, se auzise pînă la recepție, că înțelege bine de ce fusese bătut în februarie, pentru că era dracul gol, știa să scoată din om tot răul, toată frustrarea, tot veninul.

XV

Reguli pentru a simți și cunoaște diferitele mișcări care se petrec în suflet

Prima regulă, cea împotriva plăcerii, ține de felul în care sufletul bun rezistă prin consolare și lacrimi. Cînd nu reziști, ajungi să cazi curînd în dezolare și întunecarea sufletului, să bei ca nebunul și să regulezi tot ce pică, să citești în cărți desenate și în pietre punctate, să invoci cu mîinile duhurile văzduhului – te consolează și ele, dar asta e altceva, simți de la început cum arzi pe dinăuntru. Apoi începe să-ți fie silă de tot – de bărbați și de femei, de mîncare și de băutură, de viitorul care nu poate fi prea diferit de prezent.

Regula de bază spune că n-ai voie să faci schimbări în dezolare. Să nu te muți, să nu-ți schimbi munca, să nu-ți faci prieteni noi. Și mai ales să nu te schimbi tu pe tine, să nu rămîi așa, supărată pe viață și pe Dumnezeu, temătoare și goală pe dinăuntru, pentru că dezolarea pustiește, arde și face loc morții sufletului.

Trebuie să lupți, să te dezbari de toate lucrurile, să te vezi din afară, să te rogi, să-ți golești mintea de rău, căci răul este oricum în jurul tău și Dumnezeu te lasă cîteodată pradă dușmanului ca să te încerce, să înțelegi mai bine că

tot ce-i bun vine de sus *prin har și dar*, iar noi n-avem altă treabă decît aceea de a păzi darul.

Nu trebuie să înțelegi ambivalența, plictiseala, măreția și nici psihologia elementară ca să practici regula umilirii și înjosirii. Să te lași umilită și înjosită în consolare, iar cînd știi cine ești și mai ales cum stau lucrurile, încearcă să uiți pe loc umilința și lovitura. Să nu le întorci, că așa pierzi totul și-i faci jocul dușmanului care, cum se zice, se poartă ca o femeie, e slab cu cei puternici, dar puternic cu cei slabi, un prădător, sînt lucruri care nu țin de timp sau de sex, sînt reguli pe care le poți folosi, iar dacă le ai mereu în cap, nu cazi atît de ușor pradă sfîșierii ăleia din capul pieptului.

XVI

Recompunerea locului

Contemplarea și meditarea celor văzute și nevăzute

Hotelul Universal se construia în fiecare noapte. Uneori lucrul începea de la scări. Clădirea era ridicată, scara principală șerpuia din pivniță pînă la cel de-al doilea etaj, căci al treilea, unde locuia Maia acum, nu exista încă. Din vîrf, hotelul părea un schelet de mastodont, un hău fără fund ce începea imediat sub bolta craniană, la suprafața tremurătoare a circumvoluțiunilor prefrontale, și se termina în măruntaiele cloacei de pămînt mustind de lighioane din străfundurile Universalului. În mod sigur, dacă ar fi avut acces ziua la privirea întoarsă înăuntru din transele ei nocturne și ar fi văzut ce se afla în pivinița colcăitoare care nu fusese încă asanată și cimentată ca să se facă crama, Maia n-ar mai fi rămas un minut în mansarda ei ferită de la ultimul etaj. Dar ea vedea puțin și schimbător, vedea camerele izolate, fără nici o scară între ele, cu locatarii lor, din ce în ce mai izolați unii de alții pe măsură ce clădirea în formă de oală (de cană imensă, ar fi zis un pilot privind-o din aer, cu toarta pornind de sub administrație și terminîndu-se brusc în camera lui Dreptu) prindea consistență. Îi vedea uneori suspendați pe schele, goi și translucizi, în paturi tari și incomode, fără perne și pături, de parcă ar fi

fost expuși judecății ei reci. Și, cum între camerele lor – ce se reconstruiau în fiecare noapte în capul ei înfierbîntat – nu existau ziduri, Maia privea din vîrful plin de antene al căminului din Gabroveni o neliniștitoare grădină a delicilor, pe care o uita însă de cîte ori se trezea. Deasupra ochilor ei simțea totuși, întreaga zi, o altă privire, răsturnînd imaginile în oglindă și judecînd totul în alb și negru. Dacă s-ar fi gîndit o secundă, Maia ar fi atribuit această privire Mariei mari, căci privirea era o judecată rece care îngheța – în punctul în care se uneau sprîncenele Maiei – secvențele fierbinți din Universal. Era un vestigiu, arca descoperită în ghețarul cel mai înalt de pe piscurile muntelui Ararat, care îngheța tot ce cădea sub ea.

S-ar fi văzut pe ea însăși, în patul acoperit cu cuvertură roșie, între doi bărbați care-o mîngîiau deodată – unul, pe care nu-l știa, i-ar fi mîngîiat brațul doar cu buricele degetelor, iar ea ar fi simțit o plăcere aproape de pragul delirului, limită pe care n-o trecea niciodată, căci celălalt, cel pe care îl iubea, frămînta deja droturile saltelei universale cu trupul ei nehotărît. În cameră ar fi mirosit a cafea proaspăt măcinată cu o rîșniță veche, poloneză, ajunsă în Hotelul Universal doar pentru o noapte. Ar fi sărit apoi între etajele nelegate încă prin scări, în camera de alături ar fi văzut o ființă bicefală ce se contorsiona grotesc și irezistibil pe marginea chiuvetei de lîngă ușă și ar fi trecut pe lîngă Ludmila, care călărea un tren de jucărie electric în care nu era nici un infirm, iar dedesubt, în camera cealaltă, l-ar fi văzut, la marginea patului, pe viitorul procuror general al României sodomizînd o tipă zdravănă, într-un combinezon tricolor ce-ar fi fluturat inutil peste coapsele goale.

Erau însă nopți în care, tremurînd din toate încheieturile, Maia vedea cu claritate mici ființe fără formă hotărîtă –

desigur, șobolanii pe care Sanepidul îi eradicase toamna trecută – urcînd pe niște scări de sfoară maronie și cotropind acoperișul circular al Universalului, unindu-se în cohorte ca o maree neagră. Clădirea nu avea încă ziduri exterioare, puteai privi în continuare scenele domestice, oameni dormind sau făcînd amor gospodărește ori cu mișcări nefirești și sacadate, ca și cum, după fiecare gest amoros, cineva le-ar fi strigat *stop*, iar ei s-ar fi conformat.

În noaptea cu pricina, Maia nu văzuse nimic. Lumina fusese aprinsă pînă tîrziu, spre dimineață, poate ieșise ca de obicei și se așezase pe cimentul rece, după parapetul terasei, acolo nu mai putea fi văzută; Georgică o văzuse totuși, de vizavi, mergînd dintr-o parte în alta a balconului ce unea cîte două camere. El era singur, iubita lui finlandeză rămînea în Hotel Universal doar șase luni pe an, cît dura noaptea polară, tocmai plecase, iar urletele ei orgasmice nu mai bîntuiau coridoarele întunecoase ale căminului studențesc. Acum, după plecarea ei, Georgică dormise trei zile și trei nopți și se trezise în sevraj. O adora pe finlandeza lui anorexică, o aștepta luni de zile fără s-o înșele, fără măcar să-și manipuleze prea des corpul exasperat, hibernînd chiar și vara, la 40 de grade, în Gabroveni și în așteptarea nopții polare.

În noaptea aceea, Georgică mișuna între barul proaspăt deschis la subsol și mansarda lui primită de la Ligă pe vremea cînd era încă asistent la Catedra de Lingvistică. Ieșise pe terasă să fumeze – mansardele erau atît de mici, încît doi oameni încăpeau doar lipindu-se strîns unul de altul – și o văzu pe Maia nemișcată, în propriul ei balcon, cu ochii ei galbeni larg deschiși, privindu-l. Ce faci?! îi strigase, se știau destul de bine, Maia era printre puținii care nu se holbaseră vreodată la fața lui arsă de smoală în copilărie. Maia nu-i răspunse, se uita însă fix, peste balcon, chiar în ochii lui și așa o lăsă peste un timp, intrînd

în cameră și trăgînd grelele draperii muștar de velur. Mai tîrziu însă ieși din nou, îl trezise un zgomot de sticlă spartă și, cînd se dezmetici, trăgînd de tricoul prea scurt care nu reușea să-i acopere pubisul, văzu în balconul Maiei, în beznă, ceva ce i se păru un dans exagerat, al unei ființe bicefale cu un trup scurt și gros, cu patru mîini și patru picioare, contorsionîndu-se în gol. Își aminti ce-i povestise odată walkiria lui slăbănoagă: în ultimele nopți, înainte de a se face lumină, din pămîntul înghețat al Scandinaviei ies ființe ciudate care se acuplează nefiresc și, pînă să se facă ziuă cu totul, dau naștere, într-un ciclu grăbit, unor făpturi translucide, perfect rotunde, care se înalță la cer.

Cînd se obișnui cu întunericul, o recunoscu pe Maia zbătîndu-se să scape din brațele unui bărbat doar cu puțin mai înalt decît ea, cu părul alb, mai lung decît s-ar fi așteptat. Vru s-o strige, dar se opri din nou: nu-i era clar dacă Maia se zbătea să scape sau să se înșurubeze mai tare în îmbrățișarea forțată. Nu se auzea nici un zgomot și ăsta era cel mai ciudat lucru, căci Georgică se afla la cîțiva metri de ei, începuse să-i vadă cu claritate contorsionîndu-se ritmic, cu spatele sprijinit pe rînd de balustrada balconului, rotindu-se succesiv – mai întîi ea, apoi el –, îl recunoștea acum, era profesorul ăla ciudat de la clasice, nu vorbise niciodată cu el și nu părea deloc momentul să o facă acum. Era totuși îngrijorat pentru Maia, ființa aia ciudată, cu fața ei de malmucă, uneori simpatică, alteori de-a dreptul insuportabilă, avea un zîmbet care lui îi dădea fiori, pentru că pe chipul ei, prea serios de obicei, apărea atunci cînd zîmbea o expresie pe care el o cunoștea, poate din pricina unei priviri ca asta căzuse el demult în smoala fierbinte. Era expresia – de neîncredere și așteptare – a fetei aceleia din copilăria lui moldovenească, pe care a vrut s-o impresioneze cățărîndu-se pe utilajul cu smoală fierbinte. A deșurubat capacul bine înfiletat să-i arate cum

clocotește smoala ce urma să acopere blocul lor nou și, în ultima clipă, a alunecat pe muchia cuvei – voia să vadă chipul ei uimit, ochii ei înghețați, buzele ei întredeschise datorită lui – și a căzut cu mîna stîngă în cazan; partea stîngă a feței, gîtul și pieptul fuseseră și ele arse de smoala clocotindă. A zăcut în spital mai multe luni, îi trecuse prin cap să nu mai apară niciodată în lume, dar ai lui nu-l lăsară și el reveni destul de repede, într-un singur an se obișnui cu privirile curioase ale celorlalți copii și învăță să se apere în toate felurile. Mintea lui se schimbă într-un fel neașteptat și, brusc, din fosta placiditate nu mai rămase decît o rezervă față de oameni, care fu însă și ea depășită de îndată ce-o cunoscu – ca profesor la un curs de limba română pentru străini – pe walkiria lui blondă, anorexică și cu siguranță nimfomană, care dădu o nouă dimensiune satisfacției sexuale în Hotelul Universal.

Se gîndi s-o strige din nou pe Maia – la urma urmelor, și ea le strigase ceva într-o dimineață, cînd iubita lui exagerase cu țipetele de plăcere (avea orgasme în cascadă, un sexolog scandinav chiar făcuse o legătură între abstinența prelungită și orgasmul în cascadă). Dar Maia nu auzise, se pare, de orgasmele epice pe care le putea avea o walkirie în Universal și strigase atunci, ca o golancă, peste balcon: Luați-vă, domnule, o cameră, că aici nu mai e tractir! Noroc că Finlandia (o chema Ulla, dar asta s-a aflat mult mai tîrziu, cînd prin Universal bătea crivățul de cîmpie) nu știa prea bine românește, căci Georgică, îndrăgostit și priapic, nu avusese încă timp s-o învețe toate subtilitățile limbii române, cu siguranță avea s-o facă în îndepărtata, întunecata și înghețata Finlandă.

Acum ar fi trebuit să-i strige, la rîndul lui: Pe bune, luați-vă, frate, o cameră, ce, n-ai bani, la vîrsta ta, cu toate pachetele pe care le primești săptămînal de la rakeții lui Vasile, în camera aia penibilă de lîngă ghenă, unde n-ar

sta nimeni, niciodată, pentru nimic în lume?! Luați-vă o cameră – le-ar fi strigat –, că aici nu-i seminar privat de maici, sau măcar intrați în camera aia burdușită cu cărți, de n-ai loc să pui capul...

De fapt, nici nu-l chema Georgică, însă făcuse parte din vechiul clan „georgică“, prin care trecuseră toți la intrarea în Universal – și Matei (ziarist la *Zig-Zag*) și Bazil (viitorul agent secret), pînă și Gabi (viitoare directoare de centru cultural într-un fief șovin); aceștia însă plecaseră între timp, se mutaseră și fuseseră instantaneu înlocuiți de clanul turnenilor – gașca lui Troc, Lipitoare, Badens și Cosma. Pe vremuri ar fi strigat parola, „georgică“, și s-ar fi adunat cu toții într-o clipă, acum degeaba s-ar fi strigat singur, *georgicăăăă*, pe balconul în care încerca să priceapă ce se petrece. Bărbatul părea îmbrăcat, în jurul trupului îi flutura totuși un balonzaid descheiat, ea purta ceva negru, strîns pe corp, părul îi stătea țeapăn, ca o perucă sau o cască prelungă, în jurul capului. Se ridicau pe rînd pe balustrada lată, ca doi dansatori egali și de același gabarit, iar Georgică vedea rotindu-se ba balonzaidul lui Dreptu, ba piciorul stîng al Maiei țintind ca o săgeată neagră centrul curții interioare, un caleidoscop chinuit care se rotea, fără vorbe sau icnete, la fel ca jucăria pe care i-o lăsase Ulla, să-l încălzească în noaptea polară: un el și-o ea rotindu-se pe măsură ce roteai cilindrul de metal cu marginile șlefuite, acuplîndu-se și decuplîndu-se pe tăcute, fără vreun clinchet și fără să juiseze, ca și cum, în timpul unei rotiri complete a jocului, ei aveau o cu totul altă treabă pe care trebuiau s-o termine. La un moment dat se opriră, iar Georgică o văzu pe Maia prelingîndu-se pe balustradă și apoi ieșind cu pieptul mult în afară, o văzu, fără s-o audă, cum gîfîie – pieptul i se ridica și cobora cu rapiditate, părea un climax sau încordarea de dinaintea căderii; bărbatul cu părul alb părea ascuns între picioarele ei, de partea cealaltă a parapetului,

poate că o ținea de glezne să nu cadă, Georgică n-a mai putut spune, fiindcă în acel moment a intrat rapid în camera lui, și-a tras blugii și a luat-o la goană spre camera Maiei, de partea cealaltă a Universalului.

Cînd îi veni rîndul, Georgică povesti, cu amănunte și considerații personale, tot ce văzuse în noaptea în care profesorul Dreptu fusese găsit fără suflare și cu creierii împrăștiați în curtea Universalului. Nu putu spune nici atunci, nici mai tîrziu dacă cei doi – fără îndoială Maia și profesorul ei nebun – făceau amor sau încercau să se arunce unul pe celălalt de la balcon. N-ar fi fost prima dată cînd cineva făcea sex pe balcoanele din Universal, dar ar fi fost sigur prima dată cînd cineva ar fi încercat, pe tăcute, să arunce pe altcineva de la balcon, altfel de ce n-ar fi țipat măcar unul dintre ei, de ce n-ar fi întors vreunul privirea către martorul năuc, care așa ar fi înțeles poate ce se întîmpla, deși nu era nimic de înțeles din șederea asta prelungită a profesorului Dreptu într-un cămin studențesc.

La drept vorbind, cei din Universal preferau să nu prea aibă de-a face cu Maia. Nimeni n-ar fi putut spune de ce, poate tocmai fiindcă judeca prea tranșant – albă sau neagră –, avea un aer de mironosiță, de parcă Universalul ar fi fost un loc de mironosițe... Pe de altă parte, era utilă în cazul vreunei urgențe medicale. Georgică o chemase odată să-i facă o injecție iubitei lui finlandeze. Făcuse un avort – se dăduse drumul și în România după ’89 –, iar lapona Enigel, pe lîngă febră mare și frisoane, avea și dureri mari. Cu toate astea, cînd Georgică îi propuse să o cheme pe Maia, Ulla se opuse în limba ei guturală și răstită (sau poate așa era ea), îi ceru să cheme Salvarea, discutară prea mult, astfel încît abia peste vreun ceas, cînd durerile și frisoanele o încovrigară pe finlandeza exigentă, iar fălcile

i se încleștară, Georgică – fără să înțeleagă deloc refuzul ei – o chemă pe Maia. Ea sosi cu un halat de molton pe umeri, parcă făcea „vizita“ în spitalul ei de provincie, cu trusa de seringi cu care-o mai văzuseră bîntuind prin Universal, și ascultă, cu o solicitudine rece, explicațiile lui Georgică. Ulla se ghemuise în colțul patului, n-o privea pe Maia, iar Maia n-o privea pe ea, comunicau – nu doar din pricina limbii – prin Georgică. Apoi Ulla se întinse cu fața în jos, iar Maia, uitînd parcă de ea, continuă să discute cu Georgică, în timp ce pregătea – cu un clinchet neliniștitor – seringa fiartă pe reșou.

După ce i-a trecut durerea, Ulla i-a reproșat din nou lui Georgică faptul că o chemase în camera *lor*. Îi făcuse un calmant prea puternic – avea o mulțime de calmante de toate felurile –, iar Ulla s-ar fi lipsit chiar de mialginul pe care i-l injectase, pentru că simțea dezaprobarea Maiei, cum stătea așa, culcată pe burtă, cu fața în jos, afișînd, în ciuda slăbiciunii ei extreme, un fund perfect rotund, în care acul Maiei se înfipsese brusc, fără avertisment sau bătaie, fără să-l fi detașat de seringă, așa cum făcea de obicei, nerespectînd regulile de asepsie.

Maia vorbise întruna cu Georgică din clipa în care intrase în cameră cu halatul ei bejuliu moștenit, desigur, din altă viață, dar pe care-l mai plimba, ca un doctor de campanie prin spitalul *său*, pe coridoarele din Universal. Dar asta nu însemna mare lucru: deși cu greu s-ar fi putut lipsi de ajutorul prompt și calificat al Maiei, aproape toți cei care o chemau (nu doar finlandeza mută de durere din fundul căreia tocmai își extrăsese acul) abia așteptau să plece. Refuza orice răsplată, iar asta nu ușura deloc lucrurile. De fapt, nici ea nu voia să rămînă, inspecta locul în cîteva secunde, cerea minimum de informații, își făcea treaba rece, fără compasiune sau participare, și pleca. Lucrurile ieșeau însă la fel și atunci cînd încerca să se apropie, să

povestească ceva, să se implice mai mult decît era necesar. Îi părea rău de deșirata asta a lui Geogică, *își imagina* ce dureri atroce îi puteau provoca rămășițele neeliminate, cheagurile de sînge, uterul contractîndu-se în gol în camera aia promiscuă de unde răsunau de obicei altfel de țipete. Îi părea rău, Georgică era convins că și fetei ăleia din orașul lui – care-l împinsese în cazanul cu smoală doar privindu-l rece – îi păruse rău. Nu atît de rău încît să-l viziteze vreodată la spital sau să-l însoțească – după convalescență, cînd rănile de pe față se cicatrizaseră –, într-o sîmbătă, la film.

Nu era prieten cu Maia, faptul că mansardele lor se aflau față-n față îi dădea uneori prilejul s-o vadă ieșind sau intrînd, de după perdelele de velur lungi pînă-n podea. Vedea uneori seara – cînd Maia deschidea larg ușa balconului, să iasă fumul de țigară – figuri străine, pe care nu le mai văzuse în Universal, de obicei bărbați, se pare că nu avea prietene deloc sau ele n-o vizitau niciodată. În rest, nimic în spatele perdelelor trase, o vedea uneori singură, cînd n-avea somn, pe balcon, desculță, ca atunci cînd i se păruse că dansează riscant cu profesorul de greacă veche. Ce-a fost cu adevărat nici Maia nu putea spune, profesorul căzuse, probabil fiindcă ea nu avusese destulă putere să-l țină cînd îi venise rîndul să se balanseze nebunește peste parapet. Se spunea – asta știa și el, care nu intrase niciodată în camera Maiei, cu toate că era vag contrariat de aerul misterios al „profetului de la Balliol College“ sau de caraghioșenia teutonă a Alionei – că ar fi fost somnambulă și că uneori, noaptea, se suia pe acoperișul Hotelului Universal și străbătea, cu fața și cu spatele, într-un zigzag calculat, întreaga suprafață, ca și cum ar fi țesut cu pașii ei o pînză groasă de protecție. El n-o văzuse însă niciodată pe acoperiș, doar în balconul ei, în picioare sau așezată direct pe ciment, chiar în urmă cu vreo cîteva nopți i se

păruse că o vede după parapetul de vizavi, tremurînd de frig, într-o pijama galbenă cu floricele. Atunci i-ar fi prins sigur bine halatul ăla gros de molton cu care străbătea Universalul așa cum chiar făcuse, într-o altă viață, într-un spital adevărat.

Georgică nu prea auzea ce spunea Maia desfăcînd, cu mișcări rutinate, feșele îngălbenite de prea multe fierberi din jurul corpului seringii, apoi dimprejurul pistonului, montîndu-le pe amîndouă și încercînd, de cîteva ori, cu un zgomot surd, rezistența instrumentului. Rupse gîtul fiolei, încărcă mialginul în seringă, alese un ac subțire și scoase – nu se știe de unde – un tampon deja îmbibat în spirt medicinal. Se vedea că ea însăși avea mai multă nevoie de acel ritual decît finlandeza febrilă din pat. Ce își amintea însă Georgică despre acea seară ciudată era faptul că discursul ei nu era deloc medical: vorbea despre un cenaclu literar la care ar fi trebuit să meargă și el cîndva, se petreceau lucruri, se folosea o limbă română nouă, proaspătă, ce nu semăna cu nimic, totul părea limpede, direct, clar, pînă cînd lucrurile o luau razna, iar cînd se întîmpla asta, fiecare dintre cei de acolo avea un discurs personal, era ca înainte de Babel, însă acel cenaclu era nou, *prea nou ca să conteze...* Meritau totuși ascultați, spunea Maia, fără să explice ce căuta ea însăși la acel cenaclu, poate scria literatură sau poate doar aflase de acel loc, altfel nu se explica răceala ei de pînă atunci față de lucruri pe care, deodată, le socotea pasionante.

Felul în care povestea era în sine ambivalent, iar Georgică, asistent la Catedra de Lingvistică, era cel mai în măsură să-l analizeze. Maia folosea dinadins cuvinte pe care Ulla – întinsă deja pe pat, cu fundul ei rotund și apetisant ca o roată de cașcaval – nu prea avea cum să le înțeleagă. Vorbea românește, dar într-un amestec de ardelenisme și

jargon literar pe care Ulla, studentă de cîteva luni la cursurile de limba română pentru străini, nu avea cum să și-l traducă. Miza, ar fi spus Maia dac-ar fi întrebat-o cineva, pe forțarea înțelegerii; de fapt, vorbea doar cu Georgică, iar finlandeza „zburătoare“ (cum îi zicea Vasile) o cam irita. Ce-i aia fandaxie, avea să-l întrebe Ulla după ce Maia plecă în cele din urmă, însă numai după ce le explică, deși n-o întrebase nimeni, cum vede ea evoluția prozei citite în acel cenaclu nou, *prea nou ca să conteze*. Dracu' știe, mai bine zi cum te simți tu, avea să-i răspundă Georgică, ținînd-o în brațe și încercînd să-i stăpînească clănțănitul dinților, febra care-o luase razna și care urma să-i ducă în cîteva ore la Spitalul de Urgență, unde trebui să explice, bîlbîindu-se lamentabil și încurcîndu-se în vorbe, că iubita lui occidentală tocmai primise o injecție cu mialgin – atunci află că mialginul era un succedaneu de morfină cu circuit restrîns și regim aparte. Nu mai avea fiola și nu, nu i-o prescrisese un doctor, deși în Universal era plin de doctori în multe științe, arte și fandaxii.

Mai tîrziu, cînd începu cursurile de literatură română, finlandeza lui Georgică o numi pe Maia „buna Maia“, deși n-o mai văzu niciodată după acea noapte, iar Universalul era deja, de ani buni, închis și sigilat, cu geamurile încă intacte, semnalînd încă acolo, în centrul Bucureștilor, locul unde poți, dacă te concentrezi puțin, să trăiești în cel mai acut prezent. Într-unul dintre seminariile lui nocturne, profesorul Dreptu le explicase (după ce concentrația de alcool depășise nivelul așteptat) care sînt piedicile, capcanele, riscurile refuzării prezentului; condiția lor, a celor care locuiau în Universal, le spusese Dreptu, e tocmai ignorarea prezentului, fuga înainte, amăgirea – toate astea din pricina lăcomiei, a urii și a ignoranței. Și dintre toate, adăugase profesorul cu o voce străină, ignoranța e cea mai

rea, pentru că ea (aici chicotise arierat, iar Maia, amintindu-și secvența cu „lăpticul“, simți c-o copleșesc ignoranța, ura și lăcomia) stă în puterea noastră. De-aici Maia putea continua de una singură. Auzise discursul lui Dreptu de zeci de ori: în primele zile, cînd se mutase practic la ea, înainte de a negocia cu administratorul o chirie ireală pentru camera inexistentă din capătul coridorului, îl auzise de cîte ori ieșeau, cu mai mulți, la barul de vizavi ținut de o frumoasă marocancă (ce nu rezistă însă nici ea prea mult prezentului etern din zona zero); îl auzise la Terasa Blanduziei de pe Strada Doamnei, cînd Pavel Dreptu aterizase – nechemat, dar bine alcoolizat – la masa turnenilor, de unde era cît pe ce să plece din nou bătut.

Grupul de la Turnu-Măgurele – condus cu mînă de catifea de Noro – era extrem de selectiv, nu intrai decît dacă erai născut la Turnu sau dacă cineva din grup te adopta definitiv, prin căsătorie, amor necondiționat sau prietenie la cataramă. În seara în care Dreptu crezu că poate da buzna, la masa turnenilor din barul de lîngă Biblioteca Centrală de Stat nu erau decît turneni curați, două neveste și Maia. Cum de-o adoptaseră pe Maia se mai întrebau încă și ei. Maia era prietena Simonei, nevasta lui Noro, dar era asta de ajuns? Se pare că da, era o excepție abisală, „buna Maia“ era nelipsită la chefurile lor rusești, unde se bea, se cînta și uneori se dansa pînă la ziuă. De fapt, se putea spune că Maia intrase în grupul turnean din greșeală, deși nimeni nu putea rămîne acolo dintr-o simplă confuzie: dacă rezistai la băutul compulsiv, la cîntatul dincolo de voce, la plînsul în pumni pe muzica lui Vîsoțki și la dansul rotitor într-o perdea de fum de țigară, n-aveai cum rezista prea mult timp *din greșeală* la agresiunile lui Mișu Balamuc, la morga flegmatică a lui Badens, la miștocăreala inocentă a lui Lipitoare, la ironiile grele ale lui Negru sau la directele lui Cosma. Ei erau

nucleul turnenilor – cu toții băieți frumoși, în jurul cărora roiau, bezmetice, fete din toată Universitatea –, locotenenții lui Noro (zis și Troc), un geolog folkist, nașul mafiei romantice din Turnu.

Traficau mai ales sentimente, însă, cu timpul, începură să controleze, cumva năuc, ca din întîmplare, cazările din căminul Universal – intrările și ieșirile, adică totul. Abia întredeschizîndu-și ochii albaștri cu gene încurcate, susurînd timid, la chitară, „Domnișoară, stelele ard în vin" – hitul lui absolut la Turnu, iar acum și-n Hotel Universal –, Noro dirija tot ce intra și tot ce (mai) ieșea din Universal. Putea să dea afară pe oricine, oricînd, din orice cameră în maximum o oră și putea aduce orice nou locatar ar fi dorit: unul de 80 de ani, cu totul nealfabetizat, venind direct de pe Covaci, sau un raket proaspăt picat din Moldova, care abia bunghea românește. „Noi sîntem studenți", era refrenul lui preferat, pe care-l cînta acompaniindu-se la chitară, pe melodia hard-naționalistă: „Noi sîntem români/ Noi sîntem *aici* pe veci stăpîni".

În iarna trecută, Simona, nevastă-sa, avusese nevoie de un tratament cu antibiotice din șase-n șase ore. Apelă la Maia, o știa mai ales după scandalul din camera lui Mohicanu – cana cu lăptic a profesorului nebun se făcuse țăndări de peretele lor comun, mai găseau încă așchii verzi pe holul de la intrare. Și așa, vreo zece zile, de cîte patru ori pe zi, Maia intra în cartierul general al turnenilor (care avea să se mute curînd la mansardă, în zona restrictivă). De trei ori pe zi, camera era plină ochi. La Mohicanu era firesc să fie zi și noapte lume multă, colegii rămăseseră la dispoziția lui, la început din remușcare, apoi din loialitate, o înfrățire de sînge, de parcă săriseră cu toții de la ultimul etaj în noaptea aia, pe muzica lui Crimson. Dar la Noro? Erau, sigur, prieteni din copilărie, de pe vremea în care-și tăiau cu cuțitul praștii și scoabe din sîrmă și zburau cu

bicicletele pe panta amețitoare de lîngă școală, făcuseră apoi liceul împreună, se știau dintotdeauna. Dar în București aveau alte treburi, facultăți diferite, vieți separate. Cu toate astea, fiecare trecea măcar o dată pe zi prin Universal, stăteau tăcuți, fără treabă, mai povesteau ce făcuseră, mai beau o bere, uneori Simona le dădea să mănînce; cînd erau prea mulți, Noro îi mai rărea.

Cînd Maia intră pentru prima dată în camera turnenilor, cu halatul ei de molton bej și cu o expresie semeață, ce părea să susțină umbra unei bonete pe creștet, acolo erau vreo zece băieți. Unii stăteau pe scaune, alții pe marginea patului, cei mai mulți pe jos. Pe Simona nici n-o văzu în prima clipă, era pitită într-un colț de pat cu plapuma pînă la gît și citea. Noro era plecat din București, iar camarila lui turneană avea grijă de ea, era acolo pentru orice eventualitate. Atunci îi văzu Maia pentru prima dată pe Cosma, fratele Simonei care oscila încă între filologie și geologie, convins că pietrele și literele au multe în comun, și pe Badens, viitor arhitect de succes, dar și pe Lipi, fraged și pansiv, rotind butoanele unui televizor alb-negru pînă ce rămase cu unul în mînă. Tot atunci – în cele două minute cît a durat tatonarea reciprocă – au acceptat-o pe Maia în grup, poate și din pricina unor umbre transversale ce cădeau neliniștitor pe încheieturile ei și care, dintr-un anumit unghi, păreau cicatrici.

Maia bătu la ușă, dar n-o auzi nimeni, apoi apăsă pe clanță și rămase în prag, nepricepînd unde ajunsese, cine erau bărbații din cameră care hăhăiau, fumau, butonau tot ce avea butoane, și întrebîndu-se unde o fi Simona. Băieții văzură o cucoană cam mititică cocoțată pe platforme, cu un halat de molton pe umeri, iar imaginea neașteptată – poate și mirosul de spirt și fețe ude – le aminti deodată vechi nopți de spital cu dureri surde și ace boante scîrțîind

în carnea fragedă, așa că țîșniră ca la comandă în picioare. Se regrupară spre ușă și, scuzîndu-se din gesturi, ieșiră pe hol în mai puțin de un minut. La plecare, Maia îi regăsi afară, repliați, fumînd și hăhăind gros, fără s-o mai vadă. Dar de primit o primiseră în gașcă, mai ales după ce Simona, căutînd-o la mansardă sub un pretext oarecare, o făcuse să-i arate palmele și îi pipăise, ca o oarbă, încheieturile pe care le visase cu o noapte înainte tăiate pînă la os și șiroind de sînge.

Aterizase, pe neașteptate, la masa turnenilor și rămăsese demn și impenetrabil, fără să se așeze. Nu-și trăsese scaunul decît tîrziu, după ce un chelner livid și unsuros (culmea, tot din Turnu) îl invită să stea la altă masă. A, nu, zise Pavel, rămîn aici, în vîrful Turnului, între poet și politician, și rîse strepezit, sau cel puțin așa li se păru lor, lui Mișu și lui Badens, care stăteau la capătul mesei; Badens se ridică și ieși în stradă, iar Mișu – într-adevăr, un viitor politician de anvergură – se aplecă și îi șopti ceva care-i încremeni disprețul pe buze. De unde stătea Maia, lucrurile aveau un aer neliniștitor. Pavel își comandase o vodcă mare și începuse să o soarbă, concentrat, cuprinzînd cu privirea întreaga masă. Lăsase un scaun între el și Balamuc (se așezase, de fapt, pe scaunul lui Badens, care nu mai apăru pînă spre sfîrșitul serii) și, rezemat într-un cot, asculta. Maiei i se făcu frică, nu știa prea bine de ce, în aer era o crispare care n-avea cum să se împrăștie de la sine.

Simona o întrebase, în urmă cu cîteva săptămîni, ce era cu bătrînul profesor în Universal. Ce era între ei? Nimic – și chiar nu era nimic, în afara unei iritări reciproce, o erupție psihică pruriginoasă care izbucnea de îndată ce se întîlneau și care nu se calma decît atunci cînd unul dintre ei dispărea. Cam asta simțise și Badens – la mai puțin de 20 de centimetri de profesorul Dreptu – și din acest motiv plecase brusc

de la masă. Temperament artistic, mizînd totuși pe logică și raționament, Badens reacționa instinctiv de cîte ori simțea o sfîrșeală precum cea de adineauri. În plus, știa de la Mohicanu, lui Dreptu trebuia să-i reziști fizic, să metabolizezi alcoolul mai repede decît el sau să nu te lași captivat de discursul care *te privea direct*, să ai grijă să nu te *capteze*, parcă așa zisese Mohicanu, expresia îl îngrețoșa și acum, mergînd prin pasajul Doamnei și privind capătul luminat al tunelului dinspre Lipscani. De ce avea nevoie bătrînul ăsta senil de poveștile lor postpuberale, de somnambula aia cu moacă de uzbecă, de Chirița de la Mălureni, de idiotul ăla olog de la parter cu care vorbea pînă dimineața despre legătura dintre matematică, muzică și dans și acum, iată, de toată gașca turnenilor, care nu aveau cum să înghită gogoșile lui cu prezentul etern? El nu voia însă să participe, iar cînd profesorul îl privi fix și articulă răspicat și fără noimă *Me-le-tos*, lui Badens aproape i se făcu greață.

Masa de la Blanduziei era prea lungă – patru mese, de fapt, puse cap la cap – ca să se audă de la un capăt la celălalt, dar în cîteva minute zumzetul se potoli. Aproape de Maia, Noro aranja, în șoaptă, ultimele intrări în Universal, deși nu pleca nimeni și nici n-ar fi încăput alte paturi în camerele supraaglomerate. Cînd încheie și se întoarse spre capătul celălalt al mesei, îl văzu pe Dreptu vorbindu-i unui tip din Regie, probabil și el din Turnu. Poate era student la clasice, naiba știe cum ajunsese la masa lor, nu-l cunoștea nimeni și nu se auzea nimic din ce vorbeau, devenise enervant, tipul nou se ridicase în picioare să cheme chelnerul care tot dispărea și revenea, asculta înclinat într-o parte vorbele ferite și din ce în ce mai însuflețite ale profesorului de la Litere.

Ticăloșia fuge mai repede decît moartea – astea au fost cuvintele pe care le-a auzit Maia și ele nu-i mai erau, evident, adresate pretinsului turnean, ci tuturor celor de la masă; cele două pahare de vodcă îi refăcuseră aplombul,

curajul, insolența, căci era o adevărată nebunie să sugerezi ce sugera el la masă cu turnenii. Dragii mei, parcă așa le zisese, zăbovind cîte-o secundă cu privirea pe figura fiecăruia, spuneți-mi, în ce fel v-am deranjat eu vreodată? Am stat și am scris în cămăruța de lîngă ghenă pe care voi nici n-o băgați în seamă, cîteodată am mai vorbit cu cîte unul dintre voi, niciodată cu toți, ca acum. Am plătit, ca fiecare dintre voi, chiria și peșcheșul, n-am cerut bani pentru seminariile private – la care voi, oricum, n-ați participat. M-am înțeles cu Liga, m-am înțeles cu domnu' Dincă, m-aș fi înțeles pînă la urmă și cu voi dacă *ticăloșia n-ar fugi mai repede decît moartea*. Profesorul Dreptu o privea pe Maia repetînd fraza aceea hazardată, nu știa cînd piaza rea ajunsese în gașca turnenilor, însă simțea cu claritate că de la ea venea respingerea, noua atitudine împotriva lui pe care o simțea în Universal laolaltă cu senzația că nu mai avea unde să se ducă. Nu-i venea să se întoarcă în apartamentul lui din Dămăroaia, unde-l aștepta nevasta lui de-a treia sau moartea – tot aia. Nu se putea întoarce la Balliol, căci fosta lui iubită, Marion, tocmai se îndrăgostise nebunește de un tînăr profesor de greacă veche cu coadă și cercel, l-ar fi iubit și el, dar Marion nu voia să strice lucrurile înainte ca ele să fi început, de parcă nu s-ar fi întîmplat oricum așa, orice ar fi făcut. Bietei Marion i-ar fi plăcut sigur Universalul, în ciuda mizeriei și a mitocăniei, căci stînd aici era ca și cum ai fi locuit de partea întunecată a Lunii. Ca și cum ai fi îmbrăcat pelerina fermecată și-ai fi devenit invizibil. O să-i scrie și o să-i povestească de locul ăsta în care, pentru prima dată în lunga sa viață, avea timp, fiindcă timpul nu curgea, un loc pe care nu l-ar părăsi nici mort...

E păcat, reluă Dreptu, mutîndu-și privirea de pe chipul Maiei, care-i susținea disprețul cu o figură imobilă și absentă, e păcat să nu înțelegeți că Hotelul Universal are nevoie și de istorie. Că sînt în dreptul meu, deși voi credeți că n-aș fi, să locuiesc într-o cămăruță de doi metri pătrați ca să-mi

închei opera și să mai vorbesc, uneori, cu cîte-un om. Unde să mă duc? zise cu o inflexiune patetică ce-i jenă pe toți cei de la masă. În pușcăria comunistă? În pribegie? Și e păcat – continuă Dreptu, fără să observe că Mișu Balamuc se ridicase în picioare și aștepta un singur semn de la Noro ca să-l înhațe –, e păcat să ascultați vorbe nejudecate și acuzații fără sens. Ce înseamnă *captivarea* cuiva, *captarea*, cum zic cei care nu știu de unde vine *captatio*, dacă nu o iubire împărtășită pentru adevăr și o grijă – doar a mea, se pare – pentru fiecare dintre voi? Știu cum pare: că am rămas în Universal cu fete tinere și băieți frumoși. Dar e exact pe dos: am rămas aici fiindcă, fără mine, Universalul este doar o cloacă urît mirositoare pe care-o folosiți, pe rînd, la trocuri și paranghelii...

Dreptu se încălzise, ar fi continuat așa ore în șir dacă Balamuc, mai mic decît el de înălțime, dar robust și agil, nu l-ar fi săltat de-a dreptul de pe scaun – paranghel*iiiiii*, se mai auzi finalul ultimului său cuvînt – și nu l-ar fi depus, neatins, afară, pe caldarîmul din fața terasei de lîngă Biblioteca Centrală de Stat, scuturîndu-l ironic de praf și de scrum, șoptindu-i ceva obscen, fără însă să-l tutuiască. Greșeala lui Dreptu fusese, culmea, una de limbaj: ar fi trebuit să știe că niciodată, la masă cu turnenii, nu putea să folosească cuvîntul *troc*, cu atît mai mult *trocuri*, adică o mulțime de afaceri veroase, un trafic continuu. Nu-l folosise întîmplător, cu siguranță, îi rămăsese pe undeva prin circumvoluțiunile prefrontale, fiindcă, în Universal, lui Noro îi ziceau Troc pînă și portăresele. Tot discursul lui fusese însă o greșeală, îl pusese pe Noro în situația, pe care el o detesta, de a-și exercita autoritatea atrofiată de multele acomodări. Dac-ar fi venit *la el*, prostul dracului, se gîndise Noro, ar fi putut să-și țină cămara aia penibilă, în care nici să te fuți nu poți și pe care, oricum, va trebui s-o dea gratis, fiindcă nici nu figurează în schema oficială a Universalului.

XVII

Meditația celor cinci simțuri

Ați dat toate problemele la spate – zicea doctorul Seviciu, fotografiind spatele Maiei din față și din profil, de jos și de sus, în timp ce manevra cu precauții aparatul. O puse să-și tragă brațele mult în față și să se aplece astfel încît eczema strînsă într-un ghem pe spinarea ei să se desfacă, să se întindă ca o hartă pusă pe masă și să-și arate astfel secretul. Harta își schimba însă nu doar contururile, ci și reliefurile interioare: munții se aplatizau, firele de apă secau, capetele podurilor dintre dealuri se unificau. Între fotografiile făcute în urmă cu cîțiva ani și cele din acest moment – cînd Maia ajungea la dermatolog doar de două ori pe an, în vacanțe – erau clare diferențe pe care doctorul Seviciu le putea vedea și cu ochiul liber, dar care, fixate pe peliculă și apoi privite cu lentila progresivă, deveneau, cum exclama dermatologul, *formidabile.*

Căci doctorul descifra un desen miniatural străbătut de la stînga la dreapta de un canal de cîțiva milimetri care se curba în ac de păr, apoi făcea un U lăbărțat, ca o oală de lut, geometrizîndu-se spre final și atîrnînd, ca o funie, sub axilă. Deasupra acestui interval – albit, probabil, datorită unei poziții vicioase a spatelui fetei – se iveau forme ciudate, săpate parcă în piele și în mușchi, linii întretăiate care, odată desfăcute, apăreau ca mici acoperișuri pe case de pitici. În stînga extremă a hărții, doctorul Seviciu

distingea un foișor ca o săgeată din două bucăți, înconjurat din toate părțile de patrulatere tremurate, și o mică livadă de pomi pe șapte rînduri. Nu departe, după curba albicioasă, vedea – întinzînd pielea de pe spatele Maiei cu policele și arătătorul înmănușate – un pătrat perfect, iar în mijlocul lui, o cruce. Dacă nu urma însă firul alb, curbat și o ținea drept, paralel cu dunga despărțitoare, vedea, de o parte și de alta, mai multe încrucișări trandafirii adînci, care își pierdeau totuși relieful în perioadele în care Maia își aplica cu regularitate pe spate o anumită doctorie. Cînd însă uita de pomada cu proprietăți antiinflamatoare neîndoielnice, dar care îi usca îngrozitor pielea, spatele i se umplea de rîuri sanguinolente, iar întretăierile roșiatice îi brăzdau omoplații ca și cum ar fi trădat o continuă flagelare interioară.

Chiar în vîrful omoplatului drept care înțepa prin pielea chinuită cînd Maia se apleca mult în față, fîșia continuă de linii suprapuse se desfăcea în două: una intra în axilă, iar cînd Maia o pipăia, așa cum fusese sfătuită, ca să simtă eventualii ganglioni inflamați, avea senzația stranie că, mișcînd înainte și înapoi buricele degetelor, culcă la pămînt coifuri de hîrtie precum cele din cărțile de povești cu imagini în relief. Parcă erau niște solzi. Nu se întîmpla însă nimic, era doar o iluzie tactilă pe care doctorul Seviciu i-o întreținea povestindu-i cu amănunte tehnice cît de diferit se vedeau reliefurile eczemei ei atopice în fotografii succesive. În jos, drumul crucilor imita parcă, în oglindă, canalul albicios din mijlocul spinării. Se unduia cu el, printre patrulatere și ochiuri de apă limpezi și curate cum fusese spatele Maiei demult, înainte ca ea să împlinească 8 ani, să uite aproape tot ce știuse pînă atunci și să priceapă, fără prea mult ajutor din afară, că fiecare dintre noi trăiește, în flash-uri nebunești sau umilitoare, vieți netrăite de alții, vieți nici măcar începute sau, dimpotrivă, terminate fulgerător.

Sub firul limpede care străbătea spatele Maiei se afla însă o întreagă lume. Dacă un bătrîn miniaturist din Constantinopol ar fi ținut să descifreze desenele adînci de pe pielea pergamentoasă, ar fi dat la lumină mici pîlcuri de case albe cu acoperișuri roșii, palate rectangulare, nu prea înalte, dar ample și maiestuoase în mijlocul chițimiilor de chirpici, curți nesfîrșite cu turnuri fără noimă în mijloc și grădini geometrice în spate. Între ele nu era însă nimic – nici un interval, nici o poartă. Cînd Maia se ridica, acoperindu-și sînii cu palmele și adunîndu-se ca o pasăre surprinsă pe pervaz, casele și conacele de pe spatele ei se suprapuneau, șarpele albicios din mijloc se adîncea în el însuși, iar partea de sus, roșiatică din pricina fricțiunii cu hainele, se confunda cu cea de jos și cu *numulele*, cum numea doctorul Seviciu cercurile împrăștiate din loc în loc, dar pe care un om cu imaginație le-ar fi socotit iazuri sau bălți risipite pe hartă. În jurul lor se distingeau mici cicatrici geometrice, vindecate, ce păreau pîlcuri de copaci pe mai multe rînduri, lanuri de porumb sălbatic cu frunze tăioase, grădini suspendate în care o fostă civilizație prekeratinoasă și-ar fi lăsat urmele pentru a ști mai tîrziu unde să se întoarcă.

Muraki mi,

Constantinopolul e cel mai frumos oraș din lume, mai ales cînd intri în el cu corabia dinspre mare, plutind printre luminile seraiurilor de pe malul Bosforului. Am ajuns seara, cu băiatu, și ne-am cărat calabalîcul pe panta nemiloasă pînă la Décugis, în casa scurtă pe care ar vrea și el să ridice otel cu ajutorul fraților. I-am adus scrisoare de la Barbu, dar n-am putut să-l văd două zile. Ne-a lăsat două camere pe colțul dinspre apă și l-a trimis ieri dimineață pe un franțuz subțire și fără păr, zicea că-l cheamă Valory și că el va face casa de piatră

mușetată, ce-o mai fi și asta. Îți scriu ce-a zis, că n-am priceput de ce-mi spunea mie cum o să-i facă lui Décugis casa aflată, oricum, la loc descoperit și prea aproape de mare ca să fie loc bun de întîlnire cu frații. N-am mîncat seara, cum mi-ai spus, peștele făcut în bucătăriile lor, l-am trimis pe Costache să-mi caute un cotlet bine pătruns. Dar băiatu iar s-a rătăcit, cum îl știi, și, după ce-a orbecăit pe strada dreaptă, a luat-o îndărăt și a ajuns între maghernițe și dulăi. La întoarcere, fără nici un cotlet, vorbea în dodii și zicea că a văzut – în curtea astupată a unui serai turcesc – doi dansatori învîrtindu-se ca titirezii în fața unui pîlc de pisici grase. Aș fi rîs de el dacă nu mi-ar fi ghiorțăit mațele și dacă aș mai fi avut cui să cer ceva, ce-ar fi fost. De asta nici n-am putut dormi, dar am vorbit cu tine, cum mi-ai arătat, și ți-am spus ce știi, fără vorbe și fără să mă așez pe scaunul verde împletit pe care șed acu și care-mi intră în carne.

V.

De multă umblătură, Bucătarului începuse să i se năzărească. Venea, pleca, dormea prin case străine și prin paturi cu ploșnițe, dar de odihnit nu se odihnea. Începuse să rîdă ca un bîtlan. Costache îi povestea Radei că îl speria uneori, noaptea, cînd îl chema nădușit și roșu la față și-l întreba privind cu ochi sticloși în gol: Unde-i Nineka? Unde-s cizmele de șevro? Cine a luat apa? Costache învățase să-i răspundă cu grijă: Nineka e, unde altundeva, la *Bucureșci*, are grijă de copii și de Maria; cizmele-s văcsuite, după ușă, iar apa-i în căldare, la capul patului, dacă vrea, își poate înmuia mîna în ea... Iar Vasile îl privea cu ochii ca oglinda și se culca la loc.

La turci mergea în fiecare primăvară, că-l trimiteau frații lui de cruce și de parale. Într-o zi, cînd erau la Constantinopol,

Bucătarul a venit pe la prînz din bazarul de mirodenii vesel și moale ca un copil. Cînd Costache l-a întrebat de mac și nucșoară, Vasile a rîs, a zis că are ceva mai bun și i-a arătat o foaie ruptă dintr-un calendar pe care scria turcește. Ce zice? l-a întrebat băiatu'. De unde să știu eu ce zice? a rîs nebunu'. Or să ne zică turcii ăștia ai lui Décugis, dac-or ști să citească, a zis băiatu' că i-a răspuns, de l-a apucat groaza că îl pierde pe Bucătar și-l cară iar făcut pachet din țara turcească. Da' Bucătaru s-a prins, că nu era prost, și l-a trimis pe Costache să cumpere de mîncare, apoi să facă el ce-o ști pînă seara, cînd se întîlneau cu toții să pună țara la cale.

Dacă citești scrisorile alea, o să vezi. Îi povestea acolo Radei că era dus ca de vînt prin Constantinopol și știa să meargă peste tot, fără îndreptare, ca și cum ar mai fi trăit pe-acolo. Iar Rada îi ținea și ea isonul, spunîndu-i: lasă-te în voia inimii tale, că așa ajungi unde trebuie. După ce s-au întors la Runcu, Rada și Costache au tot vrut să ajungă și ei dincolo de mare. Rada se gîndea c-or să treacă și ei apa și-or să meargă unde i-o duce și pe ei inima, de la turnul Galatei la biserica scufundată unde-și țineau apa de băut creștinii, de pe Bosfor în insulele din mare și înapoi. Dar n-au mai ajuns, că a trecut timpul, Răduca a crescut mare și ei nu-i plăcea apa, abia de se spăla, așa, ca pisica...

Muraki mi,

Mi s-a întîmplat _____ din nou, fără tine. M-am trezit, fără să dorm și am luat-o în sus, spre turn, era pustiu și bătea vîntul ca toamna. Nu era nici o cîrciumă deschisă, că turcii _____ și cînd se trezesc mănîncă și se culcă la loc. Măcar o cană de sbiten să fi găsit _____ noroi și apă murdară. Îmi pusesem în cap să nu cobor cînd s-o face drum, cum pățise băiatu ieri, cînd ajunsese între maghernițe, și o luai spre dreapta, pe drum _____

fără apărători, de se vedeau zidurile cetății. Îmi trecuse foamea, picioarele _____ pe drum, cînd mi s-a părut că văd în curte o fată. Semăna cu tine, dar era cu spatele _____ spre curte. Am intrat zicînd c-o fi o cîrciumă ascunsă, armenească, dar era biserică creștină de piatră. Înăuntru era mai frig decît afară, iar sala era luminată nu știu cum, iar după ce ne-am așezat, am văzut că eram mai mulți. În primul rînd, trecusem _____ erau doi băieți de vreo 14 ani care au dat din cap deodată cînd am trecut. M-am mirat, muraki, că dădeau semn _____ copii. De cealaltă parte erau trei bărbați, iar între scaune o femeie cu broboadă și o uniformă de infirmieră _____ împingea un cărucior de invalid cu o mogîldeață în el. Maria să mă vadă la Liturghie în țara turcească _____ zîmbeam și atunci a fost. Din altar a ieșit un preot în haine albe, s-a îndreptat spre mine și mi-a pus în mînă o carte în franțuzește, noroc cu Nineka, cred că i-am zis ca prostu bonjur, domnule, mă gîndeam cum o să-i povestesc Mariei că m-am dus de foame la biserică. Dar popa _____ a zis, cuprinzîndu-ne pe toți cu privirea și închinîndu-se la icoana neagră din perete pe care a numit-o, de cîteva ori, Hodegetria: Sîntem toți, putem începe, „On est tous, on peut commencer“, poate așa zice în fiece dimineață, dar eu m-am gîndit, nu știu de ce, la scrisoarea pe care mi-au dat-o frații pentru Décugis. La sfîrșit, i-am dat cartea înapoi, dar am păstrat semnul pe care scria ceva în turcește. O să ți-l trimit să-l vezi și tu _____ ca să știu cînd mă întorc. Ce-o fi fost asta, muraki? Să mă duc să dau slujbă _____ se supără Nifon și nici _____

Vasea

Poate că mintea îi rămăsese acolo, la Sevastopol, pe dealuri, și de aia nu reușea nicidecum să aibă cu el deodată

și mintea, și sufletul. Cînd judeca prea mult și se ținea tare să nu piardă vreun negoț, n-avea suflet; iar cînd se înmuia de-i dădeau lacrimile, era ca un copil fără minte și fără chibzuială. Se îngrijea – de la Constantinopol – de Rada să mănînce, dar ea nu mai mînca de mult, de cînd o cuprinsese urîtul stînd așa, în hotelul lui Teodoraki. Nu-i priau *Bucureșcii*, dar nu voia să recunoască și de aia nu mai mînca nimic, iar cînd simțea că leșină lua o bucată de rahat sticlos, că ciocolată nu mai punea în gură din noaptea în care visase un șarpe cu pene ce se zburlea la ea ca diavolul.

Bucătarul se îngrijea să nu moară de foame și să rămîie el fără sfătuitoarea care-i povestea, ca-n oglindă, ce i se întîmplă fără ca el să-și dea seama. Pe Nineka n-o mai putea întreba, că rîdea lumea de el, iar Nineka atît aștepta, să-l ție strîns, ca pe-un pui în cuib zidit de jur împrejur cu lut și din care nu poți ieși fără să dai zdravăn cu capul și să ți-l și spargi cîteodată.

Muraki fetiță mică, mi-a spus Costache aseară că nu mănînci cu zilele și m-am mirat _____ ciugulești fructe și semințe, ca paserile. Ieri dimineață, cînd am coborît la restaurantul lui Décugis, am dat de francezul spelb și subțire, mă aștepta _____ Mi-a dat o cartolină cu numele lui, îl cheamă Alexandre Vallaury și mi-a zis că e născut aci, la Constantinopol, nu e franțuz, cum credeam. A stat cu mine cît am mîncat, dar el n-a mîncat, ca tine, nimic și, cînd să plecăm, l-am rugat să-mi citească vorbele turcești de pe semnul împletit. M-am mirat: Fericiți cei curați cu inima, căci ei vor vedea _____ Am bîiguit ceva, ca _____ și el a rîs _____ nu era obișnuit cu negustori creștini, i-am spus că am găsit semnul pe jos, în camera de dormit, și el a zis da, da, înaintea dumitale acolo a stat o infirmieră englezoaică, toată ziua era la spitalul

de veterani de lîngă Galata, iar noaptea se ruga _____ lumina. Mi-a părut rău că am mințit, muraki, _____ că umblu ziua de bezmetic prin biserici în loc să mă duc să tocmesc marfa la zid? M-am și gîndit dacă n-oi ști-o pe infirmiera aia, _____ englezoaica de la Varna, ar fi avut acum vreo 50 de ani, cum zicea franțuzul. Mă duc să cumpăr semințe și mac, iar pentru Maria o broboadă cu fir, cum am văzut la cucoane. Tu să mănînci, muraki mic, și să dormi mult.

V.

Pînă să ajungă la Topoli – mai mult mort decît viu –, Vasile n-avea grija sufletului. El știa despre partea cealaltă a vieții numai ce-i arătau ochii, urechile, nasul și limba. Știa de mîncare, dar nu mînca cum trebuie, știa de iubire, dar nu putea iubi altfel decît iubesc copiii, știa de Dumnezeu, dar nu-l văzuse pînă atunci. Se lăsa dus, în toate, mici sau mari, de lucrul pe care-l simțea pe loc, după felul în care îi cădea omul sau întîmplarea, după vorbele zise de alții. La Topoli era să moară după ce tocmai ieșise la liman, ar fi putut să-și piardă picioarele, iar pentru el, care se credea născut să umble, asta ar fi fost mai rău ca moartea. Atunci Vasile a priceput că altceva ne mișcă atunci cînd ne mișcă. De asta, de cîte ori uita și cădea la loc în prostire și nemișcare, își amintea de Topoli și de mireasma de trandafiri încă neieșiți din pămînt pe care Rada îl făcuse s-o simtă. Ca la un semn, de cîte ori pleca în taxid cu treburi de negoț, în loc să-i meargă mintea la afaceri, se trezea de partea cealaltă, unde n-ai nevoie nici de parale, nici de trocuri, nici măcar de încălțări bune.

Costache, care-i era slugă numai cu numele, că fusese crescut de Nineka întocmai ca el, zicea că de asta-l și puseseră frații constructori iscoadă. Îi plăcea să umble ca să scape de el însuși, dar mai avea un har care trăgea spre

el toate celelalte haruri. Era făcut, cum ți-am mai spus, din două bucăți care n-aveau nimic una cu alta, dar în nici una dintre ele nu încăpeau minciuna, rîsul gros și înșelătoria. Ți-am spus că rîdea ca un bîtlan de noapte, subțire și întrerupt, parcă n-avea aer. În grădina lui Mavlevi, Bucătarul a priceput cum să se întoarcă mereu la Topoli. Cînd vrea el. Nu ca să facă dulceața asta neasemuită doar din inima florii, pe care o facem și noi, compoturi de poame și gemuri din miez cum nu se mai văzuseră vreodată pe malul gîrlei, ci ca să se afle pe el însuși.

I se întîmplase ceva atunci cînd zăcuse, aproape de moarte, săptămîni de zile în casa albastră a lui Niculae Niculae din Topoli. El credea – și așa a crezut pînă la sfîrșit, cînd, în loc să se înalțe, a căzut – că lucrul care i se întîmplase era legat de Rada și de felul în care semănau ei unul cu celălalt. De fapt, întîlnind-o pe Rada, Bucătarul a înțeles dintr-odată că seamănă și cu alții, că există un loc, el zicea că e Topoli, în care toți semănăm unii cu alții, iar cînd dai de acel loc pricepi cum stau lucrurile și cu tine, și cu ceilalți. Doar să ai snagă apoi și să-ți ții firea, să ai curaj, așa cum a avut Costache din umbra Bucătarului și cum a avut el însuși cînd n-a mai vrut să judece totul cu mintea și cu lungimea pasului.

Iubită Rada,

Ne-am dus iar cu corabia pe insula cea mare, mie mi-a fost rău de prea mult ceai cu zahăr băut pe fugă, să nu mă ardă la mînă. Am umblat și eu cu băiatu, am dat de niște greci _____ Georgios, Georgios. Ne-au lăsat în partea cealaltă a insulii și ne-am mirat că în copaci era plin de șireturi colorate, bucăți de postav, am văzut și un petec de mătase verzulie _____ în toți copacii la înălțimea mea, de nu mai știai ce să crezi. Am dat de armeni și am tocmit tot ce-am putut tocmi, am și mîncat

cu ei _____ o carne moale _____ am scăpat, la întoarcere, pe corabie _____ Turcii îi zic Buyukada, insula cea mai mare din cele șapte, alții îi zic insula Sfîntul Gheorghe, unde s-o fi bătut _____ Cum mergeam cu băiatu spre culme, că acolo trebuia să tocmim fragii pentru la primăvară, la niște călugări prizăriți _____ ținuți de greci aiciea, printre turci, să le ție locul _____ m-a săgetat așa și m-am așezat sub un copac să mă odihnesc. Nu l-am strigat pe Costache, că oricum merge _____ din urmă. Mergea cu capu-ntre umeri, zicea că i-ai spus tu, la plecare, să nu vorbească, Răducă, nici o vorbă pînă ajunge în vîrful insulei. Ca prin farmec, băiatu nici nu mai auzea _____ rîzi tu singură, muraki, de cum prostești oamenii și cînd nu sînt cu tine. Naiba știe cum, am amorțit pe-o parte, la umbra aia de copac împodobit cu ațe și cîrpe de toate culorile, de n-am mai auzit cînd m-a strigat _____ ca din somn și am uitat să nu vorbesc. Erau două femei curioase, muraki, una prea înaltă, alta prea scundă: aia înaltă părea, cum stăteau așa, umbra celei mici, amîndouă învoalate _____ Nu știu cum _____ mi-a sărit inima, iar _____ aia mică zicea ceva, iar lungana numai zîmbea. Și la sfîrșit, cînd m-am dumirit că _____ am început să aud ce ziceau: mă întrebau dacă am și eu ațe colorate, mă luaseră de negustor de covoare _____ umblă mulți pe-aici și _____ Dar eu, muraki, parcă-mi lăsasem mințile în grădina de lîngă piața de pește, nu le-am zis că n-aveam și nu-s negustor, am rupt o bucată din mîneca scurteicii – era îndoită, că Maria tot mă crede cît tată-său – și am deșirat-o. Mi-am ținut mie, să nu mă întrebi de ce, trei fire, restul le-am dat piticei, care a făcut o plecăciune și i le-a dat lunganei, iar lungana, în loc să le lege de copac, cum se face, le-a sărutat așa, mănunchi, și dup-aia mi le-a dat îndărăt _____ voia să le prind eu – fire ca cenușa

printre fire de toate culorile lumii – de crengile copacului. Le-am prins repede, că nu-mi plăcea să șed cu spatele la ele. Simțeam ca o căldură în față, muraki, de rușine. Dar, cînd m-am întors, nu mai erau, plecaseră fără o vorbă, m-am mirat și m-am așezat la loc, am căzut grămadă. Baiatu a zis că am dormit și am visat dodii, dar mîneca o am și-acum ruptă cu dinții, iar firele ca cenușa, șapte de toate, erau înnodate deasupra capului meu. Vezi de mine, muraki, că m-am pierdut iar!

V.

Muraki mi,

La întors, nu m-am mai odihnit, am ieșit de la Décugis cu băiatu și am luat-o spre piața de pește de lîngă strada dreaptă, puțea de-ți întorcea mațele, dar n-am ajuns în piață că m-a oprit un turc mic și negru, cu un clop verde pe cap, ca o cană cu toarta întoarsă, și ne-a zis ceva cu „sema, sema“ și „teke, teke“ și-am intrat cu el în grădină _____ vînzători de semințe. În curte, ne-am întîlnit cu franțuzul chel de la Décugis, mi-a făcut semn cu mîna, dar cînd _____ s-a întors. În curte era plin de trandafiri roșii, mirosea ca la tine, la Topoli, și mi-am amintit, muraki, cum _____ mi-ai dat viață _____ Nici nu știu cît am stat așa, eram cu tine în rădvan, cu tine _____ de nici n-am văzut cînd lumina se adunase în jurul turcilor cu clopuri rotunde și verzi, cu mantii negre de nu li se vedeau, muraki, chipurile. Și, cum îmi povestise băiatu cînd plecase după cotlet, au început să se învîrtă ca titirezii, lepădînd rasa neagră și rămînînd într-o cămeșe femeiască, lungă și înfoiată, care se tot mărea _____ mulți, dar intrau pe rînd în joc și jucau singuri, cu capetele plecate într-o parte, de parcă _____ și mîinile țepene ca la porc, cu dreapta în față sau în

sus, cu stînga în jos, înspre podeaua foișorului. Nu știu, muraki, am fost sau nu _____ acolo, la Topoli sau în maghernița gabrovenească, m-am întors azi să plătesc, dar era închis și numai mirosul se mai simțea de după poartă.

Vasile

Răducă mică și rea,

Îți trimit de la prăvălie courcan, fasole și alte mîncăruri pe care le-o pune Maria. Gătește-ți și mănîncă, muraki, să nu te găsesc pierită cînd mă întorc acas _____ Mîine, la răsărit, ne luăm iar șatra în spinare, o luăm spre Alep să schimbăm ce avem de schimbat și să le ducem ciocolată nemțească, dacă n-or avea deja, cum zicea armeanul tău din mlaștini _____

Am visat mult și frămîntat, Răducă, m-am trezit amețit, cu gura arsă și cu ochii fierbinți în cap, de parcă m-ar fi deocheat aseară turcii din grădina lui Mavlevi. Așa mi-a zis băiatu lui Décugis _____ pramatie și pungaș, are un frate printre titirezii de lîngă piața de pește. I-am zis că n-am plătit, că turcul scurt se făcuse nevăzut la sfîrșit, de mirare _____ era negru tuci, dar avea niște ochi albaștri care-ți cam înghețau spinarea. Costache zice că are ochi de mîță și că ăștia mănîncă motanii care-și fac veacul pe sub pod, altfel de ce i-ar îngrășa ca pe porci?

Băiatu lui Décugis mi-a zis să-i dau lui 5 parale, cît făcea reprezentațiunea, că titirezii nu se grijesc de bani, ci numai de Dumnezeu, dar de mîncat mănîncă. Culmea e că pînă la urmă nu i-am dat, se vedea că minte, iar minciuna lui nu făcea 5 parale. Nu i-am dat și că mi se părea că-și rîde de mine. Dar o batjocură grijită merită 5 parale, mă gîndeam eu așa, cînd a schimbat brusc vorba, că am băut seara un clondir de vin cu Costache

și n-am plătit. Atunci m-am înfuriat. Dacă voia bani, trebuia să spună altceva _____ și la spartul tîrgului _____ cu trandafiri _____ dansatori. Acuma, după ce i-am văzut cu ochii mei, mi s-ar fi părut că-mi rîd și eu de ei, plătindu-le harul. Cum băiatu lui Décugis se învîrtoșa, îl simții _____ că trec eu pe-acolo, pe la grădină. A bombănit ceva în urma mea, dar nu de-ajuns. Să ne-ajute Dumnezeu, muraki, și de data asta!

Știi, muraki, ce ar fi făcut mai mult de 5 parale? Somnul meu de-astă noapte, cînd băiatu lu Décugis – care mi-a zis de cinci ori cum îl cheamă, dar tot nu mi-a intrat în cap – a dansat sub ochii mei, învîrtindu-se ca frati-său, pînă dimineața. Era îmbrăcat în mantie neagră, cu clop negru pe cap și se învîrtea cu amîndouă mîinile în jos, spre podeaua ca smoala. Se rotea și rînjea, rînjea și se rotea _____

XVIII

Recompunerea locului

Contemplarea și meditarea celor văzute și nevăzute

Dac-ai fi privit de sub acoperișul Universalului strîmtele tuneluri de refugiu pe care locatarii căminului studențesc au intrat și au ieșit în cele trei zile și trei nopți de interogatoriu, ai fi văzut un covrig. De-o parte și de cealaltă a coridorului de la parterul hotelului se construiseră, nu se știe cînd, doi pereți falși care se uneau în fața administrației și în dreptul celor două ghene de la capetele dinspre Cocor ale stabilimentului. Ca să intri în tunelul de sub Hotel Universal, trebuia să știi că, jos de tot, podeaua din jurul celor două ghene se ridica și că puteai coborî în deplină siguranță pînă în pivniță sau o puteai ține drept încă vreo doi metri și apoi, cînd cele două bretele ale covrigului se întîlneau, puteai ieși printr-o gură de aerisire ce dădea direct în stradă. „Ultimul covrig“, cum i-au zis, era tunelul prin care cei care locuiau în Universal puteau ieși ori intra în hotel în mai puțin de trei minute. Sigur că aproape toți cunoșteau ieșirea, inclusiv domnu' Dincă, însă, cel puțin în cele trei zile și trei nopți cît dură sechestrarea, nu aflară nici poliția și nici cei cîțiva informatori de la Drept pe care-i cunoștea toată lumea că nu trebuia să ieși

pe poarta grea de metal și sticlă din Gabroveni ca să părăsești Universalul.

„Ultimul covrig“ fusese construit odată cu mansarda și cu cele trei cămăruțe inexistente de deasupra administrației, exact în perioada în care toate covrigăriile din centrul Bucureștilor fuseseră închise. Se zicea că însuși Ceaușescu ordonase, pe la sfîrșitul anilor ’70, închiderea micilor prăvălii care făceau și vindeau covrigi, pentru ca Nicu, fiul său cel mic (curînd exilat în Ardeal, unde nu existau nici covrigi, nici merdenele), să nu-și mai poată potoli foamea prin oraș și astfel să ajungă mai des acasă. După toate aparențele, debarcarea cîtorva Dacii negre pe bulevardul Magheru, într-o vineri dimineața la ora 5, și confiscarea aluatului care se umflase deja în mașina de frămîntat – și avea să se tot umfle, deși era frig, în mașinile securiștilor și la groapa Glina, unde fu pînă la urmă depus – nu însemnaseră altceva decît un patern *treci la masă!*

Se dădură jos firmele albastre, cam neinspirate, căci pe toate scria, prea simplu, *Covrigărie* și, dedesubt, un număr de mandat, se confiscă stocul de covrigi-beton pe care nu i-ar mai fi mîncat nici cîinii care începuseră să se înmulțească pe străzi și se sigilară, ca după o crimă, ușile. De pe Cosmonauților pînă pe Dorobanți, la Perla, și pînă pe Magheru, spre Universitate, pe unde Nicușor trecea ca să ajungă la restaurantul Dunărea și să-și bea primul coniac al zilei, nu puteai găsi nici un covrig. Probabil că a doua zi, cînd Prințișorul, cum i se zicea, ieși în aerul fumuriu ca ochelarii și geamurile Renaultului său, i se păru că visează. Toți covrigii din București dispăruseră și nu aveau să revină prea curînd. Unii ziceau chiar că poartă ghinion să vinzi covrigi de cînd ultimul covrigar din Piața Romană se suise pe blocul de deasupra coloanelor și urlase mai mult de o oră, cu o voce spartă și tremurînd ca varga, pînă să-l lege și să-l ducă la Spitalul 9: *Cu covrigi și merdenele/ Te făcuși ispravnic, vere!*

Exact în vremea aceea, în Hotel Universal se construise noaptea, cu mare fereală, dar și cu grijă pentru rotunjimi, spații și detalii, un tunel în formă de covrig gigantic, pe care istoricii comunismului l-au pus, fără îndoială, în legătură cu aripa din Securitate ce avea să-l luxeze pe Ceaușescu. Era, de fapt, o reconstituire, în formă de covrig, a vechiului tunel de la începuturile hanului de pe Gabroveni pus, mai nou, în legătură cu interiorul și scara hotelului. În mijlocul covrigului, chiar înainte de administrație, se afla camera lui Cristian, un personaj misterios, poet și viitor istoric al patristicii, despre care se spuneau lucruri tainice, inclusiv c-ar fi trecut la iezuiți și că ar practica întocmai *Exercițiile spirituale* ale lui Ignațiu de Loyola. Ce însemna asta însă nimeni nu putea spune, fiindcă exercițiile nu erau încă traduse în românește. Cînd Cristian plecă definitiv în Spania pe urmele fratelui iezuit, turnenii preluară camera, iar Cosma – *cumnatul*, cum i se spunea, de parcă ar fi fost cumnatul întregului Universal – vru s-o renoveze. Nu se mulțumi însă doar s-o repare și s-o zugrăvească, vru s-o și antifoneze și atunci începu să găurească pereții. Nu-i luă mult să descopere, chiar la capul patului, orientată spre răsărit, o ușiță zidită, care dădea într-un culoar ce mergea de-a lungul zidului inițial, în paralel cu holul, se încovriga la scară și apoi, în oglindă, de partea cealaltă a hotelului. La ghenă se continua pînă la gura de aerisire de pe strada Covaci, în spatele Universalului. Cosma nu refăcu drumul îndărăt, ci se duse țintă la Noro și-i povesti tărășenia. Noro cel înțelept hotărî să rămînă secret și așa rămase cîteva luni, pînă cînd avură nevoie de ieșire, căci un polițist și o psiholoagă hotărîseră, cu de la sine putere, să afle cine îl împinsese pe profesorul de la Litere de la etajul trei al Hotelului Universal.

Noro a intrat și a ieșit din Universal continuu și compulsiv în cele trei zile de arest ilegal – o interdicție abuzivă și inutilă. Cînd anchetatorii trimiseră după el, Noro nu era acasă. Unde putea fi? întrebă Dincă respectuos. La duș, îi spuse Simona, deși, atunci cînd funcționa dușul, apa ce biciuia cimentul secular se auzea pe întregul etaj. Poate se șterge deja, îi sugerase Dincă, la fel de respectuos, în liniștea deplină, după care coborî în biroul său și le comunică anchetatorilor improvizați că Noro, responsabilul cu cazările și șeful turnenilor, tocmai intrase la duș, dar va veni, cu siguranță, în următoarea oră. Veni cam în două ore, după ce băieții îl recuperară de la subsolul Facultății de Litere, unde făcea prospecțiuni pentru deschiderea unui bar.

Seara, cînd le povesti ce se petrecuse la interogatoriu, regretară cu toții că nu stabiliseră, de la început, cîteva lucruri. De pildă, faptul că nu-i sugeraseră vreodată lui Dreptu să plece din Universal; sau că Mișu nu-l bătuse atunci cînd – beat, nervos și neinvitat – se așezase la masa lor de la Terasa Blanduziei. Sau că el, Noro, dormea profund, la el în cameră, cu nevastă-sa, în noaptea în care profesorul căzuse de la etajul trei. Toate aceste lucruri erau în parte adevărate, doar că mai era ceva: lui Dreptu i se pusese în vedere să plece, aveau nevoie de cameră pînă la începerea sesiunii de vară, adică într-o săptămînă; Balamuc îl speriase de moarte pe bătrînul profesor atunci cînd îl ridicase, înșfăcîndu-l de reverele sacoului de catifea reiată verde și sugrumîndu-l cu gulerul cămășii, ce-i drept, fără să-l lovească.

În noaptea căderii, Noro dormise profund, la el în cameră, pînă în clipa în care Simona îl zgîlțîi și-i urlă în ureche *scoală-te că o omoară boșorogul.* Noro o luase la goană, asta nu mai spusese nimănui, pe holul întunecos, doar în chiloți și în tricou, iar în fața ușii pe care scria 308

se ciocni de Georgică. Ușa era larg deschisă, înăuntru – beznă totală; înaintară amîndoi deodată, nu era nimeni nici în cameră, nici pe balcon, iar cînd se aplecară peste balustrada balconului, văzură o mogîldeață cu picioarele aliniate, ca într-o carte din tarotul Alionei, și se retraseră fără o vorbă, fiecare în camera lui, pînă dimineața, cînd, odată cu lumina, se auziră și primele țipete.

XIX

Pregătire pentru a face o alegere

Rada mică, bunică-mea, s-a născut de Sfîntul Niculae, la vreo trei ani după întoarcerea lui Vasile din Crimeea. După cîtăva vreme de vorbe și povești, lucrurile se așezaseră în casa lui Teodoraki, Vasile venea o dată sau de două ori pe săptămînă, dar Costache venea singur aproape în fiecare zi, pentru una sau pentru alta, mai ales să-i aducă Radei de-ale gurii, că n-o lăsau – Nineka, înaintea tuturor, dar abia după ce pricepuse că nu-i ibovnica lui Vasilache – să mănînce din tîrg sau să bea apă de la cișmelele de lîngă gîrlă.

În mai puțin de trei luni, Rada avea, în camera ei din hotelul lui Teodoraki, o adevărată clientelă, aleasă cu precădere dintre mușteriii de la Capșa. Veneau însă și femei sărmane din mahalale, care auziseră de la slugile lui Capșa despre bulgăroaica vindecătoare. Începuse să rupă și românește, greu și amestecat, cînd nu se înțelegeau prin semne. Nu voia, în ruptul capului, să-i traducă cineva vorbele: dacă nu se înțelege, credea ea, nici nu trebuie să se înțeleagă. Cine mută vorbele dintr-o limbă într-alta își lasă sufletul pe mîna diavolului, zicea mai tîrziu, cînd plecase cu Rada la Runcu, în Dobrogea, unde m-am născut eu. Că, pînă tu te gîndești și la o vorbă, și la cealaltă, duhul tău stă, nehotărît, pe deasupra vorbelor, mut și neterminat, și nu știe de-i albă ori neagră. Iar cine știe o limbă cu

sufletul n-o poate ști pe ailaltă decît cu mintea. Așa că ea a învățat românește cu mintea și a început să vorbească ba cu unul, ba cu altul, le făcea pomezi și fierturi, le trăgea oasele sucite, unora le dădea pur și simplu de mîncare, că nu mîncaseră de mult, și se întremau pe loc. Dar cel mai important era că îi lăsa pe oameni, chiar și atunci cînd încă nu înțelegea bine românește, să vorbească despre orice prostie le trecea prin cap, și asta pe mulți îi aducea, ca prin farmec, la viață. Mai ales în primele luni, ea scotea doar cîteva cuvinte, și alea bulgărești, în timp ce omul din fața ei își deșerta desaga.

Miercurea mergea la prăvălie, iar la sfîrșitul lui mai făcură, prima dată la *Bucureșci*, dulceața de flori. Ea stătea mereu pe lîngă Capșa ca o matroană. Duminica mergea la biserică, la Sfîntul Dumitru, dar femeile se uitau altfel la ea cînd o întîlneau acolo. Cine mai văzuse, în mahalaua grecilor, femeie care să călătorească pe cal ca bărbații, să fiarbă iarbă la otel și să-și taie părul? Cînd îi răspundea popii *amin*, aminul ei era mai slab, aproape pierit, ca și cum ar fi stat să se întoarcă pe loc în gît și să rămînă acolo. De atîția *amini* înghițiți duminică de duminică în biserica mititică din Podul Mogoșoaiei, Radei i se umflase gîtul, mai întîi ca un colac rotund de jur împrejur, apoi și înspre bărbie. Și cam pe-atunci se gîndise ea pentru prima dată că n-ar fi fost rău – la cei 22 de ani ai ei trecuți – să fi avut deja un copil, poate o fată care să învețe și ea să facă pomada cu aur, care să poată jumuli cu mîna, fără să se roșească pînă-n ochi, florile de trandafiri timpurii și pe care, fără doar și poate, să o cheme tot Rada, cum îi șoptise Niculae, omul care știa limba fiarelor, la plecarea ei din Topoli. Dar era prea tîrziu, începuse să-i placă să umble cu caravana prin sate, ba o dată chiar ieșise dincolo de munți, pînă la Kronstadt, unde văzuse femeia cu barbă și omul fără urechi, la bîlci. Vasile o lua cu el și cu Costache

de cîte ori aveau îndoieli; ea era păzitoarea lor, a mărfii și a drumurilor proaste. Se îmbrăca tot ca ei, își punea pălăria pe ochi și se cănea puțin pe față, parcă avea o barbă de două zile.

Cînd se născu Rada mică, ea nu mai călătorea de mai bine de un an și nu mai mergea nici măcar la prăvălie sau la biserică. Maria, nevasta Bucătarului, nu mai venea pe la ea, cu toate că știa – ea, cel mai bine – că Rada nu-i a lui. Numai Nineka mai venea uneori, noaptea, și stătea cu ea, pe tăcute, îi cînta în franțuzește și-i aducea bomboane în straturi, deși vedea bine că Rada se rotunjise din cale-afară, acum gîtul ei era una cu capul, iar din pricina burții nu-și mai vedea picioarele. Nu mai ieșea deloc, iar în noaptea în care o născu pe Rada încercă, printre răcnete și chinuri, să-și amintească de ce, avînd toată lumea dinainte, se gîndise, cu ultimele ei puteri, să facă un copil.

De născut a născut greu, a fost de mirare că n-au murit atunci și ea, și copila ei fără tată. Au luat-o durerile cu o noapte înainte, a sărit din pat cînd i se rupsese deja apa, dar a născut abia a doua zi dimineața, cînd în hotelul lui Teodoraki începuse deja să se lumineze de ziuă. Nineka adusese o moașă din mahala și au stat lîngă ea amîndouă pînă cînd, cu urlete și opintiri, din măruntaiele ei s-a ivit o mogîldeață smochinită mai îngustă decît mîna mea stîngă, ce părea desenată pe spate și colorată pe picioare. Abia cînd o văzu Rada începu să țipe cu adevărat, să-i zică moașei din mahalaua Colței să frece ea copilul pe spinare, să i se miște sîngele și să i se tragă vinețelile. Dar moașa n-a vrut, iar Nineka, deși le știa ea pe toate, amuțise privind desenele încîlcite de pe spatele fetei, care n-ar fi putut dispărea nici dacă le-ar fi frecat cu peria de sîrmă, așa de adînc erau săpate în piele. Dacă n-ar fi fost acolo tot timpul, Nineka ar fi fost convinsă că Rada, cu felul ei ciudat de a

fi, și-a pictat singură fata pe spate cu sepia și șofran, ar fi făcut desenele alea egale de-o parte și de alta a spinării, ar fi colorat-o pînă spre șoldurile otova cu trunchiul, iar apoi, de rușine, ar fi încercat s-o șteargă.

Luase copila, în timp ce moașa, grecoaica Uzun, se chinuia s-o coasă pe Rada, și încercă s-o spele în copaia pregătită de noaptea trecută. Fata avea părul lung și negru și-i simți, cînd o frecă pe cap, oasele moi și deschise ale capului, îi mîngîie cu degetul mijlociu creierul palpitînd și se cutremură de groază. O spălă totuși, ținînd-o într-o mînă, dar petele colorate și simetrice nu-i dispăreau de pe spate și nu se schimbau, deși copila deschisese bine ochii și se roșise toată de țipete și tremurături. Îi e frig – zise Rada din partea cealaltă a încăperii –, acoper-o și cheamă-l pe Costache s-o vadă. Abia atunci Nineka își aminti că îl văzuse pe Costache la ușă și cînd venise cu moașa, și cînd se întorsese cu apa fiartă de la bucătărie. Costache era însă tot timpul cu ei, cu ea și ai ei, de cînd îl adunase din piața zarafilor, murdar, pierit și uitat pe-acolo de cine știe cine. Costache fusese de față și cînd se născuse Vasilache al ei – adormise sub masa din salon în țipetele Ninekăi, care se răriseră cu timpul. El fusese pavăza lui Vasile de-atunci încoace, îl știa pe toate părțile și făcea tot ce Nineka nu mai putea face pentru el de cînd era bărbat.

Costache fusese de față și cînd se deschisese prăvălia „La doi frați“, dar și cînd Comorelli încercase să-i ia caimacul. Fusese cu Vasile în toate taxidurile, dar era, în același timp, și cu ea de cîte ori copiii ei îi întorceau spatele. Era exact unde trebuia să fie, la fel ca atunci, în dimineața aia de august, cu puțin înainte de focul cel mare, cînd Nineka îl scosese, copil mic de 2-3 ani, de sub o tarabă de zarzavaturi, îl spălase și îl luase de suflet. De suflet rămăsese, dar acum, cînd fata de aur a lui Vasile făcea copil din flori în casa lui Teodoraki, ea nu se aștepta

să-l vadă pe Costache aici. Îl credea cu Vasile în taxid și nici chiar după ce-l văzuse pe vine, la intrarea în coridorul lung și întunecos, nu-i veni să creadă că e chiar el și că putea fi aici, în Gabroveni, deși cu cîteva zile înainte se afla dincolo de munți, că doar așa-i spusese Rada după ce primise scrisoare de la Vasile.

XX

Reguli în ceea ce privește hrana

Leon era evreul de curte al lui Grahoui din Damasc, dar bătrînul nu-l îmbrăca în blană de urs și nici nu-l scotea țap ispășitor atunci cînd toți făceau asta cu evreii lor – relua Maria mare povestea. Dacă Grahoui a ajuns să fie cel mai mare ciocolargiu din Orient, și de asta a ajuns: că știa să-și prețuiască oamenii după mintea și sufletul lor, nu după ce-i spuneau alții despre ei și nici după culoarea pielii sau a părului. Iar dacă a ajuns mai tîrziu, el, un simplu negustor de zaharicale din Damasc, să facă ciocolată pentru Regina Angliei, a avut și Leon, fără doar și poate, partea lui. Leon era născut la Alep, dar umbla cu taică-su pe coclauri de mic copil. Cu toate astea, nu plecau niciodată sîmbăta și nu se așezau la masă fără să-și spele mîinile și fără să spună – măcar unul pentru toți – cele optsprezece binecuvîntări.

Maria își spăla, la rîndul ei, mîinile înroșite și privea pe fereastră. Maia dormise la ea cu o seară înainte și avusese, din nou, acele coșmaruri pe care nu le povestea, dar pe care – stînd pe scăunelul verde cu spătar, cu ochii pe jumătate închiși – și le derula iar și iar în minte: scene demente pe care nu reușea nici acum să le încheie decît căzînd în gol și iar căzînd, fără să se poată agăța de ceva, nici de obiecte, nici de oameni, nici măcar de ritualul ăsta

bucătăresc început în urmă cu patru ani exact în acest scop. La 12 ani, Maia era încă mică, dar îngrozitor de încăpățînată. Dacă nu voia să învețe ceva, nimeni n-o putea obliga. Așa că Maria alegea încă singură petalele, topea zahărul, dădea siropul în clocot, pînă cînd fata mică se trezea și cerea singură să mestece siropul. Pînă atunci o va lăsa să-și molfăie, pe jumătate adormită și fără s-o privească, chifla cu unt și ceaiul negru cu care o aștepta dimineața.

La început, Leon făcea tot ce făcea taică-su – cumpăra și vindea pentru Grahoui, făcea negoț și înmulțea banii. Mai tîrziu însă renăscu în el rîvna lui bunică-su, care era încă rabin la Alep, unde veneau evreii de departe ca să ceară sfat. Cu toate că el era hasid, găseai acolo, la *sova*, și lituanieni – era mare lucru, că ăștia erau rupți de evreii noi și nu credeau nici în minuni, nici în povești cu rugăciuni înnădite pînă la cer. Așa că Leon lucra toată săptămîna pentru Grahoui – fără să-i mănînce ciocolata, care nu era făcută după regulile lor –, dar de vineri seara pînă duminică dimineața era întotdeauna la rabinul lui. Iar Grahoui s-a supărat, că negoțul nu se făcea cînd avea vreme evreul lui, ci cînd se coceau lucrurile. Și i-a zis asta. Iar Leon și-a arătat atunci nu doar deșteptăciunea și iscusința la oameni, ci și harul. Tu vrei să faci cea mai bună ciocolată din lume – i-a zis damaschinului –, iar eu vreau să aflu adevărul. Dacă drumul tău se întretaie cu al meu, o să fiu în continuare evreul tău. Dacă nu, va trebui să-ți cauți altul. Că drumul meu trece, sîmbătă de sîmbătă, pe la Alep, măcar pînă rabi mai e în viață. Grahoui a înțeles, că nu era prost, și, ca să-i arate lui Leon că a priceput cu adevărat, s-a apucat de a făcut și ciocolată cușer, în vase speciale, pe care o luau doar evreii. Nu se mai văzuse așa ceva, arab să facă ciocolată pentru evrei, doar că nu făcea

pentru toți, numai pentru ăia foarte bogați, că despre ciocolata aia se spune că a fost cea mai bună ciocolată din cîte au existat pe lume și era scumpă de parcă ar fi fost de aur. La urmă, chiar au făcut cîteva porții cu învelitoarea poleită cu aur: ziceai că iei lingouri, nu ciocolată de *cacuă*.

Leon, umblînd pe drumul mirodeniilor, a cunoscut destulă lume ca să-l pună pe Grahoui bine cu toți: ce făcea el era nemaivăzut la turci, la ruși și la poloneji, dar și la vlahi sau la bozgorii ăștia din Ardeal. Era o ciocolată care avea de două ori mai multă *cacuă* – că Grahoui avea și el plantațiile lui, naiba știe unde –, dar fără să se amărască. Leon i-a zis lui Grahoui la sfîrșit (și asta i-a povestit și Radei cînd a venit la *Bucureșci* cu scrisoarea pentru frați) că ciocolata lui era *adevărată*. Și de asta, de cîte ori o să cadă Damascul și oricîți oameni vor mai muri pe drumul sfînt din prostia altora, doi dintre cei 36 de drepți presărați în toată lumea or să rămînă la Damasc, la Alep sau la Homs (unde toți vorbesc în cimilituri). Și ei vor cunoaște gustul adevărului. Grahoui rîdea mînzește, dar Leon spunea și el ce-ar fi vrut să audă, că lucrurile s-au stricat destul de repede, și iar i-au trecut unii prin foc pînă cînd nu s-a mai văzut nici unul care să mai priceapă gustul adevărului.

Muraki mi,

Am ascultat iar de Costache și-am greșit. Era tocmai să mergem cu caravana spre Halab pe la Bursa, Adana și Iskenderun, dar băiatu s-a gîndit să nu ne pierdem prafu de pe tobă și s-o luăm pe mare, pe corabia altui frate al titirezului lui Décugis: sînt frați mulți la turci, unii se învîrt în piețe, alții vînd pește, cei mai mulți te jupoaie cînd ești prost, iar în țară străină tot omu mai e și prost, ba de oboseală, de limba nouă și nevorbită sau _____ prostie. Băiatu meu și băiatu lui Décugis nu prea mai vorbeau, de la chestia aia cu cele cinci parale,

dar de frate-su, care-i semăna picat, s-a lipit de cum a intrat în bodegă. Semăna leit titirezului cu clop verde de la Mavlevi, dar părea mai scurt, ca marinarii _____ să se strecoare. L-a prins pe Costache, nu știu cum, în menghină, deși unu zicea că merge la Alep, celălalt la Halab. Cînd am urcat pe corabie, căpitanul _____ pisică cu fața plină de păr lung, cu ochi mici și verzi, a zis că merge la Berea, pe lîngă Izmir, Mugla și Prodos, iar la Merkez se oprește să ia apă. Auzi, să ia apă cînd merge la Berea! Am rîs cu Costache de el _____ cea mai bună încăpere, cu culcușuri calde și atîrnători pentru straie, iar marfa am pus-o în spate, sus, să nu se ude, învelită în pături grele cu miros de păcură, de nu s-ar fi udat nici dacă ar fi căzut în apă. I-am dat, dinainte, cît mi-a cerut, am scos banii repede, că erau de patru ori mai puțini decît aș fi dat pe caravană; căpitanu m-a chemat la el în cămară, să mă cinstească, a coborît el primul și eu după el, în beznă, mi-era frică, muraki, că-l cunoscusem numai ieri, cu mutra lui de pisică _____ după două pahare de rachiu, tare ca piatra, am început să-l privesc cu alți ochi și el a început să rîdă și să zică „chalba, chalba“, și iar rîdea și zicea „berea, berea“, iar eu îi răspundeam „beți, voi, turcilor, bere, că nouă nu ne place nici în papuci“. Fapt e că ne-am înțeles, cu toate că _____ fiecare. Barca se numea și ea Berea, să tot rîzi, iar pe hîrtia pe care mi-a dat-o, fără să i-o cer, de parcă mă încredințasem lui Dumnezeu, erau niște desene de copii, le vezi dacă apuc să-ți mai trimit cartea asta, parcă le-ar fi desenat Răduca mică:



De parcă, dacă ar vrea, nu ne-ar arunca în mare, cu foaie și cu găină cu tot. Păzește-ne, Răduță, cu gîndul, și cînd om mai pleca să vii cu noi _____

Mi-ai zis, muraki meu, să-ți zugrăvesc locul cu totul și pietrele și pereții și chipurile oamenilor, dar de trei zile nu văd decît apă și iar apă, nu mănînc, deși grecul ăsta cu față de pisică, de-am crezut că-i turc, mi-a luat bani și pe mîncare. Costache mă grijește cu ce i-ai dat tu, dar degeaba, că apa fierbe și capul meu _____ dacă mai aud o dată Halab mă arunc în mare de pe lemnul ăsta negru care mi-a intrat în piele de cît l-am strîns. Îți scriu cu mîna neagră de catran, muraki, și tu o să vezi literele astea prea tîrziu, cînd sau oi fi la Alep, sau în burta peștilor.

Am fi ajuns de ieri, muraki, dacă motanul grecesc n-ar fi oprit în toate cătunele de la mare, nu știu ce făcea, cobora singur și se întorcea într-un ceas, pînă prindea corabia de cheu și pînă o urnea, trecea toată ziua. Fiertura ta m-a ținut în picioare aseară, am încercat să vorbesc cu grecul pe franțuzește, dar nu înțelegea _____ mai nimic, cum s-o fi înțelegînd cu Décugis nu știu, că vor să-și facă laolaltă bezesten la Constantinopol, lîngă Turnu Mare. Vor să facă unul, zicea, și la Halab, cum îi zic ei Alepului, să vîndă fistic roșu și ciocolată de la Grahoui. Cînd am auzit ce zice l-am privit în ochi, de unde putea el să știe că noi mergem la Grahoui? Nu spusesem _____ nici lui Décugis și nici măcar ție, muraki. Mîine ajungem, să încerc să dorm, poate te văd măcar în vis, muraki frumos și bun.

Sînt prost ca noaptea, muraki, sau nu știu ce fac. Băiatu zice că am băut prea mult raki turcesc, să-mi taie greața de mare. Eu zic că n-am băut destul, că tot

rău îmi e _____ la Alep, cînd coborîrăm de pe corabia grecească, ne aștepta pe pămînt omul lui Grahoui pe care l-am primit la București astă-vară și care a fost la tine cu Nineka și cu Maria _____ Mi-ai zis că ți-a arătat atunci niște foi vechi aurite și împodobite cu flori albastre și lalele roșii, dar pe care nu te-a lăsat să le atingi. Te-a întrebat dacă ai mai văzut, la Topoli sau la București, pergamente și tu i-ai zis _____ Îl mai știi, muraki, pe omul ăla mititel cu o batistă groasă pe creștet? Era la Alep în port în ziua cînd am ajuns _____ să știe el că venim cînd nici noi nu știam? Cum de-l trimisese Grahoui să ne aștepte cînd noi nici nu-l cunoscuserăm încă pe Grahoui? Oi fi băut atît de mult raki de nu mai știam de mine? Costache zice că ăștia știu mereu unul de altul, altminteri nu le merge negoțul. Și că Grahoui știe tot ce mișcă în partea asta a lumii, pe drumul șofranului și al mătăsii, altfel n-ar mai fi cel mai tare negustor de zaharicale. Eu nu văd decît ce lipsește și simt, muraki, că am fost trași pe sfoară, dar nu știu cînd și nu știu de cine. Tu știi, muraki, ce e cu omul ăsta? De ce ți-o fi arătat ție ce nu ne-a arătat nici mie, nici lui Nifon? Și cum de a știut că venim la Grahoui cînd nici noi nu știam _____

Bucătarul nu avea ținere de minte. Iar cînd nu te-auzea, puteai să și urli lîngă el, tot degeaba. Așa a fost și cu Leon, pe care-l știau cu toții: și Costache, și Nineka, pînă și Rada de pe vremea cînd stătea la Topoli, unde Leon se oprise o noapte, iar Niculae îl adusese și pe el acasă. Dar Vasile zicea că l-a întîlnit pentru prima dată în taxidul damaschin. Cînd i-a povestit neveste-sii, la întoarcere, ea i-a zis că drumul Damascului e plin de ovrei, ceilalți au luat cu toții drumul Ierusalimului. I-a povestit și Radei, iar ea a rîs cînd și-a amintit ce-i scrisese Bucătarul de la *sova* lor jidovească.

Dar ei se mai văzuseră o dată, numai că Vasile uitase. Cu cîțiva ani înainte de a deschide prima prăvălie cu frate-su și înainte de a începe între ei rîca frățească, Vasile s-a dus cu George San Marin la femei. George avea de două ori vîrsta lui, era încă verde și semeț, iar Costache cojocarul îl rugase să-l mai scoată pe Vasilache de sub fustele maică-sii. Vasile s-a dus cu el la Tache Chioru, în Ulița Desfundată, dar înainte de a ajunge acolo, la capătul Bucureștilor, unde începeau mlaștinile și apăraia, s-au oprit la o cîrciumă nemțească din Mahalaua Episcopiei, ținută de un negustor vestit din Lipsca. În spate de tot, la o masă întinsă, se adunaseră frații constructori despre care Vasile auzise de la taică-su, dar printre care doar frate-su Grigore s-a simțit bine. George l-a prezentat atunci, era băiatul cojocarului, deși nu s-au așezat – nu mai era nici un loc la masă –, iar Vasile dădu mîna cu toți frații, aplecîndu-se ușor, așa cum îl învățase Nineka, și zicînd din cînd în cînd *mă bucur, mă bucur...* Cînd ajunse în dreptul lui Leon, care era mai mic decît el cu un cap, se aplecă și mai mult și zise tare: *mă bucur*. Iar Leon, pe care Vasile nu-l vedea prea bine fiindcă-i bătea în ochi lumina lămpașului cu gaz din grădină, se ridică și-l îmbrățișă, șoptindu-i la ureche: *Pace* – îl auzise și San Marin, care era lîngă el –, iar apoi rîse cum rîdea el, din toată inima, și îl bătu pe Vasilache pe spate și repetă, rîzînd ca de-o glumă bună: *Pace, pace și frăție!* În mod sigur Vasile și-ar fi amintit de vorba asta dacă și-ar fi găsit vreodată – pînă să coboare de pe corabie la Alep, care se mai numea și Halab, și Berea – pacea.

Iubită Rada,

Am priceput greu că pe tine te aștepta ovreiul ăsta mic cu ochi limpezi. Am coborît mai întîi eu, apoi băiatul cu încărcătura și apoi cărăușii tocmiți din port. Dar el se uita tot în spate și s-a uitat întruna, și cînd am

ajuns lîngă el. Bine ați venit, mi-a zis pe franțuzește, dar se uita tot în sus, la gura corăbiei, pînă cînd i-am zis, așa mi-a venit, „on est tous, ăștia sîntem“, iar el a rîs, ați venit fără fata cu pomada de aur, nici nu știu dacă așa mi-a zis sau așa am auzit eu, de unde să știe el cum îți ziceam eu și Nineka? Dar, dacă le știa pe toate, cum de nu știa că acum ai copil și că nu mai poți umbla cu noi creanga în haine de băiat? A rîs tare, cu zgomot și mi-a întins un covrig din care mîncase deja, iar eu l-am luat pe tot, de parcă nu mîncasem de o lună. A rîs din nou, din inimă, așa _____ și m-a chemat în trăsură, fără să-mi zică de unde știa că venim și cum de-l cunoștea deja și pe Costache, că l-a luat în brațe ca pe un frate și l-a bătut pe umeri. Iar Costache era bucuros ca niciodată și îi zicea pe nume – Leon.

O să-mi spui cînd venim, acuma înnoptăm la seraiul de caravane _____ a vrut să ne ție la ei, la „sova“, așa zicea, „la noi la aram sova“, dar n-am vrut eu să mă îndatorez mai mult. Am mers cu el, să-și aranjeze treburile, dar de dormit am dormit pe drumul Damascului, pe care o să-l luăm mîine la picior ca să ajungem la Grahoui. Numai că treburile lui au durat pînă la asfințit, iar eu eram năuc de pe mare, Costache tot apărea și dispărea _____ La „sova“ lor venise un rabin de la Ierusalim, Iachinzev îi ziceau, și în seara aia urma să citească din carte în curte _____ Curtea era plină de flori și copaci, parcă eram la voi acasă, muraki, iar în mijlocul grădinii era un bazin cu apă, raiul _____ nostru. Și, cînd am crezut că ne lasă să ne așezăm puțin, ovreiul tău ne-a făcut semn s-o luăm în stînga, unde era altă curte, pietruită cu piatră de Marmora, iar în mijloc era chiar rabinul lor, care citea dintr-un sul numai puțin desfăcut, parcă cînta, muraki, de m-am temut să nu cad pradă iar vedeniilor.

Nu știu cît am stat acolo, la „sova“, dar, cînd am plecat, Costache mi-a arătat o pivniță în care evreii ziceau că l-au ascuns pe Sfîntul Ilie, proorocul, să-i facă bine, să sfințească locul sau să-l termine, n-am înțeles. Dar n-am putut intra, că ușa era închisă cu două zăvoare.

Seara, cînd ne-am dus să mîncăm, omul lui Grahoui a ținut să rămînă și Costache cu noi, dar Costache, care m-a scăpat de moarte, n-a vrut, a zis că slugile cu slugile și s-a dus la bucătărie, iar eu l-am lăsat, ca să nu-i poruncesc.

La Damasc l-a cunoscut pe Grahoui, dar nu asta a fost întîlnirea lui de căpătîi. Grahoui bătrînu’ era un farmazon, amesteca repede licorile și băga tăvile în cuptor pîn’ s-apuci să-i zici „bonjour“. Părea că-i tras de ceva ba în sus, ba în jos, ca o paiață, că cineva îi spune ce să facă, iar el e doar cu zdroaba, slugă în prăvălia lui. Dar și Grahoui avea două firi: cînd una se smucea printre oale și ulcele și încerca, gusta, pipăia, scotea forme și vorbea cu Vasile, cealaltă stătea nemișcată după cuptor și-i cîntărea pe toți, chiar și pe el însuși. Grahoui, Ahmad pe numele lui, se învîrtea, pe de o parte, ca titirezul în mijlocul încăperii, de ziceai că el face tot – învîrte pasta, lipește fisticul, dă cu sirop, scoate tăvițele –, iar arabii ăia mici și fără păr numai îl privesc cuminți și-l slăvesc. Dar, pe de altă parte, Grahoui stătea și în spatele cuptorului unde se întărea cea mai bună ciocolată din lume, din care Vasile n-a mai apucat să guste, că arabul a înțeles la timp cu cine are de-a face.

A priceput ce încă nici Vasile nu știa prea bine: că avea, în prăvălia lui, pe cea mai fină iscoadă de pe pămînt, una care, dacă i-ar fi trecut prin cap, ar fi putut reface, după o singură degustare, orice rețetă, oricît de grea, orice zaharica, orice nemaivăzut coșmar de cacao pură, zahăr

negru și-o picătură de apa vieții. Vasile avea, cum au numai fetele în familia noastră, vîrful limbii despicat, iar în fundul gîtului – doi omușori fără liniște. Așa se născuse, nu era vina lui: nu doar că simțea gusturile cele mai neașteptate și combinațiile la care nu se gîndise nici măcar cel care le nimerise așa din întîmplare, ci putea și împărți în bucăți ce simțea (cu partea stîngă a limbii) și păstra porțiile astea de simțire pe undeva prin capul lui, poate acolo unde i se uneau sprîncenele. Așa era și Grahoui, dar el știa ce putere are încă din copilărie, trăise printre farmazoni, djini și caravane, învățase să cunoască lumea cu simțurile înainte să învețe să vorbească.

Vasile nu a priceput însă ce s-a întîmplat și s-a supărat pe toată lumea. Cînd Grahoui îl împinsese – cu vorbe multe și zîmbete mieroase – în încăperea de alături și, ca din senin, apărură cîteva femei cu tăvi încărcate de sarailii, baclavale și rahat, Vasile crezu că visează. Venise pînă aici, la capătul pămîntului, doar ca să guste vestita ciocolată, iar arabu' îi dădea ce știa pînă și taică-su să facă de pe cînd argăsea cojoace. Îl repezi pe Costache, îl înțepă pe Leon, care-l privea cu blîndețe, așteptînd să-și amintească cine era. Dar Vasile avea, cum îți spun, puțină ținere de minte. Și uitase, de la mînă pîn' la gură, că Leon îl dusese cu cîteva zile în urmă în pivnița unui negustor de mirodenii care avea tot ce avea și Grahoui, mai puțin mîndria deșartă. Acolo, gustînd nestingherit în dreapta și-n stînga, mirosind pulberile colorate, *fiecare cu duhul ei*, pricepuse care era treaba lui. Aflase cîte – infinite – gusturi și mirosuri putea recunoaște și cum le putea amesteca dintr-odată. Cînd ieși însă din pivință, se lovi la cap și rămase cu părerea că bătăile pe care le auzea în urechi, arsura de pe limbă și omușorul dublu care se mărise de-l îneca i se trăgeau de la rachiul turcesc îndoit cu apă pe care-l băuse pe drum cu Costache, de urît și de înstrăinare.

Rada mi,

Sîntem pe drumul Damascului, cu ovreiul vostru, cu Costache și cu toată încărcătura ușoară pentru Grahoui – mai multe cutii de la Viena de tablă sau de hîrtie groasă, dar și bonbonuri cu straturi făcute de mine. Ai zis că sînt bune, dar ce știu eu cu gura mea arsă? Azi-dimineață mă uitam prin geamlîc în curtea hanului, se luminase, dar nu de tot, și am văzut un stol de păsări mici, se aruncau de pe zid, toate de-o parte, pluteau așa, apoi făceau un cerc și se așezau în linie pe muchia zidului – una lîngă alta, ca soldații-santinele. Stăteau ce stăteau și se aruncau în cealaltă parte și _____ în loc să cadă, pluteau, făceau cercul, apoi iar se aliniau ca ostașii. Am stat și m-am uitat le ele pînă nu le-am mai văzut, parcă intraseră în zid sau n-am văzut cînd au zburat dincolo de adăpost.

Înainte să pornim la drum, Leon m-a dus _____ la un negustor de mirodenii pe care-l știa, c-avea tarabă în bazar, dar noi ne-am dus la el acasă. Ne-a coborît în pivnița uscată și albă și ne-a lăsat singuri să gustăm și să alegem pînă aflăm ce vrem. Dacă gura îmi era arsă de la raki, nasu mi s-a îmbîrligat de la miresme, noi nici nu le știm pe toate, muraki, erau munți de pulberi colorate, fiecare cu duhul ei, am luat _____ dar nu știu ce-am luat. Iar în curte, negustorul ne pregătise cafea fierbinte cu hel, dar eu m-am lovit la ieșire cu fruntea de pragul de sus de-am văzut stele și n-am mai simțit nici un miros. Toată ziua m-am temut, muraki, că am rămas fără nas și că de-acuma pot să spăl podelele la turci, dar, pînă să ajungem la Grahoui, am simțit mirosul de ars și aroma verde a deșertului. O să înnoptăm unde zice Leon, că am căpătat ceva încredere în el, o să-i spun lui Nifon că am întîlnit și ovrei buni. A

meritat, muraki, să vin pînă în țara rahatului alb ca să văd cum apune soarele în nisip într-o clipă, de parcă nici n-ar fi fost. N-ai cum să vezi, nici eu nu am văzut, trebuie doar să nu-ți miști privirea din zare, să mergi și să privești țintă pînă cînd se termină toată lumina.

Dragă Rada,

Costache îmi zice să-ți zic că totul e așezat la locul lui. Și mai îmi zice să-ți zic să mănînci tot ce-ți trimit băieții de la prăvălie, să te întremezi, chiar dacă Rada mică s-a înțărcat. Și să nu te plimbi pe malu gîrlei pînă la Sfîntu Dumitru cît nu s-a potoli molima, mai bine să te duci la Sfîntu Ilie să dai acatist de mulțumire. Sîntem iar pe drum și Leon ne-a dat batice să ne punem pe față, și după ce ne-au căzut, ni le-a pus cu mîna lui, tot rîzînd cum știi că face. Aseară ne-a dat apa lui, deși nu avea alta, și iar a scos un covrig și mi l-a întins rîzînd, de i se vedeau gingiile. Am uitat să-ți spun că are la ochi niște sticle rotunde, așa cum are și Ahmad Grahoui, și iar a rîs de parcă nici n-ar fi fost tocmai așa. Dacă m-ar vedea Maria cu capul în batic vîrstat, ca femeile de la munte, s-ar duce la Mitropolie și m-ar lăsa. Dar Leon zice că altfel ne intră nisipul prin toate găurile și se poate duce pînă la inimă și se împietrește, că de aia au beduinii inima de piatră, că-și mai deznoadă broboada să se spele și îi ia vîntul dinspre miazănoapte – și rîdea cu ochii sub sticle de ne venea și nouă să rîdem, că iar mai scotea un covrig.

Plecăm iar, mîine ajungem la Grahoui să vedem cu ochii noștri cum învelește el pasta de fistic în ciocolată neagră și să-i ducem și noi cutii goale de la Viena, dimpreună cu cîteva cuțitașe de tăiat scrisori de la Décugis și de la frați.

V.

Muraki scump,

Am să-ți spun tot ce-am visat în noaptea în care m-am întîlnit cu Graboui în locul Tal Kewbab, de lîngă Damasc. Nu știu deloc ce-am vorbit cu el, eu vorbeam pe franțuzește și ovreiul vostru îi spunea lui pe arăbește, hîrîia _____ din fundul gîtului de nu mai știam ce să-i zic. Beam ceai cu paharu, _____ verde și dulce de simțeai că tremuri de tare ce era. Iar de dormit, n-am dormit, muraki, decît spre dimineață, cînd m-am mai răcorit, și-atunci am visat ce-ți scriu, ca să nu uit.

Coboram într-o pivniță după Leon al tău și-al Ninekii, puneam pasul meu peste pasul lui _____ mai depărtați. Mă uitam și-n dreapta, și-n stînga și vedeam un stup de lăcașuri mici, tremurate. Căpătasem în vis încredere în Leon, simțeam așa, o căldură dinspre spatele lui _____ mă apropiam ca să nu greșesc pasul, mi-era frică, dar nu știu de ce, că nu puteam cădea prea mult _____ ocupa tot locul. Am coborît mult, mă învățasem cu coborîtul la strînsoare, pînă ce locul se lărgi și ovreiul mă luă de mînă și mă duse, ca pe orbi, într-o sală făcută din alte săli mai mici și tremurate, fără formă, cum să zic _____ Și în ultima, care putea să fie și prima, că de acolo venea lumina dimineții, văzui o lăcriță dezgropată de puțină vreme. Și m-am întors, dar Leon nu mai era și atunci m-a podidit plînsul, muraki, că omu ăsta n-avea cum să nu fie fratele meu și eu n-am înțeles decît atunci, în vis _____ în pămînt _____ singur și mai trist ca niciodată. Nu știu ce era cu lada aia care făcuse mușchi verzi pe deasupra, am văzut numai că avea două închizători, una lîngă alta, una rotundă, alta ca o broască, și m-am trezit. Aveam fața udă de lacrimi și îmi era inima grea, ca o remușcare, că aseară, după ce l-am văzut pe Graboui, n-am mai vorbit deloc cu Leon. El s-a uitat la

mine, prin sticlele lui rotunde și mi-a zis „J'espère bien que c'était pas ma faute", iar pe mine nu știu ce m-a apucat, muraki, mi s-a părut că-și rîde de mine, în fața lui Grahoui, că mă crede negustor de cutii goale, altfel de ce mi-ar fi înghesuit sub nas rahat alb, halva cu nuci și cu cardamom și o pastă verde, de maloula, cum noi facem, cu Grigore, de cînd eram la școală? Oi fi iar prost, muraki, sau o iau de la _____ Vise de zi, muraki, nu-ți dai seama decît cînd mergi pe drum că toate nimicurile pe care mintea noastră le clocește sînt vînt și nisip. Tot Leon ne-a dus îndărăt la corabie, pe altă parte, printr-un loc care se numea Orașul mort al lui Korab Samur, și ne-a zis să ne închinăm pe limba noastră să nu ne ia pe sus duhurile cărnii, că în deșert ele stăpînesc mai mult ca nisipul. Apoi, pînă să apuc să mă închin, mi-a întins din nou un covrig, nu știu de unde îi tot scotea.

Vasile

XXI

Contemplație pentru a dobîndi iubire

Exista, an de an, la sfîrșit de iunie, un moment – al turnării dulceții de trandafiri în cele douăsprezece borcane incandescente, încălzite la cuptor – pe care Maria mare îl celebra. Brusc, fără avertismente, fără să întrerupă în vreun fel monologul care se concentra în acea perioadă ca un ritual mnemotehnic, Maria spunea cîte o frază ce ilumina trista epopee a lui Vasile Capșa despre care nimeni, nici chiar ea, nu putea ști adevărul. Oare și-o mai amintea după aceea? se întrebă Maia pe la 14 ani, cînd obligația săptămînală de a-i duce părintelui Ștefan prescurile începuse s-o umilească, iar cea anuală de a participa vrînd-nevrînd la facerea dulceții de coardă slabă o cam plictisea. Mai tîrziu, cînd adevărata plictiseală – golul acela rezistent și rigid care-i cuprindea plexul solar și i se împrăștia apoi prin mîini și prin picioare, făcînd-o să nu poată reacționa, mișca, gîndi – va apărea în cele mai nepotrivite momente ale vieții ei, Maia își va aminti de această protoplictiseală aproape cu duioșie. Maria vorbea, ea stătea pe scăunelul verde (pe care l-a cărat, după moartea Mariei, în toate casele pe unde a locuit), în aburul trandafiriu și parfumat, gîndindu-se la orice ar fi vrut, reproiectîndu-și în fața ochilor singurul film pe care-l văzuse în săptămîna aia, *Cat*

Ballou parcă, un western din care i se întipărise în minte o singură secvență, cea în care eroina, jucată de Jane Fonda, pe punctul de a fi spînzurată, cade de pe eșafod printr-o trapă direct în dricul pregătit de prietenii ei și fug, fug cu toții, ea scapă de *plictiseala spînzurătorii*, ce moment fără sfîrșit și ce plictiseală maximă ar fi așteptat-o: să mori cum vor ceilalți pentru că ai făcut, la un moment dat, lucrurile după capul tău! Ce plictiseală, își aminti cum își zicea, prinzînd ultimele cuvinte ale Mariei, *...copilul lui Costache.* Să fi fost Răduca, bunica Mariei mari, copilul slugii lui Capșa? N-o putea întreba atunci, s-ar fi enervat cu siguranță, iar acum, cînd scria, habar n-avea dacă fusese singura dată cînd Maria spusese așa ceva. Începuse mai demult să se plictisească de povestea pe care Maria o relua an de an – Capșa plecînd cu Costache la Sevastopol sau, în alți ani, la Odessa, le cam încurca, pierderea încărcăturii, întîlnirea mitică cu Rada la Topoli, apoi Rada călărind mai ceva ca bărbații în taxiduri, trimițîndu-și gîndurile, ca telegraful, la distanță și făcînd în hotelul din strada Gabroveni un copil din flori, că doar florile erau talentul ei: florile timpurii și roșiatice care miroseau în mii de feluri, după apropierea petalei de pistil, după clipa în care le-ai cules, după pămîntul în care se aflau și, mai ales, după oamenii care se îngropaseră în pămîntul negru, roșu sau vinețiu, trebuia să știi dinainte. Și-apoi revenirea lui Capșa în stup, taxidurile de ciocolată, de rahat cu cardamom, de maloula, izolarea lui de către frații lui negustori, dar și chiromanți, în fine dispariția misterioasă într-o dimineață de aprilie care n-a fost bună pentru nimeni, cu puțin înainte ca Rada, cu Răduca și credinciosul Costache, să plece de tot din blestematul Universal care-și devora locatarii.

Atunci, cînd mai avea o lună pînă să împlinească 14 ani, Maiei îi părea rău că nu fusese mai atentă la variațiunile poveștii. De întrebat însă nu întrebă nimic, tocmai pentru

că nu-și explica natura oboselii care o cuprindea de cîte ori Maria începea epopeea lui Vasile Capșa, *cel dintîi și cel mai trist dintre cei doisprezece fii ai lui Constantin cojocarul.* Asistase la adevărate epifanii în apartamentul 8 din blocul 28, o văzuse pe Maria citindu-i nu doar gîndurile, ci și intențiile de peste ani, deciziile de viață pe care multă vreme nici nu-și imaginase că le va lua. O văzuse schimbîndu-se la față în timp ce mesteca siropul sîngeriu în care zicea că îngroapă inima florii. Și avea s-o vadă – ani buni de-atunci încolo – pieptănîndu-și părul lung pînă la glezne, cu grijă pentru fiecare fir căzut, pe care-l aduna și îl depozita într-o pungă groasă ținută în spatele căzii. Cu vremea, punga deveni insuficientă, iar grămada de păr pe care Maria o aduna încă dinainte de a se naște Maia umplu mai mult de jumătate din baie. Maia simțea că i se taie picioarele cînd se apleca deasupra căzii (doar Maria îi zicea *cadă*, ca în sud, toți ceilalți o numeau *vană*) ca să se spele pe mîini (căci chiuveta era, din timpuri imemoriale, stricată) și vedea prin plasticul bleumarin monstrul de păr negru și argintiu care creștea amenințător, oricît îl presau. Cînd murise, la 92 de ani trecuți, Maria avea aproape tot părul negru – și pe cap, și în pungă – și îi zicea Maiei, care începuse să se vopsească în toate culorile de pe la 18 ani, că părul ei rămăsese așa fiindcă nu-și risipea puterea pe prostii.

În anul următor – locuia deja în alt oraș, unde începuse liceul, însă ritualul din iunie era respectat cu sfințenie –, Maia fu mai atentă, deși n-o interesa mai mult ca altădată ce moșmondeau Rada, Capșa și Costache la București, acum o sută de ani și mai bine. Voia doar să afle continuarea, ca în foiletoanele din biblioteca bunicului Bratu de la Poiana Sibiului, pe care începuse să le devoreze, sau ca în *Pardaillan și Fausta* ori în *Fausta învinsă*: al cui era copilul făcut de Rada în Universal, cine e așadar bărbatul

care făcuse din absență o regulă de aur masculină, respectată de nevoie în familia lor de femei tari?

Rada știa că asta va fi viața ei, înjumătățită, ca a oricărei femei, de frici și ocolișuri. Iar de ce ți-e frică nu scapi – de fapt, nu scapi așa cum ai putea scăpa dacă nu ți-ar mai fi frică. Iar frică ți-e din slăbiciune și cea mai mare slăbiciune e prostia asta pe care voi o numiți iubire. Cînd zicea *iiiiuuubiiiiireee*, Maria lungea vocalele, vorba i se prelungea, mai subțire ca niciodată, iar vocea ei lua un ton batjocoritor, lipsit de îndoieli și care nu lăsa nici o portiță romanelor de dragoste pe care Maia le citea asiduu. Se simțea vinovată citindu-le și se amăgea că n-o face decît pentru cultura ei generală, poate că va scrie și ea, deși se gîndea să facă Medicina, iar de scris să scrie mai tîrziu, cînd nu-i va mai fi frică și Maria mare nu-i va mai țiui ca un bîtlan în ureche *iiiiuuubiiiiireee*. Da, o să scrie mai tîrziu, cînd fricile se vor mai potoli, iar ocolișurile vor ocoli singure tot ce era de ocolit în viață, după reguli, principii și semne, mai ales după semne, căci semnele nu mint dacă știi să le aștepți și să le citești.

Poate de aceea tot ce citise Maia pînă pe la 14 ani, cînd se mută în alt oraș să facă un liceu sanitar, erau numai cărți de dragoste. De la cărțuliile de colorat și poezelele copilărești sărise direct la romane de amor. Nu înțelegea deloc cum rămăsese Emma însărcinată din senin, de ce-a fugit Heathcliff cu Isabelle, de ce o prințesă *nobelă* scrie cu greșeli de ortografie sau cum o lady cu nume de bărbat și de vapor (în același timp) se poate mărita cu un episcop. Nu reușea să înțeleagă nici felul în care sutele de cărți de toate felurile, depozitate, din motive practice, în camera ei, reușeau să o transporte într-o lume despre care nu știuse pînă atunci nimic. Maria mare nu avea decît cărți bisericești, ceasloave și paterice, cărți de rugăciuni, dintre

care cea mai veche se încheia cu o imagine înfiorătoare a iadului: diavoli cu aripi de lilieci roșii, înfundînd cu tridentul femei și bărbați, parcă mai mult femei, dezbrăcate și frumoase, în ciuda fricii și ororii de pe chipurile lor. Astea erau, își zicea Maia, cititoarele – femei inconștiente care, în loc să-și vadă de viața lor, de bărbat, de copii și de casă, citeau romane subțiri, sute de romane din colecții populare, poate chiar din „Romanul de dragoste“, cărțile alea colorate și numerotate pe care maică-sa le adunase (oare de ce?) în camera ei, le așezase într-un dulap închis, cu rafturi înguste, pe care-l numise bibliotecă și care, deși s-ar fi putut încuia cu cheia, rămăsese întotdeauna descuiat.

Cînd începuse să transcrie – în camera 308 din căminul Universal – epopeea obscură, cu schimbări de la an la an, cu erate și lovituri de teatru, povestită de Maria mare în copilăria și adolescența ei, Maia se trezea repovestind și suprapunînd peste istoria bunică-sii cîte una străină. Își dădea seama, dar povestea Mariei mari era prea liniară, amănuntele esențiale se împrăștiau, poveștile își pierdeau contururile, ca niște fotografii fără șarf. În primul an, cînd se întorsese în vacanță ca s-o ajute la făcutul dulceții (deși mai erau destule borcane din cea de anul trecut), își pusese-n cap să afle al cui era copilul făcut de Rada în hanul lui Teodoraki, de la cine moștenea tatuajele geometrice pe care le avea și ea pe spate. Dar nu apucase, Maria o luase în primire de la intrare, o trimise cu prescurile, apoi să ia zahărul pe cartelă și vanilia care se dădea la liber, ceva sare de lămîie dacă găsea, iar cînd Maia reveni cu toate, Maria îi dădu voie să mestece ea siropul și începu, fără vreo introducere, să-i povestească.

Rada învăță repede să vorbească românește, auzise de mică, prin casă, vorbindu-se rusește și românește, le mai

amesteca, dar de înțeles se înțelegea cu oricine. De scris însă nu scria decît cu litere chirilice, așa i-a scris și lui Vasile cînd era plecat în taxiduri, dar scrisorile le-a ars nevasta lui cînd a prostit-o gelozia. Pînă n-a început să plece urechea în sînga și-n dreapta, poate mai mult în stînga, Maria lui Vasile venea și ea cu alte cucoane – prietene de-ale ei sau de-ale soră-sii – *să se consulte* cu Rada. Așa cum mergeau duminica la Mitropolie, veneau marțea sau joia la Rada să-i ceară sfaturi, să se plîngă de vreo durere ascunsă, dar mai ales să-și vadă viitorul. Rada vedea prin ele ca prin sticlă: frumoase sau urîte, deștepte sau proaste ca noaptea, bune la suflet sau rele ca talpa iadului, bîrfitoare sau mute, toate așteptau – cu teamă și îndoială – venirea sau revenirea unui bărbat. Cele frumoase – care, de frumoase, păreau și deștepte, și bune – erau cele mai rele. Veneau ca la prăvălie, le puțea tot și încercau să scoată de la Rada ce ea n-avea cum să vadă. Nu credeau nimic, nu dădeau doi bani pe ea, dar o storceau ca pe lămîie și apoi îi lăsau bomboane de ciocolată și ceva parale. Urîtele, în schimb, erau atente la fiecare vorbă a Radei, unele veneau însoțite de servitoare, să le-ntrebe pe ele dup-aia dacă au înțeles bine. Veneau ca la circ și o urau pe Rada că le știe slăbiciunile și fricile. Alea care-și înșelau bărbații voiau să știe dacă ar fi putut și altfel, cele care bîrfeau de cînd se trezeau voiau să li se dea dreptate, cele fără soartă voiau să le facă Rada una. Dar Rada nu și-o putea face nici pe-a ei, deși ea nu aștepta nici un bărbat și nici n-avea nevoie de vreunul.

Ar fi vrut să străbată, cu piciorul, întreaga lume, să meargă și să nu se mai oprească decît ca să vîndă pomezi sau să trăiască viitorul pe care acum îl citea pe chipul proastelor și în răutatea frumoaselor. Ar fi vrut să meargă în taxid la Constantinopol, pe insula Buyukada, la Alep și la Damasc, în China cea depărtată, de pe Drumul Mătăsii,

și apoi, pe mare, la Ierusalim. Ar fi vrut să vadă Viena și să străbată Parisul îmbrăcată în pantaloni roșii de nanchin, ca ai lui Vasile. A apucat, pînă a rămas grea, să treacă de două ori munții, a mers pînă la gurile Dunării și a trecut o dată cu Vasile la Odessa, a condus ea singură caravana pînă la Calafat, dar atît. Apoi s-a așezat să facă copil și n-a mai mișcat deloc, iar de tristețe, s-a schimbat: nu mai rîdea, nu-i mai plăceau oamenii. Poate de asta nici oamenii n-o mai plăceau pe ea, iar unii – mai mult femeile nemulțumite de veștile primite – o vorbeau de rău. Făcea ce nu-i trecuse prin minte veci pururi c-o să facă: stătea la un hotel de trecere și aștepta. Printre negustorii veniți la tocmeală, în zgomot de tîrgoveți guralivi și de vînzători cu spatele, ea aștepta.

Aștepta mai ales să-i vină vremea să plece, dar îl aștepta și pe Vasile, care era partea ei călătoare, sau pe Costache – ea însăși într-o altă alcătuire. Le aștepta și pe proastele alea din tîrg care se purtau cu ea ca și cum ar fi fost slugă și panaramă, dar cărora le era frică și de umbra lor. Le era groază de ce-o să zică lumea, groază de ce-o să se vadă din ele cînd n-or mai putea ascunde totul, groază să iubească, groază să urască, groază să plece de acasă, groază să se întoarcă, groază să facă copii și groază să-i crească. Le era groază să trăiască și groază să se omoare. Trăiau bezmetic, una viața alteia, și de multe ori, cînd în camera ei de la ultimul etaj intrau din greșeală două cucoane, Rada vedea – pentru ele, amîndouă – un singur bărbat, și el îngrozit de neputință și de neînfrînare.

Asta venea – rîdea Maria subțire, mestecînd cu o lingură mai lungă, peste Maia, în siropul de trandafiri – și din prea mult stat în același loc. Cînd stai și numai stai, se-mpute locul, sîngele nu-ți mai ajunge la picioare și se oprește la inimă. Capeți o culoare închisă, totul te trage la pămînt. Dacă mergi, viața începe să se miște și ea pentru tine și

nu mai stai prins în copci, cum stătea Rada acolo, pe Gabroveni, printre cuțitari și negustori, mai ales după ce-o născuse pe Răduca și lumea o preschimbase iar, fără știrea ei, din vrăjitoare în curvă. Da' curva cui nu putea nimeni spune, că, atunci cînd Vasile și Costache erau în taxid, la Rada nu mai venea nici un alt bărbat. Ce-are a face, că la *Bucureșci* poți fi curvă de fată mare, doar să apuce unul să spună că te-a văzut pe Podul Mogoșoaiei la șantan sau prin spatele vreunei prăvălii, cu o calfă. Din acea clipă ești curva tuturor, că fiecare poa' să zică tot ce vrea: că a fost la tine noaptea, că a intrat prin trapa de la stradă, că a plătit la plecare, că ai socoteala lipită pe ușă și că te-ntinzi cu cine-o vrea pe trei bomboane, chiar și vechi.

Abia cînd învăță mai bine românește, Rada începu să priceapă batjocura, apropourile, privirile din pod, cu buzele strînse și rotunjite ca un cur de găină. Voise să fie doftoroaie la București și ajunsese curvă. O curvă din vorbe, priviri și înțelesuri, dar nu mai puțin curvă. Cam pe atunci, pentru că nu se mai mișca deloc din cameră – stătea cu Răduca la piept și se uita pe fereastră, vedea viața din Lipscani și prăvăliile de șalvari de sub geamul ei –, începu să se îngrașe. Și dacă ar fi vrut, n-ar mai fi putut îmbrăca pantalonii roșii de nanchin, scurteica cu blană și cămașa căzăcească din taxiduri, așa că le făcu ghem și le ascunse sub pat, să le aibă cînd o pleca de tot. De plecat însă plecă abia după ce Bucătarul – dus din ce în ce mai des în taxiduri fără țintă precisă și lăsînd toate zaharicalele în mîna lui frate-său, Grigore, care atît aștepta – dispăru fără urmă și nu mai știu nimeni nimic despre el. Abia atunci Rada ieși, înfășurată într-un cămeșoi fără formă și cu o mantie ca de domnitor pe deasupra, iar Răduca, deja măricică, îmbrăcă ea pantalonii și scurteica și se încinse cu brîul lui Vasile peste cămașa căzăcească sub care desenele de la naștere începuseră să se clarifice.

XXII

Despre cea de-a treisprezecea apariție

Dacă te întrebi de ce evreul Leon le-a cumpărat Radei și lui Costache casă la Runcu, să știi că a făcut-o din recunoștință, dar și ca să-și apere avutul, păstrat de ei la *sova*. Uite cum stă treaba. Cînd a venit la *Bucureșci*, pe malul gîrlei, Leon se întîlni cu frații, se duse apoi la rabi al lor și a treia oprire fu la Capșa, unde cumpără înghețată în formă de locomotivă. Cu înghețata și cu Nineka se duseră apoi în 'otelul de pe Gabroveni s-o vadă pe Rada sau Rada să-l vadă pe el, Nineka nu înțelegea nici ea prea bine. Pricepu doar că Leon, om puternic și plin de parale, nu-și prea știa locul și vorbea prea mult cu prostimea. Pe Rada o cunoscuse și el, ca Vasilache, la Topoli, cînd Niculae îl găzduise după ce-l scăpase dintr-o daravelă. Voia să-i ghicească în bobi? îl întrebă Nineka cu rîsul ei răutăcios, dar care mai păstra pe atunci, înainte să dispară Vasile, o urmă de bunăvoință. Avea doar să-i transmită o scrisoare și să se asigure că îi e bine în hotelul lui Teodoraki. Mă rog, mă rog, îi răspunsese, cu vorba ei repetată, mama Bucătarului, care nu pricepea deloc cum un domn cu blană de samur din Alep îi putea aduce scrisori unei țărănci bulgăroaice, indiferent ce dar credeau ei că are...

Nineka nu era proastă, dar credea, cum crede orice mamă, că nici o femeie pe lumea asta nu era prea bună

pentru băiatul ei. Maria era nepoata mitropolitului Nifon și tot degeaba. O credea ștearsă, trufașă și înfumurată. Nu vorbea nici o limbă străină, se parfuma, ca țărăncile, numai la Paște și la Crăciun, și atunci cu apă de trandafiri. Nineka o disprețuia, dar își adora nepoții, așa că îl însoți pe Leon în rădvan pînă în Ulița din Dosul Curții și apoi o luară pe jos, spre casa lui Teodoraki, unde întrebară de bulgăroaică. Rada îi aștepta, îi conduse la etaj și apoi așteptă, degeaba, ca Nineka să se retragă. Cînd văzu că mama Bucătarului se așază bine, ba chiar desface înghețata adusă de Leon (care începuse să se topească, deși afară era frig), Leon își ceru iertare și începu să-i vorbească Radei în bulgărește. Nineka nu înțelese nimic, voia doar să-i povestească lui Vasile la întoarcerea din taxid ce vorbiseră în limba aia lătrată, se miră cînd Leon îi arătă fetei cîteva piei cu semne negre pe ele, pe care fata le atinse doar, fără să le privească. Apoi plecară repede, ca și cum și-ar fi amintit de o altă treabă, lăsîndu-i Radei înghețata topită, așa cum îi plăcea ei.

Rada o mîncă pe toată încet, cu lingurița, apoi se șterse bine pe mîini, desfăcu foaia groasă de șevro cu semne și desene din care, în continuare, nu înțelegea nimic și o privi lîngă fereastră, întrebîndu-se de ce îi lăsase tocmai ei Leon acea pagină ruptă din *cea mai veche carte*, care-o fi aia, și de ce cartea trebuia pusă la adăpost în casa fraților de la București pînă trece prăpădul. Prăpădurile s-au ținut însă lanț de atunci, iar bucata aia de pergament hărtănit și rupt dinadins dintr-o carte legată a plecat cu Rada la Runcu și a ajuns, tîrziu, la Maria, care-o puse, după moartea lui Ion Bratu, în carnețelul în care el își transcrisese, înainte să moară, poemele. Nu ducea nicăieri, credea și Maia, recitind și transcriind poemele bunicului ei pe care abia și-l mai amintea plimbînd-o pe măgar înspre Jina și explicîndu-i trufaș că, în Mărginimea Sibiului, existau două feluri de ființe: oameni și jinari.

Și-l mai amintea pe Brezoi, ciobănescul lățos și deștept ca un om bun, care-și moștenise numele de la cîinele pierdut demult de tot sub gheața subțire a Dunării, laolaltă cu peste o sută de oi pe care nu le-a plîns nimeni. Pe Brezoi însă Ion Bratu l-a plîns ani de zile, și-acum, cînd o plimba pe Maia cățărată pe măgar ca să-i arate munții, îl mai visa uneori noaptea. Îl vedea cu urechile lăsate pe spate, cu ochii lipiți de ochii lui, zbătîndu-se nebunește, dînd zadarnic din labele din față ca să se salte pe gheața subțire ce crăpase sub greutatea lui și-a turmei. Scheuna, în vis, neputincios și rușinat că nu știuse de la început ce-o să se întîmple și pierduse astfel întreaga turmă. Stăpînu-său însă se întindea, în vis, cu burta pe gheața crăpată și încerca să-l prindă, doar pe el, de blană, își întindea unghiile tăiate scurt ca să-l agațe, să-l tragă la el, dar unghiile i se rupeau și acum, în somn, din carne și Brezoi dispărea fără urmă, ca și cum nici n-ar fi fost, ca și cum sufocarea aia din piept pe care Ion Bratu o simțea și după 31 de ani, revisînd visul, n-ar fi avut nici un motiv, nici o substanță, nici o însemnătate.

XXIII

Reguli de urmat în ceea ce privește hrana

Boala de piele pe care Maia înțelese devreme că o moștenește pe linie maternă era motivul pentru care ea nu se dezbrăca niciodată, nu făcea plajă și nu înota, nu purta bluze decoltate în spate sau fără mîneci. Nu suporta nici un fel de haine care să nu fi fost din fibre naturale și, în general, nu suporta, fizic, nimic artificial. Nu putea, de pildă, să stea cu coatele pe o masă din pal melaminat, nu putea purta mănuși din imitație de piele, nu se putea așeza într-un fotoliu din mușama fără ca pielea să-i ia foc și, în cîteva minute, să simtă că se sufocă.

Se născuse și ea, ca toate femeile de după Rada din Topoli, cu o enormă eczemă atopică pe spate, ce pornea imediat de sub ceafă și se întindea pe cei doi omoplați, reunindu-se la mijlocul coloanei vertebrale într-un nod ce părea strîns bine, o dată pentru totdeauna. Nici nu știu cu adevărat ce problemă serioasă avea, pînă în miercurea aceea cenușie, cînd, prefăcîndu-se că *exersează* la vioară, fusese pedepsită. Înțelesese atunci, fără efort, că *ce-i prezent, prezent e doar o dată*. Cît a stat bătrînul cu barbă albă pe scaunul care dispăruse odată cu el din holul cu cinci uși al apartamentului lor din cartierul Dacia? o întrebase doctorul Seviciu, dermatologul *lor*, al tuturor femeilor

din familie. Stătuse mult, dar nu făcuse nici un gest, doar ochii îi rîdeau pe fața rotundă, nu se mișcase (și nici ea), doar se lăsase mai greu în jilțul acela de lemn, incomod ca naiba, prea înalt și care era pus aiurea, între telefon și ușa de la cămară, te obliga să te întorci, să te oprești din alergare și să întorci capul, să vezi ce putea fi acolo, în unghiul mort al holului de doi pe doi. Cam cît timp trecuse? o întrebase din nou doctorul, ca și cum ea ar fi vorbit pînă atunci singură. Rememorînd secundă cu secundă, pentru a obține un diagnostic sau pentru că fusese întrebată, Maia își aminti că tot timpul în care rămăsese cu ochii în ochii lui știuse perfect că el n-avea cum să-i facă vreun rău, că-i zîmbea dintr-un motiv foarte simplu – pentru că se cunoșteau – și că atunci i se întîmplase, cu toată frica, dar cumva în afara ei, un lucru pe care îl căutase în jur, în toate cărțile alea din care nu înțelegea nimic și mai ales, noapte de noapte, în toate visele pe care le putea proiecta, regiza și rula singură, în propriul cinematograf interior. Cînd el îi întinse însă mîna, Maia fugi cît putu de repede, închise toate ușile în urma ei și se refugie în balcon, apoi în balconul apartamentului de alături, izbind zadarnic în geamurile întunecate ale blondei Beji, vecina lor iubită de mai mulți bărbați din cartier.

Nu reveni în casă decît după ce taică-su, încărcat cu sticle de apă minerală Boholt, intră, o strigă și, în cele din urmă, o convinse să vină, amenințînd-o și rîzînd de ea. Îi povesti ce s-a întîmplat – ocolind faza cu abandonul viorii –, dar el n-o mai auzi, îi dădu o banană, dintre cele puse la copt în servanta din sufragerie, și porni urgent radioul, fiindcă pierduse o bună parte din „Actualitatea românească“, cea mai importantă emisiune a zilei la Radio Europa Liberă. Maia ar fi uitat, fără îndoială, întîmplarea – în scurtă vreme începuse și ea să se îndoiască, laolaltă cu toți cei cărora le povestise incidentul din holul cu cinci uși – dacă

în aceeași noapte semnele eczemei de pe spate (pe care o avea din naștere, dar care dormitase adînc îngropată în pielea ei pînă atunci) nu s-ar fi inflamat, făcînd-o să sară din pat în tăria nopții și să alerge – căci nu mergea niciodată normal – pînă în dormitorul părinților. Nu dormeau, se certau ca întotdeauna, maică-sa plînsese, dar se potoliră cînd, sub pijamaua albastră de frotir a fetei, descoperiră o hartă palpitînd, în relief, cu rîuri sanguinolente pe alocuri, întinsă pe amîndoi omoplații și strîngîndu-se ca într-un ghem în mijlocul spatelui. Se speriară, o sunară rapid pe Maria, care le spuse ce era de făcut, cum s-o ungă pe Maia pe tot spatele, inclusiv pe unde pielea era curată, cu o pomadă pe care o lăsase în cămara lor, pe ultimul raft, în stînga, printre damigenele cu fructe puse la macerat. O unseră rapid și, în mai puțin de o oră, Maia dormea profund, fără să mai viseze ceva.

Doctorul Seviciu nu se miră deloc, deși rar văzuse la alți pacienți *eczeme atopice numulare* – așa suna diagnosticul pompos și inutil. Era obișnuit însă ca la femeile din familia Mariei Bratu să descopere și alte complicații pe lîngă tatuajul eczemic albăstriu de pe spate – acea hartă care-și schimba culoarea dacă o priveai în întuneric și de la distanță, devenind un labirint punctat de alunițe fosforescente, ce trebuiau scoase. Mama Maiei avea psoriazis – pe mîini și pe picioare, sub sîni și pe părțile laterale ale trunchiului –, care iarna se descuama, înconjurînd și harta punctată a eczemei cu un chenar purpuriu. Maria mare le avea pe toate, dar le ținea sub control cu o pomadă din care nu făcuse niciodată un secret și cu un regim alimentar extrem de simplu: pe lîngă postul adevărat (care însemna zile întregi de apă chioară, post negru, dar și renunțare, în celelalte zile, la orice strop de ulei sau de vin), nu gusta niciodată ciocolată sau cafea. Era alergică, zicea ea, sînt toate alergice, confirma doctorul Seviciu, fără să îndrăznească

totuși să le interzică înghețata, pe care Maria o descoperise la bătrînețe și la care n-ar fi renunțat cu nici un preț. Era singurul desert pe care și-l dorea de ziua ei, pe 10 mai, iar Maia nu uita niciodată acest lucru. Ce să-ți cumpăr de ziua ta? o întreba, știind prea bine ce urma să-i răspundă, an de an, Maria cea mare: o înghețată!

Ce să le mai interzici? rîdea Seviciu, împingînd în sertar cartușul de Kent fără de care Maria nu s-ar fi dus în ruptul capului la consultația anuală, *caii de la furgonetă?* Dar mai interesantă i se păruse Maiei – deși ea nu credea nici una dintre explicațiile dermatologului-șef al Spitalului Județean, care fabula uneori trăgînd din Kentul prelung și subțire, despre *harta comorii* plantate de Rada pe spatele tuturor fetelor – o altă vorbă a lui Seviciu. Printre înjurături la adresa comuniștilor care nu-l lăsau – în ciuda eforturilor sale ideologice – să devină directorul spitalului, Seviciu zisese: *Ați dat toate problemele la spate.* Și asta își aminti Maia – dar și cum se gîndise atunci, pe loc, că s-ar putea să aibă dreptate, că era cu totul plauzibil ca ele *să dea la spate* tot ce nu le interesa personal – de cum se așeză la masa de pal melaminat a psiholoagei veleitare și începu să scrie despre ea însăși ca despre o ființă străină.

Hotelul Universal e loc rău, mămică, e o gaură în pămînt pe unde iese foc și pucioasă. Cînd l-au construit acolo, la înghesuială, s-au gîndit c-or să-l înalțe cît mai sus, de îndată ce-or face rost de parale, or să mai facă un etaj și apoi încă unul. Dar au murit toți trei – și Teodoraki, și San Marin, și Leon Manoach – fără să mai pună o pietricică la acoperiș și fără să mai coboare vreunul în pivnița împuțită altcîndva decît în noaptea de Sfîntul Gheorghe, cînd se adunau frații aici. Nu erau frați de sînge, ci erau frați de putere și bani, dar frăția asta ținea mai bine ca rudenia sau ca prietenia și ține sigur și în ziua de azi, dar nu mai

știm noi, doar tot „frații“ l-au făcut cămin studențesc și vi l-au dat vouă ca să vă potolească. Pe Maria o scotea din sărite faptul că – printr-o potrivire lipsită de orice premeditare sau sens – Maia locuia în Hotel Universal, locul despre care povestea multe, dar pe care ea nu-l cunoștea decît din poveștile bunică-sii Rada. Dintre toate casele și căminele și blocurile, dintre toate cartierele și mahalalele și străzile din București, Maia alesese gaura de pămînt din Gabroveni. Fusese o simplă întîmplare, îi spunea Maia enervată și plictisită, poate mai mult plictisită de dorința neobosită a Mariei de a o controla. Cine ar fi putut bănui că, după revoluție, noua putere, tot comunistă, le va da în administrare studenților, care ieșiseră în stradă și uitaseră luni întregi să se mai întoarcă acasă, nu doar căminele tradiționale din Regie și Grozăvești, de la Agronomie și Măgurele, ci și cele cîteva hoteluri de mîna a paișpea în care Securitatea mai avea încă interese obscure. Cele mai importante fuseseră – fiindcă se aflau la doi pași de Universitate – Universalul din Gabroveni și Tranzitul de pe cheiul Dîmboviței, care avea să se închidă din motive neclare. Universalul rezistă șapte ani, nimeri pe mîna diferitelor grupuri studențești și trecu prin diverse faze – una revoluționar-mistică, alta de continuu chiolhan pragmatic, ultima de restaurație – pînă la închidere, cînd proprietarul, un domn cu ochelari și barbișon, venit tocmai din Argentina, semnase actele de luare în posesie și apoi îl lăsase pe mîna unui avocat celebru, specializat în retrocedări de clădiri din centrul istoric al Bucureștilor.

XXIV

Contemplație pentru a dobîndi iubire

Adevărul era însă că Maria îi băgase în cap Maiei Universalul. Ea îi povestise, an de an, de pe la 8 pînă la 14 ani, drumurile lui Capșa și îngrijorările Radei, faima dobîndită de străbunica ei, a Mariei, în mica lume dîmbovițeană, dar și fuga rușinoasă, cu sluga Bucătarului, după ce acesta din urmă plecase în taxid și uitase să se mai întoarcă sau să-i mai scrie. Îi povestise Maiei că în acel moment de cumpănă, cînd Capșa dispăruse ca și cum n-ar fi fost, Rada se întorsese cu Răduca și cu Costache băiatu' la Topoli, dar nu era adevărat. Se duseseră la Constanța și acolo cumpăraseră – cu bani de la Leon – o casă bună, de piatră, într-un sat mărginaș, numit Runcu, în care au trăit liniștiți și unde s-a născut, în 1916, Maria. Tot acolo îl cunoscu Maria pe *poetul* Ion Bratu, un cioban din Poiana Sibiului care venise la Constanța să-și vîndă turmele și să emigreze apoi în Argentina, unde era nevoie de oameni pricepuți, iubitori de spații întinse. Faptul că o cunoscuse pe Maria nu-l împiedică pe Ion Bratu nici să-și vîndă turmele, nici să scrie noapte de noapte, multă vreme de-atunci încolo, lungi poeme. Doar că, luîndu-se cu însurătoarea, apoi cu conceperea și nașterea primilor patru copii – Victoria, Teodora, Ionel și Gheorghe, dintre care

au supraviețuit dizenteriei doar doi –, își pierdu locul de îmbarcare spre emisfera sudică. Mai făcu totuși o încercare, așteptă îmbarcarea trei zile și trei nopți, cu cei doi copii mici și cu Maria mare (cum îi zicea mijindu-și ochii și privind-o cu o căldură amestecată cu ironie), în port. Cînd mai erau doar cîțiva oameni înaintea lor, căpitanul însuși – un grec mustăcios și întunecat – ieși pe pasarelă și anunță că îmbarcarea se încheiase, *erau cu toții la bord*, nu mai puteau lua pe nimeni. Ion Bratu încercase să-i spună ceva – sărise chiar peste lanțul ce bloca trecerea, părînd că nu-i vede pe cei din fața lui, și ei cu copii, neveste și parcă mai mult calabalîc. Era sigur că vor pleca, se visase cu o noapte înainte călărind liber prin pampasul nesfîrșit, mînîndu-și spre rîu oile negre cumpărate de la băștinași. Simțise în nări și în fiecare fibră a trupului său încă tînăr – avea aproape 40 de ani și părul abia îi albise la tîmple și pe frunte – mirosul ierbii din pampas, o iarbă albastră ca marea, care se unduia pe lîngă calul lui negru. *Am pășit pe neagra punte*, îi veni în minte aruncîndu-se pe lîngă bărbatul tînăr din fața lui, dar căpitanul vasului *Aqua*, ultimul care mai transporta, în 1945, români și bulgari spre Argentina, fu de neînduplecat. Deși aveau cu toții bilete cumpărate de săptămîni bune, grecul ridică pasarela și le întoarse spatele. Ion Bratu cu nevasta lui, Maria, și primii doi copii dintre cei șase cîți au avut cu totul se suiră în aceeași seară în tren și plecară mai întîi spre Sibiu, iar apoi spre cea mai cocoțată casă din Handorul Poienii Sibiului. În tren, noaptea, ghemuit pe bancheta de lemn de la clasa a treia, cu cei doi copii mici de-o parte și de alta, Ion Bratu scrise un poem pe care Maia îl citi, după multă vreme, din întîmplare și care se numea *Vitele umane*:

Sărmane vite omenești
sunteți neștiutoare, sunteți docile

Priviți cu nepăsare, Umbra;
ce-aruncă aceste zile.
Vite sunteți doară
căci a vostru glas
Să perde în umbră
și acolo-i rămas!
Iar vouă trupul vi-l apleacă
năcazul ce-l purtați
Că nimica nu vă scapă
de creator sunteți uitați
Sunt vite sunt patru-pede,
au în lume un adăpost
De nu'i porți grija să perde
și tot tu ai rămas prost.
Iară noi vite umane
suntem bătuți de furtuni
Iar tu umbră nemiloasă
spre mizerie ne-aduni.
Vita nu cunoaște lumea
doar un cerc în jurul ei
Dară noi vedem acuma
dreptul Doamne ce ni-l ei.
Vedem lumea cum să'ntoarce
cu cântec dulce dar fals
O, privim n'avem ce face
căci noi vite am rămas.
Ne mișcăm acum în lume
ne mișcăm făr de voință
Dar mereu ne mână vântul
spre mai neagră suferință.
Suntem păpuși trase pe sfoară
iar noi nu știm ce lucrăm
Până când moartea ne cară
și în umbră ne uzăm.

Norii ce'nvelesc pământul
într'un strat de nepătruns
Îi mai împrăștie vântul
dar drumul tot le e ascuns.
 Așia calea noastră'n lume
e mascată de'un paravan
Strâgi glasul să ne-adune
suferința an cu an.
Paravanul de-ai pătrunde
cu ochii prin masca lui
Ai vedea unde-și ascunde
fiecare soarta lui.
Dar e des, stă nemișcat
și nu-l poți urni din loc
În fața noastră stă'ncleșteat
și la inimă cu foc.
Ne întunecă vederia
de nu vezi nici la doi pași
Și ne ia din corp puteria
și drum disperării lași.
Ce folos că odată-i bine
te-ai urcat în vârful scărei
Că astăzi e vai de tine
că te-a strâns brațul dureriei.
Ce ți-a folosât mărirea?
în palate'npodobite
Căci acum te minte firia
și te poartă ca pe vite.
Ce ți-a dat drumul acela?
că te-a'nvelit în lumină
Iar acum ai căzut jos
și te'a aruncat în tină.
Iar odată erai mare
tot ce inima-ți poftea

O privire era de-ajuns
să ai tot naintea ta.
Dară soarta crudă a vremei
înapoi iată că vine
Și tu rob al suferinții
îți umple peptul de suspine.
Atunci vezi căraria-n lume
prin prizma adevărată
Vezi viața celor mulți
că-i ca maria frământată
Vezi patima și lăcomiea
cu instinct grozav de vită
Vezi ursita celor mulți
că-i ca marea când să agită.
Atunci vezi prețul vieții
ce dorești să-l duci nainte
Iar în față privești iadul
e mai groasnic ca la vite.
Preteni ce roiește n'juru-ți
când ești tare's devotați!
Toți te suge până vriei
ca să-i saturi de sfanți.
Dar năcazul dacă vine
și pe tine te-a găsât
În juru-ți nu mai fac cerc
și pe rând te-a părăsit
Și din mulți ce fu o dată
în mizerie te-a tras
Nime nu-ți mai strigă ție
sângur în lume ai rămas.
Toți te perde din vedere
niminea nu te mai scapă
De-ai sta zile-ntregi în brânci
nu-ți dă un pahar cu apă

Nu ești tu mai rău ca vita
căci mizeria te-a tras
Și din tot ce aveai odată
numai ochi ț'a mai rămas
Gânduri negre-ți frământă mintea
nu știi capul un' să-l pui
Și vieața-i fără rost
și ai vrea ca s'o răpui.
Însă cei născuți prin garduri
și încercuiți de-ispită
Duce chinul înainte
și mai negru ca la vită.
Trag speranțe spre mai bine
însă timpul să despartă
Și scăparia nu mai vine
căci n'a venit nici odată
Întunerec e în jur
ori încotro vei păși
Nici odată din mizere
n'avem să putem ieși.
În loc să vie izbânda
să scăpăm din drum de vite
Ne adâncește păcatul
și ne mână înainte.
Întunerecul ne'nghite
și poverile ne apasă
Până și văzul ne minte
pradă la năcaz ne lasă.
Răul ce-a trecut odată
l'am uitat fiind că s-a dus
L'am uitat fiind că'n colțuri
ne'a aruncat și ne'a pus.
Multe cărări încurcate
le străbatem în vieață

Și doară după suspine
mergem chibzuind prin ceață.
Suntem vite cu sâmțâre
nu plecăm capul de vânt
Dar cădem în amorțire
istoviți către pământ.
Pământul e plin de patimi
fericire și nevoi
Și trecem, perim ca bruma
suntem spălați cu noroi.
Spre noroi ne mână soarta
și ne apleacă de povară
Să urmăm drumul ca vita
toți-ne ncearcă de ocară
Nu știu trebue să plângem
sau să privim resemnați
Să cerem la stele mila
aici suntem blăstămați
Scara lacrimilor plânsă
v'am suit și o suim
Și ne purtăm suferința
cât în lume o să fim
Întunerecul ne prinde
și spinările ne'apasă
Și pământul ne înghite
suntem goi n'avem nici casă
Toate' n lume-și duc povara
animalele sărmane
Ne purtăm și noi năcazul
suntem vitele umane.

Cele mai multe dintre poemele lui Ion Bratu erau scrise în 1932, cu mai bine de 10 ani înainte de tentativa de emigrare în Argentina. Poemele de dragoste – transcrise cu

grijă, cu cerneală violet, într-un carnețel cu pătrățele alcătuit din șase fascicule cusute între ele – erau, fără îndoială, dedicate unei femei pe care o cunoscuse înaintea Mariei. La puțină vreme după ce ajunsese aici, la mare, se dusese împreună cu alți doi ciobani la un tîrg, la Hîrșova, unde se lăsase cu chef. El nu avea de gînd să mai stea după ce-și terminase treaba, dar rămase doar ca să vadă cine era fata înaltă ca o prăjină – era prea înaltă, își spusese din prima clipă, mai înaltă decît el și decît orice fată cunoscuse vreodată. Nu era frumoasă, nici foarte tînără – trebuie să fi avut peste 25 de ani și, cu toate că el avea 36, fata i se păru cam purie. Maria era cu doi dintre frații ei – pe amîndoi îi chema Niculae, iar cînd Ion Bratu își luă inima în dinți, după cîteva pahare, și se apropie de „farul Constanței“ (cum avea să-i zică, în momentele lor de tandrețe, toată viața), cei doi Niculae (sau poate că nu înțelesese el bine, Niculae era numele de familie) îi tăiară calea ca două iatagane încrucișate. Se prea poate ca asta să fi fost tot ce a contat – îi povestea el, peste zeci de ani, Maiei, care nu putea să aibă atunci mai mult de 2 ani. În același an, Ion Bratu făcu un infarct devastator și muri sub ochii ei, într-o clipă, în casa din vîrful cel mai înalt al Poienii Sibiului. A murit pe 30 august, ca alți cîțiva bărbați din familia lor, la sfîrșitul verii, cu toate socotelile, inclusiv cele poetice, încheiate. Poate de asta, în ciuda gramaticii ezitante, a culturii de foileton aventuros și amoros, Maia îl considera destul de poet ca să nu-i îndrepte versurile și, uneori, chiar să stea seri întregi – de cînd carnețelul din șase fascicule ajunsese la ea, după moartea Mariei mari, împreună cu foaia-fetiș ruptă de vreun nebun din „cea mai veche carte din lume“ – și să-i transcrie versurile școlărești. Pentru Maia, poeziile lui Ion Bratu erau mai importante decît paginile aproape măcinate pe care i le arătă și lui Pavel Dreptu, într-una dintre primele seri ale șederii lui în

Hotel Universal. Dar cînd Pavel i le ceru pentru cîteva zile, să le vadă o colegă de la Catedra de Limbi Orientale, Maia rîse și îi spuse să nu-și bată capul, are o sută de asemenea foi, maică-sa și soră-sa erau specialiste în învechirea cărților și apoi fotocopierea lor; pe vremuri, cărțile învechite se vindeau în Ardeal mai bine ca nesul, mai bine ca prezervativele și chiar mai bine ca sprayurile și țigările de contrabandă aduse de la sîrbi.

Cei doi frați ca două iatagane încrucișate nu-i ajungeau Mariei decît pînă la umăr, așa că Ion Bratu, cu ochii lui albaștri, care mai tîrziu deveniseră exoftalmici și apoși, îi putea vedea Mariei mari – cum o numea deja, cu conștiința lui alertă, încă de atunci – claviculele fine, buzele subțiri, lobii rotunjiți ai urechilor de care atîrnau doi cercei lungi cu agate negre. O cunoscuse *în acea minută* – îi spunea el Maiei peste jumătate de secol, iar Maia nu înțelegea nimic –, fără s-o poate atinge și fără să-i poată măcar prinde privirea, care țintea mai departe și mai sus decît ar fi putut ajunge vreodată un cioban din Poiana Sibiului, fie el și poet, rudă cu popa Bratu din Rășinari. Se retrase și o lăsă neclintită și demnă ca farul din Constanța, dar întrebă a cui e, iar după o săptămînă apăru la ai ei acasă, cu unul dintre Neculai, și o ceru de nevastă. Maria acceptă, spre mirarea lui, iar nunta avu loc în scurtă vreme, la Constanța. În fotografia făcută la Foto Bristol de pe Bulevardul Carol, Maria – îmbrăcată într-o rochie de voal alb cu floricele, și cu ciorapi albi, dar cu niște pantofi negri, deschiși în față, împrumutați în ultima clipă de la prietena ei, Tica – privea drept în obiectiv, ținînd în mînă, ca pe un retevei, un mare buchet de flori de mătase în multe culori, ce păreau însă toate la fel în instantaneul alb-negru. Ion Bratu, în costum negru, la două rînduri, cu papion alb și o floare prea lungă – care-i începea de la umăr și se termina aproape

de plexul solar –, părea pierdut într-o reverie ce nu-l privea decît pe el însuși. Bizar era însă că, așa cum îi prinsese fotograful de la Bristol – pe un fond cenușiu, cu două ferestre imperiale în spate, el cu un pas în față, ea, cu pantofi străini, fără tocuri, cu un pas în spate –, păreau de aceeași înălțime. Mai mult, voalul Mariei – care-i alunecase puțin pe-o parte sau poate așa îl potrivise fotograful, ca să-i acopere fruntea prea îngustă – se învolbura în față, dînd impresia că și ea, cu rochia ei simplă, strînsă pe talie și cu reteveiul de flori de care abia aștepta să scape, se afla acolo, în centrul întîmplărilor. Dar ea era mai în spate și îl privea în ochi pe fotograful de la Bristol care urma să plece în curînd în Australia și să deschidă acolo un alt Foto Bristol, din care va trăi mult și bine, dar care nu va avea niciodată succesul de public al atelierului din Constanța. Fără îndoială, nu în amintirea întîmplării de la Foto Bristol a scris Ion Bratu, la pagina 219 a manuscrisului său, poemul intitulat *Așa e sau visez:*

Așa va fi iubito sau poate că visez,
Mă'nșală auzul și privirea?
Mai pot eu oare să te crez?
Sau va fi destul să fiu cu amintiria?

Te'am țânut pe tine mai presus de toate
Acum când am speranță vreai să-m'amăgești
Stau și privesc în umbră și văd că se poate
Ca numai din glas tu să-mă iubești.

Amorul ochii mi'a întunecat
De prima dată să nu văd
Când priveam la tine păream fermecat
De toată a ta minciună, am fost capabil să te cred.

Păria că-n ochi-ți ai blândețe
Erai blăjină, erai fecioară
Și'n gesturi tu aveai finețǎ
De-aceia care te omoară!

Părea că totul ai să-mi dai
Din ochi amorul mi'ai promis
Și până acuma n'am știut că vriai
Mai mult ca să mă dai învins.

Totul mi-ai făgăduit: amor și fericire
Erai visul meu pe tine te iubiam
Șoapta ta în mine o păstrez ca o amintire
Erai idealul spre care mă-ndreptam.

Câte omu nu ntâlnește
Vieața e amăjită
De poveri să obosește
Îl încarcă nenorocul și-l duce în ispită.

Tot așa și eu umblând
Câte rele petreceam
Dar la braț cu tine stând
Toate, toate le uitam.

Ochii mei erau la tine
Nu mă săturam privind
Te strângeam la pept la mine
Tot așa stăteam visând.

Nu bănueam ce va fi
Nici în gând nu vream să cred
Căci ca mâne va veni
Ziua'n cari o să te perd.

N'am crezut că o să mă'nșeli
Așa crud, așa infam
Și de ce'a fost, să te speli!
Nădejde să nu mai am.

Iată ce-mi aduce vântul
Dar îmi pare că e vis
Să cutremură pământul
De vestea ce mi s'a scris.

Cînd începuse să facă practică în spital, Maia îl salvă de cîteva ori în închipuire pe Ion Bratu. Se întorcea în 30 august 1969, fusese o zi înăbușitoare, de vară tîrzie, cum nu era niciodată la Poiana Sibiului, iar el obosise tot cărînd-o pe ea în spinare, aruncînd-o în sus și prinzînd-o în ultimul moment, cu un strigăt de surpriză care-o făcea să rîdă în hohote. Apoi a dus-o pînă în vîrful Ghilghiului, pe măgar, trăgînd și opintindu-se, nu mai fuma așa mult, dar respira scoțînd un șuier din piept pentru care nu se căutase vreodată. Vorbea cu ea cum vorbea cu toți ceilalți, poate de asta, deși Maia avea doar 2 ani, își aducea aminte acum fiecare vorbă, inflexiune, oftat.

Se oprea și-i dădea să bea apă, îi rupea o bucată de eugenie cu lămîie – tocmai apăruseră și lui îi plăceau mult, dar ea nu le putea suferi – și apoi o pornea mai departe, povestindu-i cum o cunoscuse pe Maria mare sau cum Dora, mama Maiei, visase într-o noapte de Bobotează un bărbat cu nume de fată și cum dăduse mîna cu el, întinzîndu-se peste motocicletă. *O casă de nebune*, rîdea Ion Bratu, făcîndu-i cu ochiul fetei cocoțate pe măgar, care nu avea nimic deosebit față de ceilalți copii pe care-i crescuse, doar că ea-l iubea fără rest, iar el simțea lucrul ăsta cu stupoare și veselie. Îl iubea, cum avea să citească

ea mai tîrziu într-o carte, *cu o mare iubire purificată de orice teamă și orice speranță*, acum și atunci, cînd abia împlinise 2 ani și sălta ritmic pe spatele măgarului care, din cînd în cînd, se oprea și nu mai voia s-o ia din loc.

În vîrf se opriră și Ion Bratu îi povesti Maiei cît de simplu ar fi fost să-l trimită pe Brezoi în fruntea turmei, împreună cu ceilalți doi cîini, atunci, în 1936, cînd își pierduse întregul avut în apele negre ale Dunării. Brezoi ar fi vrut să meargă primul, el ducea de obicei turma și se întorcea doar s-o adune sau s-o mai rărească, după cum fluiera stăpînul. Dar l-a ținut cu el, îi plăcea să-l știe aproape, vorbea cu Brezoi așa cum vorbea acum cu Maia, simțea venind dinspre ei doi un cocon de liniște și veselie care nu-l mai despărțea de lume, dimpotrivă.

Cînd s-a rupt gheața, Ion Bratu a fost atît de surprins, încît nu și-a revenit prea repede. Auzise întîi un scrîșnet îndepărtat și se gîndise că cineva tăia lemne în pădurea rară care se vedea de partea cealaltă a apei. Apoi văzu o țîșnire subțire, ca și cum altcineva ar fi călcat pe un furtun învîrtoșat spre cer, l-ar fi întors și l-ar fi ațîțat întruna. Abia după aceea își văzu oile plonjînd sprintene – ca niște gimnaste ce se antrenau să sară calul – în vîltoarea deschisă pe negîndite la cîțiva pași de el. Brezoi rămase și el nedumerit o clipă, dar imediat, lătrînd ca un nebun și patinînd pe gheața de care nimeni nu se îndoise, se aruncă în fața oilor încercînd să le întoarcă sau măcar să mai salveze cîteva dintre bezmeticele care săreau, una după alta, ca proastele, în apă. Spre mijloc însă Dunărea era învolburată, gheața nu mai ținea, iar Brezoi alunecă încetișor sub ochii stăpînului. Îi vedea capul și-i auzea scîncetul atunci cînd se lăsă și el să alunece pe gheața spălată de apă și încercă să-l prindă, dacă ar fi avut un băț de chibrit sau măcar unghii mai lungi și mai tari să-l agațe. Știu și atunci, cînd apa îl acoperi pe Brezoi, cum știa și acum, cînd îi povestea

Maiei, că făcuseră amîndoi tot ce se putea face. Dar durerea asta din piept pe care-o simțea acum – deși ajunseseră acasă și el se întinsese în pat – nu-i mai trecu. Maia se juca pe jos, ascultîndu-i vocea gravă și modulată, cum nici un cioban din lume n-ar fi putut avea, iar cînd el nu mai vorbi deloc, ea îl întrebă *unde e acum Brezoi.* El nu-i răspunse, iar ea îi privi spinarea cutremurîndu-se scurt, apoi adunîndu-se și relaxîndu-se ca un arc. Părul lui puțin prea lung se întindea peste gulerul cămășii cadrilate, iar Maia înțelese că abia își ținea rîsul, apăsîndu-și cu dosul mîinii drepte mustața țepoasă, înspicată și încă galbenă de la tutun.

Epilog

Prima noapte

Fără îndoială, închiderea Universalului a fost un abuz. Nu o crimă la comandă, precum cea de la sfîrșitul lui 1989, nu o manipulare la fel de grosolană ca trocul din prima jumătate a lui 1990, nu un caft metodic ca în 13-15 iunie, cînd – prinși între mineri și gospodine – studenții din Universitate fuseseră terminați fizic, psihic și civic. Fără vreun anunț prealabil, fără să-i avertizeze pe locatarii căminului Universal, aflați în plină sesiune, nevoiți așadar să iasă măcar ca să ajungă la examene, polițiștii blocară cele două căi de acces în Universal, întinseră, concentrați, banda galbenă *do not cross* primită de la ajutoare și se postară în holul de la intrare. Făcură un tabel – pe camere – cu persoanele legate în vreun fel de Pavel Dreptu, dar nu-i lăsară nici pe ceilalți să iasă.

După o zi întreagă de interogatorii sterile, din care nu aflară nimic despre *crima din Universal*, cum o numiseră deja, fără elemente certe, cei doi anchetatori – polițistul simpatic cu o mică cicatrice în bărbie și psiholoaga războtătoare – ascultau înregistrările și răsfoiau declarațiile ilizibile. Puștanii ăștia din Universal își cam bătuseră joc de ei, mai ales de ea, nici nu știau că e, de fapt, o specialistă de viitor, n-o prezentase nimeni, putea să fie oricine, chiar și o polițistă în civil, deși era mult prea fină și cizelată, oricît se schimbaseră lucrurile în ultimii ani pînă și în poliție. Acum însă – ascultînd banda de magnetofon de

trei ore, una dintre ultimele de acest fel depuse în arhiva poliției – el începuse să-i mîngîie glezna care se odihnea de ceva vreme pe scaunul de lîngă fotoliul domnului Dincă, trăgînd uneori cu ochiul spre holișorul scurt ce dădea în holul mare, circular, care-l salvase de cîteva ori pe administratorul Universalului de flagrante rușinoase. Dacă ar fi avut nevoie de ei, polițiștii de gardă ar fi bătut, fără îndoială, la ușă, ea și-ar fi tras rapid piciorul prea fin pentru a aparține Poliției Române, el și-ar fi încheiat șlițul, aveau tot timpul... Doar vocile astea guturale, contrafăcute, de puberi cu tuleie îi deranjau; pe lîngă ele, vocea lui era de-a dreptul baritonală, iar cea a Celiei – așa o chema pe tînăra psiholoagă agilă și ambițioasă – curat celestă.

Ea nu intervenise însă decît o singură dată, cînd o fată slăbuță, din anul întîi la Limbi Străine, izbucnise în plîns. Ce-aveau cu ea, zisese, nu-l văzuse niciodată pe profesorul ăla, habar n-avea că ar fi locuit în Universal, ea musai trebuie să ajungă mîine la examenul de *lefece*, altfel pierde bursa la Grenoble. Celia o luase de mînă, o privise în ochi și îi spusese cîteva fraze care acum, pe bandă, sunau plat, banal și lipsit de viață. Atunci însă avuseseră efectul scontat, tocilara de la franceză se oprise brusc din bocet, o privise pe frumoasa Celia cu recunoștință și repetase precipitat că ea habar n-avea ce se petrecea la chiolhanurile de la mansardă, auzise și ea de orgii și droguri, dar, nu, *nu încă...* adăugase timid, luînd șervețelul de hîrtie pe care psiholoaga i-l întindea profesionist.

Ascultînd înregistrările din prima zi de interogatorii și relaxîndu-se, cît se putea, după o zi de gălăgie, proteste și nesfîrșite liste din care lipseau multe personaje, exact cele care ar fi trebuit întrebate ce fac în Universal cînd studenția li se terminase de mult, cei doi își traseră scaunele cît mai aproape unul de altul. Dialogurile înregistrate se auzeau prost, poliția nu avea nici măcar un casetofon mai

acătării, ar fi înregistrat mai ușor, ar fi clasificat apoi casetele pe camere sau etaje. Așa, adunaseră pe aceeași bandă de trei ore lucruri importante, revelatorii pentru prima lor anchetă serioasă, dar și gunoi, refrenul de care se plictisiseră deja și pe care îl maimuțăreau, în pauze, dîndu-și ochii peste cap: *Nu l-am cunoscut pe Pavel Dreptu, nu știu ce făcea în Universal.*

De două, trei ori, în plin interogatoriu, în ușa camerei îmbîcsite și umede a administrației apăruse însuși administratorul Dincă, sub diferite pretexte. Ba avea ceva de luat din fișet, ba avea ceva de pus în sertarul închis al biroului, nu voia decît să ajute, în definitiv, la el erau toate listele reale cu locatari, el știa cine stă pe numele altuia care locuia, de fapt, în oraș, cine-și păstra camera doar pentru chefuri săptămînale cu circuit închis, în ce camere cu două paturi stăteau cîte două cupluri. Îi mulțumiră politicos, îi explicară, de mai multe ori, că nu-i interesează neregulile administrative, abia i-ar deruta. I-ar interesa, în schimb, perioada – trei sau șase luni, nu reușiseră încă să afle – în care profesorul locuise în Universal, deși nu țineau să știe neapărat felul în care îi închiriase colivia improvizată de deasupra administrației.

Am știut – zise Dincă, așezîndu-se pe scaunul pe care stăteau, de obicei, rău-platnicii – c-o să iasă prost. Nici măcar n-am făcut-o pentru bani. Dar de ce o făcuse domnu' Dincă? îl întrebă Celia, stînd în propriul lui fotoliu din colțul camerei. Vocea îi răsuna nu doar superprofesionist, ci și empatic, exact așa cum trebuia, iar el nu o vedea, căci stătea cu fața spre microfon. Răspunsul întîrzia pe bandă, Dincă îi privise pe amîndoi pe rînd, zicînd dracu' știe, nu-mi dau seama, doamnă, e prima dată cînd m-a îmbrobodit cineva în halul ăsta, ca pe-un prost. A venit într-o seară, la sfîrșit de program, cu o sticlă de vodcă bună. S-a

așezat aici, unde stați dumneavoastră – Celia clătină din cap înțelegător –, și m-a poftit să beau un pahar cu el. Era obosit, zicea că vine de la o revistă la care scria, *33* sau *44*, nu mai știu cum se numea, mi-a dat și mie una cadou, o mai am și acum pe-aici, pe undeva. Vorbea frumos, doamnă, aproape ca dumneavoastră; Dincă se întoarse spre Celia, care-și nota ceva, susținîndu-și ochelarii cu mîna stîngă. Nici nu știu cum am început să-i povestesc de nevastă-mea, că nu m-a întrebat. I-am spus tot, ce nici lu' frate-miu nu i-am zis, cum s-a angajat la o agenție, că voia să călătorească, așa tot zicea, cum pleca în fiecare sîmbătă și se întorcea vinerea, cum începuse să nu mai doarmă acasă nici în vinerea aia. Pîn-am prins-o cu directorul agenției la Pescarul. A venit unul din Turnu și mi-a zis: nea Dincă, vezi că nevasta lu' matale e cu unu', mănîncă borș la Pescarul. M-am dus acolo și i-am văzut: un țigan îi cînta la ureche *Soarta și norocul*, dar n-am intrat peste ei, că eu am fost întotdeauna domn. Am prins-o și altă dată și tot nu i-am zis nimic, o iubeam ca prostu' și îi dădeam toți banii.

Dup-aia i-am povestit cum stă treaba cu camerele astea de *rendez-vous* de deasupra. Cînd erau goale și trapa dintre ele era deschisă, de la mine se auzea orice șoaptă. Știam tot numai stînd în fotoliul ăla verde: cine cu cine, cu cît dădeau camerele, cînd puneau de-o grevă, cînd se prefăceau că arde. Cînd m-au pus să închid trapa, am închis-o, dar prin aerisire – aia nu se poate închide, că pe-acolo iese fumul – se auzea tot. Auzeam și cînd se regulau, mă scuzați, și cînd se certau, și cînd se băteau. Pe Dreptu asta l-a lăsat mască, a zis să-i dau lui camera, pe bani buni, dar n-aveam cum, că era administrația căminului, puteam să-i dau, în schimb, una dintre camerele de deasupra, aia de la trei era goală tot timpul, că era prea sus, ăștia care veneau rar n-aveau chef să urce toată scara și-apoi s-o

coboare. Iar el stătea oricum mai mult la mansardă, zicea că e unchiul fetei ăleia cu mutră de malmucă. Nici aia n-are toți boii acasă; a venit după o săptămînă să-mi spună că mă reclamă la Ligă, de parcă ăia de la Ligă n-ar fi știut cînd i-am dat camera lui Dreptu... Dup-aia s-au răzgîndit, că bătrînu' nu se potolea deloc, voia să le fie *maistru*, să-i învețe limbi moarte, așa ziceau ăia din Turnu, behăind ca țapii...

Bani mi-a dat o singură dată, nici nu-l vedeam prea des, că pleca dimineața devreme și venea noaptea. Iar sticla aia de vodcă a terminat-o singur, că pe mine mă apucase limbarița: i-am spus și ce lapte am supt de la mama, cum m-au făcut ăia informatorul lor, tot, cine mă ajută, cu cît, cum, că ne ajutăm între noi, să știți, doamnă, se întorcea Dincă, înțelegînd perfect cui trebuia să i se adreseze. De găsit l-au găsit însă femeile dimineața, cînd au intrat în tură, m-au sunat pe mine și io am sunat poliția.

Mai mult n-au scos de la Dincă, iar cînd îl întrebară, mai mult de formă, dacă bănuia cine ar putea avea ceva cu profesorul Dreptu, administratorul rîse, se pare că profesorul scosese din minți pe toată lumea, nimeni nu-l mai voia aici. Dar de-aici și pînă acolo...

*

*   *

Pe banda de magnetofon, vocile se învălmășeau, parcă se înregistraseră unele peste altele, iar la ascultare, segmentarea le lua mai mult timp ca atunci cînd imprimaseră. Cei doi anchetatori – el cu veleități de justițiar, ea cu dileme de mare doamnă a psihologiei românești – încuiară ușa cu geam dinspre holul circular și, cu sonorul magnetofonului Tesla B115 dat la maximum pe singurul canal funcțional, începură să se sărute regulamentar, să se mîngîie conform, să se rostogolească sincron, fără însă să-și scoată hainele,

atîta cît le permiteau fotoliul verde de velur, scaunul pe care stătuse acum cîteva ore domnu' Dincă și biroul de nuc, moștenit din anii '70, cînd Universalul redevenise un *cuib*. Mai tîrziu, cînd fiecare deveni pentru celălalt – prin diferite concursuri de împrejurări – mai mult decît ar fi prevăzut o strictă aventură de trei nopți, amîndoi fură de acord că atunci, în prima seară, îi copleșise atmosfera supererotizată, hiperpromiscuă și clocotitoare din Universal.

*

* *

Rugămintea mea ar fi ca totul să rămînă aici. Ca să mă simt liber în ce vă spun, dar și pentru că individa aia de la trei care l-a adus aici pe bietul profesor e, cum ați văzut, extrem de periculoasă. Nici nu știi cine urmează. O cunosc de ani buni, am fost colegi de la început și știu ce zic, e și isterică, știți de unde vine, etimologic, isteria, în plus se cam ține cu nasul pe sus, că scrie articole pe la nu știu ce reviste, uneori zicea că scrie un roman, de parcă... Ce roman putea să scrie o neterminată, mă scuzați, ca să scrii roman trebuie să ai coaie – n-o spun eu, a spus-o un filozof... Trebuie să poți sta cu curu' pe scaun, nu să umbli noaptea pe acoperișuri. Ați văzut măcar cum scria? Coșbuc curat, mă rog, că și ea e de pe-acolo, din Ardeal... ah, și dumneavoastră... nu-i nimic, important e că dumneavoastră nu scrieți romane... Hahaha, hehehe, romanul se scrie la bătrînețe, doamnă, trebuie să afli cum stă treaba cu viața sau cu moartea ori măcar cu scrisul, trebuie să poți să creezi viață, să-ți ții personajele, dacă știi ce-s alea, în palmă, să legi planurile, nu să copiezi, doamnă, din Goga și din Coșbuc. *Hotel Universal* zicea că se numește romanul și că noi toți – cu fojgăiala și cu viermuiala noastră – ne vom regăsi acolo, ca în lumea de apoi. O prostie, știți și dumneavoastră că asta nu-i literatură, e reportaj poate, ce

făcea ea la ziarele alea unde scria. Nici nu cred că scria, transcria, de cîte ori mă duceam pe la ea, că eram colegi, mai un curs, mai un seminar, copia ceva, de pe tot felul de foi gălbejite, așa i se părea ei că e interesantă. Se ducea la Mohicanu, făcea fotocopii deja șterse și apoi le ținea cîteva zile în fumul gros din camera ei – era ca o afumătoare de cîrnați, vă rog să mă credeți, nu ieșea fumul pentru că nu deschidea geamul decît noaptea, mi-a zis vecinul ei, asistent universitar, doamnă, la Catedra de Lingvistică. I-am zis odată să-mi dea să citesc niște pagini, că și eu scriu, puteam schimba o părere, dar a zis că nu știe dacă... Zicea că Hotelul Universal e un puț atomic, o groapă nucleară în care se vor prăbuși Bucureștii la primul cutremur mai mare, dar că ea se simțea aici ca acasă, nu știai niciodată dacă minte, fabulează, blufează și nici ea nu ținea minte ce a zis, se uita prin mine cînd îi repetam cîte-o vorbă mai veche.

În fine, am încercat să-l avertizez pe Dreptu, individa e un monstru, vă rog să mă credeți, o știu bine, că am fost prieteni pînă mi-am dat seama de mai multe chestii. Dreptu mi-a spus că și pe el l-a păcălit la început, credea că e ceva de capul ei, dar, cînd i-a propus s-o învețe greacă veche, ea i-a spus că învață deja ebraica, preferă adică să meargă la cursuri să învețe ebraică. Sigur că era evreică, deși nu voia să recunoască, ăștia din Ardeal recunosc mai greu ca moldovenii, unde mai există comunități, nu-s lăsați singuri, să se piardă, să se asimileze și să nu mai recunoască, de parcă... Cristi de la doi, care nu purta chimir și haină de piele, dar despre care se spunea c-ar fi din neamul lui Zelea Codreanu, chiar îi zicea Rașela, o fi știut el de ce, că avea nas la astea. Nu c-ar fi ceva rău, dar de ce să nu recunoști dacă te cheamă Rașela?

Sîmbăta mergea la sinagogă și duminica la Stavropoleos, iar în rest stătea sus, la mansardă, și fuma ca un turc,

îngropată în cărți, poate ca să nu se vadă cît de afumați sînt pereții. Pînă să-l aducă pe profesor aici, părea mai normală: deschidea ușa cînd băteai, dacă aveai nevoie de vreun medicament, avea o farmacie întreagă, îți lua și tensiunea. Dup-aia, nu-i mai ajungeai la nas nici cu Pall Mall fără filtru, asta fuma, cînd avea. Se vedea lumina pe sub ușă, dar nu deschidea. Odată i-am bătut la geamul de la balcon, am ciocănit încet, să n-o sperii, dar n-a răspuns. M-am uitat printre draperiile de catifea, cred că se ascunsese în dulap, că altundeva, unde?

M-am tot întrebat în ultimele zile dacă n-o fi fost și vina mea. N-ar fi trebuit să-i spun, poate, profesorului ce știu despre ea, dar mă scotea din sărite, prea se uita în gura ei, iar ea se purta aiurea, abia mai răspundea la salut. Și ce i-am spus, în fond? Că am văzut-o de cîteva ori trotilată și luînd medicamente cu vodcă? Că-i critica pe toți, dar ea scria ca Vlahuță? Că era somnambulă și că, într-o noapte, cînd zăcea adormită în balcon, prietenii ei cei mai buni i-au aruncat în poală un șobolan viu într-o pungă de plastic? Ea era de vină pentru astea, n-avea ce căuta în Universal dacă nu ținea la glume. Că n-avea umor deloc probabil că știți deja, era ocnă, nici nu pricepea vreo glumă, iar dacă o auzeai rîzînd, te lua cu fiori pe șira spinării. Știți ce zice un rus despre rîs? Că e cheia firii omului. Cînd o auzeai pe Maia rîzînd, ai fi vrut să se despice pămîntul să te-nghită. Rîdea ca un mort trezit la viață care-și unge, hăhăind, căile respiratorii. Oricum, dacă cineva i-a făcut vînt profului, numai ea ar fi fost în stare...

*

* *

O, da, un mare profesor, cum nu mai sînt, din păcate, în Universitate! Un învățat și un caracter enciclopedic! La cursurile lui se stătea în picioare, ca la Călinescu pe vremuri.

Cînd apărea la catedră – așa mititel și emoționat –, studenții izbucneau în aplauze! Îl iubeau, să știți, și el îi iubea pe ei, altfel n-ar fi vrut să rămînă pînă în ultima clipă în mijlocul lor... Eu mergeam la cursul lui opțional, îmi făcea întotdeauna un semn că m-a văzut și pot să vă spun că era un spectacol: tuna, fulgera împotriva truturor impostorilor, se bătea cu toți, sub ochii noștri, iar cuvintele lui păreau săpate în piatră. Personal, nu, nu-l cunoșteam, deși aș fi vrut; doar așa, de departe. Am încercat odată să-l abordez – v-am spus: de cîte ori mă vedea, apleca așa capul și mă privea profund –, dar era bine păzit de fata aia despre care se zicea că i-ar fi fost nepoată. Eu chiar am crezut asta și odată am oprit-o pe stradă și am întrebat-o cum aș putea vorbi cu Pavel Dreptu. Iar ea mi-a zis „cu gura, poate“, era complet nebună, nici nu se uita la oameni cînd trecea pe lîngă ei. Avea un prieten de la Litere, se zicea că e însurat, și mai era prietenă cu basarabeanca aia grasă cu coadă împletită pe creștet. Eu nu-i prea cunosc, dar nici nu cred că profesorul Dreptu ar fi avut ce vorbi cu ei. Poate că încerca doar să-i aducă pe calea cea bună, toți aveau restanțe, unul chiar repetase anul.

*

*   *

Eu n-am locuit niciodată cu adevărat în Universal. Aveam prieteni, rămîneam noaptea la Mohicanu cînd trăia, a murit cam la un an după ce-a ajuns în State și la cîteva luni după ce începuse din nou să meargă. Urma să ne ducem și noi la el, eu și băieții din trupă. Da' n-am mai plecat și acum îmi pare chiar bine. Ce-am fi făcut acolo, că doar n-ar fi putut Mohicanu să ne țină pe toți? Oricum, a fost o prostie că a plecat, era terminat, știa și el, eu veneam seara să-i cînt, mai venea și Maxim, cîntam și beam de supărare,

ce mai era de făcut... Pe Dreptu l-am văzut de cîteva ori la Mohicanu, de asta v-am zis de el. Odată m-am dus la el, în cămăruța aia de la trei, unde scria și fierbea ceva într-un samovar vechi pe care-l luase de la un țigan de pe Covaci. Erau aburi de ceai de aveai impresia că ești în baie. Mi-a povestit o grămadă despre un poet nebun pe care-l vedea zilnic, venea pe la el sau îl vedea pur și simplu, în capul lui. Apoi m-a întrebat de copilul meu, am rămas cu gura căscată, că nu știa nimeni în București, nici măcar prietenul meu, că am un copil. Abia venisem, doar de cîteva luni, copilul era încă la părinți, la Iași. Mai bine îl aduceai aici, chiar dacă îl creșteai într-o cutie de televizor, mi-a zis, deși nu-l întrebasem nimic și nu aveam ce discuta cu el în privința asta. Mi-a tot turnat ceai din ăla de plante cu rom, nu știu ce plante, erau cam amărui, dar cu o aromă extraordinară; cred că a fost cam mult rom, că am început să plîng în hohote și să-i povestesc cum m-am trezit în ultimul an de liceu singură cuc și cu burta la gură. Apoi i-am cîntat și lui, toți voiau să le cînt, și am făcut sex în maghernița aia umedă, nu-mi amintesc să fi fost atît de bine vreodată cu cineva, doar că am plecat de acolo vînătă din cap pînă-n picioare, era felul lui de a face sex, te frămînta ca pe aluat, am făcut *sex total*, așa zicea, dar, cînd încerc să-mi amintesc, nu-mi pot aminti decît că în capul meu era un *gol total*, poate la asta se referea.

*

*   *

Protestez! Asta trebuie să înregistrați, domne', că protestez împotriva Poliției, a Securității, a Guvernului și împotriva criptocomunistului de la Cotroceni. Și să nu-mi veniți aicea cu interogatorii, după ce știți că voi l-ați omorît, frate, l-ați caftit de l-ați spart astă-iarnă, iar acum, că nu s-a potolit, l-ați aruncat ca pe-un sac cu cartofi de pe terasă,

cum ați făcut cu toți disidenții. Pe care nu i-ați călcat cu autobuzul sau cu tramvaiul i-ați aruncat în Canal, i-ați iradiat cu uraniu și i-ați băgat în priză... I-ați rupt oasele bietului om, un distins cărturar și ultimul boier din Bucureștii Noi. L-ați omorît, domne', și-acuma vreți să ne scoateți pe noi vinovați, dar n-o să vă meargă, c-am trimis deja scrisori la Europa Liberă, la BBC, la Congresul American și la *22.* L-ați omorît, să plătiți, că nu mai e dictatură ca-n Rusia, deși e tot comunism, iar la putere sînteți tot voi, ferchezuiți, frate, cu față umană și secretare, da' tot voi, bă, tot voi!

*

*   *

După mine, Dreptu s-a aruncat singur de la balcon. Era deprimat, nevrotic și plin de hachițe, hăituit de femei și bărbați, dar mereu în căutarea altora, poate pentru că se plictisea rapid. Se băga în belele, le căuta cu lumînarea. Zicea că ține seminarii private în Universal, dar se încingeau niște chiolhanuri de nu mai știam cine cu cine venise. Eu l-am auzit vorbind o dată la Maia, cînd încă nu se mutase lîngă ghenă, și altă dată în camera lui Vasile, de pe colț. Rîdeau de el și pentru că nu pricepeau mare lucru din ce zicea. I se năzărise că Universalul ar fi noul Leviatan, *fără stăpîn pe pămînt*, iar el vîna monstrul din ghenă în ghenă și era sigur că n-o să-l plesnească cu coada peste gură. Dar l-a plesnit sau s-a plesnit singur, oricum n-avea cum rezista mai mult de-atît: se certase cu toată lumea, toți îi purtau sîmbetele, și turnenii, și procurorii, și gașca lui Vasile. Așa că s-a aruncat singur din camera fetei ăleia care-l diviniza. Un luzăr.



Nu știu cine era, habar n-am, că nu-i știu deloc pe ăștia de la Litere și nu dau doi bani pe gargara lor penibilă, nici nu mă interesează, dar știu că n-aveți voie să ne sechestrați aicea ca pe șobolani, să ne puneți microfonul în gură și să ne înregistrați sub presiune. Cu proștii ăștia de la Litere vă merge, că ei nu știu nimic, dau din gură zi și noapte și stau în Piața Universității, da' cu mine nu vă merge, că vă dau în judecată la Haga. Și vă cer un milion de dolari despăgubiri pentru că m-ați obligat să stau aci și mi-ați îngrădit drepturile civile. Nu știu cum vă cheamă, nu știu cine sînteți și n-am urcat în viața mea la etajul trei sau pe acoperiș, oricum voi ar trebui să dovediți asta, dacă presupuneți că am vreun amestec. Și-oricum, ideea nu e să vă demonstrez eu vouă, sub presiune, în pușcăria asta împuțită de Universal. Chestia e să-mi demonstrați voi mie că aveți o scamă împotriva mea, altfel vă rad în doi timpi și trei mișcări, chiar acum mă duc la poartă să-mi sun avocații, cîte unul pentru fiecare.



Mă și mir că nu s-a întîmplat mai demult, la ce faună circulă prin Universal zi și noapte. Cine deschide bar la subsolul unui cămin studențesc, în țigănia de pe Gabroveni? Din prima zi au apărut hoții, haitele și peștii, a doua zi vardiștii și acum securiștii. Să ziceți mersi că n-au mierlit-o mai mulți, că nu s-a încins o cafteală, că nu s-au reclamat niciodată spargerile și furturile zilnice. Singura înțelegere care a rămas în picioare din '90 pînă acum a fost asta: ce se întîmplă aici... aici rămîne. Poliția venea și pleca, bișnițarii de pe Covaci la fel, pînă și Liga Studenților s-a cam

retras din cazări de cînd își primea, periodic, partea. Dar nimeni n-a închis vreodată căminul și n-a pus jandarmi la poartă. Și pentru ce? Că de ieșit, oricum, numai proștii nu știu pe unde ieși.

*

* *

Poate lucrul cel mai important din cîte spunea – și spunea suficient de multe pentru ca fiecare să înțeleagă altceva – era că exercițiile spirituale nu sînt niciodată strict personale, ci ele se încadrează într-un flux *universal*, o mișcare de recunoaștere împreună a ceea ce sîntem de fapt. Erau unii care ziceau, știți, că anticomunismul lui n-avea legătură cu colectivismul ăsta universal, dar eu cred că nici nu era vorba de colectivism, dimpotrivă. Atunci cînd o spunea el, lucrul ăsta se înțelegea foarte bine. Trebuia să fii prezent, dar să păstrezi o distanță sigură, pentru că altfel te cam ardeai.

Te ardeai oricum, știți, însă, dacă te apropiai prea mult, riscai să nu-l mai vezi așa cum voia el să fie văzut și cum reușise să ne apară tuturor în primele luni, știți, cînd încă nu se mutase definitiv în Hotel Universal. Venea ca din întîmplare, știți, odată a zis că a venit special să-i aducă o carte Maiei, mai tîrziu am aflat că fusese un pretext. La început Maia se jena, uneori ne făcea semn s-o întindem, știți, dar mai tîrziu devenise de-a dreptul enervată de vizitele lui. Odată m-am trezit și eu cu el la ușă. A bătut de trei ori scurt, exact cum bătea Maia de obicei, și a așteptat pînă i-am deschis. Ar fi vrut să vorbim, știa că traduc din diferite limbi nordice, avea o carte de tradus și ar fi vrut niște sfaturi. Nu mi-a venit să cred, l-am întrebat rîzînd ce fel de sfaturi. *Le-xi-ca-le*, a zis, așa segmentat, se simțea ironia și brusc mi-am adus aminte că prietenul meu, Căti, dormea dus în cameră, iar eu eram îmbrăcată, în

februarie, doar într-un maiou mai lung, dar nu suficient de opac...

*

* *

săvinănorolanoibăispuneiunaccidentcutoțiicepulamearulz survaivpînălagargantuaaccidentginaaadouăsuteeusînt mamășisoțiegeorgicăpulameatoarnătuștiicumvaluzărul bagăfirutrocbadenslipitoaresimocosmabăicretinilorbaiterog georgicălungifrumoscîntăbăboulepulameacenaclurupelvi natabazilnegruzibăascriedespremoartecunoaștemfoartebi neaceastăproblemăsăseducălagargantuaacunuzimădecare nuestedeacordlaziuastabilitămaideparteoteribilălinișteimo feisăianubătimofeimăeliberezșivinoginaaaviațaveșnicăeste orealitatepulameasăvinăprininversasărămînăbădacăvine necesartotuleconștiințăsăscrieeacumînuțaeiotîmpităscriecu curuleiuniversal.

A doua noapte

Fiecare caz e o poveste întreagă care ne antrenează cu totul, pe noi, terapeuții, în vîrtejul sau falia pacientului. Unele mai mult ca altele, desigur, așa cum este și cazul pe care vi-l relatez, o poveste spectaculoasă în sine, dar interesantă și pentru evoluția practicii noastre analitice. În primul rînd, fiindcă pacienta nu putea asocia liber; la fel ca unii copii, uneori nu putea vorbi inteligibil, așa încît unica posibilitate de a crea un cadru analitic a fost cea a scrisului. Apoi, pentru că, în ciuda opoziției fățișe față de acest cadru, el a fost extins chiar de pacientă și în restul timpului și spațiului ei. Ea continua așadar să scrie și după ce pleca de la mine, aducîndu-mi uneori, mai ales cînd eram în armonie, răspunsuri detaliate, acolade, explicații suplimentare la întrebările pe care i le puneam. Dar și construind – printr-un soi de epopee eroică și un roman epistolar fragmentar – o fantasmă paralelă cu cadrul analitic și cu problemele (somnambulism autoagresiv, compulsiuni variate, depresie, disfazie, somatizare) ce au adus-o în cabinetul meu. Materialul strîns în cele 24 de ședințe – insuficiente, după părerea mea, pentru o ameliorare vizibilă, dar suficiente pentru schițarea unui diagnostic – cuprinde întreaga desfășurare în interiorul și exteriorul cadrului, precum și în timpul analizei preliminare a stilului de viață al pacientei, care a fost de acord să o numesc Maya.

Maya a ajuns la mine la recomandarea profesorului V., pe care-l cunoscuse în Elveția, unde a locuit cîțiva ani și unde s-a tratat deja de grava sa disfazie instalată treptat în ultimii ani, înainte de plecarea din România. Disfazia i se ameliorase, însă doar atunci cînd vorbea în franceză. De îndată ce schimba limba, începea să sîsîie, să se bîlbîie și brusc amuțea. Cel mai adesea, deși se întorsese la București,

în românește era mută. I-am spus că putem încerca o analiză clasică (prin asociere liberă verbală) în franceză. A rîs și mi-a spus, anevoie, că ar vrea (sau cel puțin așa crede) să rămînă în România. Ce rost ar fi avut să asocieze liber în franțuzește? Rugămintea ei era – și, în timp ce o vedeam cum se străduiește să fie limpede, înțelegeam că motivele amuțirii ei erau complicate – să încercăm o variantă mai puțin obișnuită de terapie: aceea a asocierii libere în scris. I-am explicat că nu pot hotărî acest lucru pe loc, fără minimum trei ședințe preliminare, în care să fixăm un cadru, să stabilim o relație, să vedem dacă aceste lucruri sînt practic posibile. A fost de acord, dar în cîteva minute a amuțit complet, a început să se foiască în fotoliu, să rearanjeze pernele pe care stătuse pînă atunci fără mari probleme, să mute fotoliul spre fereastră, apoi în locul inițial și tot așa, chinuită și revendicativă, pînă cînd prima ședință s-a încheiat. O trecem și pe asta la primele trei? – mi-a zîmbit ironic și vinovat (așa zîmbea tot timpul, de parcă ar fi știut că greșește, dar nu se putea abține), punînd banii pentru ședință pe noptiera de lîngă canapeaua pe care refuzase categoric, la sosire, să se așeze.

La cea de-a doua întîlnire a încercat să vorbească despre subiectul analizei noastre, Hotelul Universal din centrul vechi, unde locuise pînă la plecarea din țară. M-a întrebat dacă fusesem vreodată acolo. Avea o voce străină, înghețată, care mi-a dat, nu știu de ce, fiori. M-am asigurat că am telefonul la îndemînă și că, la o adică, pot riposta. Nici nu mă privea însă, așa că nu i-am răspuns, nici nu cred că aveam ce să-i spun, am rugat-o să continue, dar a reacționat – corporal – vehement: s-a ridicat, a tras draperiile de parcă ar fi vrut să le smulgă din tavan. Apoi s-a răzgîndit la fel de brusc și s-a așezat în fotoliu. Mi-am notat tot ce a spus în această ședință, aveți transcrierea relatărilor ei discontinue și confuze, din care nu se înțelege nimic

altceva decît refuzul. Părea însă cu totul altă persoană decît cea de la prima întîlnire, fără această a doua ședință mi-ar fi fost greu să diger faptul că scria despre ea însăși la persoana a treia, că perlabora fragmentar și discontinuu, că reușea să se pună în pielea tuturor personajelor despre care scria, dar nu în a ei înseși.

La cea de-a treia întîlnire a rearanjat de cîteva ori configurația cabinetului meu. N-am nici o îndoială că, dacă ar fi putut, l-ar fi mutat cu totul din Apărătorii Patriei – o deranja teribil locul, zicea abia articulînd, dar inflexibilă. Ar fi preferat să fie mai aproape de centru, poate în zona Unirii, unde își închiriase un apartament la ultimul etaj al unui imobil vechi. Se simțea bine acolo, mai bine chiar decît în Elveția, unde era constrînsă de tot felul de lucruri, mai bine ca în Ardeal, unde se născuse. Obligația de a veni însă *pe sub pămînt* – atîtea stații – pînă la mine o făcea să se întrebe dacă asta voia cu adevărat. N-ar putea să vină săptămînal, m-a întrebat, să-mi aducă pur și simplu răspunsurile scrise la întrebări, *asocierile libere*, a zis maimuțărindu-mi tonul. Mi-am stăpînit cu greu iritarea și i-am atras atenția că încă nu o acceptasem, că deocamdată metoda insolită pe care mi-o sugerase ea (și pe care o aprobase, într-o splendidă scrisoare, profesorul V. – poate singurul motiv atunci al prezenței ei în cabinetul meu) mi se pare nu doar discutabilă, ci și riscantă pentru relația analitică. De ce ea ar fi scris, iar eu aș fi vorbit singură? am întrebat-o, fără să aștept vreun răspuns. *Pentru că eu asta fac, doamnă, scriu* – mi-a răspuns din nou, cu vocea aceea metalică și cu o aroganță insuportabilă.

Atunci a fost, cred, momentul hotărîtor: toată experiența mea analitică, toate strategiile terapeutice pe care le-am folosit vreodată, întreaga mea intuiție profesională mă împingeau spre refuz. Chiar îmi formulasem acest refuz în tăcerea ce se lăsase în cabinetul meu modificat, cu scaunele

reorientate aiurea, cu pernele așezate grămadă, într-un echilibru precar, cu cele două veioze întoarse spre bibliotecă și luminînd-o agresiv. Mă gîndisem și la o variantă de depanaj, s-o vadă pînă una-alta un coleg al nostru specializat în exotisme, misticisme și nevroze de convertire. Aveam un nod în stomac – toată ora aia fusese o încercare a nervilor pe care n-aveam de gînd s-o mai repet, deși o puteam încadra liniștită într-o formă extremă de contratransfer precoce. A zis, cred, căci nu mai notam, reușise să mă scoată nu doar din sărite, dar și din cadru: *Vă rog, sînteți ultima mea șansă.*

Acum, cînd analiza abia începută cu Maya a fost definitiv întreruptă, îmi spun că suprapunerea aceasta indistinctă între o aroganță agresivă (ascunsă în spatele unei limbi străine pe care o vorbea cu un puternic accent ardelenesc) și completa neajutorare m-a făcut să o accept. Eram ultima ei șansă, chiar credea asta, deși mă mai întreb acum – în fața comisiei de supervizare – dacă n-ar fi fost mai sigur s-o îndrum chiar eu, de la început, spre un psihiatru specializat în tulburări bipolare. N-aveam însă de unde să știu atunci tot ce știu acum și tot ce vă pun la dispoziție în acest dosar eteroclit – transcrieri, răspunsuri la întrebări punctuale, desene, scrisori inventate – pe a cărui copertă a scris chiar ea *Hotel Universal.*

I-am fixat întîlnirile la prima oră, nu a întîrziat niciodată. Venea la ora 8 fix, uneori cu cîteva minute mai devreme, ne salutam, apoi vorbeam doar eu, numai cînd era obligatoriu; cele 50 de minute cît dura ședința, Maya scria. Am sperat tot timpul că lucrurile vor evolua într-un fel, că, de la o ședință la alta, vom putea discuta – chiar fragmentar și disontinuu – scenele pe care *mi* le relata. De cîte ori am încercat însă să-i forțez în vreun fel mîna, a fugit. Chiar și scrisul ei, cum puteți observa în manuscrise, se schimba uneori dramatic, devenind ilizibil, fie pentru că scria prea

mic și înghesuit, fie pentru că literele căpătau brusc aceeași formă. Aranjarea finală – pe fir cronologic și cît de cît logic – am făcut-o împreună, cu toate că nu exclusesem încă dislexia. Ordinea scrierii a fost însă cu totul alta. La prima noastră ședință a scris despre moartea recentă a bunicii ei, femeia care o crescuse. Erau în continuare foarte apropiate, iar înmormîntarea ei a fost, se pare, motivul revenirii Mayei în România, dar, într-un fel, și al începerii analizei.

I-am așezat în fața biroului meu o masă mobilă, puțin înclinată, ca o planșetă de arhitect, pe care și-o putea aranja cum voia, și un fotoliu pe rotile în care să stea. În timpul ședințelor și-a mutat masa în toate felurile posibile. Uneori o ridica atît de mult, încît abia ajungea la foaia de hîrtie, pe care o alinia întotdeauna paralel cu muchia mesei. Alteori, dimpotrivă, stătea prăvălită pe masă și pe foaia de hîrtie, acoperind-o cu mîna liberă, de parcă ideea acestei forme stranii de analiză n-ar fi fost tocmai ca eu – privind-o în acțiune, de la biroul meu bine fixat în podea – să citesc în final ce scrisese.

La prima ședință a scris aproape fără întrerupere. A început să scrie de îndată ce i-am spus că ar fi bine să clarificăm din capul locului ce anume a adus-o aici. Ar trebui să facem un scurt inventar al stilului ei de viață, i-am zis, amintindu-i că vorbisem deja despre asta cînd mi-a spus să nu mă aștept la o analiză lungă *cît viața.* În zilele noastre, a spus foarte încet, dar ferm, nimeni nu mai are timp de așa ceva. Ne înțeleseserăm la cea de-a doua întîlnire față în față să-mi treacă foile pe măsură ce le umplea pe o parte. După ce a încheiat însă prima pagină, a întors-o și a continuat să scrie pe dos. Cînd a terminat și această parte, i-am cerut foaia, ca la școală. A ridicat privirea, s-a uitat la mine ca și cum nu m-ar fi văzut și a luat o altă foaie din topul pe care i-l pusesem la dispoziție.

Am lăsat-o în pace doar pentru că înțelesesem deja cîtă dreptate are un analist bine-cunoscut cînd spune: „Cine nu știe să încheie prima ședință cu un pacient îl condamnă pe acesta la o nesfîrșită rătăcire terapeutică“. Cînd a ajuns însă la jumătatea celei de-a treia pagini am oprit-o. Am mai fi avut cîteva minute, dar voiam să-i atrag atenția asupra faptului că sînt acolo în tot timpul cît ea scrie ignorîndu-mă. Mă privea din nou cu stupoare, ca un copil pe care îl trezești din somn ca să-l cerți, și atunci mi-a trecut prin minte că poate nu înțeleg încă toate resorturile nevoii ei compulsive de a scrie în loc de a vorbi. S-a ridicat, și-a prins la încheietură ceasul cu două cadrane minuscule pe care îl lăsase pe masă, și-a închis stiloul negru și l-a pus într-un penar cu fermoarul stricat, a scos banii dintr-un portmoneu bărbătesc și i-a lăsat nu pe biroul din fața ei, cum i-ar fi fost mai ușor, ci pe noptiera de lîngă canapea. Am condus-o și apoi m-am repezit literalmente să citesc ce-mi lăsase. Am fost stupefiată. Începea așa: *Un bărbat care te iubește te învață să mori.*

Dacă n-ar fi folosit, în foile pe care mi le lăsase, numele sub care venise la mine, Maya (mă rog, Maia), aș fi crezut că nu a făcut, vreme de 50 de minute, decît să umple hîrtia albă cu povești fără noimă pe care ar fi vrut, ca pe un puzzle întors pe dos, să-l descifrez pentru ea. La sfîrșit însă am înțeles că în prima ședință *la capătul lumii*, cum se încăpățîna să numească zona în care îmi aveam cabinetul, spusese esențialul: de ce venise la mine, care îi erau convingerile, credințele, scopurile imediate, cum funcționa în situații extreme, cînd avusese prima întîlnire directă cu moartea. Tot ce îi cerusem, chiar dacă păruse pînă atunci nu doar mută, ci și surdă. Începuse, conștiincioasă, acel *life style inventory* spre care o împinsesem pragmatic, convinsă că nu am prea mult timp la dispoziție, iar ea făcuse acest inventar în singura formă în care putea, una

cam retro-patetică după gustul meu. Hotărîsem, așa cum v-am anunțat încă de atunci, să respect, pe cît posibil, protocolul Școlii de la Chicago, adică să o duc treptat spre descrierea situației ei în lume, a „sarcinilor vieții“, să o fac să povestească, chiar și în scris, dacă nu vise și amintiri clare din copilărie, cel puțin felul în care trăia pe atunci. Am făcut chiar și un plan scris – cum îi plăcea ei –, dar la a doua ședință l-a ignorat cu desăvîrșire, cel puțin în prima parte a acesteia.

Cînd a venit a doua oară, părea grăbită. Înainte de a o lăsa să scrie în continuare (ca să nu mă ignore, ca data trecută, nu i-am mai lăsat la îndemînă topul de hîrtie), i-am spus că aș vrea să discutăm despre cele scrise de ea în ședința anterioară. A dat din cap, ca din întîmplare, și a rămas cu privirea pironită în laptopul meu. I-am spus că ar fi bine să folosească persoana întîi, să se identifice cu personajul principal al poveștii pe care începuse să mi-o spună. Nu mă privea, părea că se gîndește la ce-i spun, iar cînd am întrebat-o, mai mult ca să relaxez atmosfera, cum s-ar putea numi povestea asta a ei, s-a ridicat, mi-a luat foile scrise din mînă și a scris deasupra, cu majuscule: „*HARUL PE CARE ÎL CER*“. Apoi a început să scrie exact de unde fusese întreruptă data trecută. Și după această a doua ședință am cerut, cum știți, avizul comisiei de supervizare. Mă simțeam cumva în impostură, deși munceam cu ea mai mult decît cu orice alt pacient (insist în a nu-mi numi pacienții clienți!), stînd la birou și privind-o cum încearcă să se descurce singură într-o poveste care o depășea, în mod evident, și pe care nu putea, în ruptul capului, s-o spună în alt fel. De cîte ori mă pregăteam însă să intervin, îmi dădeam seama că pacienta mea se afla în cadrul analitic pe care-l creasem, era aici pentru că alesese să fie și poate pentru că fostul meu profesor V. (pe vremuri, terapeutul profesorului Dreptu) mă recomandase ca psihoterapeut

flexibil, ce-și adaptează metoda și înțelege, din proprie experiență, nevoia de a scrie.

M-am bucurat atunci cînd comisia mi-a confirmat intuiția. Se pare că Maya alesese singura cale de exteriorizare posibilă pentru ea a unui conținut psihic care îi era necunoscut, dar pe care încerca din răsputeri să-l exprime, fiindcă o împingea, scria ea, spre oroarea absolută. Cum știți, am crezut întotdeauna și am argumentat, poate prea puțin apăsat, în cartea mea, că terapia prin cuvînt poate însemna foarte bine terapie prin cuvînt *scris*, prin desen, uneori chiar și prin anumite forme de tăcere expresivă. Mai cred și acum că, în definitiv, principalul țel al oricărei psihoterapii e punerea în contact cu sine însuși și, prin asta, recîștigarea dorinței de viață pierdute într-un fel sau altul sau măcar descurajarea, temporară, a pulsiunii de moarte. Faptul că Maya a reușit să scrie negru pe alb *În mintea mea l-am omorît*, în mijlocul unui ghem narativ care s-ar fi diversificat imprevizibil dacă am fi continuat terapia, mă face să consider chiar și întîlnirile noastre preliminare o reușită.

După ce încercasem, fără nici un rezultat, la primele întîlniri, verbalizarea, asocierea liberă, scurte discuții practice, mă convinsesem că metoda adoptată era singura posibilă *acum și aici*. A rezistat pînă la sfîrșit. Dacă pentru mine era, etic vorbind, atît de stînjenitor să stau 50 de minute, de trei ori pe săptămînă, și s-o supraveghez scriind, îmi imaginez cum trebuie să fi fost pentru ea să suporte tirul întrebărilor mele, îndemnurile, remarcile fără să-mi poată riposta altfel decît sufocîndu-se, înghițind în sec compulsiv și, o dată, chiar izbucnind în lacrimi.

La cea de-a treia ședință, Maya a introdus simultan Hotelul Universal din Gabroveni și pe Vasile Capșa, ca personaj central al propriei epopei familiale. Am simțit, de cum am început să citesc ce scrisese, un atac la cadru și

o provocare pentru mine. Am locuit, într-adevăr, în Hotelul Universal din Gabroveni chiar în ultima sa perioadă, înainte de închidere, prin 1997, însă nu ne-am cunoscut. Poate că ea plecase deja din țară. Percepția ei despre acel loc și acele vremuri este cu totul exagerată, iar descrierea propriu-zisă a căminului („Compunerea locului“) inexactă, fantasmatică și vag delirantă. Trebuie să recunosc, uneori incitantă, dar mecanismul incitării nu ține de cadrul analitic, dimpotrivă. Am înțeles atunci, la cea de-a treia întîlnire preliminară, două lucruri. Pe de o parte, că juca cu mine un joc care nu avea nimic în comun cu analiza pe care tocmai o provocase: mă punea în situația de a verifica, în viața mea de dinaintea formării ca psihoterapeut, acuratețea descrierilor ei tremurate și care, în plus, se modificau de la o ședință la alta. Pe de altă parte, mă *imola* în țesătura poveștii pe care ținea morțiș să mi-o spună. Nu mă *imortaliza* în cartea pe care ar fi vrut s-o scrie, ci mă *imola* (ca în franțuzescul *immoler*), adică mă sacrifica și în același timp mă făcea bucăți, așa cum îi făcusem eu povestea (la rugămintea ei), segmentînd-o în ședințe, întrebări, condiții.

Mi-am păstrat însă, dacă nu obiectivitatea, măcar aparenta impersonalitate, pentru că aveam senzația că mai urmează ceva. Am citit cu o atenție totală, după plecarea ei, foile pe care mi le lăsase. Un analist clasic ar fi descoperit, fără îndoială, în ele urmele abuzului, figura paternă, ucisă simbolic. Eu mă îndoiesc încă, deși nu am avut, pînă la întreruperea analizei, probe concludente. Cred, mai degrabă – deși asta mă pune în situația de a ieși din cadrele fixate propriei mele specializări, singura pe care comisia de supervizare mi-o recunoaște –, că era o *întîlnire cu sine* refuzată pînă la sfîrșit. I-am spus Mayei ce cred, spre finalul întîlnirilor noastre, în momentul în care fugile ei narative deveniseră haotice, deși elocvente. Apariția meteorică în

poveste a bunicului matern, singurul bărbat îngăduit în ecuația exclusiv feminină a epopeii familiale, este de o importanță capitală în această supoziție, iar moartea sa fulgerătoare – o ocazie irosită de recunoaștere în oglindă.

Trebuie să spun, așa cum am făcut-o și la precedenta ședință de supervizare, că această idee de sfîrșit de analiză poate fi parte a contratransferului. Ea nu a apărut ca urmare a deducțiilor mele analitice și nici a parcurgerii inventarului de viață, pe care Maya l-a epuizat conștiincios. Pot spune – fără să mă înșel, cred – că această cheie de lectură a fost urmarea unei halucinații de contratransfer, fenomen destul de răspîndit printre analiștii dedicați propriilor pacienți. Pe la jumătatea celei de-a treia ședințe, cînd eram deja hotărîtă să încerc o terapie combinată și deschisă (în limitele cadrului analitic, desigur), s-a petrecut ceva. Stăteam, cum spuneam, la birou, privind-o pe Maya, iar ea – la planșeta de arhitect pe care o tot regla, potrivind-o cu scaunul și cu propria ei înălțime. O priveam direct, cu ochii larg deschiși, încercînd să surprind orice emoție, modificare de ritm, orice atitudine nonverbală. De aceea nu cred că am ațipit sau că am căzut într-o reverie. Îmi mutasem privirea pe peretele alb din spatele canapelei, aveam acolo mica bibliotecă, pe care pacienții mei care acceptau lucrul pe divan o contemplau în timpul analizei. Iar cînd am revenit – fără ca Maya să fi ieșit vreo clipă din cîmpul meu vizual –, în fața mea, aplecat deasupra planșetei, stătea un domn bătrîn, cu barba albă și cu părul puțin cam lung, dat pe spate. Pentru o clipă, bătrînul domn a ridicat privirea, ca și cum s-ar fi gîndit la ce urma să scrie, și mi-a zîmbit. Avea cei mai albaștri ochi pe care i-am văzut vreodată *pe viu*, iar despre ei avea să scrie și Maya peste cîteva săptămîni în manuscrisul pe care mi l-a încredințat și a cărui copie v-o înaintez spre supervizare.

A treia noapte

...chipul nostru cel adevărat, menit să fie viu în taina morții, murmura Vasile Capșa mergînd spre Turnul Colței, la ivirea zorilor, puțin după ora 5. Mergea ca și cum ar fi alunecat, iar cînd ridica piciorul stîng simțea în aer o rezistență ca în joacă, de parcă aerul limpede de pe Gabroveni ar fi căpătat o altă consistență în jurul piciorului lui beteag. Era ceață, o ceață aurie, cum se lasă în mahalaua veche a Bucureștilor în diminețile de aprilie, cînd praful se adună pe pămînt, iar aburii ce ies din caldarîm se înnădesc cu primele raze de soare. Dacă Vasile Capșa ar fi văzut în viața lui vreun crocodil, l-ar fi recunoscut, fără îndoială, acum în forma norilor roșii care se strînseseră de-a lungul străzii Smîrdan și care păreau să umple cu jerbe de gheață cercul cu raza de un kilometru din jurul Hotelului Universal. Vasile nu văzuse însă în viața lui un crocodil, deși bătuse pămîntul în lung și-n lat și tocmai se pregătea să plece, de astă dată, în cea mai lungă călătorie a sa.

Dacă și-ar fi ridicat privirea din pămînt și, pentru cîteva momente, și-ar fi scăpat din ochi piciorul stîng ce înainta ca printr-o apă pînă la genunchi, ar fi crezut că vede, deasupra capului său înfierbîntat de durere, cerul de la Sevastopol, orașul unde își lăsase nu doar copilăria și adolescența plină de ambiții, ci și ultimele zvîcniri ale tinereții lui din celălalt veac. Și ar fi zis: ia uite, *sfînta moarte, destăinuitoarea, dezlegătoarea, stăpîna cheilor*, a venit și la București după mine, pentru că, într-adevăr, cercul acela roșu acoperit parcă de solzi albicioși, descărcînd jerbe de lumină spre mahalaua grecilor, nu-l mai văzuse Vasile Capșa din primul său taxid eșuat. Pe măsură ce se îndepărta de hotelul lui Teodoraki, îi era tot mai frig, ceața

se lăsa tot mai deasă în jurul lui, iar laba piciorului stîng, pe care și-l sucise alunecînd pe scările ce duceau în pivnița Hotelului Universal, îi atîrna ca un sloi. Parcă umbla singur prin mlaștinile de la marginea Bucureștilor unde noaptea se ridică nălucile și uneori, spre dimineață, uită să mai intre la loc, în noroi. Rămîn așa, printre oameni, se plimbă pe Podul Mogoșoaiei pînă la gîrlă, dîndu-și coate de parc-ar fi vii și ar umbla cu treburi.

Chipul nostru cel adevărat, menit să fie viu în taina morții, asta auzea Vasile în propria-i glotă, articulîndu-se și rămînînd acolo, printre papilele lui desăvîrșite, ajunse, printr-un salt evolutiv fără precedent în istoria gustului autohton, la perfecțiune. Papile gustative perfect sferice în repaus, dar care luau o formă stelat-neuronală, avidă de informație atunci cînd Vasile Capșa simțea un nou gust. Papilele lui degustau acum pentru prima dată acest vers fără noimă, care nu fusese încă scris, și luau – ca atunci cînd gustase pentru prima dată, la Damasc, ciocolata Grahoui – forme piramidale și ovalare, de neuroni neatinși vreodată de drama gîndirii, se întindeau prin dendrite și axoni și se contopeau între ele, acoperindu-și, cu tandrețe, tecile de mielină, într-o înțelegere fără margini a tot ce este viu și simte. Totuși, ce simțea acum Vasile, îndepărtîndu-se, ca prin apă, de Hotelul Universal, era mai ales o durere ascuțită, sfîșietoare, în glezna piciorului stîng, cea care se frînsese cu un scrîșnet scurt aseară, cînd alunecase pe scara udă.

Aseară ar fi trebuit să aibă loc – ca în fiecare an de Sfîntul Gheorghe – o întîlnire a fraților constructori, cu trimisul special al negustorilor din Lipsca și cu aghiotantul domnului. Dar trimisul din Lipsca fusese surprins de o ninsoare tîrzie în munți (după ce călărise, cu o noapte înainte de plecare, o bute cu vin în cîrciuma lui Auerbach), aghiotantul domnului plecase spre Buda să-l întîmpine, iar

frații așteptau un semn să se adune. Semnul nu veni însă din nici o parte, iar ei rămaseră în camerele lor presărate pe la toate hanurile din București și-și trimiseră doar slugile să afle vești. Așa că Vasile, Costache și Rada așteptară întreaga seară de sărbătoare iscodind de după perdelele hanului Teodoraki și trimițînd slugile înapoi fără răspuns. Aveau de vorbit cu toții, iar dacă nu se puteau întîlni într-una din casele lor măcar șaisprezece dintre ei chiar în noaptea Sfîntului Gheorghe, întîlnirea trebuia amînată pe anul viitor. Iar cîte case erau cu adevărat nu știau decît puțini, cei care ar fi rezistat la orice caznă, fără să învinuiască pe altul.

Mult după miezul nopții coborîră toți trei în pivniță: Costache primul, Rada cu copila mică în brațe, ca să nu se trezească singură în tăcerea hanului, și Vasile ultimul, cu o sfeștilă aprinsă în mînă. Auziră zgomote în pivniță de cum închiseră poarta de sus, semn că unii veniseră prin chepeng direct de-afară, fără să mai intre prin han. Era bine și-așa, se gîndise Vasile, întotdeauna e bine dacă se adună cîți trebuie să fie, măcar să nu se sară cu totul un an. Adesea, frații se risipeau în vorbe și învinuiri, se pîndeau unul pe altul și nu se gîndeau o clipă că lucrul ce-i aduce aici sau altundeva an de an este tocmai frăția asta fără cuvinte, faptul că sînt unul ca altul, unul în loc de altul, unul și altul în același trup și cu aceeași minte.

Scara de lemn – acum udă, pentru că Teodoraki pusese s-o spele și încă nu se uscase – făcea un cot larg și apoi se deschidea spre cercul căptușit cu blană de stejar al pivniței de unde venea un miros înșelător de ciocolată topită. Deși coborîse de sute de ori pe scară și-i știa fiecare scîndură, cui și piedică, Vasile alunecă prostește pe la jumătatea ei, cînd se vedea deja masa neagră așternută acolo pentru întîlnirea cu frații – prea puțini – adunați în jurul ei. Încercă să se țină de ceva, dar, de teamă să nu

alunece în continuare și s-o prindă în cădere pe Rada cu copilul în brațe, se propti în piciorul stîng, care scrîșni sinistru. Costache se întoarse să-l prindă – îl prinsese pînă acum de zeci de ori în taxidurile lor aventuroase și mai ales în căderile lui prodigioase –, dar, păzind-o și el tot pe Rada, nu apucă decît să-l vadă pe Vasile cum foarfecă scurt din picioare, proptindu-se apoi în glezna stîngă și lăsînd maleolele să scrîșnească întocmai ca pietrele vinete cu care făcuse focul pe dealul Crimeei.

Luînd-o în brațe pe Rada și ținînd capul copilei cu palma stîngă făcută căuș, Costache îl privi pe Vasile cum alunecă lung – după ce glezna i se frînsese, iar tibia aproape îi ieșise prin piele –, măturînd cu ceafa treptele ude și mîzgoase (deși nimeni nu mai trecuse pe acolo după ce fuseseră spălate) și oprindu-se cu un pocnet scurt la baza scării. În tot acest timp, Vasile îl privise în ochi pe Costache, știind că îl va prinde, ca întotdeauna. Poate, dacă s-ar fi gîndit o clipă că, de data asta, n-avea cum să-l țină, s-ar fi proptit de la început în piciorul drept, s-ar fi apucat cu unghiile de lemnul moale, s-ar fi întors în ultima clipă și-ar fi alunecat pe burtă, pe pantalonii lui roșii de nanchin și pe scurteica de primăvară. A înțeles doar cînd a fost prea tîrziu că se află, pentru prima dată în viața lui, pe cont propriu, dar nu se mai putu înfrîna și nici nu mai putu să se întoarcă. Trecu, zîmbind, pe lîngă cei trei strînși cu fața la perete și se opri în sala luminată în care se aflau prea puțini frați. Îl recunoscu doar pe Teodoraki, șnapanul bătrîn, tot cu barba aranjată și cu pălăria pusă pe-o parte, de parcă tocmai i-ar fi făcut cu ochiul vreunei muierușți. Ceilalți erau nou-veniți, se apropie de ei tîrîndu-și piciorul și scuturîndu-și hainele. *Pace și frăție*, vru să le zică, așa cum se salutau întotdeauna, însă pe buze îi apăru, fără noimă, dar și fără putință de oprire, fraza asta ca un vers – *chipul nostru cel adevărat, menit să fie viu în taina morții* – pe care acum

o gusta pe toate părțile, în toate inflexiunile ei, ieșind din ceață și din Gabroveni spre piața zarafilor și îndreptîndu-se, ca în vis, spre Cazarma veche a Beilicului și spre Mănăstirea Sfîntul Spiridon.

Cuprins



au apărut:

Cezar Paul-Bădescu – *Tinerețile lui Daniel Abagiu*
Mariana Codruț – *Ul Baboi și alte povestiri*
Radu Pavel Gheo – *Fairia. O lume îndepărtată*
Ioana Baetica – *Fișă de înregistrare*
Adrian Schiop – *pe bune/pe invers*
Lucian Dan Teodorovici – *Atunci i-am ars două palme*
Cosmin Manolache – *Ce față cumplită am*
Dan Țăranu – *Al patrulea element*
Dragoș Bucurenci – *RealK*
Ionuț Chiva – *69*
Claudia Golea – *Vară în Siam*
Bogdan Suceavă – *Venea din timpul diez*
Cătălin Mihuleac – *Ratarea unui setter*
Veronica A. Cara – *Petrecere cu mama*
Petre Barbu – *Blazare*
Silviu Gherman – *Scurta și plictisitoarea viață a lui Kjus*
Sorin Stoica – *O limbă comună*
Filip Florian – *Degete mici*
Dumitru Ungureanu – *Tunul filozoafei*
Adrian Buz – *Zidul moale*
Mircea Gheorghe – *Partida de canastă*
Tudor Călin Zarojanu – *Sfîrșitul lumii*
Liviu Bleoca – *Erotikon*
Cecilia Ștefănescu – *Legături bolnăvicioase*
Paul Cernat, Andrei Ungureanu – *Războiul fluturilor*
Cătălin Lazurca – *Celebrul animal*
Dan Lungu – *Băieți de gașcă*

Lucian Dan Teodorovici – *Cu puțin timp înaintea coborîrii extratereștrilor printre noi*
Florin Lăzărescu – *Trimisul nostru special*
Mariana Gorczyca – *Cheful nu se organizează, vine de la sine*
Tudor Lavric – *Necăsătoriții*
Doina Ruști – *Zogru*
Cora Flavian – *Marta sau etiologia inconturnabilului eșec*
Antoaneta Zaharia – *Garsonieră în centru*
Dan Miron – *Scîndurica*
Maria Manolescu – *Halterofilul din Vitan*
Cezar Paul-Bădescu – *Luminița, mon amour*
Răzvan Rădulescu – *Teodosie cel Mic*
Ana Maria Sandu – *Fata din casa vagon*
Victoria Comnea – *Manuc*
Filip Florian, Matei Florian – *Băiuțeii* (ediția a II-a)
Dan Lungu – *Sînt o babă comunistă!*
Jean-Lorin Sterian – *Lorgean*
Bogdan Popescu – *Cine adoarme ultimul*
T.O. Bobe – *Cum mi-am petrecut vacanța de vară* (ediția a II-a)
Gabriela Gavril – *Fiecare cu Budapesta lui*
Liviu Bîrsan – *Ochiul și pulberea*
Alexandru Vakulovski – *Bong*
Dan Lungu – *Raiul găinilor. Fals roman de zvonuri și mistere* (ediția a II-a)
Călin Ciobotari – *Șșșt ! Generalul visează…*
Iulian Ciocan – *Înainte să moară Brejnev*
Ștefan Baștovoi – *Iepurii nu mor*
Lucian Dan Teodorovici – *Circul nostru vă prezintă :* (ediția a II-a)
Mariana Codruț – *Nudul Dianei*
Costi Rogozanu – *Fuck the cool. Spune-mi o poveste*
Sorin Stoica – *Aberații de bun-simț*
Răzvan Rădulescu – *Viața și faptele lui Ilie Cazane*
Daniel Mafteiu – *Mic tratat de management culinar*
Dan Lungu – *Proză cu amănuntul*
Dan Sociu – *Urbancolia*

Mitoș Micleușanu – *Kasa Poporului*
Ioana Nicolaie – *O pasăre pe sîrmă*
Doina Ruști – *Fantoma din moară*
Radu Pavel Gheo – *Numele mierlei. 50 de clipuri vesele și triste*
Adela Greceanu – *Mireasa cu șosete roșii*
Cecilia Ștefănescu – *Intrarea Soarelui*
Dan Sociu – *Nevoi speciale*
Dumitru Crudu – *Măcel în Georgia*
Lucian Dan Teodorovici – *Celelalte povești de dragoste*
Corina Sabău – *Blocul 29, apartamentul 1*
Florin Lăzărescu – *Lampa cu căciulă*
Bogdan Dumitrescu – *SMS*
Angelo Mitchievici – *Cinema*
Daniela Zeca – *Istoria romanțată a unui safari*
Adrian Schiop – *Zero grade Kelvin*
Matei Florian – *Și Hams Și Regretel*
Ovidiu Pop – *Trickster*
Ana Maria Sandu – *Omoară-mă!*
Doina Ruști – *Cămașa în carouri și alte 10 întîmplări din București*
Ioana Nicolaie – *Cerul din burtă* (ediția a II-a)
Radu Pavel Gheo – *Noapte bună, copii!*
Ioana Bradea – *Scotch*
O. Nimigean – *Rădăcina de bucsau*
Daniela Zeca – *Demonii vîntului*
Andrei Ruse – *Dilăr pentru o zi*
Tatiana Niculescu Bran – *Nopțile Patriarhului*
Doina Ruști – *Patru bărbați plus Aurelius*
Bogdan O. Popescu – *Viață de aruncat și alte povestiri*
Ioana Baetica Morpurgo – *Imigranții*
Alex. Leo Șerban – *Litera din scrisoarea misterioasă*
Tudor Călin Zarojanu – *Mass Media Insider*
Liviu Antonesei – *Victimele inocente și colaterale ale unui sîngeros război cu Rusia*
Tatiana Niculescu Bran – *În Țara lui Dumnezeu*
Adrian Chivu – *Strada*
Tatiana Niculescu Bran – *Spovedanie la Tanacu*

Andrei Ruse – *Soni*
Daniela Zeca – *Omar cel orb*
Florin Irimia – *O fereastră întunecată*
Simona Sora – *Hotel Universal*

în pregătire:

Corina Sabău – *Dragostea, chiar ea*

www.polirom.ro

Redactor: Adrian Botez

Bun de tipar: octombrie 2012. Apărut: 2012
Editura Polirom, B-dul Carol I nr. 4 • P.O. BOX 266
700506, Iași, Tel. & Fax: (0232) 21.41.00; (0232) 21.41.11;
(0232) 21.74.40 (difuzare); E-mail: office@polirom.ro
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53 • C.P. 15-728
Tel.: (021) 313.89.78; E-mail: office.bucuresti@polirom.ro

Tiparul executat la S.C. ARHICONSTRUCT S.A.
Str. Buna Vestire nr. 8, Iași
Tel.: 0232/230.300, Fax: 0232/230.485

Contravaloarea timbrului literar se depune în contul
Uniunii Scriitorilor din România
Nr. RO44RNCB5101000001710001 BCR UNIREA